



รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการย่อยที่ 2

การพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่ง
สหภาพเมียนมา

Development and Management of Cross - Border Tourism between
Thailand and The Republic of the Union of Myanmar

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย ภูวนาถวิจิตร และคณะ

มกราคม 2563

สัญญาเลขที่ RDG60T0201

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการย่อยที่ 2

การพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่ง
สหภาพเมียนมา

Development and Management of Cross - Border Tourism between
Thailand and The Republic of the Union of Myanmar

คณะผู้วิจัย

สังกัด

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย ภูวนาถวิจิตร

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2. นาย สุชาครีย์ ศรีรัตน์

สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

ชุดโครงการ การพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับ
ประเทศเพื่อนบ้าน

สนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกสว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยในครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่แผนงานวิจัยกำหนด ด้วยความร่วมมือของ คณะวิจัยมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยพะเยา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) และสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ที่ได้สละเวลาให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการดำเนินงานตามแผนงานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงยิ่งต่อผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ที่ได้สนับสนุนทุนวิจัยมุ่งเป้าพัฒนาประเทศ ประจำปี พ.ศ. 2560 ในการดำเนินการแผนงานวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งคณะผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ผู้ประสานงานสำนักประสานงานโครงการวิจัยอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่มีส่วนสนับสนุนให้แผนงานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งต่อผู้บริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เจ้าหน้าที่และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อีกทั้งกลุ่มผู้บริหารภาครัฐและเอกชน ที่ควบคุมกลไกของรัฐในการการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนประเทศไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน กำนันและผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกของสมาคม ชมรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวข้ามแดน และหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวของสหภาพเมียนมา รวมทั้งพื้นที่เชื่อมโยง กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวข้ามแดน รวมทั้งผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการ ได้แก่ ธุรกิจที่พักแรม โรงแรม เกสเฮ้าท์ และรีสอร์ท ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจบริการขนส่ง ธุรกิจร้านอาหารหรือภัตตาคาร และธุรกิจร้านขายของที่ระลึกของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาและพื้นที่เชื่อมโยง กลุ่มประชาชนในชุมชนชายแดนทั้งด้านถาวรและด้านผ่อนปรนที่เดินทางข้ามแดนพื้นที่ชายแดนของประเทศไทยและสหภาพเมียนมา รวมทั้งพื้นที่เชื่อมโยง และกลุ่มนักท่องเที่ยวภายในประเทศและต่างประเทศที่เดินทางไปท่องเที่ยวข้ามแดนของด่านถาวรและด่านผ่อนปรนของประเทศไทยและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา รวมทั้งพื้นที่เชื่อมโยง ที่ได้สละเวลาให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้ข้อมูลแก่คณะวิจัย ทั้งจากการสัมภาษณ์เชิงลึก สังเกตการณ์ตอบแบบสอบถาม และเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆในระหว่างเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม ที่มีส่วนช่วยให้โครงการวิจัย สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนด หากมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดบกพร่องคณะวิจัย ขอน้อมรับในความผิดพลาดและขออภัยมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ธงชัย ภูวนาถวิจิตร และสุชาครีย์ ศรีรัตน์

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การพัฒนาและการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนประเทศไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาเป็นนโยบายการขับเคลื่อนประเทศของรัฐบาล รวมทั้งยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มุ่งเน้นสร้างความมั่นคงและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน สอดคล้องเป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืนว่าด้วยการส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและทั่วถึง รวมถึงการส่งเสริมอุตสาหกรรมและนวัตกรรม ทั้งนี้จากอดีตที่ผ่านมาปัญหาด้านเขตแดนและการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดน นับเป็นปัญหาสำคัญในระดับประเทศ ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อนบ้านและความมั่นคงของประเทศ โดยเฉพาะชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ภายหลังสหภาพเมียนมาได้เปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจ ส่งผลทำให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยมีสัดส่วนของภาคการผลิต คือ ภาคเกษตรกรรม ร้อยละ 50 ภาคอุตสาหกรรม ร้อยละ 15 และภาคบริการ ร้อยละ 35 อีกทั้งการขยายตัวด้านการค้า การลงทุนภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง สามารถสร้างงานและรายได้ให้ประเทศจำนวนมาก เนื่องจากสหภาพเมียนมามีความได้เปรียบด้านการแข่งขันสูงจากทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีสังคมและวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ที่นักท่องเที่ยวจากภูมิภาคต่างๆของโลกให้ความสนใจ ส่งผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพิ่มสูงขึ้นในปัจจุบัน

โครงการย่อยที่ 2 ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา อยู่ภายใต้แผนงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน (RDG60T0201) เพื่อศึกษา 1) ข้อมูลพื้นฐาน และองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา 2) ปัญหา และอุปสรรคตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา 3) ปัญหา และอุปสรรค ตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการค้าการลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และ 4) เสนอแนวทางการพัฒนาและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาและพื้นที่เชื่อมโยง พบว่า สถานการณ์และแนวโน้มการท่องเที่ยวสหภาพเมียนมาขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ภายหลังจากรัฐบาลใหม่สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาได้ปรับเปลี่ยนบรรยากาศการค้า การลงทุนและการบริการการท่องเที่ยวสามารถเชื่อมโยงกับด้านชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ผ่านด่านถาวรท่าขี้เหล็ก รัฐฉาน-แม่สาย จังหวัดเชียงราย ด่านถาวรตาก จังหวัดตาก-เมียวดี รัฐกระเหรี่ยงและด่านถาวรท่าเทียบเรือ จังหวัดระนอง-เกาะสอง รัฐตะนาวศรี สหภาพเมียนมา รวมทั้งการเชื่อมเส้นทางสายการบินเชียงใหม่-ย่างกุ้ง และเชียงใหม่-มณฑลเหลียวช่วยเพิ่มกำลังการซื้อของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ที่นิยมเดินทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวสหภาพเมียนมาสูงขึ้นในปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากปริมาณการลงทุนที่พิก การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนการขนส่ง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและบริการเพิ่มสูงขึ้น สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนระหว่างไทยและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ที่ช่วยยกระดับการค้า การลงทุน และการบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวระหว่างประเทศสู่การพัฒนาความร่วมมือในระดับสากล สนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศได้

โดยมีข้อค้นพบด้านนโยบายการผลักดันการเปิดด่านชายแดนให้เป็นด่านถาวรของรัฐบาลกลาง สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนม่านั้น มีนโยบาย “หนึ่งรัฐ หนึ่งด่านถาวร” โดยรัฐบาลมีด่านถาวรทำให้หลัก ตรงกันข้ามกับด่านแม่สาย, รัฐกระเหรี่ยง มีด่านเมียวดี ตรงกันข้ามกับด่านแม่สวด, รัฐตะนาวศรี มีด่านเกาะ สอง ตรงกันข้ามกับด่านระนอง, รัฐกระเหรี่ยงบ้านแม่ละมี ตรงกันข้ามด่านพุน้ำร้อน ซึ่งเป็นด่านถาวรกรณี พิเศษตามโครงการสร้างท่าเรือน้ำลึกทวาย แม้แต่ด่านเจดีย์สามองค์ตรงข้ามรัฐกระเหรี่ยงและด่านสิงขร ตรงข้ามรัฐตะนาวศรีที่ทางรัฐบาลไทยผลักดันให้เป็นด่านถาวรก็ยังไม่สามารถดำเนินการต่อได้ ทั้งนี้มาจาก ปัจจัยสำคัญจากการควบคุมชนกลุ่มน้อยและบริหารจัดการ และจัดสรรผลประโยชน์กับชนกลุ่มน้อยใน พื้นที่ตามแนวชายแดน ซึ่งปัจจุบันได้ดำเนินการเจรจาหยุดยิงกับกองกำลังติดอาวุธในแต่ละรัฐ ทั้งนี้รัฐบาล สหภาพเมียนมาได้ให้ความสำคัญต่อด่านแม่สวด เพื่อรองรับการเชื่อมต่อการค้าและการลงทุนบนเส้นทาง ย่างกุ้ง-แม่สวดและยุทธศาสตร์เชื่อมโยงโครงข่ายการคมนาคมทางบกระหว่างประเทศไทย-เมียนมา- อินเดีย รวมทั้งการผลักดันให้รัฐบาลไทยยกระดับจุดผ่อนปรนห้วยต้นนุ่นให้เป็นด่านถาวรเชื่อมโยงกับรัฐ คะยาและกลุ่มเมืองขึ้นใน เนื่องจากรัฐบาลสหภาพเมียนมาเห็นว่าบริเวณนี้มีความสงบและสามารถบริหาร จัดการจัดสรรผลประโยชน์กับชนกลุ่มน้อยได้ แต่ด้วยสภาพพื้นที่เป็นป่าเขาและที่ตั้งด่านอยู่ในเขตอนุรักษ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช การดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสิ่งอำนวยความสะดวกจึงยังไม่สามารถ ดำเนินการได้ อีกทั้งการเดินทางผ่านเส้นทางทางบกในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีความคดเคี้ยว ลาดชัน จึง จำเป็นต้องมีการศึกษาและสร้างถนนสายใหม่เพื่อรองรับการยกระดับด่านถาวรแห่งนี้ในอนาคต

จากผลการศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ด่านชายแดนแม่สวด แม่สวด สิงขรและระนอง พบว่า มีลักษณะคล้ายคลึงกัน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่วางแผนเดินทางมาท่องเที่ยวด้วย ตนเอง(FIT)แบบเป็นกลุ่มเพื่อนจำนวน3-5คน ซึ่งพบการท่องเที่ยวซ้ำบ่อยครั้งการเดินทางมาท่องเที่ยวเป็น การเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว(ไป-กลับภายในวันเดียว)รวมทั้งพบการท่องเที่ยวเชื่อมต่อกับแหล่ง ท่องเที่ยวที่ใกล้เคียงกับตลาดการค้าชายแดนและการข้ามแดนไปยังแหล่งท่องเที่ยวชายแดนของสหภาพ เมียนมา ค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวเฉลี่ย1,000บาท/ครั้ง (ด่านสิงขรเฉลี่ย1,001-5,000บาท) ส่วนจุดประสงค์ หลักในการท่องเที่ยวคือเพื่อพักผ่อนความสนุกสนานและความบันเทิง มีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการ ท่องเที่ยวชายแดนของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา โดยภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลางเท่านั้น

ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพ เมียนมา โดยภาพรวมที่เหมือนกันทุกด่านชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ได้แก่

1) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ (1)การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับในแต่ละด่าน (2)ขาดบุคลากรที่สามารถสื่อสารภาษาเมียนมาได้ (3)ความปลอดภัยและความสะอาดควรได้รับการ ปรับปรุง (4)พื้นที่อนุญาตให้พักและเดินทางท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของ นักท่องเที่ยว และ(5)มีขอยานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้านส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ไม่ดีของประเทศไทย

2) ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ (1)หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางข้ามแดนมีมากทำให้ ลำบากและ(2)ควรปรับปรุงการวางผังเมืองการวางแผน/ออกแบบเมืองและพื้นที่ด่านชายแดนให้สวยงาม น่า อยู่ น่าท่องเที่ยวและพักผ่อน

3) ด้านระเบียบพิธีการศุลกากร ได้แก่ (1)ขาดการประสานการทำงานในจุดเดียวกันของด่าน ศุลกากร(2)ศุลกากรกับสรรพากรที่ให้บริการคืนภาษีสำหรับนักท่องเที่ยวไม่ได้อยู่จุดเดียวกัน และ(3)ควร ปรับพิธีการขอ Visa at Arrival ณ ด่านชายแดนได้

4) ด้านความมั่นคง และความร่วมมือระหว่างประเทศ ได้แก่(1)อิทธิพลของกองกำลังติดอาวุธชนกลุ่มน้อย ฝั่งสหภาพเมียนมาโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการสู้รบระหว่างกองกำลังติดอาวุธชนกลุ่มน้อยในรัฐฉานกับกองกำลังทหารของรัฐบาลยังคงมีอยู่อย่างกว้างขวาง (อยู่ระหว่างการเจรจาหยุดยิงระหว่างรัฐบาลเมียนมากับกองกำลังชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ)และ(2)พัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อผลักดันแก้ไขปัญหการยกระดับการเปิดด่านชายแดนและการเจรจาของชนกลุ่มน้อยในสหภาพเมียนมา

ส่วนข้อค้นพบของแต่ละด่านชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา มีความแตกต่างกันตามสภาพบริบท ภูมิประเทศและสถานะของด่านชายแดนที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหา และอุปสรรคที่แตกต่างกันตามไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด่านถาวรที่มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับและอำนวยความสะดวกในพื้นที่ด่านชายแดนแต่ยังไม่สามารถรองรับได้เพียงพอ ส่วนด่านผ่อนปรนมีลักษณะเป็นด่านที่รอการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อรองรับการยกระดับให้เป็นด่านถาวรในอนาคต บางด่านถูกปิด และไม่มีการเดินทางไปมาของประชาชนทั้งสองประเทศ เช่นด่านกัวผาวอก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนด่านผ่อนปรนที่อนุญาตให้ได้เฉพาะกรณีพิเศษ สามารถขนส่งสินค้าข้ามชายแดนระหว่างผู้ประกอบการในท้องถิ่นของทั้งสองประเทศ ส่วนใหญ่เป็นสินค้าเครื่องอุปโภคและบริโภค อีกทั้งยังไม่มีการค้าและการลงทุนด้านการท่องเที่ยวของทั้งสองประเทศแต่อย่างใดยกเว้นพื้นที่เชื่อมโยงใกล้เคียงสำหรับด้านธรรมชาติ ที่ไม่มีเจ้าหน้าที่กำกับดูแล เป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการเข้าถึง โดยเฉพาะบางพื้นที่มีการลักลอบขนส่งสินค้าผิดกฎหมาย และยาเสพติดข้ามแดน ถึงแม้ว่าปัจจุบันจะมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงตามแนวชายแดนกำกับดูแลอย่างใกล้ชิดก็ตาม แต่เนื่องจากบางพื้นที่ไม่สามารถดูแลได้ทั่วถึง อีกทั้งมีกองกำลังติดอาวุธของชนกลุ่มน้อยต่างๆตามแนวชายแดน ทำให้มีความเสี่ยงต่อความปลอดภัย ดังนั้นบางพื้นที่ตามแนวชายแดนและพื้นที่เชื่อมโยงจึงไม่เหมาะสมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวพื้นที่เสี่ยงในปัจจุบันได้

นอกจากนี้ปัญหา และอุปสรรค ตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และการบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา พบว่า นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และการบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา มีหน่วยงานรับผิดชอบการค้าชายแดนของสหภาพเมียนมาคือกรมการค้าชายแดน โดยเริ่มต้นหลังจากกระบวนการปกครองของสหภาพเมียนมาได้เปลี่ยนแปลงจากระบบการปกครองแบบเผด็จการทหาร ภายใต้สภาสันติภาพและการพัฒนาแห่งรัฐ โดยผู้นำเผด็จการทหารเป็นผู้นำบริหารประเทศ มีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาล ซึ่งนับเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของสหภาพเมียนมา ภายหลังจากการปิดประเทศมาเป็นเวลากว่า 26 ปี จากระบบสังคมนิยมวิถีสหภาพเมียนมา ซึ่งมีหลักการดำเนินการพึ่งพาต่างชาติให้น้อยที่สุด เน้นการพึ่งพาตนเอง ส่งผลต่อการค้าและการลงทุนของสหภาพเมียนมาลดต่ำลงอย่างต่อเนื่อง ภาคธุรกิจ อุตสาหกรรมการผลิต การเกษตร การท่องเที่ยวและบริการมีการพัฒนาต่ำและล่าช้ามากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน

ส่วนปัญหา และอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์ และการบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา พบว่า โดยภาพรวมเหมือนกันทุกด่านชายแดน ได้แก่ 1)ขาดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานบริเวณด่านชายแดนและพื้นที่เชื่อมโยงร่วมกันเพื่อรองรับการค้า และการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว 2)ขาดการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนร่วมกัน ส่งผลต่อการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนและพื้นที่เชื่อมโยงไม่มีประสิทธิภาพ และ3)ความล่าช้าในการเจรจา การวางแผนพัฒนา ยกระดับการค้า การลงทุนมีความยุ่งยาก

โดยมีแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์ และการบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ได้แก่1)การพัฒนา

โครงสร้างพื้นฐานบริเวณด่านชายแดนและพื้นที่เชื่อมโยงร่วมกัน เพื่อรองรับการค้าและการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนระหว่างประเทศ 2) การบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนร่วมกัน เพื่อสร้างเครือข่ายธุรกิจ การค้าและการลงทุนร่วมกันของผู้ประกอบการชาวไทย และสหภาพเมียนมา โดยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวร่วมกัน 3) การสร้างกลไก กำกับ และดูแลผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการค้าและการลงทุนเพื่อลดความเสี่ยงต่อการกำหนดนโยบายของรัฐที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการได้ และ 4) การพัฒนาอุตสาหกรรมข้ามแดน (Cross industry) เพื่อช่วยเพิ่มบรรยากาศความร่วมมือระหว่างกันและกันของทั้งสองประเทศ นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจแบ่งปันระหว่างชายแดน (Cross border economic Charring) ยกระดับการค้าและการลงทุนผลักดันให้เกิดการยกระดับด้านการค้าสากลในอนาคตได้

สำหรับแนวทางการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา พบว่า ปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาต้องใช้ “กลไกการขับเคลื่อนการเปิดด่านชายแดนไทย-เมียนมา” ด้วยการบูรณาการ 3 กลไกสำคัญดังนี้ 1) กลไกระดับชาติ เป็นการบูรณาการกลไกระดับชาติจากภาคเอกชน และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง โดยฝ่ายภาคเอกชนประกอบไปด้วย สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ร่วมกันจัดตั้งคณะกรรมการการค้าชายแดนและเขตเศรษฐกิจไทย-เมียนมา ในภาคเอกชน ส่วนราชการ ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ร่วมกันส่งมอบภารกิจผลักดันร่วมกับกลไกระดับจังหวัด เพื่อให้เกิดการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม 2) กลไกระดับจังหวัด โดยคณะกรรมการการค้าชายแดนและเขตเศรษฐกิจไทย-เมียนมา ร่วมทำงานผลักดันการทำงานร่วมกับสภาอุตสาหกรรมจังหวัด หอการค้าจังหวัด สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัด เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้ประกอบการท้องถิ่น และผู้ประกอบการขนาดกลางและเล็ก(SMEs)ร่วมกับส่วนราชการระดับจังหวัด ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด สภาความมั่นคง ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ความมั่นคงตามแนวชายแดน ร่วมกันผลักดันเป็นคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ(กรอ.) ส่งเรื่องเป็นวาระการประชุมเพื่อขับเคลื่อนการเปิดด่านตามลำดับ และ 3) กลไกระดับด่านชายแดน ที่มีคณะทำงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องชายแดน ทำงานประสานกับคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ(กรอ.)และคณะกรรมการเขตพัฒนาการท่องเที่ยว ประสานงานกับกลุ่มพัฒนาการท่องเที่ยว บากัน-ล้านนา(Bagan-Lanna) พัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลก (World Heritage) พัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก (Royal Coast) การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด(ทกจ.)องค์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(อพท.)ร่วมกันทำงานเป็นคณะทำงานร่วมกันผลักดันการเปิดด่าน และทบทวนการเปิดด่านถาวรเพิ่มขึ้น โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกและสร้างเครือข่ายด้านการค้าและการลงทุนชายแดนร่วม โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือผลักดันความร่วมมือระหว่างชายแดนร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม

โดยมีข้อเสนอแนะจากการศึกษาที่ต้องกำหนดแผนการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาเพื่อความยั่งยืนในอนาคต แบ่งได้ 3 ระยะ ได้แก่

1) แผนระยะสั้น (1-2ปี) ดำเนินการ (1)การพัฒนาความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา (2)การพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวพื้นที่เชื่อมโยงด่านแม่สาย เชียงราย - มัณฑะเลย์ สหภาพเมียนมา (3)การยกระดับด่านผ่อนปรนห้วยต้นนุ่น

อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นด่านถาวรเพื่อรองรับการขยายตัวด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวของชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

2) แผนระยะปานกลาง (3-5ปี) ดำเนินการ (1)การพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวพื้นที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวห่มู่เกาะ เกาะสองสหภาพเมียนมากับระนอง และ(2)การยกระดับด่านผ่อนปรนกัวผาวอก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นด่านถาวรเพื่อรองรับการขยายตัวด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวของชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

3) แผนระยะยาว (6-10ปี) ดำเนินการ (1)การยกระดับความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวข้ามแดนของประเทศไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และพื้นที่เชื่อมโยงอย่างยั่งยืนและ(2)การพัฒนาและการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวประเทศไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และพื้นที่เชื่อมโยงอย่างยั่งยืน

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการเพื่อศึกษา 1) ข้อมูลพื้นฐานและองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา 2) ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางการท่องเที่ยว 3) ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และการบริการทางการท่องเที่ยว และ 4) แนวทางการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ดำเนินการวิจัยด้วยวิธีวิจัยแบบผสม โดยการทบทวนวรรณกรรม การสัมภาษณ์และการสำรวจเชิงพื้นที่

ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลพื้นฐานและองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา มาจากนโยบายการผลักดันการเปิดด่านชายแดนให้เป็นด่านถาวร รัฐบาลกลางเมียนมามีนโยบาย “หนึ่งรัฐหนึ่งด่านถาวร” โดยรัฐฉานมีด่านถาวร เมืองท่าขี้เหล็ก ตรงกันข้ามกับด่านแม่สาย รัฐกระเหรี่ยงมีด่านเมียวดี ตรงกันข้ามกับด่านแม่สลอด รัฐตะนาวศรีมีด่านเกาะสอง ตรงกันข้ามกับด่านระนอง รัฐกระเหรี่ยงบ้านแม่ทะมี ตรงข้ามด่านพุน้ำร้อน ซึ่งเป็นด่านถาวรกรณีพิเศษตามโครงการสร้างท่าเรือน้ำลึกทะวาย แต่ด่านเจดีย์สามองค์ตรงข้ามรัฐกระเหรี่ยงและด่านสิงขรตรงข้ามรัฐตะนาวศรีที่ทางรัฐบาลไทยผลักดันให้เป็นด่านถาวรนั้นยังไม่สามารถดำเนินการต่อได้ ด้วยปัจจัยสำคัญจากการควบคุมชนกลุ่มน้อย ภายหลังรัฐบาลใหม่สหภาพเมียนมาได้ปรับเปลี่ยนบรรยากาศการค้าการลงทุน และการบริการด้านการท่องเที่ยว ให้สามารถเชื่อมโยงกับด่านชายแดนไทยมากขึ้น

สำหรับปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา โดยภาพรวมที่เหมือนกันทุกด่านชายแดน ได้แก่ 1) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านระเบียบพิธีการศุลกากร และ 4) ด้านความมั่นคงและความร่วมมือระหว่างประเทศ ส่วนข้อค้นพบของแต่ละด่านชายแดนอื่นๆ มีความแตกต่างกันตามสภาพบริบท ภูมิประเทศและสถานะของด่านชายแดนที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะด่านถาวรที่มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับและอำนวยความสะดวกในพื้นที่ด่านชายแดนแต่ยังไม่สามารถรองรับได้เพียงพอ ส่วนด่านผ่อนปรนเป็นด่านที่รอการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อรองรับการยกระดับให้เป็นด่านถาวรในอนาคต บางด่านถูกปิดและไม่มีการเดินทางไปมาของนักท่องเที่ยวและประชาชนทั้งสองประเทศ ส่วนผลการศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ด่านชายแดนแม่สาย แม่สลอด สิงขรและระนอง มีความคล้ายคลึงกัน ความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวชายแดนของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น

ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และการบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา พบว่า โดยภาพรวมเหมือนกันทุกด่าน ได้แก่ 1) ขาดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานบริเวณด่านชายแดนและพื้นที่เชื่อมโยง 2) ขาดการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนร่วมกันและ 3) ความล่าช้าในการเจรจา การวางแผนพัฒนาและยกระดับการค้าและการลงทุนมีความยุ่งยาก โดยแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และการบริการทางการท่องเที่ยวชายแดนไทย-เมียนมาที่สำคัญ ได้แก่ 1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานบริเวณด่านชายแดนและพื้นที่เชื่อมโยงร่วมกัน 2) การบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนร่วมกัน 3) การสร้างกลไก กำกับและดูแลผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการค้าและการลงทุนเพื่อลดความเสี่ยงต่อการกำหนดนโยบายของรัฐที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการ และ 4) การพัฒนาอุตสาหกรรมข้ามแดนช่วยเพิ่มบรรยากาศความร่วมมือระหว่างประเทศ ผลักดันให้เกิดการยกระดับด้านสากลในอนาคตได้

สำหรับแนวทางการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา พบว่า ปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา ควรดำเนินการด้วย “กลไกการขับเคลื่อนการเปิดด่านชายแดนไทย-เมียนมา” เป็นการบูรณาการ 3กลไกสำคัญ คือ 1)กลไกระดับชาติ เป็นการบูรณาการกลไกระดับชาติจากภาคเอกชนและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง 2)กลไกระดับจังหวัด โดยคณะกรรมการการค้าชายแดนและเขตเศรษฐกิจไทย-เมียนมา ร่วมทำงานผลักดันภาคีที่เกี่ยวข้อง และ3)กลไกระดับด่านชายแดน ที่มีคณะทำงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องชายแดน ทำงานประสานกับคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ(กรอ.)และคณะกรรมการเขตพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นคณะทำงานร่วมกันผลักดันการเปิดด่านและทบทวนการเปิดด่านถาวรเพิ่มขึ้น โดยกำหนดแผนการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา เพื่อความยั่งยืนในอนาคต แบ่งออกเป็น3 ระยะ ได้แก่1)แผนระยะสั้น (1-2ปี)เพื่อดำเนินการ(1)การพัฒนาความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา(2)การพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวพื้นที่เชื่อมโยงด่านแม่สาย เชียงราย-มณฑลเลย สหภาพเมียนมา(3)การยกระดับด่านผ่อนปรนห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นด่านถาวรเพื่อรองรับการขยายตัวด้านการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา 2)แผนระยะปานกลาง (3-5ปี) ดำเนินการ (1)การพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวพื้นที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวหมู่เกาะ เกาะสองของสหภาพเมียนมากับระนอง และ(2)การยกระดับด่านผ่อนปรนกัวผาวอก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นด่านถาวรเพื่อรองรับการขยายตัวด้านการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวของชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา และ3)แผนระยะยาว(6-10ปี)ดำเนินการ (1)การยกระดับความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวข้ามแดนประเทศไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และพื้นที่เชื่อมโยงอย่างยั่งยืนและ(2)การพัฒนาและการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวประเทศไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และพื้นที่เชื่อมโยงอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวข้ามแดน, การท่องเที่ยวชายแดนไทย-เมียนมา

Abstract

This research is aimed at 4 reasons to study 1) Infrastructures information and important elements related to tourism of cross-border tourism between Thailand and The Republic of the Union of Myanmar 2) Problems and obstacles and guidelines for solving problems related to tourism development 3) Problems and obstacles as well as guidelines for solving problems related to trade Investment that is linked to tourism products and services; And 4) guidelines for developing and managing tourism of cross-border tourism between Thailand and The Republic of the Union of Myanmar. Conduct research with mixed research methods by reviewing literature Interviews and spatial surveys.

The research found that Infrastructures information and important elements related to tourism of cross-border tourism between Thailand and The Republic of the Union of Myanmar, from the policy of pushing for the border checkpoint to be a permanent checkpoint Myanmar Central Government Have a policy of "One State One Boeder" only ,By Shan State, there is Tha Khilek checkpoint In contrast to Mae Sai border, Karen State, there is a Myawaddy border. In contrast to Mae Sot, Ta Nao Sri State, there are Kor Song islands. In contrast to Ranong border, Karen State, Mae Thami House Opposite the Phu Nam Hot Which is a special case of the Dawei Deep Sea Port Project but the Pha Jadee Sam Ong border, opposite Karen State and Singkhon border, opposite the Ta Nao Sri government, which the Thailand government pushed for a permanent border, still unable to continue. This is based on important factors from the control of minorities. After the new government, Myanmar has changed the atmosphere of trade, investment and tourism services to be able to connect with more Thailand border checkpoints. Problems and obstacles to tourism development of the Thailand border area and The Republic of the Union of Myanmar With the same image at every border, including 1) facilities 2) Management 3) Customs regulations and 4) Security and international cooperation as for the findings of each other border checkpoints, there are differences according to the context. Terrain and status of different border checkpoints Especially the permanent checkpoint That has developed infrastructure to support and facilitate the border areas but not yet able to accommodate enough The relief zone is a checkpoint waiting for infrastructure development. To support the upgrading to be a permanent border checkpoint in the future Some border checkpoints are closed and there are no travels for tourists and citizens in both countries. For the study of tourism behavior of tourists in the Mae Sai Mae Sot, Singkhon and Ranong border areas, there are similarities. There are opinions on the border tourism elements of tourists in the Thailand border area and The Republic of the Union of Myanmar in overall level only.

As for the problems and obstacles related to trade Investment that is linked to tourism products and services of the Thailand border area and The Republic of the Union of Myanmar has been found that, in the same way, all aspects are as follows: 1) Lack of infrastructure development at the border areas and linking areas 2) Lack of management of border areas together, And 3) delays in negotiations development planning and the difficulty of trading and investment by way of solving problems related to trade Investment linked to tourism products and services of the Thailand border area with Myanmar Namely 1)he development of the infrastructure at the border checkpoints and the interconnected areas 2) Management of border areas together 3) Creating mechanisms Supervise and oversee the benefits associated with trade and investment in order to reduce the risk of government policies that may affect entrepreneurs. And 4)cross-border industrial development help increase the cooperation atmosphere between each other of both countries. Pushing to raise the level of international trade in the future.

As for the guidelines for development and management of tourism in the border areas of Thailand and the Republic of the Union of Myanmar, it was found that the key factors for the success of tourism development and management in the Thai-Myanmar border should proceed as well “Mechanism driving the opening of Thai-Myanmar border” is the integration of 3 important mechanism.1) National mechanism it is the integration of national mechanism from the private sector and related government agencies. 2) Provincial mechanism by the Bordor Trade Subcommittee and Thai-Myanmar Economic Zone working together to push relevant parties And 3) Bordor mechanism which has working group form bordor related agencies working in coordination with the Office of the National Economic and Social Development Council and committee on Tourism Development Zone.Is working group together to push for opening border and reviewing more open permanent border that establishing tourism development ane management plan in the The Republic of the Union of Myanmar for future sustainability, divided into 3 phases: 1)Short-term plan (1-2 Year) to carry out (1)development of tourism cooperation, linking the Thailand border with Myanmar (2)Tourism development and management of the Mae Sai border linking area Chiang Rai - Mandalay Myanmar (3) Elevation of the Huai Ton Noon relief zone, Khun Yuam district, Mae Hong Son province Is a permanent bordert to support trade expansion Investment and tourism of the Thailand border with Myanmar 2)Medium term plan(3-5Year) to carry out(1)development and management of tourism, linking areas of tourist destinations, islands Kor Song islands, Myanmar and Ranong, and (2) the elevation of the Kew Pha Wok relief posture Chiang Dao District Chiangmai Province Is a permanent checkpoint to support the expansion of trade, investment and tourism of the Thailand border with Myanmar.And 3) long-term plans (6-10 years) to proceed (1) Raising the level of cross-border tourism

cooperation between Thailand and Myanmar And sustainable linkage areas and (2) The development and management of tourism resources in Thailand and Myanmar and sustainable linkage areas.

Keywords: Development and Management of Cross-Border Tourism ,Tourism between Thailand and The Republic of the Union of Myanmar

สารบัญ

	หน้า
กิตกรรมประกาศ	ก
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ข
บทคัดย่อ	ค
Abstract	ง
สารบัญ	จ
สารบัญภาพ	ฉ
สารบัญแผนภูมิ	ช
สารบัญตาราง	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการย่อย	3
1.3 กรอบแนวคิดการวิจัย	4
1.4 วิธีดำเนินการวิจัย	5
1.5 ขอบเขตการวิจัย	5
1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ	7
1.7 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	8
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
2.1 แนวคิด ทฤษฎี และเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
2.1.1 แนวคิดการท่องเที่ยวข้ามพรมแดน	9
2.1.2 แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจพื้นที่ร่วมชายแดน	10
2.1.3 แนวคิดการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ	12
2.1.4 แนวคิดการจัดการชายแดนร่วม	16
2.1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17
บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย	26
3.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง	26
3.1.1 ประชากร	26
3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง	26
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	27
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	28
3.4 การวิเคราะห์ และตรวจสอบข้อมูล	29
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย	30
4.1 ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและองค์ประกอบสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา	30
4.1.1 ข้อมูลพื้นฐาน และองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา	30

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.1.1.1 ข้อมูลพื้นฐาน และองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา	30
4.1.1.2 องค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทย กับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา	33
4.1.2 ผลการศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยว และองค์ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่ ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา	56
4.2 ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคตลอดจนแนวทางในการแก้ไข ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐ แห่งสหภาพเมียนมา	77
4.2.1 ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา	77
4.3 ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ศึกษาปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนแนวทาง ในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และการ บริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา	86
4.3.1 สถานการณ์การค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และบริการทางการ ท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา	86
4.3.2 ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และ การบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพ เมียนมา	92
4.3.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์ และการบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพ เมียนมา	93
4.4 ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 แนวทางการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา	94
4.4.1 ผลการวิเคราะห์ตัวแบบ Diamond Model เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรม ล้านนาในมิติการท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนพื้นที่ชายแดนเชียงใหม่ เชียงราย (เชื่อมโยงจังหวัดแม่ฮ่องสอน)	94
4.4.2 ผลการวิเคราะห์ตัวแบบ Diamond Model เขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลก ด้านวัฒนธรรม ในมิติการท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนพื้นที่ชายแดนแม่สอด-เมียวดี - ย่างกุ้ง	97
4.4.3 ผลการวิเคราะห์ตัวแบบ Diamond Model เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเล ตะวันตกในมิติการท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนพื้นที่ชายแดนประจวบคีรีขันธ์ และระนอง	99
4.4.4 แนวทางการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา	100

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	113
5.1 สรุปผลการวิจัย	113
5.1.1 ข้อมูลพื้นฐาน และองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา	113
5.1.2 ปัญหาและอุปสรรคตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา	119
5.1.3 ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และการบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา	120
5.1.4 แนวทางการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา	122
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	124
5.3 ข้อเสนอแนะ	132
บรรณานุกรม	136
ภาคผนวก	138
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์	139

สารบัญภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	4
แผนภาพที่ 2.1 แสดงภาพรวมของเขตเศรษฐกิจพิเศษที่พิเศษ 10 จังหวัด 12 พื้นที่	16
แผนภาพที่ 4.1 พระมหาเจดีย์ชเวดากอง เมืองย่างกุ้ง สหภาพเมียนมาร์	34
แผนภาพที่ 4.2 พระมหามัยมุนี และพระราชวังมัณฑะเลย์ เมืองมัณฑะเลย์ สหภาพเมียนมา	34
แผนภาพที่ 4.3 ชายหาดงาปาลี ชายหาดที่มีชื่อเสียงของเมียนมาร์ เมืองทันเวย์ รัฐยะไข่ สหภาพเมียนมา	35
แผนภาพที่ 4.4 แสดงที่ตั้งด้านชายแดนถาวรและผ่อนปรนของประเทศไทยกับสหภาพเมียนมา 9 แห่ง	36
แผนภาพที่ 4.5 แสดงด้านชายแดนแม่สาย จังหวัดเชียงรายกับเมืองท่าขี้เหล็ก สหภาพเมียนมา	37
แผนภาพที่ 4.6 แสดงสรุปภาพรวมเกี่ยวกับ Cross Border Trade and Tourism ของกลุ่มอารยธรรมล้านนากับเมียนมา	39
แผนภาพที่ 4.7 แสดงด้านชายแดนแม่สอด จังหวัดตากกับ-เมียวดี สหภาพเมียนมาร์	40
แผนภาพที่ 4.8 แสดงสรุปภาพรวมเบื้องต้น Mae Sot-Myawaddy model สู่ Cross Border Special Economic Zone	41
แผนภาพที่ 4.9 แสดงที่ตั้งของพุน้ำร้อน เทศบาลเมืองระนอง จังหวัดระนอง	43
แผนภาพที่ 4.10 แสดงที่ตั้งของบริเวณท่าเทียบเรือสะพานปลา อำเภอเมือง จังหวัดระนอง	45
แผนภาพที่ 4.11 แสดงที่ตั้งของบริเวณด่านผ่อนปรนบ้านสบรวกไปยังสหภาพเมียนมาและสปป.ลาว	46
แผนภาพที่ 4.12 แสดงที่ตั้งของบริเวณบ้านห้วยต้นนุ่น และเส้นทางเชื่อมโยงด่านห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน	47
แผนภาพที่ 4.13 แสดงเส้นทางท่องเที่ยวสายแผ่นดินทอง (Golden Land Road Circle) ไทย-เมียนมา	51
แผนภาพที่ 4.14 แสดงที่ตั้งของด่านกัวผาวอก ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่	52
แผนภาพที่ 4.15 แสดงที่ตั้งของด่านผ่อนปรนสิงขร ตำบลคลองวาฬ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	54
แผนภาพที่ 4.16 แสดงระดับความพึงพอใจต่อสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวด่านชายแดนแม่สาย	58
แผนภาพที่ 4.17 แสดงระดับความพึงพอใจต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวด่านชายแดนแม่สาย	58
แผนภาพที่ 4.18 แสดงระดับความพึงพอใจต่อการบริการที่พักในแหล่งท่องเที่ยวด่านชายแดนแม่สาย	59
แผนภาพที่ 4.19 แสดงระดับความพึงพอใจต่อเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวด่านชายแดนแม่สาย	59
แผนภาพที่ 4.20 แสดงระดับความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวด่านชายแดนแม่สาย	60
แผนภาพที่ 4.21 แสดงระดับความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการเสริมในแหล่งท่องเที่ยวด่านชายแดนแม่สาย	60
แผนภาพที่ 4.22 แสดงระดับความพึงพอใจต่อการอำนวยความสะดวกในด้านชายแดนแม่สาย	61
แผนภาพที่ 4.23 แสดงระดับความพึงพอใจต่อสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวด่านชายแดนแม่สอด	63

สารบัญภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 4.24 แสดงระดับความพึงพอใจต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านชายแดนแม่สอด	63
แผนภาพที่ 4.25 แสดงระดับความพึงพอใจต่อที่พักในแหล่งท่องเที่ยวชายแดนแม่สอด	64
แผนภาพที่ 4.26 แสดงระดับความพึงพอใจต่อเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชายแดนแม่สอด	64
แผนภาพที่ 4.27 แสดงระดับความพึงพอใจต่อเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชายแดนแม่สอด	65
แผนภาพที่ 4.28 แสดงระดับความพึงพอใจต่อเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชายแดนแม่สอด	65
แผนภาพที่ 4.29 แสดงระดับความพึงพอใจต่อการอำนวยความสะดวกในด้านชายแดนแม่สอด	66
แผนภาพที่ 4.30 แสดงระดับความพึงพอใจต่อสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวชายแดนสะพานปลา	67
แผนภาพที่ 4.31 แสดงระดับความพึงพอใจต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวชายแดนสะพานปลา	68
แผนภาพที่ 4.32 แสดงระดับความพึงพอใจต่อการบริการที่พักในแหล่งท่องเที่ยวชายแดนสะพานปลา	68
แผนภาพที่ 4.33 แสดงระดับความพึงพอใจต่อเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชายแดนสะพานปลา	69
แผนภาพที่ 4.34 แสดงระดับความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชายแดนสะพานปลา	69
แผนภาพที่ 4.35 แสดงระดับความพึงพอใจต่อการบริการเสริมในแหล่งท่องเที่ยวชายแดนสะพานปลา	70
แผนภาพที่ 4.36 แสดงระดับความพึงพอใจต่อการการอำนวยความสะดวกในด้านชายแดนสะพานปลา	70
แผนภาพที่ 4.37 แสดงระดับความพึงพอใจต่อสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวชายแดนจุดผ่อนปรนด่านสิงขร	72
แผนภาพที่ 4.38 แสดงระดับความพึงพอใจต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวชายแดนจุดผ่อนปรนด่านสิงขร	72
แผนภาพที่ 4.39 แสดงระดับความพึงพอใจต่อการบริการที่พักในแหล่งท่องเที่ยวชายแดนจุดผ่อนปรนด่านสิงขร	73
แผนภาพที่ 4.40 แสดงระดับความพึงพอใจต่อเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชายแดนจุดผ่อนปรนด่านสิงขร	73
แผนภาพที่ 4.41 แสดงระดับความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชายแดนจุดผ่อนปรนด่านสิงขร	74
แผนภาพที่ 4.42 แสดงระดับความพึงพอใจต่อการบริการจัดการเสริมในแหล่งท่องเที่ยวชายแดนจุดผ่อนปรนด่านสิงขร	74
แผนภาพที่ 4.43 แสดงระดับความพึงพอใจต่อการอำนวยความสะดวกในด้านชายแดนจุดผ่อนปรนด่านสิงขร	75
แผนภาพที่ 4.44 รถบรรทุกสินค้าขนาดใหญ่รอเพื่อขนส่งสินค้าข้ามแดนและผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักจากมณฑลเหลียว	84

สารบัญภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 4.45 การจัดการกับกลุ่มค้าขายเร่ผลิตภัณฑ์บูหรี และเหล่า ตลาดริมเมย	85
แผนภาพที่ 4.46 การประชุมประเด็นการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์ และการบริการ ทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมาร์ และพื้นที่เชื่อมโยง	92
แผนภาพที่ 4.47 แสดงเส้นทางจากเมืองลอยก่อ รัฐคะยาผ่านสะพานแม่น้ำสาละวินไปแม่แะ (Meze)	104
แผนภาพที่ 4.48 แสดงเส้นทางจากเมืองลอยก่อ รัฐคะยาไปแม่แะ (Meze) รัฐคะยา สาธารณรัฐ แห่งสหภาพเมียนมา	104
แผนภาพที่ 4.49 แสดงจุดผ่อนปรนการค้าบ้านห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอนกับ บ้านแะ รัฐคะยา สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา	105
แผนภาพที่ 4.50 การปรับปรุงเส้นทางและสร้างสะพานบนเส้นทางแม่แะ-ห้วยต้นนุ่น รัฐคะยา	111
แผนภาพที่ 5.1 แสดงเขตพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยง 3 เขตกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา	126

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 4.2 แสดงกรอบแผนพัฒนาอย่างยั่งยืนสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา	101
แผนภูมิที่ 5.1 แสดงกลไกการขับเคลื่อนการเปิดด่านชายแดนไทย-เมียนมา	134

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 แสดงจุดผ่านแดนระหว่างประเทศไทยกับสหภาพเมียนมา	2
ตารางที่ 1.2 แสดงจุดผ่านแดนถาวรและด่านผ่อนปรนประเทศไทยและสหภาพเมียนมา	6
ตารางที่ 1.3 แสดงกลุ่มตัวอย่างการวิจัยในแต่ละวัตถุประสงค์	7
ตารางที่ 2.1 จำนวนนักท่องเที่ยวผ่านตรวจคนเข้าเมืองของเมียนมาร์ (2555-2559)	21
ตารางที่ 2.2 จำนวนนักท่องเที่ยวผ่านด่านชายแดนของเมียนมาร์ (2555-2559)	21
ตารางที่ 3.1 แสดงกลุ่มตัวอย่างการวิจัยในแต่ละวัตถุประสงค์	27
ตารางที่ 4.1 แสดงความสำคัญต่อปัจจัยในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงจากพื้นที่ชายแดน แม่สาย	57
ตารางที่ 4.2 แสดงความสำคัญต่อปัจจัยในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงจากพื้นที่ชายแดน แม่สอด	62
ตารางที่ 4.3 แสดงความสำคัญต่อปัจจัยในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงจากพื้นที่ชายแดน สะพานปลา	67
ตารางที่ 4.4 แสดงความสำคัญต่อปัจจัยในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงจากพื้นที่ชายแดน สิงขร	71
ตารางที่ 4.5 แสดงปัญหาและอุปสรรคที่พบเหมือนกันทุกด่านชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา	77
ตารางที่ 4.6 แสดงปัญหาและอุปสรรคของด่านแม่สายชายแดนไทย-สหภาพเมียนมา	79
ตารางที่ 4.7 แสดงปัญหาและอุปสรรคของด่านแม่สอดชายแดนไทย-สหภาพเมียนมา	80
ตารางที่ 4.8 แสดงปัญหาและอุปสรรคของด่านพุน้ำร้อนชายแดนไทย-สหภาพเมียนมา	80
ตารางที่ 4.9 แสดงปัญหาและอุปสรรคของด่านท่าเทียบเรือสะพานปลาชายแดนไทย-สหภาพ เมียนมา	81
ตารางที่ 4.10 แสดงปัญหาและอุปสรรคของด่านผ่อนปรนสบรวกชายแดนไทย-สหภาพเมียนมา	81
ตารางที่ 4.11 แสดงปัญหาและอุปสรรคของด่านห้วยต้นนุ่นชายแดนไทย-สหภาพเมียนมา	82
ตารางที่ 4.12 แสดงปัญหาและอุปสรรคของด่านกัวผาออกชายแดนไทย-สหภาพเมียนมา	82
ตารางที่ 4.13 แสดงปัญหาและอุปสรรคของด่านเจดีย์สามองค์ชายแดนไทย-สหภาพเมียนมา	83
ตารางที่ 4.14 แสดงปัญหาและอุปสรรคของด่านสิงขรชายแดนไทย-สหภาพเมียนมา	83
ตารางที่ 4.15 แสดงแผนการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับ สหภาพเมียนมา	102
ตารางที่ 5.1 แสดงเปรียบเทียบองค์ประกอบการท่องเที่ยวของชายแดนในพื้นที่ชายแดนไทยกับ สหภาพเมียนมา	116

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การพัฒนาและการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนประเทศไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา เป็นนโยบายการขับเคลื่อนประเทศของรัฐบาล รวมทั้งยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มุ่งเน้นสร้างความมั่นคงและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน สอดคล้องเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนว่าด้วยการส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและทั่วถึง รวมถึงการส่งเสริมอุตสาหกรรมและนวัตกรรม ทั้งนี้ จากอดีตที่ผ่านมา ปัญหาด้านเขตแดนและการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดน นับเป็นปัญหาสำคัญในระดับประเทศ ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อนบ้านและความมั่นคงของประเทศ โดยเฉพาะชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ภายหลังสหภาพเมียนมาได้เปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจ ส่งผลทำให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยมีสัดส่วนของภาคการผลิต คือ ภาคเกษตรกรรม ร้อยละ 50 ภาคอุตสาหกรรม ร้อยละ 15 และภาคบริการ ร้อยละ 35 อีกทั้งการขยายตัวด้านการค้า การลงทุน ภาคอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวและบริการที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง สามารถสร้างงานและรายได้ให้ประเทศจำนวนมาก เนื่องจากสหภาพเมียนมามีความได้เปรียบด้านการแข่งขันสูงจากทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีสังคมและวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ที่นักท่องเที่ยวจากภูมิภาคต่างๆ ของโลกให้ความสนใจ ส่งผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพิ่มสูงขึ้นในปัจจุบัน

โครงการย่อยที่ 2 ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา อยู่ภายใต้แผนงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน (RDG60T0201) เพื่อศึกษา 1) ข้อมูลพื้นฐาน และองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา 2) ปัญหา และอุปสรรคตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา 3) ปัญหา และอุปสรรค ตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการค้าการลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และ 4) เสนอแนวทางการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และพื้นที่เชื่อมโยง พบว่า สถานการณ์และแนวโน้มการท่องเที่ยวสหภาพเมียนมาขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ภายหลังจากรัฐบาลใหม่ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาได้ปรับเปลี่ยนบรรยากาศการค้า การลงทุนและบริการการท่องเที่ยวสามารถเชื่อมโยงกับด่านชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ผ่านด่านถาวรท่าขี้เหล็ก รัฐฉาน-แม่สาย จังหวัดเชียงราย ด่านถาวรตาก จังหวัดตาก-เมียวดี รัฐกระเหรี่ยงและด่านถาวรท่าเทียบเรือ จังหวัดระนอง-เกาะสอง รัฐตะนาวศรี สหภาพ

เมียนมา รวมทั้งการเชื่อมเส้นทางสายการบินเชียงใหม่-ย่างกุ้ง และเชียงใหม่-มัณฑะเลย์ช่วยเพิ่มกำลังการซื้อของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ที่นิยมเดินทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวสหภาพเมียนมาสูงขึ้นในปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากปริมาณการลงทุนที่พัก การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนการขนส่ง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและบริการเพิ่มสูงขึ้น สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนระหว่างไทยและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ที่ช่วยยกระดับการค้า การลงทุน และการบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวระหว่างประเทศสู่การ ๗ ความร่วมมือในระดับสากล สนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศได้

โดยมีข้อค้นพบด้านนโยบายการผลักดันการเปิดด่านชายแดนให้เป็นด่านถาวรของรัฐบาลกลางสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมานั้น มีนโยบาย “หนึ่งรัฐ หนึ่งด่านถาวร” โดยรัฐฉานมีด่านถาวรท่าลี่หลัก ตรงกันข้ามกับด่านแม่สาย, รัฐกระเหรี่ยง มีด่านเมียวดี ตรงกันข้ามกับด่านแม่สวด, รัฐตะนาวศรี มีด่านเกาะสอง ตรงกันข้ามกับด่านระนอง, รัฐกระเหรี่ยงบ้านแม่ระมี ตรงกันข้ามด่านพุน้ำร้อน ซึ่งเป็นด่านถาวรกรณีพิเศษตามโครงการสร้างท่าเรือน้ำลึกทวาย แม้แต่ด่านเจดีย์สามองค์ตรงข้ามรัฐกระเหรี่ยงและด่านสิงขรตรงข้ามรัฐตะนาวศรีที่ทางรัฐบาลไทยผลักดันให้เป็นด่านถาวรก็ยังไม่สามารถดำเนินการต่อได้ ทั้งนี้มาจากปัจจัยสำคัญจากการควบคุมชนกลุ่มน้อยและบริหารจัดการ และจัดสรรผลประโยชน์กับชนกลุ่มน้อยในพื้นที่ตามแนวชายแดน ซึ่งปัจจุบันได้ดำเนินการเจรจาหยุดยิงกับกองกำลังติดอาวุธในแต่ละรัฐ ทั้งนี้รัฐบาลสหภาพเมียนมาได้ให้ความสำคัญต่อด่านแม่สวด เพื่อรองรับการเชื่อมต่อการค้าและการลงทุนบนเส้นทางย่างกุ้ง-แม่สวดและยุทธศาสตร์เชื่อมโยงโครงข่ายการคมนาคมทางบกระหว่างประเทศไทย-เมียนมา-อินเดีย รวมทั้งการผลักดันให้รัฐบาลไทยยกระดับจุดผ่อนปรนห้วยต้นนุ่นให้เป็นด่านถาวรเชื่อมโยงกับรัฐกะยาและกลุ่มเมืองขึ้นในเนื่องจากรัฐบาลสหภาพเมียนมาเห็นว่าบริเวณนี้มีความสงบและสามารถบริหารจัดการจัดสรรผลประโยชน์กับชนกลุ่มน้อยได้ แต่ด้วยสภาพพื้นที่เป็นป่าเขาและที่ตั้งด่านอยู่ในเขตอนุรักษสัตว์ป่า และพันธุ์พืช การดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสิ่งอำนวยความสะดวกจึงยังไม่สามารถดำเนินการได้ อีกทั้งการเดินทางผ่านเส้นทางทางบกในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีความคดเคี้ยว ลาดชัน จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาและสร้างถนนสายใหม่เพื่อรองรับการยกระดับด่านถาวรแห่งนี้ในอนาคต

จากผลการศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ด่านชายแดนแม่สาย แม่สวด สิงขร และระนอง พบว่า มีลักษณะคล้ายคลึงกัน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่วางแผนเดินทางมาท่องเที่ยวด้วยตนเอง (FIT)แบบเป็นกลุ่มเพื่อนจำนวน3-5คน ซึ่งพบการท่องเที่ยวข้ามบ่อยครั้งการเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นการเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว(ไป-กลับภายในวันเดียว)รวมทั้งพบการท่องเที่ยวเชื่อมต่อกับแหล่งท่องเที่ยวที่ใกล้เคียงกับตลาดการค้าชายแดนและการข้ามแดนไปยังแหล่งท่องเที่ยวชายแดนของสหภาพเมียนมา ค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวเฉลี่ย1,000บาท/ครั้ง (ด้านสิงขรเฉลี่ย1,001-5,000บาท) ส่วนจุดประสงค์หลักในการท่องเที่ยวคือเพื่อพักผ่อนความสนุกสนานและความบันเทิง มีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยว

ชายแดนของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น

ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา โดยภาพรวมที่เหมือนกันทุกด้านชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ได้แก่

1) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ (1)การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับในแต่ละด้าน (2)ขาดบุคลากรที่สามารถสื่อสารภาษาเมียนมาได้ (3)ความปลอดภัยและความสะอาดควรได้รับการปรับปรุง (4)พื้นที่อนุญาตให้พักและเดินทางท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และ(5)มีขอทานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้านส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ไม่ดีของประเทศไทย

2) ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ (1)หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางข้ามแดนมีมากทำให้ล่าช้าและ(2)ควรปรับปรุงการวางผังเมืองการวางแผน/ออกแบบเมืองและพื้นที่ด้านชายแดนให้สวยงาม น่าอยู่น่าท่องเที่ยวและพักผ่อน

3) ด้านระเบียบพิธีการศุลกากร ได้แก่ (1)ขาดการประสานการทำงานในจุดเดียวกันของด่านศุลกากร(2)ศุลกากรกับสรรพากรที่ให้บริการคืนภาษี หรับนักท่องเที่ยวไม่ได้อยู่จุดเดียวกัน และ(3)ควรปรับปรุงพิธีการขอ Visa at Arrival ณ ด้านชายแดนได้

4) ด้านความมั่นคง และความร่วมมือระหว่างประเทศ ได้แก่(1)อิทธิพลของกองกำลังติดอาวุธชนกลุ่มน้อย ผังสหภาพเมียนมาโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการสู้รบระหว่างกองกำลังติดอาวุธชนกลุ่มน้อยในรัฐฉานกับกองกำลังทหารของรัฐบาลยังคงมีอยู่อย่างกว้างขวาง (อยู่ระหว่างการเจรจาหยุดยิงระหว่างรัฐบาลเมียนมากับกองกำลังชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ)และ(2)พัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อผลักดันแก้ไขปัญหาการยกระดับการเปิดด่านชายแดนและการเจรจาของชนกลุ่มน้อยในสหภาพเมียนมา

ส่วนข้อค้นพบของแต่ละด้านชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา มีความแตกต่างกันตามสภาพบริบท ภูมิประเทศและสถานะของด้านชายแดนที่ต่างกัน ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหา และอุปสรรคที่แตกต่างกันตามไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านถาวรที่มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับ และอำนวยความสะดวกในพื้นที่ด้านชายแดนแต่ยังไม่สามารถรองรับได้เพียงพอ ส่วนด่านผ่อนปรนมีลักษณะเป็นด่านที่รอการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อรองรับการยกระดับให้เป็นด่านถาวรในอนาคต บางด่านถูกปิด และไม่มีการเดินทางไปมาของประชาชนทั้งสองประเทศ เช่นด่านกัวผาวอก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนด่านผ่อนปรนที่อนุญาตให้ได้เฉพาะกรณีพิเศษ สามารถขนส่งสินค้าข้ามชายแดนระหว่างผู้ประกอบการในท้องถิ่นของทั้งสองประเทศ ส่วนใหญ่เป็นสินค้าเครื่องอุปโภคและบริโภค อีกทั้งยังไม่มีการค้าและการลงทุนด้านการท่องเที่ยวของทั้งสองประเทศแต่อย่างใดยกเว้นพื้นที่เชื่อมโยงใกล้เคียง สำหรับด้านธรรมชาติ ที่ไม่มีเจ้าหน้าที่กำกับดูแล เป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการเข้าถึง โดยเฉพาะบางพื้นที่มีการลักลอบขนส่งสินค้าผิดกฎหมาย และยาเสพติดข้ามแดน ถึงแม้ว่าปัจจุบันจะมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงตามแนวชายแดนกำกับดูแลอย่างใกล้ชิดก็ตาม แต่

เนื่องจากบางพื้นที่ไม่สามารถดูแลได้ทั่วถึง อีกทั้งมีกองกำลังติดอาวุธของชนกลุ่มน้อยต่างๆตามแนวชายแดน ทำให้มีความเสี่ยงต่อความปลอดภัย ดังนั้นบางพื้นที่ตามแนวชายแดนและพื้นที่เชื่อมโยงจึงไม่เหมาะสมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวพื้นที่เสี่ยงในปัจจุบันได้

นอกจากนี้ปัญหา และอุปสรรค ตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุน ที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และการบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา พบว่า นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และการบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา มีหน่วยงานรับผิดชอบการค้าชายแดนของสหภาพเมียนมาคือกรมการค้าชายแดน โดยเริ่มต้นหลังจากระบอบการปกครองของสหภาพเมียนมาได้เปลี่ยนแปลงจากระบอบการปกครองแบบเผด็จการทหาร ภายใต้สภาสันติภาพและการพัฒนาแห่งรัฐ โดยผู้นำเผด็จการทหารเป็นผู้นำบริหารประเทศ มีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาล ซึ่งนับเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของสหภาพเมียนมา ภายหลังจากการปิดประเทศมาเป็นเวลากว่า 26 ปี จากระบบสังคมนิยมวิถีเมียนมา ซึ่งมีหลักการดำเนินการพึ่งพาต่างชาติให้น้อยที่สุด เน้นการพึ่งพาตนเอง ส่งผลต่อการค้าและการลงทุนของสหภาพเมียนมาลดต่ำลงอย่างต่อเนื่อง ภาคธุรกิจ อุตสาหกรรมการผลิต การเกษตร การท่องเที่ยวและบริการ มีการพัฒนาต่ำและล่าช้ามากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน

ส่วนปัญหา และอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์ และการบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา พบว่า โดยภาพรวมเหมือนกันทุกด้านชายแดน ได้แก่ 1)ขาดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานบริเวณด้านชายแดนและพื้นที่เชื่อมโยงร่วมกัน เพื่อรองรับการค้า และการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว 2)ขาดการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนร่วมกัน ส่งผลต่อการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนและพื้นที่เชื่อมโยงไม่มีประสิทธิภาพ และ3) ความล่าช้าในการเจรจา การวางแผนพัฒนา ยกระดับการค้า การลงทุนมีความยุ่งยาก

โดยมีแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์ และการบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ได้แก่1)การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานบริเวณด้านชายแดนและพื้นที่เชื่อมโยงร่วมกัน เพื่อรองรับการค้าและการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนระหว่างประเทศ 2)การบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนร่วมกัน เพื่อสร้างเครือข่ายธุรกิจ การค้าและการลงทุนร่วมกันของผู้ประกอบการชาวไทย และสหภาพเมียนมา โดยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวร่วมกัน 3)การสร้างกลไก กำกับ และดูแลผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการค้าและการลงทุนเพื่อลดความเสี่ยงต่อการกำหนดนโยบายของรัฐที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการได้ และ4)การพัฒนาอุตสาหกรรมข้ามแดน (Cross industry) เพื่อช่วยเพิ่มบรรยากาศความร่วมมือระหว่างกัน และกันของทั้งสองประเทศ นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจแบ่งปันระหว่างชายแดน (Cross border economic Charring) ยกระดับการค้าและการลงทุนผลักดันให้เกิดการยกระดับด้านการค้าสากลในอนาคตได้

สำหรับแนวทางการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา พบว่า ปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาต้องใช้ “กลไกการขับเคลื่อนการเปิดด่านชายแดนไทย-เมียนมา” ด้วยการบูรณาการ 3 กลไกสำคัญดังนี้ 1)กลไกระดับชาติ เป็นการบูรณาการกลไกระดับชาติจากภาคเอกชน และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง โดยฝ่ายภาคเอกชนประกอบไปด้วย สมาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สมาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ร่วมกันจัดตั้งคณะอนุกรรมการการค้าชายแดนและเขตเศรษฐกิจไทย-เมียนมา ในภาคเอกชน ส่วนราชการ ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ร่วมกันส่งมอบภารกิจหลักต้นร่วมกับกลไกระดับจังหวัดเพื่อให้เกิดการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม 2)กลไกระดับจังหวัด โดยคณะอนุกรรมการการค้าชายแดนและเขตเศรษฐกิจไทย-เมียนมา ร่วมทำงานผลักดันการทำงานร่วมกับสภาอุตสาหกรรมจังหวัด หอการค้าจังหวัด สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัด เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้ประกอบการท้องถิ่น และผู้ประกอบการขนาดกลางและเล็ก(SMEs)ร่วมกับส่วนราชการระดับจังหวัด ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด สภาพความมั่นคง ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ความมั่นคงตามแนวชายแดน ร่วมกันผลักดันเป็นคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ(กรอ.) ส่งเรื่องเป็นวาระการประชุมเพื่อขับเคลื่อนการเปิดด่านตามลำดับ และ3)กลไกระดับด่านชายแดน ที่มีคณะทำงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องชายแดน ทำงานประสานกับคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ(กรอ.)และคณะกรรมการเขตพัฒนาการท่องเที่ยว ประสานงานกับกลุ่มพัฒนาการท่องเที่ยวบ้าน-ล้านนา(Bagan-Lanna) พัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลก (World Heritage) พัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก (Royal Coast) การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด (ทกจ.)องค์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(อพท.)ร่วมกันทำงานเป็นคณะทำงาน ร่วมกันผลักดันการเปิดด่าน และทบทวนการเปิดด่านถาวรเพิ่มขึ้น โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกและสร้างเครือข่ายด้านการค้าและการลงทุนชายแดนร่วม โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือผลักดันความร่วมมือระหว่างชายแดนร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม

โดยมีข้อเสนอแนะจากการศึกษาที่ต้องกำหนดแผนการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาเพื่อความยั่งยืนในอนาคต แบ่งได้ 3 ระยะ ได้แก่

1) แผนระยะสั้น (1-2ปี) ดำเนินการ (1)การพัฒนาความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา (2)การพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวพื้นที่เชื่อมโยงด่านแม่สาย เชียงราย - มณฑลเหล่ย์ สหภาพเมียนมา (3)การยกระดับด่านผ่อนปรนห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นด่านถาวรเพื่อรองรับการขยายตัวด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวของชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

2) แผนระยะปานกลาง (3-5ปี) ดำเนินการ (1)การพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวพื้นที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวห่มู่เกาะ เกาะสองสหภาพเมียนมากับระนอง และ(2)การยกระดับด้านพ่อนปรน กัวผาวอก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นด่านถาวรเพื่อรองรับการขยายตัวด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวของชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

3) แผนระยะยาว (6-10ปี) ดำเนินการ (1)การยกระดับความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวข้ามแดนของประเทศไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และพื้นที่เชื่อมโยงอย่างยั่งยืนและ(2)การพัฒนาและการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวประเทศไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และพื้นที่เชื่อมโยงอย่างยั่งยืน

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญ และที่มาของปัญหา

การพัฒนาพื้นที่และการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นแนวคิดในการสนองตอบนโยบายการขับเคลื่อนประเทศของรัฐบาลทั้งยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มุ่งเน้นสร้างความมั่นคงและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน สอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนว่าด้วยการส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและทั่วถึง รวมถึงการส่งเสริมอุตสาหกรรมและนวัตกรรม ทั้งนี้จากอดีตที่ผ่านมาปัญหาเขตแดนและการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนนับเป็นปัญหาสำคัญในระดับประเทศที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือประเทศเพื่อนบ้านและความมั่นคงของประเทศไทยมาโดยตลอด ทั้งนี้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่มุ่งเน้นให้ระบบเศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและแข่งขันได้ มีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย สังคมปลอดภัย สามัคคี สร้างภาพลักษณ์ดีและเพิ่มความเชื่อมั่นของนานาชาติต่อประเทศไทยนั้น นับเป็นนโยบายที่ส่งเสริมการแก้ไขปัญหาและการบริหารจัดการเชิงบูรณาการครอบคลุมในทุกมิติ ทั้งนี้ความสำคัญของพื้นที่ชายแดนที่โดดเด่น ส่งผลต่อโครงสร้างเศรษฐกิจทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศมาโดยตลอดคือ การค้าชายแดนซึ่งมีมูลค่าการค้ารวม 1,006,796.33 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 69.38 ของมูลค่าการค้าระหว่างประเทศของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน (คมชัดลึก, 2557) หรือกว่าร้อยละ 15 ของปริมาณการค้ารวมของทั้งประเทศ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของพื้นที่ชายแดนต่อเศรษฐกิจท้องถิ่น ภูมิภาค และในระดับประเทศ โดยมีการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมหลักที่สร้างรายได้ สอดคล้องกับประเด็นการปฏิรูปของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศไทย เรื่องการเพิ่มขีดความสามารถอุตสาหกรรมสาขาหลักซึ่งส่วนหนึ่งคือการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสาธารณสุขแห่งสหภาพเมียนมาเป็นอุตสาหกรรมที่มีอนาคต ต้องการการพัฒนาและการยกระดับการบริการการท่องเที่ยวให้สูงกว่าในปัจจุบัน เนื่องจากการพัฒนาโครงสร้างคมนาคมทางบกระหว่างประเทศของสหภาพเมียนมาผ่านด่านชายแดนถาวร และด่านผ่อนปรนของประเทศไทย โดยเฉพาะภาคเหนือตอนบนที่มีอาณาเขตติดกับรัฐฉานสหภาพเมียนมา โดยปัจจุบันมีจุดผ่านแดนระหว่างประเทศไทยกับสหภาพเมียนมา ตามแนวชายแดนจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน โดยมีผ่านแดนถาวร 2 แห่ง และจุดผ่อนปรน 12 แห่ง (ธงชัย ภูวนาถวิจิตร, 2558) (ดูตารางที่ 1.1) ดังนี้

1) จุดผ่านแดนถาวร มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนของทั้งสองประเทศ รวมทั้งนักท่องเที่ยว ยานพาหนะ สามารถสัญจรไปมาเพื่อการค้า การท่องเที่ยวและอื่นๆ โดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาลทั้งสองประเทศ โดยในส่วนของประเทศไทยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ลงนามในประกาศกระทรวงมหาดไทยตามที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบและมีผลบังคับใช้เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา สำหรับการค้าปริมาณขนาดใหญ่หรือมีการบรรทุกสินค้าใส่รถบรรทุกจะเกิดขึ้นมากตามจุดผ่านแดนถาวร

2) จุดผ่อนปรน เป็นช่องทางธรรมชาติที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไปตลอดแนวชายแดน เป็นช่องทางที่มีการค้าขายทั่วไป ประเภทสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

3) จุดผ่านแดนชั่วคราว เป็นการเปิดเพื่อผ่อนผันให้มีการผ่านแดนได้ มีวัตถุประสงค์เฉพาะภายในช่วงเวลาที่กำหนดไว้แน่นอนเฉพาะกิจ ไม่มีผลกระทบด้านความมั่นคงและความปลอดภัยเมื่อครบ

กำหนดเวลา หรือเมื่อบรรลุนิติภาวะแล้วจะดำเนินการปิดจุดผ่านแดนทันที โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ลงนามในประกาศกระทรวงมหาดไทยในการเปิดจุดผ่านแดนชั่วคราว

ตารางที่ 1.1 แสดงจุดผ่านแดนระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

ลำดับ	จังหวัด	ราชอาณาจักรไทย	สหภาพเมียนมา	เวลาเปิด - ปิด
จุดผ่านแดนถาวร				
1	เชียงราย	สะพานข้ามแม่น้ำสาย เขตเทศบาลแม่สาย อำเภอแม่สาย	เมืองท่าขี้เหล็ก	06.30-18.30น. ทุกวัน
2	เชียงราย	สะพานข้ามแม่น้ำสายแห่งที่ 2 ตำบลสันผักอี อำเภอแม่สาย	รัฐฉาน	06.30-18.30 น. ทุกวัน
3	ตาก	ริมเมย ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด	เมืองเมียวดี รัฐกระเหรี่ยง	6.30-18.30 ทุกวัน
4	ระนอง	-ท่าเทียบเรือสะพานปลา ตำบลบางริ้น อำเภอเมือง ปากน้ำระนอง ตำบลปากน้ำ -ท่าเทียบเรือ บริษัทอานามันคลับ จำกัด ตำบลปากน้ำ	เมืองเกาะสอง รัฐตะนาวศรี	6.30-24.00ทุกวัน (ด่านเปิดถึง24.00 น.เพื่อส่งเสริมการค้า และการท่องเที่ยว)
5	กาญจนบุรี	บ้านน้ำพุร้อน ตำบลบ้านเก่า อำเภอเมือง	เมืองทวาย รัฐตะนาวศรี	6.30-20.00 ทุกวัน
จุดผ่อนปรน				
1	เชียงราย	ท่าบ้านปางห้า ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย	เมืองท่าขี้เหล็ก รัฐฉาน	06.00-18.00 ทุกวัน
2	เชียงราย	ท่าบ้านสายลมจอย ตำบลเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย	เมืองท่าขี้เหล็ก รัฐฉาน	06.00-18.00. ทุกวัน
3	เชียงราย	ท่าบ้านเกาะทราย ตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย	เมืองท่าขี้เหล็ก รัฐฉาน	06.00-18.00.ทุกวัน
4	เชียงราย	ท่าดินดำ บ้านป่าแดง หมู่ 5 ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย	บ้านท่าดินดำ ท่าขี้เหล็ก รัฐฉาน	06.00-18.00. ทุกวัน
5	เชียงราย	บ้านสบรวก หมู่ 1 ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน	บ้านท่าดินดำ ท่าขี้เหล็ก รัฐฉาน	06.00-18.00. ทุกวัน
6	เชียงใหม่	ช่องทางกึ่งผาออก บ้านอรุโณทัย หมู่ 10 ตำบล เมืองนะ อำเภอเชียงดาว	เมืองสาด รัฐฉาน	06.00-18.00. ทุกวัน
7	เชียงใหม่	ช่องทางหลักแต่ง บ้านเปียงหลวง ตำบลเปียง หลวง อำเภอเวียงแหง	เมืองเต๊ะ รัฐฉาน	06.00-18.00. ทุกวัน
8	แม่ฮ่องสอน	ช่องทางบ้านห้วยต้นนุ่น หมู่ 4 ตำบลแม่เงา อำเภอขุนยวม	อำเภอแม่สะเรียง ล้อยก่อ รัฐคะยา	06.00-18.00. ทุกวัน
9	แม่ฮ่องสอน	ช่องทาง บ้านห้วยผิงหมู่ 3 ตำบลห้วยผา อำเภอ เมืองแม่ฮ่องสอน	รัฐฉาน	06.00-18.00. ทุกวัน
10	แม่ฮ่องสอน	ช่องทางบ้านเสาหิน หมู่ 1 ตำบลเสาหิน อำเภอ แม่สะเรียง	กอกูแล รัฐฉาน	06.00-18.00. ทุกวัน
11	แม่ฮ่องสอน	บ้านแม่สามแลบ หมู่1ตำบลแม่สามแลบ อำเภอ สบเมย	ผาปูน จังหวัดดอยก่อ รัฐฉาน	06.00-18.00. ทุกวัน
12	แม่ฮ่องสอน	บ้านน้ำเพียงดิน หมู่ 3 ตำบลผาป่อง อำเภอเมือง แม่ฮ่องสอน	จังหวัดล้อยก่อ รัฐคะยา	06.00-18.00. ทุกวัน

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

ลำดับ	จังหวัด	ราชอาณาจักรไทย	สหภาพเมียนมา	เวลาเปิด - ปิด
จุดผ่อนปรน				
13	กาญจนบุรี	เจดีย์สามองค์ อำเภอสังขละบุรี	รัฐกระเหรี่ยง รัฐตะนาวศรี	06.00–18.00. ทุกวัน
14	ประจวบ คีรีขันธ์	บ้านไร่เครา ตำบลคลองวาฬ	มะริด รัฐตะนาวศรี	06.00–18.00. ทุกวัน

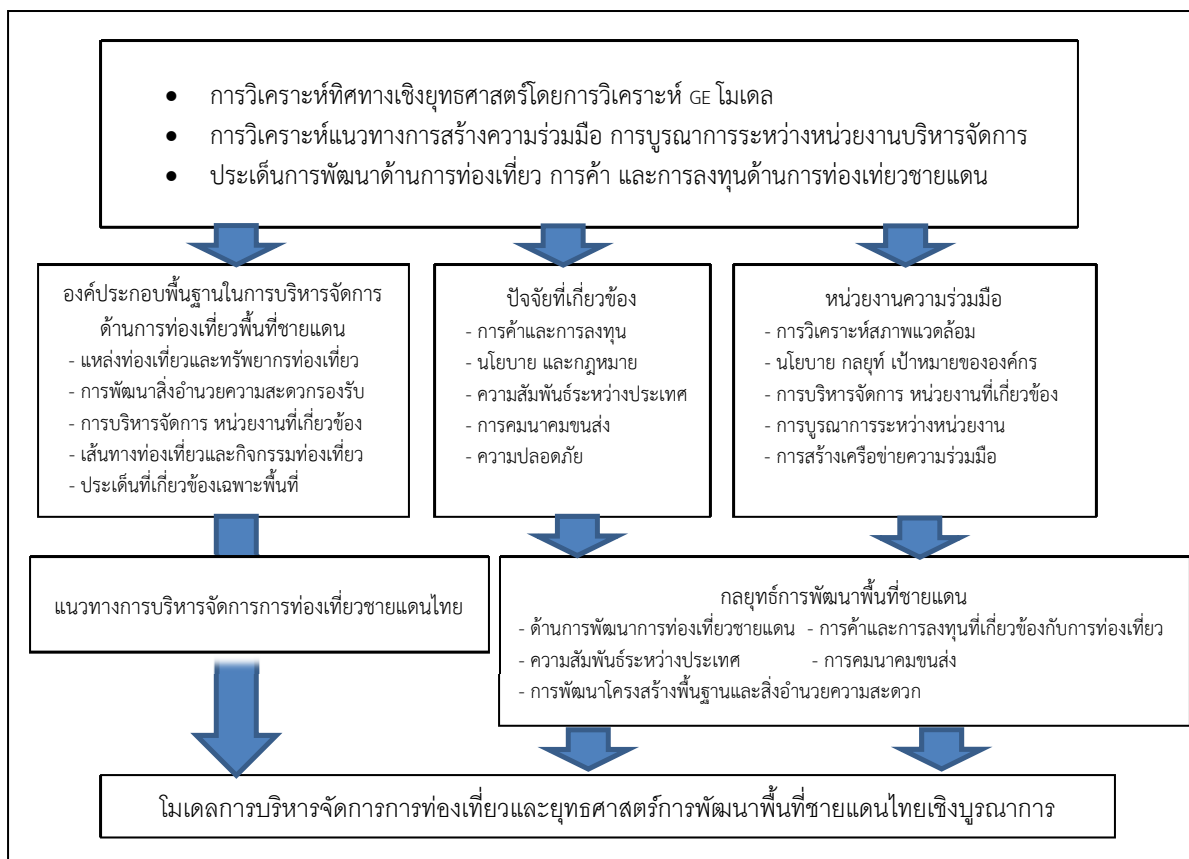
ที่มา: ปรับปรุงจาก,กรมการค้าต่างประเทศ.(2556.มกราคม).จุดผ่านแดนบริเวณชายแดนไทย –เมียนมา
สืบค้นเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2558.จาก http://bts.dft.go.th/btsc/files/Border_crossing.

ด้วยศักยภาพของภาคธุรกิจการท่องเที่ยวของประเทศไทยที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญสูง ซึ่งสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวและพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน สะท้อนให้เห็นว่าความท้าทายใหม่ของการบริหารจัดการชายแดน ซึ่งหากพิจารณาตามกรอบแนวคิดเรื่องการเดินทางข้ามพรมแดนที่ต้องเกิดการจัดการร่วมกันบนพื้นฐานความสมดุลระหว่างการให้ความสะดวกด้านการเดินทางของผู้คน และการท่องเที่ยว โดยมีความมั่นคงปลอดภัยที่ชายแดนในเวลาเดียวกัน ซึ่งในมิติด้านการท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวข้ามพรมแดน(Cross-border Tourism)เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เกิดจากความร่วมมือข้ามพรมแดน ด้วยการบูรณาการความร่วมมือกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองและการปกครอง ผ่านความร่วมมือทั้งภาครัฐ เอกชนและประชาชนในท้องถิ่น ด้วยการประสานโครงสร้างด้านการขนส่ง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สังคมและวัฒนธรรมเชื่อมโยงของประชาชนในท้องถิ่น ระหว่างประเทศ บนพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวที่มีพรมแดนติดกันและสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันในอนาคต ทั้งรูปแบบการท่องเที่ยว การเคลื่อนย้ายและการขนส่งข้ามพื้นที่ชายแดน โดยใช้การท่องเที่ยวสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวจุดหมายปลายทาง เส้นทางท่องเที่ยว กิจกรรมการตลาดและการบริการด้านการท่องเที่ยว ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวและสร้างเอกลักษณ์ของภูมิภาคร่วมกันได้(Vedeb Ksenija,2010) โดยเฉพาะการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดน เชื่อมโยงเมืองเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวที่สำคัญของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา รวมทั้งเมืองใกล้เคียง เพื่อรองรับการขยายตัวทางการท่องเที่ยวภายใต้กรอบความร่วมมืออาเซียน

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัยของโครงการย่อย

- 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
- 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
- 3) ศึกษาปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และการบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
- 4) เสนอแนวทางการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

1.3 กรอบแนวคิดการวิจัย



แผนภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

จากกรอบแนวคิด(ดูแผนภาพที่ 1.1)ที่มุ่งศึกษาข้อมูลพื้นฐานและองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ปัญหาและอุปสรรคด้านการท่องเที่ยวละรวมไปถึงทางด้านค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และการบริการทางการท่องเที่ยว เพื่อนำเสนอแนวทางการสร้างความร่วมมือทางด้านการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา ซึ่งเป็นประโยชน์ในการนำผลการศึกษาที่ได้ไปกำหนดนโยบายบนพื้นฐานความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ประชาชนในพื้นที่ชายแดนของประเทศไทยและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา โดยพิจารณาจากข้อเสนอแนะผลการศึกษาแผนงานวิจัยเรื่องการยกระดับจังหวัดเชียงรายให้เป็นจุดเชื่อมโยงการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา(ธงชัย ภูวนาถวิจิตร และคณะ,2561)พบว่า การพัฒนาและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวข้ามแดนเพื่อเชื่อมโยงจังหวัดเชียงรายกับพื้นที่ที่เป็นจุดหมายทางการท่องเที่ยวแห่งใหม่ อยู่ในความสนใจของนักท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศและชาวต่างชาติที่เดินทางไปสหภาพเมียนมา โดยเฉพาะเมืองพุกาม มัณฑะเลย์ และมูเซ ที่เป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาเป็นเมืองศูนย์กลางธุรกิจเชื่อมโยงกับจีนทางตอนใต้ เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เกิดจากความร่วมมือข้ามพรมแดน บนพื้นฐานการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวในภูมิภาค ด้วยการบูรณาการความร่วมมือของกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และการปกครองและทรัพยากรร่วมกัน

โดยใช้ทุนทางทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ได้รับการพัฒนาระหว่างรัฐที่มีพรมแดนติดกันใช้ทรัพยากรร่วมกันผ่านความร่วมมือทั้งภาครัฐ เอกชนและประชาชนในท้องถิ่น ด้วยการประสานโครงสร้างด้านการขนส่ง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สังคมและวัฒนธรรมเชื่อมโยงของประชาชนในท้องถิ่นระหว่างประเทศร่วมกัน โดยเฉพาะการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงทั้งเส้นทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ และทางราง(รถไฟ) ให้เชื่อมต่อการเดินทางได้หลากหลายรูปแบบ รองรับการเดินทางท่องเที่ยวจากสหภาพเมียนมา และสาธารณรัฐประชาชนจีนในอนาคตได้

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed-method Approach) ซึ่งเป็นการรวมวิธีการวิจัยเชิงปริมาณกับเชิงคุณภาพเข้าด้วยกัน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เลือกใช้วิธีวิจัยทำตามลำดับก่อนหลัง(Sequential Design)ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อค้นหาคำตอบในเชิงลึกที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว รวมไปถึงการค้า และการลงทุนที่เชื่อมโยงอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการบริการในพื้นที่ชายแดนไทยและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาก่อนแล้วทำการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามเพื่อค้นหาคำตอบในวงกว้างเพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมรอบด้าน

1.5 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้กำหนดขอบเขตดังนี้

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้กำหนดขอบเขตการศึกษา ซึ่งมุ่งศึกษาสถานการณ์ด้านการค้าและการท่องเที่ยว รวมไปถึงการลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และการบริการทางการท่องเที่ยว ในมิติทั้งสภาพปัจจุบัน โอกาสและอุปสรรคต่างๆ นำไปสู่การนำเสนอแนวทางการสร้างความร่วมมือทางด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการนำไปกำหนดนโยบายการจัดการชายแดนร่วมบนพื้นฐานความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ประชาชนในพื้นที่ชายแดน ทั้งประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลครอบคลุมประเด็นต่างๆได้แก่

- 1)ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป เช่น โครงสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้บริการ มาตรฐานและการจัดการความปลอดภัยในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาในพื้นที่ที่ศึกษา
- 2)ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว โครงข่ายเส้นทาง การเข้าถึง และการเชื่อมโยงกับพื้นที่สำคัญหรือแหล่งท่องเที่ยวโดยรอบ
- 3)ข้อมูลด้านทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การค้า การลงทุนที่เกี่ยวข้องกับบริบททางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
- 4)ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
- 5)ความคิดเห็นแนวทางการบริหารจัดการแก้ไขปัญหา อุปสรรคทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา จากหน่วยงานและองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดน

1.5.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ศึกษาครั้งนี้คือพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา โดยกำหนดจุดผ่านแดนถาวรและ จุดผ่อนปรน รวม 9 จุด(ดูตารางที่1.2) ในจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก หนองคาย จันทบุรีและประจวบคีรีขันธ์ เนื่องจากด้านชายแดนถาวรอนุญาตให้ชาวไทยและนักท่องเที่ยวที่ถือวีซ่าหรือหนังสือเดินทาง สามารถเดินทางเข้า-ออกสหภาพเมียนมาได้โดยสะดวกตามกระบวนการสากล จำนวน 5 แห่ง ส่วนด้านผ่อนปรนพิจารณาจากด้านที่มีศักยภาพและมีความสำคัญต่อการยกระดับเป็นด่านถาวรในอนาคต ดังนี้

ตารางที่ 1.2 แสดงจุดผ่านแดนถาวรและด่านผ่อนปรนประเทศไทยและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

ลำดับที่	จังหวัดติดต่อ	พื้นที่ประเทศไทย	พื้นที่สหภาพเมียนมา	เวลาเปิด-ปิด
1	เชียงราย (ด่านถาวร)	- สะพานแม่น้ำสาย (แห่งที่1) เขตเทศบาลแม่สาย อำเภอแม่สาย - สะพานแม่น้ำสาย (แห่งที่2) เขตตำบลสันผักอี อำเภอแม่สาย	เมืองท่าขี้เหล็ก รัฐฉาน	6.30-18.30 ทุกวัน
2	ตาก (ด่านถาวร)	ริมเมย ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด	เมืองเมียวดี รัฐกระเหรี่ยง	6.30-18.30 ทุกวัน
3	ระนอง (ด่านถาวร)	-ท่าเทียบเรือสะพานปลา ตำบลบางริ้นอำเภอเมือง ปากน้ำระนอง ตำบลปากน้ำ -ท่าเทียบเรือ บริษัทอานามันคัลบ จำกัดตำบลปากน้ำ	เมืองเกาะสอง รัฐตะนาวศรี	6.30-24.00 ทุกวัน (ด่านเปิดถึง24.00น. เพื่อส่งเสริมการค้า และการท่องเที่ยว)
4	กาญจนบุรี (ด่านถาวร)	บ้านน้ำพุร้อน ตำบลบ้านเก่า อำเภอเมือง	เมืองทวาย รัฐตะนาวศรี	6.30-20.00 ทุกวัน
5	เชียงราย (ด่านผ่อนปรน)	บ้านสบรวก หมู่ 1 ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน	บ้านท่าดินดำ เมืองท่าขี้เหล็ก รัฐฉาน	06.00 –18.00. ทุกวัน
6	เชียงใหม่ (ด่านผ่อนปรน)	ช่องทางกัวผาวอก บ้านอรุโณทัยหมู่ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว	เมืองสาด รัฐฉาน	06.00 –18.00. ทุกวัน
7	แม่ฮ่องสอน (ด่านผ่อนปรน)	ช่องทางห้วยต้นนุ่น หมู่ 4 ตำบลแม่เงา อำเภอขุนยวม	แม่แจ๊ะ เมืองคอกก่อ รัฐกะยา	06.00 –18.00. ทุกวัน
8	กาญจนบุรี (ด่านผ่อนปรน)	เจดีย์สามองค์ อำเภอสังขละบุรี	รัฐกระเหรี่ยง รัฐตะนาวศรี	06.00 –18.00. ทุกวัน
9	ประจวบคีรีขันธ์ (ด่านผ่อนปรน)	บ้านไร่เครา ตำบลคลองวาฬ	เมืองมะริด รัฐตะนาวศรี	06.00 –18.00. ทุกวัน

ที่มา: ปรับปรุงจาก,กรมการค้าต่างประเทศ.(2556.มกราคม).จุดผ่านแดนบริเวณชายแดนไทย –เมียนมา
สืบค้นเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2558.จาก http://bts.dft.go.th/btsc/files/Border_crossing.

1.5.3 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรการวิจัยในครั้งนี้คือ ผู้ที่มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องและผู้ที่ได้รับผิดชอบบริหารจัดการชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการธุรกิจ นักท่องเที่ยวและหน่วยงานที่รับผิดชอบบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนในทุกกระดับตั้งแต่ระดับนโยบายไปจนถึงหน่วยงานภาคปฏิบัติ

1) ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1.1) กลุ่มผู้บริหารภาครัฐและเอกชน คือ กลุ่มผู้บริหารที่ควบคุมกลไกของรัฐในการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ได้แก่ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชนคือ กำนันและผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกของสมาคมหรือชมรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวข้ามแดน และหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวของสหภาพเมียนมา รวมทั้งพื้นที่เชื่อมโยง

1.2) กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวข้ามแดน คือผู้ประกอบการธุรกิจด้านการท่องเที่ยวและบริการ ได้แก่ ธุรกิจที่พักแรม เช่น โรงแรม เกสเฮ้าส์และรีสอร์ท ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจบริการขนส่ง ธุรกิจร้านอาหารหรือภัตตาคาร และธุรกิจร้านขายของที่ระลึกของสหภาพเมียนมา รวมทั้งพื้นที่เชื่อมโยง

1.3) กลุ่มประชาชนในชุมชนชายแดนทั้งด้านลาวและด้านพม่าที่เดินทางข้ามแดนพื้นที่ชายแดนลาวและพม่าของประเทศไทยและสหภาพเมียนมา รวมทั้งพื้นที่เชื่อมโยง

1.4) กลุ่มนักท่องเที่ยวภายในประเทศและต่างประเทศที่เดินทางไปท่องเที่ยวข้ามแดนด้านลาวและด้านพม่าของประเทศไทยและสหภาพเมียนมา รวมทั้งพื้นที่เชื่อมโยง

2) กลุ่มตัวอย่าง ครั้งนี้แบ่งเป็น 4 กลุ่ม (ดูตารางที่ 1.3) ดังนี้

ตารางที่ 1.3 แสดงกลุ่มตัวอย่างการวิจัยในแต่ละวัตถุประสงค์

ลำดับ	วัตถุประสงค์	วิธีวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง
1	ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา	ประชุมชี้แจง ระดมความคิดเห็นและสัมภาษณ์โดยสุ่มแบบเจาะจง	กลุ่มผู้บริหารภาครัฐ และเอกชน ประชาชน กลุ่มผู้ประกอบการ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว 450 คน
2	ศึกษาปัญหาและอุปสรรคตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา	ประชุมกลุ่มย่อย สัมภาษณ์โดยสุ่มแบบเจาะจงและแบบสอบถามความคิดเห็นประชาชน	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หน่วยงาน/องค์กร ผู้นำชุมชน 360 คน
3	ศึกษาปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และการบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา	ประชุมกลุ่มย่อย สัมภาษณ์โดยสุ่มแบบเจาะจง และแบบสอบถามพฤติกรรมนักท่องเที่ยว	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (หน่วยงาน/องค์กร ผู้นำชุมชน) 360 คน
4	เสนอแนวทางการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา	ประชุมกลุ่มย่อย และเวทีระดมความคิดเห็นกำหนดนโยบาย	กลุ่มผู้บริหารภาครัฐและเอกชน ประชาชน กลุ่มผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว 80 คน

หมายเหตุ: สัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหารภาครัฐและเอกชน ประชาชน ผู้ประกอบการ จำนวน 80 คน

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ

1) ข้อมูลพื้นฐานและองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และพื้นที่เชื่อมโยง

2) ทราบปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และพื้นที่เชื่อมโยง

3) ทราบปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และพื้นที่เชื่อมโยง

4) ได้แนวทางการสร้างความร่วมมือทางด้านการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และพื้นที่เชื่อมโยง

1.7 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวชายแดน หมายถึง การร่วมมือในระดับท้องถิ่นพื้นที่ชายแดนด้านการจัดการการท่องเที่ยวระหว่างประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนของชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

บทที่ 2

การทบทวนเอกสาร และวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ เป็นลักษณะของการบูรณาการแนวคิด และองค์ความรู้ทั้งด้านการท่องเที่ยวข้ามพรมแดน การพัฒนาเศรษฐกิจพื้นที่ร่วมชายแดน การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ และการจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อทำความเข้าใจถึงประเด็นสำคัญที่สามารถเชื่อมโยงกับผล การศึกษาในครั้งนี้ ให้สามารถอธิบายถึงข้อมูลพื้นฐาน และองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนแนวทางในการ แก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางการท่องเที่ยว การค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์ และ การบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และทราบข้อเสนอที่ สำคัญต่อแนวทางการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่ง สหภาพเมียนมา ซึ่งมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การเมืองและการ ปกครอง การท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนของประเทศไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพ เมียนมา โดยมีรายละเอียดของทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้าและสรุป ประเด็นสำคัญจากหนังสือ เอกสาร วารสารงานวิจัย และข้อมูลออนไลน์ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เก็บ รวบรวมไว้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิด ทฤษฎี และเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 2.1.1 แนวคิดการท่องเที่ยวข้ามพรมแดน
- 2.1.2 แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจพื้นที่ร่วมชายแดน
- 2.1.3 แนวคิดการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ
- 2.1.4 แนวคิดการจัดการชายแดนร่วม (Coordination Border Management)
- 2.1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 แนวคิดการท่องเที่ยวข้ามพรมแดน (Cross-border Tourism)

การท่องเที่ยวข้ามพรมแดน เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เกิดจากความร่วมมือข้าม พรมแดน บนพื้นฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวในภูมิภาค ด้วยการบูรณาการความร่วมมือ ของกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองและการปกครอง และทรัพยากรร่วมกัน โดยใช้ ทุนทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ได้รับการพัฒนาระหว่างรัฐที่มีพรมแดนติดกันเกิดการเรียนรู้วิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมระหว่างชนชาติต่างๆในจุดหมายปลายทางแหล่งท่องเที่ยว เชื่อมโยงชายแดนของประเทศ เพื่อนบ้านหรือภูมิภาคต่างๆของโลก โดยมุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์จากกิจกรรมการท่องเที่ยว เกิดการ แลกเปลี่ยนและเรียนรู้ทางสังคมและวัฒนธรรมซึ่งกันและกันระหว่างผู้มาเยือนและเจ้าบ้านในท้องถิ่นของ อีกพรมแดนหนึ่ง รองรับการยกระดับและการเปลี่ยนแปลงด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและใช้ ทรัพยากรร่วมกัน เป็นความท้าทายในการข้ามพรมแดนภูมิภาคท่องเที่ยว (Lagiewski Rick and Reveles Damon, 2004)ผ่านความร่วมมือทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนในท้องถิ่น ด้วยการประสานโครงสร้าง ด้านการขนส่ง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สังคมและวัฒนธรรมเพื่อเชื่อมโยงประชาชนในท้องถิ่นระหว่าง ประเทศ บนพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวที่มีพรมแดนติดกัน และสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งการสร้างรูปแบบการท่องเที่ยว การเคลื่อนย้าย และการขนส่งข้ามพื้นที่ชายแดน โดยการใช้การท่องเที่ยวสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวจุดหมายปลายทาง พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว กิจกรรมการตลาดและการบริการด้านการท่องเที่ยว ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยว และสร้างเอกลักษณ์ของภูมิภาคร่วมกันได้ (Vedeb Ksenija, 2010)

การประสานงาน และการดำเนินการสนับสนุนการท่องเที่ยวข้ามพรมแดน นับได้ว่าเป็นโอกาสที่สำคัญต่อการพัฒนาความร่วมมือซึ่งกันและกัน โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาจากเงื่อนไขหรือความจำเป็นต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนเพียงด้านเดียว หากแต่ความสำเร็จของการเปิดพรมแดนระหว่างประเทศช่วยสนับสนุนการค้า การลงทุน การเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนการขนส่งสินค้าและบริการระหว่างประเทศ ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนผลักดันต่อการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจที่มีมูลค่าการลงทุนสูง โดยประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดนจะได้รับผลประโยชน์มากขึ้นจากการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ด้วยการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญต่างๆ สนับสนุนให้เกิดการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว และการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชื่อมโยงซึ่งกันและกันทั้งภูมิภาค

นอกจากนี้การพัฒนาการท่องเที่ยวข้ามพรมแดน ยังก่อให้เกิดความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในพื้นที่ชายแดนระหว่างประเทศ ช่วยให้เศรษฐกิจของพื้นที่เชื่อมโยงเกิดการขยายตัวตามไปด้วย เป็นการเปิดโอกาสให้นักลงทุนระหว่างประเทศได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาพื้นที่สำหรับรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในลักษณะการร่วมทุนข้ามพรมแดน ช่วยให้ธุรกิจท้องถิ่นและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเติบโตเพิ่มสูงขึ้น เกิดความได้เปรียบในเชิงการแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคอื่นๆ ของโลก เนื่องจากการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศคู่ค้าให้เกิดความร่วมมือและความเข้มแข็งร่วมกันจะช่วยลดการแข่งขัน ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงตลาดทางการท่องเที่ยว นำไปสู่ความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวได้มีโอกาสพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมข้ามพรมแดน มีส่วนร่วมในการสนับสนุน และการพัฒนาการท่องเที่ยว ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ประเทศชาติและภูมิภาคภายใต้กรอบความร่วมมือในภูมิภาคได้

ดังนั้นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยวข้ามพรมแดน จึงจะต้องพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนผู้เป็นเจ้าของทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวที่มีพรมแดนร่วมกันว่าจะสามารถใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์ร่วมกันได้อย่างไร ใช้โอกาสจากลักษณะทางกายภาพ สังคมและวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกันมาสนับสนุนการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนให้เกิดเป็นรูปธรรมได้อย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนให้เป็นแผนแม่บทระดับชาติและภูมิภาค รวมทั้งแนวทางการบริหารจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยว ตลอดจนการวางแผนการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนที่เหมาะสม สอดคล้องกับโครงสร้างพื้นฐานและความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การเมืองและความมั่นคง ให้เกิดเป็นรูปธรรมที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนอย่างยั่งยืนได้

2.1.2 แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจพื้นที่ร่วมชายแดน

จากการที่สภาพัฒนาเศรษฐกิจได้พัฒนาวาระปฏิรูปพิเศษ 10 แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจพื้นที่ร่วมชายแดนภายใต้การดำเนินการโดยคณะกรรมการวิสามัญปฏิรูปเศรษฐกิจ การเงิน และการคลัง(สภาพัฒนาเศรษฐกิจ, 2558) ซึ่งเหตุผลสำคัญที่ทำให้ต้องมีการปฏิรูปพื้นที่ร่วมชายแดนนี้เนื่องจากการค้าระหว่าง

ชายแดนไทยมีมูลค่าการเติบโตสูงขึ้นตลอดระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา แต่ด้วยภาวะเศรษฐกิจของโลกโดยรวมกลับซบเซา ขณะที่เขตพื้นที่ชายแดน 4 พื้นที่กลับมีอัตราการเติบโตสูงขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีการพัฒนาเศรษฐกิจพื้นที่ร่วมชายแดนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจและสังคมโลก และเป็นประตูที่สำคัญในการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน รัฐบาลได้จัดตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเพื่อดำเนินการในด้านนี้ โดยมีการกำหนดพื้นที่ให้สิทธิพิเศษ ได้แก่ การยกเว้นภาษี การให้สิทธิสูงสุดในการลงทุนภายใต้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) การให้สิทธิแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ การยกเว้นภาษีการนำเข้าวัตถุดิบและเครื่องจักร เป็นต้น

โดยแนวทางการปฏิรูปพื้นที่ร่วมชายแดนด้านเศรษฐกิจนี้ มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปทั้งสิ้น 4 ประเด็นด้วยกัน (สภาพัฒนาการเศรษฐกิจ, 2558) ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง การลดพิธีการนำเข้า ส่งออกตามแนวชายแดนให้ทำเพียงครั้งเดียว เนื่องจากการผ่านการตรวจสอบข้อมูลของสินค้าที่นำเข้าและส่งออกมีปัญหาล่าช้า ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเสียเวลาค่อนข้างมากและเป็นอุปสรรคที่สำคัญของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและการค้าชายแดน กฎหมายของแต่ละประเทศมีข้อกำหนดและระเบียบข้อบังคับที่แตกต่างกันซึ่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องยึดมั่นตามแนวทางที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด ด้วยเหตุนี้ภายใต้การปฏิรูปจึงควรให้ทั้งสองประเทศร่วมกันตรวจตราในเอกสารในการผ่านแดนในจุดเดียวเพื่อลดระยะเวลาและค่าใช้จ่าย รวมถึงการทำงานของเจ้าหน้าที่ชายแดน

ประเด็นที่สอง ลดพิธีการตรวจคนเข้าเมืองตามแนวชายแดน แม้ว่าปัจจุบันการเดินทางเข้าเมืองของประเทศมีความสะดวกเพิ่มขึ้นภายใต้การผ่อนผัน เช่น การใช้บัตรผ่านแดน (Boarding Pass) แต่ยังคงต้องผ่านพิธีการตรวจคนเข้าเมืองทั้ง 2 ประเทศ ด้วยเหตุนี้ภายใต้การปฏิรูปจึงควรมีการลดระยะเวลาการตรวจเอกสารโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยภายใต้การยอมรับของทั้งสองประเทศ

ประเด็นที่สาม การดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจพื้นที่ร่วม (Joint Economic Development Area: JEDA) ตามแนวชายแดน โดยเน้นให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินธุรกิจตามเขตชายแดน การปฏิรูปจะจัดให้มีเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษตามแนวเขตชายแดนตามด้านต่างๆ โดยพัฒนาเป็นพื้นที่เดียว มีระบบเดียวเพื่อการบริหารจัดการอย่างเบ็ดเสร็จ ภายใต้การเป็นหุ้นส่วนร่วมกันระหว่างสองประเทศ ซึ่งมีการจ้างผู้บริหารมืออาชีพเป็นผู้ดำเนินการบริหารพื้นที่พิเศษนี้ โดยให้มีการตรวจตราเข้าออกเพียงครั้งเดียว ซึ่งเป้าหมายระยะยาวในการดำเนินการปฏิรูปเพื่อเชื่อมต่อพรมแดนของประเทศแบบไร้รอยต่อ

ประเด็นที่สี่ การทำวิสัยทัศน์การพัฒนาพื้นที่ชายแดนระยะยาวร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน แม้ว่าในปัจจุบันในเขตพื้นที่ชายแดน ทั้งนี้สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้พัฒนาแผนระยะยาว 5 ปีแล้ว ทำให้พื้นที่ชายแดนมีโครงสร้างพื้นฐานและงบประมาณในการดำเนินงานรองรับแผนนี้ และสามารถสนับสนุนประเทศเพื่อนบ้านให้มีความพร้อมในการพัฒนามากขึ้น อย่างไรก็ตามการพัฒนาพื้นที่ชายแดนไม่สามารถดำเนินการได้เพียงฝ่ายเดียว การพัฒนาต้องเป็นไปอย่างสอดคล้องกันทั้งสองประเทศ ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาวิสัยทัศน์ระยะยาวร่วมกันตามจุดชายแดนเพื่อสร้างความร่วมมือ ร่วมใจและเข้าใจถึงขั้นตอนในการดำเนินงานร่วมกัน

โดยสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ (2558) ได้ดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดน ซึ่งสามารถสรุปประเด็นการวิเคราะห์ได้ว่า มีความจำเป็นในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษร่วมพื้นที่ชายแดนทั้งสองประเทศเพื่อให้สะดวกต่อการทำธุรกรรมต่างๆ โดยในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษควรพัฒนาภายใต้บริบท จุดแข็ง จุดอ่อนของแต่ละพื้นที่ โดยให้มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจไปยังพื้นที่พิเศษยกเว้นเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคง ซึ่งอาจจะกำหนดให้มีการบริหารจัดการโดยสามารถจ้าง

เอกชนเป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการได้ ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐ ทั้งนี้ แนวทางในการปฏิรูปเขตพัฒนาเศรษฐกิจชายแดน สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ(2558) ได้นำเสนอไว้ดังนี้

1) รูปแบบของเขตเศรษฐกิจพิเศษตามชายแดนที่เหมาะสมกับประเทศไทยในอนาคต คือ รูปแบบเศรษฐกิจพิเศษข้ามพรมแดน (Cross Border Special Economic Zone) ที่เน้นการลดขั้นตอนกระบวนการที่เกี่ยวข้องให้เหลือเพียงจุดเดียว เพื่อเชื่อมพื้นที่รายรอบชายแดนของสองประเทศให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษเพียงเขตเดียวภายใต้การบริหารจัดการแบบหุ้นส่วนของทั้งสองประเทศ ซึ่งประชาชนท้องถิ่นในแต่ละประเทศต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการ โดยมีการจ้างผู้บริหารมืออาชีพมาบริหารจัดการ ทั้งนี้การบริหารจัดการในบางจุดอาจมีความแตกต่างกันตามบริบทพื้นที่ได้ ซึ่งก่อนตัดสินใจดำเนินการในรูปแบบใดควรมีการศึกษาความเป็นไปได้ในการดำเนินการ เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการดำเนินการ

2) การปรับใช้มาตรการอาเซียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษนี้ โดยลดขั้นตอนศุลกากรตามข้อตกลง ASEAN Single Window ที่ทำให้พิธีการทางศุลกากรมีเพียงจุดเดียว ซึ่งต้องนำระบบของทั้งสองประเทศมาบริหารจัดการเป็นระบบเดียวภายใต้การมีส่วนร่วมของทั้งสองประเทศ แนวคิดสำคัญในระบบนี้คือ ต้องอำนวยความสะดวกให้กับสินค้าผ่านแดนภายใต้ข้อตกลงที่ให้นสามารถนำรถยนต์จากประเทศหนึ่งเข้าไปประเทศหนึ่งได้ และต้องรวมถึงมาตรการการได้รับสิทธิพิเศษจากการลงทุนทั้งการให้สิทธิแก่นักลงทุนจากต่างประเทศ และการเจรจาให้สิทธิพิเศษแก่นักลงทุนชาวไทยในต่างประเทศด้วย นอกจากนี้ยังต้องมีการพิจารณาถึงมาตรการด้านภาษี มาตรการด้านการค้าและบริการ มาตรการด้านแรงงาน ระบบเงินตรา ผู้ประกอบการในเขต เป็นต้น

3) การทำให้แนวคิดการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพื้นที่ร่วมชายแดนเป็นโครงการของ ASEAN เพื่อให้การประสานความร่วมมือ การเจรจา หรือการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานเป็นมากกว่าการเจรจาแบบทวิภาคีที่อาจจะมีปัญหาในบางพื้นที่ หากการดำเนินงานเป็นโครงการของอาเซียนจะทำให้มีความเป็นไปได้และมีโอกาสประสบความสำเร็จมากกว่า

2.1.3 แนวคิดการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone: SEZ) เป็นนโยบายของรัฐในการนำประเทศเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ กระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ลดความเหลื่อมล้ำยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และส่งเสริมความมั่นคงของประเทศ (กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2558) ซึ่งตามประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่1/2558 และ2/2558 ได้กำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ดังนี้

1) เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก ประกอบด้วย ตำบลท่าสายลวด ประกอบด้วย ตำบลพระธาตุผาแดง ตำบลแม่กาษา ตำบลแม่กุ่ม ตำบลแม่ตาว ตำบลแม่ปะ ตำบลแม่สอด และตำบลมหาวัน อำเภอแม่สอด ตำบลช่องแคบ ตำบลพพพระ และตำบลวาลย์ อำเภอพพพระ ตำบลชะเนือ ตำบลแม่จะเร และตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตากตั้งอยู่บนแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก(East-West Economic Corridor) ฝั่งตะวันตกสามารถเป็นประตูเชื่อมโยงไปยังย่างกุ้ง ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของสหภาพเมียนมา รวมทั้งด้านชายแดนแม่สอดเป็นจุดผ่านแดนถาวร เชื่อมต่อกับเมืองเมียวดี สหภาพเมียนมา มีมูลค่าการค้าระหว่างไทย-เมียนมาเป็นอันดับหนึ่ง (ไม่รวมอำเภอสังขละบุรี ซึ่งมีการนำเข้าก๊าซธรรมชาติ) โดยพื้นที่ชายแดนฝั่งสหภาพเมียนมายังมีแรงงานจำนวนมาก พร้อมรองรับการพัฒนาที่แม่สอด รวมทั้งสามารถร่วมดำเนินกิจการในลักษณะอุตสาหกรรม

การผลิตร่วม (Co-production) กับนิคมอุตสาหกรรมเมียวดี(สหภาพเมียนมา) นอกจากนี้ยังสามารถเชื่อมต่อไปยังอินเดียและจีนตอนใต้ โดยการพัฒนาในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตามมีโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของจังหวัดตาก แบ่งออกได้ 3 ระยะ ดังนี้ 1)ระยะอยู่ระหว่างการก่อสร้างถนนตะนาวศรี-กอกเร็ก และทางหลวงหมายเลข12 ตอนที่ 2-3 2)ระยะเร่งด่วน ได้แก่สะพานมิตรภาพไทย-เมียนมาแห่งที่ 2 และชายแดนบริเวณบ้านริมเมย อำเภอแม่สอด ทางหลวงหมายเลข 12 ตอนที่ 4 และพัฒนาท่าอากาศยานแม่สอด และ3)ระยะยาว มีแผนการสร้างถนนผังเมือง และสถานีขนส่งสินค้า

2) เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร ประกอบด้วย ตำบลคำอาฮวน ตำบลนาสีนวล ตำบลบางทรายใหญ่ ตำบลมุกดาหาร และตำบลศรีบุญเรือง อำเภอเมืองมุกดาหาร ตำบลชะโนด ตำบลบางทรายน้อย ตำบลปงขาม และตำบลห้วยใหญ่ อำเภอห้วยใหญ่ ตำบลดอนตาลและตำบลโพธิ์ไทร อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร มีด่านชายแดนมุกดาหารเป็นจุดผ่านแดนถาวรเชื่อมต่อกับแขวงสะหวันเขต สปป.ลาว มีมูลค่าการค้าระหว่างไทย-สปป.ลาว. เป็นอันดับสองและตั้งอยู่บนแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก สามารถเชื่อมโยงเข้าสู่ลาวและเวียดนาม และต่อเนื่องไปยังประเทศในแถบตะวันออกไกล (ญี่ปุ่น เกาหลี ไต้หวัน) เป็นช่องทางที่สำคัญในการขนส่งสินค้า เช่น เครื่องดื่ม ผลไม้ ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ไปยังเวียดนามและจีนตอนใต้ สามารถร่วมดำเนินการในลักษณะอุตสาหกรรมการผลิตร่วม(Co-product)กับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน (สปป.ลาว) ซึ่งมีการลงทุนหลากหลายจากต่างประเทศ เช่น โรงงานผลิตชิ้นส่วนกล้องถ่ายรูปจากญี่ปุ่น(Nikon)และโรงงานผลิตเบาะและอุปกรณ์บนเครื่องบินจากเนเธอร์แลนด์(Aeroworks) อย่างไรก็ตามเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหารมีโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 3 ระยะ ได้แก่ 1)อยู่ระหว่างการก่อสร้างหรือศึกษา ทางหลวงหมายเลข 12 กาฬสินธุ์-บรรจบก ทางหลวงหมายเลข 12 กาฬสินธุ์-อำเภอสมเด็จ และศึกษาออกแบบเส้นทางรถไฟบ้านไผ่-มหาสารคาม-ร้อยเอ็ด-มุกดาหาร-นครพนม 2)ระยะเร่งด่วน ทางหลวงหมายเลข 12 กาฬสินธุ์-นาไคร้-อำเภอคำชะอี ตอนที่1และตอนที่2 และ3)ระยะยาว ทางหลวงหมายเลข121 ห้วยใหญ่-ธาตุพนม ถนนผังเมืองรวมมุกดาหารสาย ง2 และ ง3 สถานีขนส่งมุกดาหาร

3) เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว ประกอบด้วย ตำบลท่าข้าม ตำบลบ้านด่าน และตำบลป่าไร่ อำเภออรัญประเทศ และตำบลผักขะ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว มีด่านชายแดนอรัญประเทศเป็นจุดผ่านแดนถาวร เชื่อมต่อกับจังหวัดบันเตียนเมียนเจย ประเทศกัมพูชา มีมูลค่าการค้าระหว่างไทย-กัมพูชาสูง เป็นพื้นที่ค้าส่งระหว่างประเทศและค้าปลีกที่มีศักยภาพสูง เนื่องจากอรัญประเทศตั้งอยู่ใกล้ท่าเรือแหลมฉบัง(ประมาณ 250 กิโลเมตร) และกรุงเทพฯ (ประมาณ 260 กิโลเมตร) อยู่ในแนวระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้(GMS Southern Economic Corridor) ซึ่งเป็นช่องทางสำคัญของไทยในการขนส่งสินค้าไปยังพม่าและเวียดนามตอนใต้ รวมทั้งสามารถร่วมดำเนินการในลักษณะอุตสาหกรรมการผลิตร่วม (Co-production) กับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษปอยเปต - โอนีเยง (กัมพูชา)ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นการลงทุนจากนักลงทุนไทย เช่น โรงงานตัดเย็บเสื้อผ้า กล่องใส่เครื่องประดับ ซึ่งใช้แรงงานเข้มข้น และได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรเป็นการทั่วไปที่ประเทศพัฒนาแล้วให้กับสินค้าที่ผลิตในประเทศกำลังพัฒนา โดยลดหรือยกเว้นภาษีนำเข้าแก่สินค้าที่อยู่ในกลุ่มได้รับสิทธิ(Generalized System of Preferences: GSP)

4) เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา ประกอบด้วย ตำบลสะเดา ตำบลสำนักขาม ตำบลสำนักแก้ว และตำบลปาดังเบซาร์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา มีด่านชายแดนสะเดาและด่านชายแดนปาดัง-เบซาร์ เป็นจุดผ่านแดนถาวร เชื่อมต่อกับรัฐเคดาห์และรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย มีมูลค่าการค้าชายแดนสูงสุดอันดับหนึ่งและอันดับสอง ตามลำดับ ป็นจังหวัดศูนย์กลาง

ของการใต้ ทั้งสองพื้นที่อยู่ใกล้ท่าเรือปีนังและท่าเรือกลางของมาเลเซีย และมีการเชื่อมโยงทางรถไฟระหว่างไทย-มาเลเซีย ผ่านทางปาดังเบซาร์ มีฐานการผลิตในพื้นที่ เช่น อุตสาหกรรมแปรรูปยางพารา อาหารทะเล อิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งเป็นพื้นที่ภายใต้โครงการความร่วมมือเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย(MIT-GT) ซึ่งจะช่วยสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจพื้นที่ให้ขยายออกสู่ประเทศเพื่อนบ้านได้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะโอกาสการพัฒนาเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระหว่างสะเตอากับบูกิตกาบูฮัตม (มาเลเซีย) เพื่อการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมและบริการ ซึ่งสามารถขยายความร่วมมือทางการค้าการลงทุนต่อเนื่องในแนวทางด่านเหนือ-ใต้(North-South Expressway) ในมาเลเซียเข้าสู่พื้นที่ตอนในของมาเลเซีย

5) เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด ประกอบด้วย ตำบลคลองใหญ่ ตำบลไม้รูด และตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด มีด่านชายแดนบ้านหาดเล็กเป็นจุดผ่านแดนถาวร เชื่อมต่อกับจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา และตั้งอยู่บนแนวระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้สามารถเข้าถึงท่าเรือแหลมฉบัง รวมถึงท่าเรือสีหนุวิลล์(กัมพูชา)และมีฐานการท่องเที่ยวในพื้นที่และสามารถเชื่อมโยงกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเกาะกง (กัมพูชา) ซึ่งมีการลงทุนจากต่างชาติ เช่น โรงงานรถยนต์เกาหลี่ (Hyundai) โรงงานผลิตตุ๊กตอลเลย์ (Mikasa) และผลิตสายไฟในรถยนต์ (Yasaki) จากญี่ปุ่น

6) เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษหนองคาย ประกอบด้วย ตำบลค้ายบหวาน ตำบลในเมือง ตำบลบ้านเตือ ตำบลพระธาตุบังพวน ตำบลโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์สว้าง ตำบลมีชัย ตำบลเวียงคุก ตำบลสีกาย ตำบลหนองกอมเกาะ ตำบลหาดคำ ตำบลหินโงม อำเภอเมืองหนองคาย และตำบลสระใคร อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษหนองคาย เป็นช่องทางการค้าชายแดนไทยกับสปป.ลาว ที่มีมูลค่าการค้าชายแดนสูงที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับการค้าชายแดนผ่านด่านอื่นๆระหว่างไทย-สปป.ลาว อยู่ใกล้กับสนามบินอุดรธานีและสามารถเชื่อมโยงกับเวียงจันทน์ (สปป.ลาว) ได้ทั้งทางถนนและทางรถไฟ ซึ่งเชื่อมโยงต่อเนื่องลงมาถึงกรุงเทพฯ ดังนั้นหนองคายจึงมีโครงข่ายการขนส่งทั้งทางถนน รถไฟ และทางอากาศ ซึ่งช่วยสนับสนุนการพัฒนากิจการมาทางเศรษฐกิจในพื้นที่การพัฒนากิจการทางเศรษฐกิจเชื่อมโยงระหว่างหนองคายกับสปป.ลาว (เวียงจันทน์และหลวงพระบาง)และกรุงเทพฯ นอกจากนั้นความเป็นเมืองน่าอยู่ของหนองคายจะสามารถพัฒนาเป็นที่พักอาศัยของนักลงทุนทั้งไทยและต่างชาติ

7) เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษราวีวาส ประกอบด้วย ตำบลโคกเคียน อำเภอเมืองราวีวาส ตำบลเจ๊ะเห อำเภอตากใบ ตำบลละหาร อำเภอยี่งอ ตำบลลิ้ะจูด อำเภอแว้งและตำบลสุโหงโกลก อำเภอสุโหงโกลก จังหวัดนราวีวาส เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษราวีวาส มีจุดผ่านแดนเชื่อมโยงกับมาเลเซีย 3 แห่ง ได้แก่ สุโหงโกลก ตากใบและบูเก๊ะตา ซึ่งรองรับการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวระหว่างไทย-มาเลเซีย และมีสนามบินราวีวาส ซึ่งสามารถให้บริการขนส่งและการเดินทางแก่นักท่องเที่ยวและนักลงทุนทั้งไทยและมาเลเซีย ในบริเวณชายแดนเชื่อมโยงเข้าสู่เมืองหลักต่างๆของประเทศไทย รวมทั้งมีวัตถุดิบที่จะสามารถสนับสนุนอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตร เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และจุดเด่นด้านนวัตกรรมที่สามารถพัฒนาอุตสาหกรรมฮาลาล

8) เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย ประกอบด้วย ตำบลศรี้ง ตำบลบุญเรือง ตำบลริมโขง ตำบลเวียง ตำบลศรีดอนชัย ตำบลสถาน ตำบลห้วยซ้อ เขตอำเภอเวียงของ ตำบลบ้านแซว ตำบลป่าสัก ตำบลแม่เงิน ตำบลโยนก ตำบลเวียง ตำบลศรีดอนมูล เขตอำเภอเวียงแสนและตำบลเกาะช้าง ตำบลบ้านด้าย ตำบลโป่งงาม ตำบลโป่งผา ตำบลแม่สาย ตำบลเวียงพางคำ ตำบลศรีชุมเมืองและตำบลห้วยไคร้ เขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย อยู่บนแนวระเปียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridor) ซึ่งสามารถไปทางเหนือเชื่อมโยงกับจีนตอนใต้ (มณฑลยูนนาน) ได้

ทั้งทางบกและทางน้ำ โดยทางบกอาศัย 2 เส้นทาง ได้แก่ R3A (ผ่านด่านเชียงของและสปป.ลาว) และ R3B (ผ่านด่านแม่สายและเมียนมา) สำหรับทางน้ำสามารถขนส่งโดยอาศัยแม่น้ำโขงโดยผ่านท่าเรือเชียงแสน นอกจากนี้ สามารถเชื่อมโยงลงมาทางใต้สู่ท่าเรือแหลมฉบัง เพื่อส่งออกทางทะเลไปยังภูมิภาคอื่นของโลก ดังนั้นเชียงรายมีศักยภาพในกาให้บริการด้านโลจิสติกส์แก่จีนตอนใต้และพื้นที่ตอนบนของสหภาพเมียนมา และ สปป.ลาว เพื่อขนส่งสินค้าออกทางทะเลที่แหลมฉบัง มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเชียงรายกับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ตอนบนของสหภาพเมียนมาและสปป.ลาว และจีนตอนใต้

9) เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนครพนม ประกอบด้วย ตำบลกุด ตำบลท่าค้อ ตำบลนาทราย ตำบลนาราชควาย ตำบลในเมือง ตำบลบ้านผึ้ง ตำบลโพธิ์ตาก ตำบลหนองญาติ ตำบลหนองแสง ตำบลอาจสามารถ อำเภอเมืองนครพนมและตำบลโนนตาล ตำบลรามราช ตำบลเวินพระบาท อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนครพนม เป็นช่องทางการค้าผ่านแดนไปยังเวียดนามและจีนตอนใต้(มณฑลกว่างสี) ที่มีมูลค่าสูงสุดของประเทศ และศักยภาพที่จะเป็นช่องทางการขนส่งไปยังประเทศตะวันออกไกล (ญี่ปุ่น เกาหลี ไต้หวัน) โดยผ่านท่าเรือหู่จางในเวียดนาม และมีสนามบินนครพนม และเส้นทางรถไฟสายบ้านไผ่(ขอนแก่น)-มหาสารคาม-มุกดาหาร-นครพนม ซึ่งมีแผนในการพัฒนาจะทำให้ นครพนมมีเส้นทางรถไฟเชื่อมโยงกับเส้นทางรถไฟสายหลักของประเทศ โดยจะเป็นโอกาสในการขยายกิจกรรมด้านโลจิสติกส์ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ นอกจากนี้ เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ เช่น ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ซึ่งสามารถสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป และมีทิวทัศน์บริเวณริมแม่น้ำโขงที่สวยงามเหมาะแก่การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและที่อยู่อาศัยของนักลงทุนไทยและต่างประเทศ

10) เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษกาญจนบุรี ประกอบด้วย ตำบลแก่งเสี้ยน ตำบลบ้านเก่า อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษกาญจนบุรี สามารถพัฒนาเป็นฐานเศรษฐกิจ โดยอาศัยที่ตั้งซึ่งอยู่บนแนวเชื่อมโยงระหว่างเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย (สหภาพเมียนมา) - พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก(Eastern Seaboard) ดังนั้นจึงสามารถขนส่งสินค้าออกทางทะเลได้ทั้งทางท่าเรือทวายไปสู่ประเทศแถบมหาสมุทรอินเดีย ตะวันออกกลางและยุโรป และท่าเรือแหลมฉบังไปสู่ประเทศในแถบมหาสมุทรแปซิฟิก นอกจากนี้ยังมีแผนก่อสร้างทางหลวงพิเศษเชื่อมโยงระหว่างบางใหญ่ (นนทบุรี)-พื้นที่ชายแดนกาญจนบุรี เพื่อรองรับการเชื่อมโยงระหว่างเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษกาญจนบุรี กับกรุงเทพฯและปริมณฑล รวมทั้งมีอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตร อาหารและเครื่องดื่ม เคมีภัณฑ์ และยา ยนต์ที่มีในพื้นที่มีโอกาสที่จะพัฒนาให้เกิดห่วงโซ่มูลค่า โดยอาศัยความได้เปรียบของประตูทางออกทางทะเลทั้งสองฝั่งมหาสมุทร และแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน

โดยการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษแบ่งเป็นสองระยะ ดังนี้ ระยะแรก (ปี 2557-2558) มี 6 พื้นที่ ได้แก่ 1)อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก 2)จังหวัดมุกดาหาร 3)อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว 4)จังหวัดตราด 5)อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา และ 6)จังหวัดหนองคาย ส่วนระยะที่สอง(ปี 2559 เป็นต้นไป) มี 6 พื้นที่ ได้แก่ 1)อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย 2)อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย 3)อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย 4)จังหวัดนครพนม 5)จังหวัดกาญจนบุรี และ 6)จังหวัดนราธิวาส รวมทั้งหมด เป็น 10 จังหวัด ใน 12 พื้นที่



แผนภาพที่ 2.1 แสดงภาพรวมของเขตเศรษฐกิจพื้นที่พิเศษ 10 จังหวัด 12 พื้นที่
ที่มา: กรมโยธาธิการและผังเมือง (2558)

2.1.4 การจัดการชายแดนร่วม (Coordination Border Management)

การจัดการชายแดนร่วม คือ วิธีการในการบริหารชายแดนซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานบริการสาธารณะหลายหน่วยงาน ทำงานประสานกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐต่อความท้าทายของการบริหารจัดการชายแดน การจัดการชายแดนร่วมคือวิธีการที่สมเหตุสมผลในการบริหารการปฏิบัติงานชายแดน เพื่อจะทำให้เกิดกระบวนการทำงานอันมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยการทำงานร่วมกันของหน่วยงานรัฐหลายหน่วยงานซึ่งเกี่ยวข้องกับความมั่นคงชายแดนและกฎระเบียบต่างๆที่ใช้บังคับกับนักท่องเที่ยว สินค้า การขนส่งผ่านชายแดนระหว่างประเทศ วัตถุประสงค์ของระบบการจัดการชายแดนร่วมคือการให้ความสะดวกทางการค้าและการเดินทางของผู้คน โดยยังมีความมั่นคงปลอดภัยที่ชายแดนในเวลาเดียวกันซึ่งรูปแบบความร่วมมือระหว่างประเทศมี 3 ระดับคือ

ระดับที่ 1 การร่วมมือในระดับท้องถิ่น (Local cooperation) รูปแบบที่ได้รับความนิยมที่สุดในการร่วมมือประสานงานกันบริเวณชายแดนในระดับท้องถิ่นได้แก่ “One Stop Border Post” แนวคิดนี้ก็คือ การมีสำนักงานชายแดนแห่งเดียวแต่มีการปฏิบัติงานร่วมกันของสองประเทศ การจัดการเช่นนี้จะมี การร่วมมือประสานงานกันสำหรับงานบริหารประจำวัน การสร้างความกลมกลืนกันในระบบเอกสารที่เอกชนจะต้องยื่น การพัฒนาของกรอบกฎหมายซึ่งครอบคลุมไปถึงการรับรู้ซึ่งกันและกันในการควบคุมและแลกเปลี่ยนข้อมูล การร่วมกันบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ การร่วมกันใช้เครื่องมือในการตรวจตราซึ่งมีราคาสูง รวมไปถึงการปฏิบัติงานโดยเจ้าหน้าที่หน่วยงานชายแดนนอกพื้นที่อธิปไตยของประเทศ การร่วมมือประสานงานกันบริเวณชายแดนในระดับที่เข้มข้นน้อยกว่า “One Stop Border Post” รวมถึงการวางแผนร่วมกันในการปฏิบัติงานประจำวันมีข้อตกลงร่วมกันเรื่องเวลาทำการ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งมีประโยชน์และเป็นก้าวแรกซึ่งนำไปสู่การร่วมมือที่เข้มข้นขึ้น

ระดับที่ 2 การร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน (Bilateral Cooperation) เป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน รวมไปถึงการประชุมกันของประเทศเพื่อนบ้านในระดับส่วนกลางและภูมิภาค เพื่อแลกเปลี่ยนความเห็นกันในเรื่องต่างๆ เช่น การประสานงานร่วมกันในการตรวจตราชายแดน การตั้งจุดตรวจร่วมกัน เป็นต้น

ระดับที่ 3 การร่วมมือในระดับนานาชาติ(Multinational Cooperation)การร่วมมือในระดับนานาชาติในการจัดการชายแดน เช่น การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างประเทศต่างๆกับองค์กรระหว่างประเทศที่จัดอบรมเรื่องที่เกี่ยวข้องการจัดการชายแดน การประชุมสัมมนาระหว่างประเทศต่างๆทำให้ข้อมูลและเสริมสร้างความมั่นใจ รวมไปถึงช่วยให้เกิดการติดต่ออย่างไม่เป็นทางการในระดับนานาชาติ การร่วมมือระดับนานาชาติยังรวมถึงการร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องในการกำหนดและนำไปใช้ซึ่งมาตรฐานระหว่างประเทศต่างๆ และแนวปฏิบัติที่จะทำให้การจัดการชายแดนร่วมกันประสบผลสำเร็จ

2.1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหภาพเมียนมาดำเนินมาอย่างยาวนาน กิจกรรมที่เกิดขึ้นบริเวณชายแดนที่ผ่านมานอกจากการเดินทางผ่านเข้าออกของผู้คนที่เดินทางไปมาหาสู่กันแล้ว การค้าชายแดนยังมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ในกรณี (สิริรัฐ สุกันธา,2559) ได้กล่าวถึงสถานการณ์การค้าระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา โดยรวมในปี 2558 (มกราคม-สิงหาคม) ว่ามีมูลค่าการค้ารวม 174,853.80 ล้านบาท แบ่งเป็นการนำเข้า มีมูลค่ารวม 85,570.08 ล้านบาท การส่งออกมีมูลค่ารวม 89,283.72 ล้านบาท และประเทศไทยได้ดุลการค้ารวม 3,713.64 ล้านบาท สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ น้ำมันดีเซล น้ำมันเบนซิน เครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ ผ้าผืนและด้าย ส่วนสินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ ก๊าซธรรมชาติ ผลิตภัณฑ์อื่นๆ จากสัตว์ สัตว์น้ำ โค กระบือ สุกร แพะ แกะ และผลิตภัณฑ์ไม้อื่นๆ ซึ่งด่านชายแดนไทย-เมียนมา พบได้ทั้งบริเวณภาคเหนือและภาคตะวันตกของไทย ด่านชายแดนภาคเหนือตอนบนที่มีความสำคัญประกอบด้วย

1) **อำเภอแม่สาย** นับเป็นเมืองชายแดนสำคัญแห่งหนึ่งของภาคเหนือตั้งอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ 891กม. และห่างจากตัวเมืองเชียงราย 63 กม.เป็นพื้นที่ชายแดนที่เชื่อมตัวกับเมืองท่าขี้เหล็กและถนนสาย R3B ที่สามารถเชื่อมต่อไปยังจีนตอนใต้ได้ โดยด่านชายแดนแห่งนี้เป็นแหล่งรวมผู้คนจากหลากหลายถิ่นที่เข้ามาทำมาค้าขายทั้งฝั่งแม่สายและท่าขี้เหล็ก ไม่ว่าจะเป็นคนไทย, ไทยใหญ่, ว้าหรือจีนฮ่อ แต่ผู้คนในพื้นที่นี้ ต่างมีความใกล้ชิดด้านเชื้อชาติ และเผ่าพันธุ์มากกว่าเมืองชายแดนไทย - เมียนมา ด้านอื่นๆ ซึ่งปิยะพร ศรีสมุทร(2558:108) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของด่านชายแดนอำเภอแม่สายที่น่าสนใจคือ กิจกรรมหลักที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมเมื่อมาถึงแม่สายและหรือเป็นวัตถุประสงค์หลักของการเดินทางมาแม่สายคือ กิจกรรมการจับจ่ายสินค้า(ซื้อสินค้าราคาถูก) เป็นแหล่งสินค้าที่มาจากประเทศจีน สินค้าพื้นเมืองของแม่สายและชายแดน สินค้าประเภทของป่าหายาก อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่บริการต่างๆ อาทิ เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษา การซื้อน้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับประชาชนทั่วไปและนักท่องเที่ยวจากฝั่งสหภาพเมียนมาเข้ามาใช้บริการ เนื่องจากสภาพ คุณภาพของระบบการให้บริการมีความทันสมัยกว่าทางฝั่งท่าขี้เหล็ก กล่าวคือ การใช้บริการทางการแพทย์ประชาชนฝั่งท่าขี้เหล็กจะข้ามมาหาแพทย์และรับการรักษาที่โรงพยาบาลและหรือคลินิกเอกชนทางฝั่งแม่สายมากกว่าใช้บริการที่ท่าขี้เหล็ก การศึกษาก็เช่นกัน จะส่งลูกหลานมาเรียนหนังสือที่ฝั่งแม่สายโดยมีรถรับ-ส่งเข้าและเย็น น้ำมันเชื้อเพลิงก็เช่นกันหากเป็นไปได้ประชาชนฝั่งท่าขี้เหล็กก็จะขับรถเข้ามาเติมน้ำมันในฝั่งแม่สายเป็นส่วนใหญ่ เพราะน้ำมันมีคุณภาพกว่าทางฝั่งท่าขี้เหล็กถึงแม้จะมีราคาแพงกว่า ในขณะที่ในฝั่งท่าขี้เหล็กเน้นในช่วงตอนกลางคืนที่มีความ

คึกคักของจำนวนประชาชนและนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวและใช้บริการต่างๆ ในสถานบริการสถานบันเทิงในพื้นที่ กิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว ได้แก่ สถานบันเทิงยามค่ำคืน(บาร์ต่างๆ)สถานบันเทิงบริการบ่อนกาสิโน และร้านอาหารและเครื่องดื่มแบบบุฟเฟต์ กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวมาทำซื้อให้ถึงความสนใจเป็นอย่างยิ่ง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะอาศัยภายในรัฐฉาน และส่วนหนึ่งก็มาจากเมืองเชียงตุง เช่น ลาหู่ ว่า อาข่า ม้ง ฯลฯ เพื่อมาหาความเพลิดเพลินในพื้นที่ดังกล่าว สำหรับแหล่งท่องเที่ยวช่วงกลางวันนักท่องเที่ยวก็มีกิจกรรม เช่น กิจกรรมการจับจ่ายสินค้า(ซื้อสินค้าราคาถูก)บริเวณตลาดท่าล้อ กิจกรรมท่องเที่ยวไหว้พระ 5 วัด, 9 วัด ตามความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ข้ามมาจากฝั่งแม่สาย

2) **ห้วยต้นนุ่น** จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งส่วนใหญ่มีการค้าขายเป็นเพียงการค้าระหว่างพ่อค้ารายย่อยตามแนวชายแดนเท่านั้น เนื่องจากตามแนวชายแดนมีพื้นที่เป็นภูเขา การคมนาคมไม่สะดวก พ่อค้าตามแนวเขตชายแดนเมียนมา จึงมีความจำเป็นต้องจัดหาซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคจากจังหวัดแม่ฮ่องสอน เพราะการเข้าไปซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคจากในเมืองฝางเมียนมานั้น จะต้องใช้เวลาในการขนส่งสินค้ามาก ประกอบกับประชาชนชาวเมียนมา มีความนิยมสินค้าไทยเป็นอย่างมาก ตลอดแนวชายแดนของจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีรัฐต่างๆ ของสหภาพเมียนมาที่ติดต่อกับประเทศไทยได้แก่ รัฐฉาน(ไทยใหญ่) และรัฐคะยา การค้าขายชายแดนส่วนใหญ่เป็นไปในรูปแบบค้าขายกันระหว่างแนวชายแดนเท่านั้น สินค้านำเข้าที่สำคัญ คือ โค-กระบือ มีชีวิต สำหรับสินค้าส่งออกที่สำคัญ คือ สินค้าอุปโภคบริโภค เช่น ข้าวสาร น้ำตาล น้ำมันพืช น้ำปลา ผงชูรส รองเท้า น้ำมันเชื้อเพลิง อาหารสำเร็จรูป ยารักษาโรค เสื้อผ้า และเครื่องนุ่งห่ม

ในขณะที่ในด้านตะวันตกของประเทศมีด่านชายแดนที่น่าสนใจเป็นอย่างมากคือ

1) **อำเภอแม่สอด** จังหวัดตาก เป็นด่านชายแดนที่มีแนวโน้มการเติบโตทางการค้าและการลงทุนเป็นอย่างมาก โดยมูลค่าการค้าเพิ่มขึ้นจาก 23,888 ล้านบาท ในปีพ.ศ. 2552 เป็น 68,313 ล้านบาท จากพ.ศ.2558 (ด้านศุลกากรแม่สอด สำนักงานศุลกากรภาคที่ 3 กรมศุลกากร,(2558,มกราคม) “สถิติการค้าชายแดน,” สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2560 จาก <http://www.danmaesot.com/im-ex.html>.) สินค้าส่งออกสำคัญได้แก่ น้ำมันเบนซิน น้ำมันดีเซล กาแฟชนิดผงสำเร็จรูป ผงชูรส รถยนต์เก่าใช้แล้ว มีสินค้านำเข้าสำคัญ ได้แก่ เพอร์นิเจอร์ประดิษฐ์ทำด้วยไม้ สินแร่พลวง (บางส่วนเข้าคลังฯ) โคมีชีวิต หอมหัวใหญ่ (เข้าคลังทัณฑ์บน) กระบือมีชีวิต นอกจากนี้ เกิดถวาท บัญชีรายการ และคณะ (2557) ยังได้ชี้ให้เห็นอีกว่า การขยายตัวทางอุตสาหกรรม (Industrialization) กำลังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในบริเวณด่านชายแดนแห่งนี้ ดังจะเห็นได้จากโรงงานอุตสาหกรรมในเขตชุมชนแม่สอด ที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ทำให้สภาพเศรษฐกิจมีการไหลเวียนของเงินตราได้ดี ส่วนหนึ่งจากนโยบายที่กำหนดให้เป็นเขตส่งเสริมพิเศษตั้งแต่ปี 2536 โดยคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนกำหนดให้มีการยกเว้นภาษีเครื่องจักรและภาษีรายได้บริษัทเป็นเวลา 8 ปี ถ้าหากลงทุนไม่ต่ำกว่า 10 ล้านบาท และได้รับมาตรฐานอุตสาหกรรมระดับนานาชาติ ภายในเวลา 2 ปี นับจากการเริ่มต้น ดังนั้นในปี 2536 ทำให้มีโรงงานขนาดกลางและเล็กรวม 115 แห่ง เพิ่มขึ้นเป็น 210 แห่ง ในปีพ.ศ.2544 และเพิ่มเป็นกว่า 300 แห่ง ในปีพ.ศ.2553 นอกจากนโยบายส่งเสริมเศรษฐกิจดังกล่าวแล้ว แรงงานราคาถูกที่ข้ามไปมาด่านชายแดนและบางส่วนอาศัยอยู่ในเขตอำเภอแม่สอด จำนวนแรงงานข้ามชาติเหล่านี้พบว่ามากกว่า 120,000 คนในปีพ.ศ.2555 การดำรงชีวิตประจำวันของแรงงานเหล่านี้ยังส่งผลให้เศรษฐกิจในอำเภอแม่สอดเกิดการไหลเวียนของเงินตรามากขึ้น

2) **ด่านถาวรบ้านพุน้ำร้อน** จังหวัดกาญจนบุรี เป็นด่านที่เชื่อมต่อเข้ากับเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย เมืองทวายถือเป็นเมืองที่สำคัญและมีความสัมพันธ์กับประเทศไทยมายาวนาน ความน่าสนใจของ

ด้านแห่งนี้ ดนุพล แสงนาคและคณะ (2558) ได้กล่าวถึงไว้ว่า สถานการณ์ภายหลังการเปิดด่านถาวรพบ การเคลื่อนย้ายทั้งทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวและด้านอื่นๆอีกมากมาย นอกจากนี้สหภาพเมียนมา ยังได้ ให้ความสำคัญต่อการท่องเที่ยวมาก อาทิ การจัดตั้งกระทรวงโรงแรมและการท่องเที่ยวขึ้น การเปิดด่าน ชายแดนที่เคยปิดไปแล้ว การเปิดด่านชายแดนเพิ่มขึ้นมาใหม่การอนุญาตให้ใช้ Visa ผ่านแดนจากประเทศ ไทย หรือการอนุญาตให้ใช้ Border passแทนการใช้ พาสปอร์ต(Passport) สำหรับคนไทย และคนเมียนมา ตลอดจนการสร้างบรรยากาศให้เกิดความมั่นคงปลอดภัย เช่น การเจรจาหยุดยิงระหว่างรัฐบาลสหภาพ เมียนมากับชนกลุ่มน้อย หน่วยงานของรัฐบาลเมียนมาก็มีการตื่นตัวที่จะทำการเปิดประเทศต้อนรับ นักท่องเที่ยวเช่นกัน อย่างไรก็ตามแม้ว่าบทบาทเมืองทวายถูกกำหนดให้เป็นเมืองท่าเป็นพื้นที่เศรษฐกิจ พิเศษที่ก่อสร้างโครงการท่าเรือน้ำลึกและนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ก็ตาม แต่ก็มีหน่วยงานเอกชนที่ ทำงานทางด้านการท่องเที่ยวและโรงแรมทั้งผู้ประกอบการชาวเมียนมา ชาวทวายและชาวไทยที่อยู่บริเวณ ชายแดนโดยเฉพาะคนไทยในจังหวัดกาญจนบุรี ให้ความสนใจจัดทำรายการท่องเที่ยวเมืองทวายขึ้น โดย การท่องเที่ยวเมืองทวายในระยะแรกมีผู้ประกอบการน้อยราย และนักท่องเที่ยวยังขาดข้อมูลทางด้านการ ท่องเที่ยวอย่างมาก การเดินทางมายังเมืองทวายในระยะแรกรายการท่องเที่ยว เป็นรูปแบบการเดินทางมา เพื่อหาช่องทางการค้า และทำธุรกิจตามการประชาสัมพันธ์ของรัฐบาลเมียนมาและรัฐบาลไทยเป็นส่วน ใหญ่ และใช้การเดินทางด้วยเครื่องบินไปเมืองย่างกุ้งและต่อด้วยสายการบินภายในประเทศของสหภาพ เมียนมา สำหรับการเดินทางบกเป็นการเดินทางผ่านช่องทางบริษัทตาเลียน-ไทยในระยะแรก แต่จำนวน นักท่องเที่ยวจำนวนมากที่เดินทางเข้าสหภาพเมียนมาราว 200,000 คน ในปีพ.ศ.2551 เพิ่มขึ้น 600,000 คน ในปีพ.ศ.2555 หรือเพิ่มขึ้น 3 เท่าตัวภายใน 4 ปี รายการท่องเที่ยวเมืองทวายของผู้ประกอบการชาวไทย ส่วนใหญ่ที่เริ่มใช้เส้นทางบกผ่านด่านพุน้ำร้อน-ตึกี้-ทวาย มักเป็นรายการท่องเที่ยว 3 วัน 2 คืน ส่วนใหญ่มัก ขูประเด็นทางด้านความสมบูรณ์ทางธรรมชาติ นับตั้งแต่เส้นทางจากด่านไปยังเมืองทวายทั้งที่เป็นทิวทัศน์ ของภูเขาป่าไม้และแม่น้ำตะนาวศรีการชมชายทะเลหาดมอมะกัน และรับประทานอาหารทะเลสด โดยเฉพาะการทานกุ้งยักษ์ (Lobster) ปูทะเล หอยนางรม ปลาทะเลนานาชนิด เป็นต้น การนำเข้าชม โครงการท่าเรือน้ำลึกทวาย การชมหมู่บ้านชาวประมง ตลาดปลาทะเลริมหาดที่มีการนำปลาทะเลตัวโตมา วางบนหาดทรายให้ผู้คนที่มาจับจ่ายซื้อหาไปรับประทาน การนั่งรถม้าชมเมืองที่มีอาคารเก่าแก่ยุคอาณานิคมอังกฤษมีอายุมากกว่า 60 ปี รายการท่องเที่ยวที่จัดโดยผู้ประกอบการชาวเมียนมาส่วนใหญ่มักเน้นให้ ความสำเร็จในการนำเที่ยวชมวัดและพระเจดีย์สำคัญ อาจเป็นไปด้วยเหตุผลที่ว่าคนเมียนมามีมติการ ท่องเที่ยวคือการไปวัดไหว้พระ และยังมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยคือการสื่อสารการตลาดที่ส่งเสริม ความร่วมมือของผู้ประกอบการชาวไทย และชาวเมียนมา ที่ส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ทางการท่องเที่ยวข้าม แดนของทั้งประเทศไทยและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

สำหรับการทบทวนวรรณกรรมในครั้งนี้อาจยังไม่สามารถประมวลสถานการณ์ด่านชายแดน ได้ครบทั้ง 9 แห่ง ซึ่งจะได้ดำเนินการวิจัยตามที่กำหนดไว้ในวิธีวิจัยต่อไป แต่จากสถานการณ์ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า การค้าชายแดนและการท่องเที่ยวข้ามแดนกำลังมีบทบาทความสำคัญมากขึ้น นอกจากนี้ สหภาพเมียนมายังเป็นประเทศเพื่อนบ้าน ที่มีพรมแดนติดต่อกันเป็นระยะทางยาวที่สุดในบรรดาประเทศ เพื่อนบ้าน ถึง 2,401 กิโลเมตร ดังนั้นประเทศไทยจึงไม่ควรพลาดจังหวะเวลาสำคัญที่จะขยายตลาด การค้า การลงทุน ก่อนคู่แข่งจากตลาดโลก โดยเฉพาะประเทศในกลุ่มอาเซียนด้วยกันจะเข้าครองส่วนแบ่ง ตลาดในสหภาพเมียนมาไป และแม้จะมีโอกาสสำคัญดังกล่าว อุปสรรคที่เป็นความท้าทายที่สำคัญต่อการ สร้างความร่วมมือกับสหภาพเมียนมาก็ยังคงมีอยู่ดังที่ผุสดี พลสารมย์(2555: บทคัดย่อ) ได้เอาไว้ว่า การค้า ระหว่างประเทศทางบกด้านตะวันตกของไทยกับสหภาพเมียนมามีลักษณะพิเศษคือ เป็นการดำเนินการค้า

กับชนกลุ่มน้อยหลายกลุ่ม ซึ่งเป็นเขตปกครองตนเอง สลับกับเขตปกครองของรัฐบาลสหภาพเมียนมา เป็นช่วงๆซึ่งปัญหา และอุปสรรคการค้าที่พบจะมาจาก 2 ประการหลักๆ คือ

ประการแรก จากความร่วมมือของทั้งสองประเทศที่อยู่บริเวณชายแดน ซึ่งประกอบด้วย (1) ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (2)นโยบาย การค้าระหว่างประเทศ และ(3)กฎระเบียบทางการค้า

ประการที่สอง จากบริเวณพื้นที่การค้า ชายแดน ประกอบด้วย (1)พ่อค้าชายแดนที่อยู่ในพื้นที่ (2)ความสัมพันธ์ทางการค้าในระดับท้องถิ่น(พ่อค้าหรือผู้ซื้อ) และ(3)ลักษณะการซื้อขาย และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า

นอกจากนี้ ยังพบว่า ประเด็นความมั่นคงมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินธุรกรรมการค้าในพื้นที่เป้าหมายอย่างมาก สำหรับโอกาสการค้าของไทยพบว่า สหภาพเมียนมาและพื้นที่เป้าหมายมีศักยภาพทางเศรษฐกิจที่ดี ต่อการค้าระหว่างประเทศทางบกในอนาคต ประกอบกับปัจจัยสนับสนุนในพื้นที่เพื่อส่งเสริมการค้าชายแดน อาทิ การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ และโครงการทำเรื่อน้ำลึกทวาย ที่จะส่งผลดีต่อการขยายตัวทางการค้าของประเทศทั้งสอง ดังนั้นแนวโน้มความต้องการสินค้าจึงมีมากขึ้น โดยสินค้าหลักคือสินค้าอุปโภคบริโภค ทั้งนี้งานวิจัยได้เสนอแนะแนวทางและกลยุทธ์การพัฒนาการค้าระหว่างประเทศให้กับหน่วยงานภาครัฐและ ภาคเอกชนไว้ 6 แนวทาง คือ

- (1) การกำหนดนโยบายการค้าระหว่างประเทศของไทยที่เชื่อมโยงกับสหภาพเมียนมา เพื่อส่งเสริมการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดน
- (2) การกระชับความสัมพันธ์ระดับพื้นที่ เพื่อสานประโยชน์ด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้าบริเวณพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา
- (3) การปรับปรุงกฎระเบียบทางการค้า
- (4) การสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งให้แก่ ผู้ประกอบการการค้าชายแดน/การค้าผ่านแดน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวและ ความสามารถในการแข่งขัน
- (5) การเสริมสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้าให้เอื้อประโยชน์ต่อการค้า และ
- (6) สนับสนุนกลไกการพัฒนาระดับพื้นที่ โดยภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ด้านการค้าระหว่างประเทศ การคัดเลือกผู้ว่าราชการจังหวัด การจัดการด้านระบบข้อมูลข่าวสาร รวมถึงการแก้ปัญหาชนกลุ่มน้อยและการลักลอบนำเข้าสินค้าอย่างจริงจัง

นอกจากนี้ภาครัฐควรให้ความสำคัญต่อการสนับสนุนภาคเอกชน ในการเป็นผู้นำด้านการขับเคลื่อนเศรษฐกิจการค้าชายแดนให้มากที่สุด ในขณะที่ภาคเอกชนควรให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการทำยุทธศาสตร์ของประเทศ รวมถึงการสร้างทัศนคติที่ดีและให้ความร่วมมือกับฝ่ายความมั่นคง การปรับตัวทางธุรกิจให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกการค้ายุคใหม่โดยการสร้างทายาทธุรกิจการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจต่อรอง และพัฒนาหรือหาแนวทางในการค้ารูปแบบใหม่ๆเพื่อรองรับกับสภาพการแข่งขันทางการค้าที่รุนแรงมากขึ้น

อย่างไรก็ตามการวิจัยในครั้งนี้มีเป้าหมายหลักในการแสวงหาเครื่องมือสำคัญในการสร้างความร่วมมือในพื้นที่ชายแดนภายใต้อุปสรรคที่กล่าวมาแล้วนั้น ทว่าหากพิจารณาในอีกแง่หนึ่งคือด้านการท่องเที่ยวซึ่งสถานการณ์ได้ชี้ให้เห็นว่ามีแนวโน้มที่มีบทบาทเพิ่มขึ้นดังแสดงให้เห็นถึงด้านถาวรสำคัญทั้งด้านชายแดนแม่สาย ด้านชายแดนแม่สอด และด้านชายแดนพุน้ำร้อน รวมถึงด้านชายแดนอื่นๆ ที่เป็นพื้นที่วิจัยในครั้งนี้ล้วนมีศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนและการท่องเที่ยวข้ามแดนทั้งสิ้น

ดังนั้นผลจากการส่งเสริมของภาครัฐทำให้การท่องเที่ยวในสหภาพเมียนมาขยายตัวเพิ่มขึ้นและเป็นประเทศจุดหมายปลายทางยอดนิยมที่นักท่องเที่ยวต้องการไปท่องเที่ยวในปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จาก

สถิติการเดินทางของนักท่องเที่ยวของMinistry of Hotels and Tourism ของสหภาพเมียนมาแสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศของสหภาพเมียนมาในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555-2559 (ดูตารางที่2.1) โดยภาพรวมของนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นในช่วง5ปีที่ผ่านมา(ปี 2555-2559) จากเดิมที่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้าไปยังสหภาพเมียนมา รวม จำนวน8.1 แสนคน ในปีพ.ศ.2555 เพิ่มขึ้นเป็น 1.05 ล้านคนในปี 2556 ในปี 2557 เพิ่มขึ้นเป็น 2.04 ล้านคน ในปี 2558 เพิ่มขึ้นเป็น 3.08 ล้านคน และในปี2559 เพิ่มขึ้นเป็น4.6 ล้านคน หากพิจารณาจากการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวจากการเดินทางข้ามแดน จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วง5ปีที่ผ่านมา จากเดิมที่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้าไปยังสหภาพเมียนมา ผ่านจุดผ่านแดนรวม จำนวน 4.2-4.6 แสนคน ในปีพ.ศ.2555-2556 แต่กลับเพิ่มขึ้น 3 เท่าตัว ในปีต่อมาเป็น 1.14 ล้านคน ในปี 2557 ในปี 2558 เพิ่มขึ้นเป็น 1.94 ล้านคน และในปี2559 เพิ่มขึ้นเป็น 3.37 ล้านคน(Ministry of Hotels and Tourism,2011-2015) แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการเดินทางท่องเที่ยวข้ามแดนผ่านด่านชายแดนของประเทศไทยไปยังแหล่งท่องเที่ยวของสหภาพเมียนมาที่มีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 2.1 จำนวนนักท่องเที่ยวผ่านตรวจคนเข้าเมืองของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา(2555-2559)

จุดตรวจ	2555	2556	2557	2558	2559
ย่างกุ้ง	364,743	559,610	817,699	1,022,081	1,180,682
มัณฑะเลย์	20,912	32,521	69,596	90,011	107,066
เมืงเล่ย์	-	-	1024	271	-
เน ปิตอร์	5,521	1,250	11,842	19,261	13,835
ด่านชายแดน	425,193	465,614	1,144,146	1,949,788	3,379,437
รวม	816,369	1,058,995	2,044,307	3,081,412	4,681,020

ที่มา: Ministry of Hotels and Tourism.(2011-2015).Myanmar Tourism Statistics 2015.สืบค้นเมื่อวันที่ 18 เมษายน.2560 จาก <http://www.myanmar-tourism.org/>.

ตารางที่ 2.2 จำนวนนักท่องเที่ยวผ่านด่านชายแดนของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา (2555-2559)

จุดผ่านแดน	2555	2556	2557	2558	2559
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	58,935	57,999	83,539	304,790	674,901
ภาคตะวันตกเฉียงเหนือ	-	-	31,242	29,811	25,064
ภาคตะวันออก	236,312	230,298	752,839	1,267,710	2,220,410
ภาคตะวันออกเฉียงใต้	129,946	177,317	262,845	305,142	389,323
ภาคเหนือ	-	-	13681	42,335	69,739
รวม	425,193	465,614	1,144,146	1,949,788	3,379,437

ที่มา: Ministry of Hotels and Tourism.(2011-2015).Myanmar Tourism Statistics 2015.สืบค้นเมื่อวันที่ 18 เมษายน.2560 จาก <http://www.myanmar-tourism.org/>.

สถานการณ์ข้างต้นสอดคล้องกันกับผลการศึกษาของราณี อิศัยกุล(2557)เรื่องการท่องเที่ยวลุ่มแม่น้ำอิรวดีสหภาพเมียนมา ได้กล่าวถึงจุดแข็งของการท่องเที่ยวของสหภาพเมียนมา คือ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีมากมาย รวมทั้งวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตที่ชาวพม่ายังคงยึดถือปฏิบัติ เช่น การไปวัดไปทำบุญ ไปนั่งสมาธิ อีกทั้งแหล่งโบราณสถานของพม่าเป็นโบราณสถานที่ยังมีชีวิตของผู้คนในชุมชน ไม่ใช่เป็นอุทยานประวัติศาสตร์ที่มีแต่ซากโบราณสถานที่ไม่มีคนอยู่แต่โบราณสถาน ในสหภาพเมียนมามีผู้คนอยู่อาศัยร่วมกัน และคนเหล่านั้นยังคงดูแลบำรุงรักษาสถานที่แห่งนั้นๆ ไว้ด้วย ส่วนจุดอ่อนของการท่องเที่ยวของสหภาพเมียนมา เป็นเรื่องการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ถนนหนทางรถม้าเที่ยวต่างๆที่ยังคงไม่สะดวกนัก แต่เป็นสิ่งที่พัฒนาได้ ส่วนการพัฒนาการท่องเที่ยวและตรวจลงตราของสหภาพเมียนมา เริ่มขึ้นในปีพ.ศ.2535เป็นต้นมา เมื่อรัฐบาลสหภาพเมียนมาได้เปิดประเทศต้อนรับนักท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการ โดยนักท่องเที่ยวต้องทำการตรวจลงตราหรือทำวีซ่าที่สถานทูตสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาก่อนเข้าประเทศ และประกาศในปี พ.ศ.2539-2540 เป็นปีท่องเที่ยวสหภาพเมียนมา (Visit Myanmar Year) โดยแบ่งเป็น 3 เมืองวัฒนธรรม คือ

1. ขึ้นใน ได้แก่ อย่างกุ้ง หงสาวดี สีเรียม พุกาม มัณฑะเลย์ ตองยี ทะเลสาบอินเล เมืองท่องเที่ยวขึ้นในนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปเที่ยวได้สะดวก มีความพร้อมทั้งในเรื่องที่พัก อาหาร และยานพาหนะ

2. ขึ้นนอก ได้แก่ เชียงตุง ปูเตา อาระกัน มะริด มะละแหม่ง พระธาตุนันทะแขวน ไจ้กัทโย เมืองท่องเที่ยวขึ้นนอกนักท่องเที่ยวเดินทางไปเที่ยวได้ แต่สิ่งอำนวยความสะดวกยังไม่พร้อมเท่าที่ควร

3. ชายแดนกับประเทศไทย ได้แก่ ท่าขี้เหล็กตรงข้ามแม่สาย จังหวัดเชียงราย เมียวดีตรงข้ามแม่สอด จังหวัดตาก พญาต่องซูตรงข้ามด่านเจดีย์สามองค์ จังหวัดกาญจนบุรี เกาะสองตรงข้ามท่าเรือจังหวัดระนอง มอว์ต่องตรงข้ามด่านสิงขร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถเดินทางได้สะดวกจากฝั่งเขตแดนไทย แต่ยังไม่สามารถเดินทางต่อไปยังย่างกุ้งหรือมัณฑะเลย์ได้เพราะถนนยังไม่ดีและความปลอดภัยยังไม่ดีนักเพราะมีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่

อย่างไรก็ดี ในปี พ.ศ.2556 รัฐบาลไทยและสหภาพเมียนมา ได้เห็นชอบยกเว้นวีซ่าสำหรับผู้ถือหนังสือเดินทางธรรมดา ระหว่างไทย - เมียนมา ที่ผ่านเข้า-ออกสนามบิน 23 แห่ง โดยเข้าพำนักไม่เกิน 14 วัน โดยได้จัดทำความตกลงว่าด้วยการยกเว้นการตรวจลงตราสำหรับผู้ถือหนังสือเดินทางธรรมดา ระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา โดยมีสาระสำคัญคืออนุญาตให้ผู้ถือหนังสือเดินทางธรรมดาของแต่ละฝ่าย สามารถเดินทางเข้าประเทศและพำนักในประเทศผู้รับได้ เป็นเวลาไม่เกิน 14 วัน โดยยกเว้นการขอรับการตรวจลงตราล่วงหน้า และอนุญาตให้เดินทางเข้า-ออก ผ่านท่าอากาศยานของไทยจำนวน23แห่ง ทั้งนี้หากมีการปฏิเสธการเข้าเมือง การลดระยะเวลาและการบอกเลิก การอนุญาตพำนัก สามารถทำได้โดยไม่ต้องแจ้งเหตุผลและหากการระงับใช้ความตกลงเป็นการชั่วคราว สามารถทำได้เพื่อเหตุผลด้านความมั่นคงและด้านสาธารณสุข โดยต้องแจ้งอีกฝ่ายหนึ่งทราบล่วงหน้าเป็นลายลักษณ์อักษร ผ่านช่องทางการทูตอย่างน้อย 15 วัน และไม่มีกำหนดอายุความตกลงฯ โดยจะมีผลบังคับใช้จนกว่าฝ่ายหนึ่งจะแจ้งยกเลิกความตกลงฯ เป็นลายลักษณ์อักษร

ด้วยเหตุนี้เองที่การสร้างสรรค์เศรษฐกิจชายแดนบนฐานคิดการท่องเที่ยวข้ามพรมแดน (Cross-border Tourism) จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องร่วมกันพิจารณา โดยมีหลักการสำคัญคือเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เกิดจากความร่วมมือข้ามพรมแดน บนพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวในภูมิภาค ด้วยการบูรณาการความร่วมมือของกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองและการปกครอง และทรัพยากรร่วมกัน โดยใช้ทุนทางทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ได้รับ

การพัฒนาระหว่างรัฐที่มีพรมแดนติดกันเกิดการเรียนรู้วิถีชีวิต สังคมและวัฒนธรรมระหว่างชนชาติต่างๆ ในจุดหมายปลายทางของแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนของประเทศเพื่อนบ้านหรือภูมิภาคต่างๆ ของโลก โดยมุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์จากกิจกรรมการท่องเที่ยว เกิดการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ทางสังคม และวัฒนธรรมซึ่งกันและกันระหว่างผู้มาเยือนและเจ้าบ้านในท้องถิ่นของอีกพรมแดนหนึ่ง รองรับบริการ กระดับและการเปลี่ยนแปลงด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและใช้ทรัพยากรร่วมกัน ซึ่งจะเป็นความท้าทายในการข้ามพรมแดนภูมิภาคท่องเที่ยว (Lagiewski Rick and Reveles Damon, 2004) ผ่านความร่วมมือทั้งภาครัฐ เอกชนและประชาชนในท้องถิ่น ด้วยการประสานโครงสร้างด้านการขนส่ง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สังคมและวัฒนธรรมเชื่อมโยงของประชาชนในท้องถิ่นระหว่างประเทศ บนพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวที่มีพรมแดนติดกัน และสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยใช้การท่องเที่ยวสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวจุดหมายปลายทาง พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว กิจกรรม การตลาดและการบริการด้านการท่องเที่ยว ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยว และสร้างเอกลักษณ์ของภูมิภาคร่วมกันได้ (Vedeb Ksenija, 2010)

การประสานงานและการดำเนินการสนับสนุนการท่องเที่ยวข้ามพรมแดน นับได้ว่าเป็นโอกาสสำคัญต่อการพัฒนาความร่วมมือซึ่งกันและกัน โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาจากเงื่อนไขหรือความจำเป็นต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนเพียงด้านเดียว หากแต่ความสำเร็จของการเปิดพรมแดนระหว่างประเทศช่วยสนับสนุนการค้า การลงทุน การเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนการขนส่งสินค้าและบริการระหว่างประเทศ ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนผลักดันต่อการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจที่มีมูลค่าการลงทุนสูง โดยประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดนจะได้รับผลประโยชน์มากขึ้นจากการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ด้วยการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญต่างๆ สนับสนุนให้เกิดการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวและการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชื่อมโยงซึ่งกันและกันทั้งภูมิภาค

นอกจากนี้การพัฒนาการท่องเที่ยวข้ามพรมแดน ยังก่อให้เกิดความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในพื้นที่ชายแดนระหว่างประเทศ ช่วยให้เศรษฐกิจของพื้นที่เชื่อมโยงเกิดการขยายตัวตามไปด้วย เป็นการเปิดโอกาสให้นักลงทุนระหว่างประเทศได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาพื้นที่รองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในลักษณะการร่วมทุนข้ามพรมแดน ช่วยให้ธุรกิจภายในท้องถิ่นและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเติบโตเพิ่มสูงขึ้น เกิดความได้เปรียบในเชิงการแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคอื่นๆ ของโลก เนื่องจากการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศคู่ค้าให้เกิดความร่วมมือและความเข้มแข็งร่วมกันจะช่วยลดการแข่งขัน ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงตลาดทางการท่องเที่ยว นำไปสู่ความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวได้มีโอกาสพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมข้ามพรมแดน มีส่วนร่วมในการสนับสนุน และการพัฒนาการท่องเที่ยว ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ประเทศชาติและภูมิภาคภายใต้กรอบความร่วมมือในภูมิภาคได้

ดังจะเห็นได้จากผลการศึกษาของ Lagiewski Rick and Reveles Damon, (2004) เรื่องความท้าทายในการข้ามพรมแดนภูมิภาคท่องเที่ยว พบว่า ความสำเร็จของหลายแห่งทั่วโลกเกี่ยวกับความร่วมมือข้ามพรมแดนด้านการท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่อประสานความร่วมมือด้านการขนส่งข้ามพรมแดน ทั้งประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวต่างชาติ รวมทั้งการขนส่งสินค้าและบริการ เกิดการปรับปรุงและสนับสนุนการดำเนินงานของทั้งสองฝั่งได้ โดยเฉพาะความร่วมมือด้านการตลาด การส่งเสริมการขาย ความสะดวกสบายของการบริการข้ามพรมแดน ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ประเด็นสำคัญสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติแล้วการอำนวยความสะดวก

ในการเดินทางและพิธีการศุลกากรตามข้อตกลงข้ามพรมแดนร่วมกันจะช่วยให้เกิดความสะดวกรวดเร็วปลอดภัย และสนับสนุนต่อการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศเป็นแรงจูงใจสำคัญต่อการเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวข้ามพรมแดนได้

นอกจากนี้จากการศึกษาของ German Federal Ministry for Economic Cooperation and Development (BMZ) ประเทศบัลแกเรีย, โครเอเชีย, มอลโดวา, โรมาเนีย, เซอร์เบีย, ยูเครน(2015) ภายใต้โครงการระดับภูมิภาคเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนโดย Danube Middle และ Danube ผ่าน Danube Competence Center (DCC) พบว่าสภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนในภูมิภาคแม่น้ำดานูบตอนกลางและตอนล่างมีการปรับปรุงขึ้น โดยภูมิภาคที่ครอบคลุมโดยแม่น้ำดานูบตอนกลางและตอนล่างประกอบรัฐสมาชิกใหม่ของสหภาพยุโรป เช่น บัลแกเรียโครเอเชียและโรมาเนีย ประเทศผู้สมัครประเทศเซอร์เบียและประเทศที่มีการเชื่อมโยงกับยุโรปคือยูเครนและสาธารณรัฐมอลโดวา ผลที่ตามมาของสงครามในอดีตกอสลาเวียและกระบวนการที่ยากลำบากในการทำให้การเป็นประชาธิปไตยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองจำนวนมากยังคงส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของภูมิภาคมาจนถึงทุกวันนี้ นโยบายการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ดำเนินการในระดับชาติเมื่อเทียบกับระดับภูมิภาค สถานการณ์ดังกล่าวได้รับความพร้อมให้จัดตั้งเวทีความร่วมมือในภาคการท่องเที่ยว Danube Competence Center (DCC) โครงการ DCC มุ่งสู่การสร้างแบรนด์ "Danube" สร้างงานใหม่ในภาคการท่องเที่ยวและใช้ยุทธศาสตร์ของสหภาพยุโรปสำหรับแม่น้ำดานูบ Region (EUSDR) ซึ่งได้รับการออกแบบเพื่อช่วยให้ประเทศในแถบแม่น้ำโขงได้เติบโตร่วมกัน เพื่อสร้างกลุ่ม Macro Region ให้ขยายขอบเขตการดำเนินงานในระดับภูมิภาคได้เกิดมาตรการการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนใหม่ๆ เกิดขึ้นกับสมาชิกและใช้ในบริบทภาคการท่องเที่ยวและใช้ยุทธศาสตร์ของสหภาพยุโรปสำหรับแม่น้ำดานูบ เพื่อพัฒนาแบรนด์การท่องเที่ยวดานูบได้

อีกทั้งผลการศึกษาของ Zviad Eliziani,(2015) เรื่อง การท่องเที่ยวข้ามพรมแดน - ศักยภาพและมุมมองในภูมิภาคทะเลดำ พบว่า การท่องเที่ยวข้ามพรมแดนช่วยให้เกิดความร่วมมือและความร่วมมือข้ามพรมแดนเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในสหภาพยุโรป ความร่วมมือข้ามพรมแดนด้านการท่องเที่ยว เป็นรูปแบบความร่วมมือแบบบูรณาการเช่นเดียวกับเป็นจุดร่วมของหลายเขตแดนชายแดนของกิจกรรมที่กำหนดโดยสังคมและปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจกระบวนการด้านสิ่งแวดล้อมและการวางแผนอาณาเขตกลยุทธ์และการแสดงออกทางวัฒนธรรมความร่วมมือระหว่างประเทศมีความสำคัญยิ่งขึ้นเมื่อสินทรัพย์ธรรมชาติ และการท่องเที่ยวซึ่งมีการพัฒนาร่วมกันระหว่างรัฐที่มีพรมแดนติดกัน ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนคือการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวร่วมกัน การประสานกันของโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งและการเข้าถึงที่พักรวมทั้งนโยบายทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการวัฒนธรรม และการประสานกันของการประสานงานการลงทุนเช่นในกรณีของปลายทางข้ามชาติสร้างระหว่างประเทศ (การท่องเที่ยวการจัดการปลายทาง)ความร่วมมือข้ามพรมแดนในเขตชายแดนช่วยให้เศรษฐกิจมีความเข้มแข็งมากขึ้น เพิ่มความสามารถในการแข่งขันของทุกหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดน โดยคำนึงถึงโอกาสในการพัฒนาที่เกิดจากการร่วมมือข้ามพรมแดน รวมทั้งการผสมผสานธุรกิจต่างๆช่วยให้ธุรกิจภายในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถขยายแดนและขยายตลาดการท่องเที่ยว เกิดพันธมิตรในการท่องเที่ยวจากต่างประเทศ ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในการท่องเที่ยวระหว่างประเทศผ่านการผสมผสานธุรกิจและการลงทุนระหว่างประเทศได้

ดังนั้นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยวข้ามพรมแดน จึงจำเป็นจะต้องพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนผู้เป็นเจ้าของทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวที่มีพรมแดนร่วมกันว่า จะสามารถใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์ร่วมกันได้อย่างไร ใช้โอกาสจากลักษณะทางกายภาพ สังคมและวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกันมาสนับสนุนการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนให้เกิดเป็นรูปธรรมได้อย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนให้เป็นแผนแม่บทระดับชาติและภูมิภาค และแนวทางการบริหารจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยว ตลอดจนการวางแผนการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนที่เหมาะสม สอดคล้องกับโครงสร้างพื้นฐานและความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และการเมืองและความมั่นคง ให้เกิดเป็นรูปธรรมมีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนอย่างยั่งยืนได้

บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ดำเนินการด้วยวิธีการวิจัยแบบผสม(Mixed-method Approach)เป็นการรวมวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ กับเชิงคุณภาพเข้าด้วยกันเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยเลือกใช้วิธีวิจัยแบบทำตามลำดับก่อนหลัง(Sequential Design)ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อค้นหาคำตอบเชิงลึกที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวรวมไปถึงการค้าและการลงทุนที่เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการบริการในพื้นที่ชายแดนไทยและประเทศเพื่อนบ้านก่อนแล้วทำการวิจัยเชิงปริมาณ(Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามสำหรับประชาชนท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยเชิงปริมาณที่วิเคราะห์จากแบบสอบถามเพื่อค้นหาคำตอบในวงกว้างเพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมรอบด้าน ดังนี้

3.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรสำหรับการวิจัยในครั้งนี้คือผู้ที่มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่รับผิดชอบบริหารจัดการชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่หน่วยงานภาครัฐ ชุมชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการธุรกิจ นักท่องเที่ยว และหน่วยงานที่รับผิดชอบบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนในทุกระดับตั้งแต่ระดับนโยบายไปจนถึงหน่วยงานภาคปฏิบัติ

3.1.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1)กลุ่มผู้บริหารภาครัฐและเอกชน คือ กลุ่มผู้บริหารที่ควบคุมกลไกของรัฐในการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน คือ กำนันและผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกของสมาคมหรือชมรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวข้ามแดน และหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวของสหภาพเมียนมา รวมทั้งพื้นที่เชื่อมโยง

2)กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวข้ามแดนคือ ผู้ประกอบการธุรกิจด้านการท่องเที่ยวและบริการ ได้แก่ ธุรกิจที่พักแรม เช่นโรงแรม เกสเฮ้าท์และรีสอร์ท ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจบริการขนส่ง ธุรกิจร้านอาหารหรือภัตตาคารและธุรกิจร้านขายของที่ระลึก ของสหภาพเมียนมารวมทั้งพื้นที่เชื่อมโยง

3)กลุ่มประชาชนในชุมชนชายแดนทั้งด้านถาวรและด้านผ่อนปรนที่เดินทางข้ามแดนพื้นที่ชายแดนถาวรและด้านผ่อนปรนของประเทศไทยและสหภาพเมียนมา รวมทั้งพื้นที่เชื่อมโยง

4)กลุ่มนักท่องเที่ยวภายในประเทศและต่างประเทศที่เดินทางไปท่องเที่ยวข้ามแดนของด้านถาวรและด้านผ่อนปรนของประเทศไทยและสหภาพเมียนมา รวมทั้งพื้นที่เชื่อมโยง

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 4 กลุ่ม (ดูตารางที่3.1) ดังนี้

ตารางที่ 3.1 แสดงกลุ่มตัวอย่างการวิจัยในแต่ละวัตถุประสงค์

ลำดับ	วัตถุประสงค์	วิธีวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง
1	ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา	ประชุมชี้แจง ระดมความคิดเห็นและสัมภาษณ์โดยสุ่มแบบเจาะจง	กลุ่มผู้บริหารภาครัฐ และเอกชน ประชาชน กลุ่มผู้ประกอบการ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว 450 คน
2	ศึกษาปัญหาและอุปสรรคตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา	ประชุมกลุ่มย่อย สัมภาษณ์โดยสุ่มแบบเจาะจงและแบบสอบถามความคิดเห็นของประชาชน	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หน่วยงาน/องค์กร ผู้นำชุมชน 360 คน
3	ศึกษาปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และการบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา	ประชุมกลุ่มย่อย สัมภาษณ์โดยสุ่มแบบเจาะจงและแบบสอบถามพฤติกรรมนักท่องเที่ยว	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (หน่วยงาน/องค์กร ผู้นำชุมชน) 360 คน
4	เสนอแนวทางการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา	ประชุมกลุ่มย่อย และเวทีระดมความคิดเห็น กำหนดนโยบาย	กลุ่มผู้บริหารภาครัฐและเอกชน ประชาชน กลุ่มผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว 80 คน

หมายเหตุ: สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้บริหารภาครัฐและเอกชน ประชาชน และผู้ประกอบการพื้นที่ชายแดนถาวรและด่านผ่อนปรนของประเทศไทยและสหภาพเมียนมา รวมทั้งพื้นที่เชื่อมโยงที่อนุญาตให้การสัมภาษณ์ รวมจำนวน 80 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้มาจากคณะวิจัยดำเนินการตรวจสอบเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวชายแดน การพัฒนาเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน รวมทั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดน การวิเคราะห์ Diamond Model และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ทั้งภายในและต่างประเทศจากห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ เว็บไซต์ Scholar.google.com การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ฐานข้อมูลงานวิจัยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) เพื่อนำมาสร้างเป็นเครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้คือ

3.2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการและประชาชนท้องถิ่นเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา และแบบสอบถามพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามา

ท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนประเทศไทยและสหภาพเมียนมา เพื่อเป็นข้อมูลที่น่าไปใช้ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และนำมาสังเคราะห์ข้อมูลร่วมกับกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ

3.2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดยการสร้างเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกโดยสุ่มแบบเจาะจงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งจากภาครัฐ เอกชนผู้ประกอบการ ประชาชนและนักท่องเที่ยว

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยในครั้งนี้ แบ่งออกได้ดังนี้

3.3.1 การวิจัยเชิงปริมาณดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากผู้ประกอบการและประชาชนท้องถิ่นเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยในบริเวณพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา และแบบสอบถามพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนประเทศไทยและสหภาพเมียนมา เพื่อเป็นข้อมูลที่น่าไปใช้ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและนำมาสังเคราะห์ข้อมูลร่วมกับกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ

3.3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการสร้างเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง สำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งจากภาครัฐ เอกชนผู้ประกอบการ ประชาชน นักท่องเที่ยว และจัดเวทีวิจัยทั้งสิ้น 4 ครั้ง ประกอบด้วย

เวทีวิจัยครั้งที่ 1 จัดประชุมเพื่อชี้แจงโครงการวิจัยแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวรวมถึงการค้าและการลงทุนที่เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการบริการในพื้นที่ชายแดนไทยและประเทศเพื่อนบ้าน โดยจัดในพื้นที่ 7 จังหวัดครอบคลุมด้านชายแดน 9 แห่ง โดยกำหนดผู้เข้าร่วมการประชุมประกอบด้วยตัวแทนจากกระทรวงและกรม ที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานภาคเอกชนในพื้นที่วิจัย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และประชุมกลุ่มย่อยในอนาคต โดยในแต่ละโครงการย่อยจะจัดนำเสนอในแต่ละพื้นที่ชายแดนโดยงานในส่วนนี้ เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านเศรษฐกิจ การลงทุนและการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทย

โดยนำผลจากการจัดเวทีในครั้งนี้มาประมวลเป็นแนวทางการขับเคลื่อนและแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวรวมถึงการค้าและการลงทุนที่เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการบริการในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และประเทศเพื่อนบ้าน โดยอาศัยการบูรณาการแนวคิดทางด้านยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวชายแดน การพัฒนาเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนในพื้นที่ชายแดน การวิเคราะห์ Diamond Model และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ทั้งในและต่างประเทศมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์และพัฒนาแนวคิดการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดน โดยดำเนินการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อยกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวรวมถึงการค้าและการลงทุนที่เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการบริการในพื้นที่ชายแดนไทยและประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบด้วยตัวแทนจากกระทรวงทบวงกรม ที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานภาคเอกชนในพื้นที่วิจัย

เวทีวิจัยครั้งที่ 2 จัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนเพื่อร่วมกันพิจารณาแนวทางการขับเคลื่อนและแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจ การลงทุนและการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนของประเทศไทยกับสหภาพเมียนมา โดยแบ่งผู้เข้าร่วมออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 8-10 คนสำหรับประเด็นการสนทนากลุ่มผู้วิจัยประยุกต์ตามแนวทางของ Diamond Model ได้แก่

- ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน
- เงื่อนไขและความต้องการผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชายแดน
- อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน
- กลยุทธ์องค์กร โครงสร้างและการแข่งขัน

รวมทั้งการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสในการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการ

เบื้องต้น

เวทีวิจัยครั้งที่ 3 จัดกระบวนการ เวทีวิจัย: เสี่ยงสะท้อนจากชุมชนด้านชายแดนไทย-เมียนมา 9 แห่ง โดยนำเสนอสถานการณ์ โอกาส อุปสรรคและแนวทางการบริหารจัดการซึ่งเป็นผลมาจากการจัดเวทีทั้ง 2 ครั้งที่ผ่านมา รวมทั้งผลจากการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์สนามแรง (Force Field Analysis) เพื่อให้ผู้แทนชุมชน ผู้ประกอบการท้องถิ่นวิเคราะห์แรงผลักและแรงต้านที่จะนำไปสู่การบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนร่วมกัน ตลอดจนสะท้อนความคิดเห็น เติบโตประเด็นที่จะนำไปสู่การกำหนดนโยบายการบริหารจัดการชายแดนเพื่อการท่องเที่ยว การค้า และการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนและประชาชนในพื้นที่ชายแดนทั้ง 9 แห่ง

เวทีวิจัยครั้งที่ 4 จัดประชุมนำเสนอผลการวิจัยในพื้นที่ 7 จังหวัดครอบคลุมด้านชายแดน 9 แห่ง มุ่งผลักดันให้เกิดการนำข้อค้นพบตลอดจนข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์ทั้งในระดับจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ด้านชายแดนทั้ง 9 แห่ง

อย่างไรก็ตามเนื่องจากทีมวิจัยมาจากหลายสถาบันการศึกษา คณะวิจัยจัดให้มีการประชุมแลกเปลี่ยนระหว่างนักวิจัยในโครงการย่อยทั้ง 4 โครงการ เพื่อแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยระหว่างโครงการและเป็นการบูรณาการองค์ความรู้ในแต่ละโครงการ

3.4 การวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล

การวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูลวิจัยในครั้งนี้ แบ่งออกได้ดังนี้

3.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คณะผู้วิจัยใช้เครื่องมือทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพรรณนาเพื่อการวิเคราะห์ภาพรวมของข้อมูล คือ สถิติพรรณนาประเภทการแจกแจงความถี่ ร้อยละ และการวัดการกระจายโดยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และจัดเรียงลำดับความสำคัญ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลัก4ประเด็น เพื่อศึกษา1)ข้อมูลพื้นฐานและองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา 2)ปัญหาและอุปสรรคตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา 3)ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และ4)เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา โดยมีผลการวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

4.1 ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่1การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

4.1.1 ข้อมูลพื้นฐาน และองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

4.1.1.1 ข้อมูลพื้นฐานและองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

สหภาพเมียนมา (Burma หรือ Myanmar) มีชื่ออย่างเป็นทางการว่า สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา (The Republic of the Union of Myanmar) เป็นประเทศที่ตั้งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และคาบสมุทรอินโดจีน ซึ่งมีขนาดใหญ่ที่สุดและมีพรมแดนติดต่อกับ 5 ประเทศ ได้แก่ ไทย จีน ลาว อินเดีย และบังคลาเทศ แต่เดิมชาวตะวันตกเรียกประเทศนี้ว่าBurma จนกระทั่งเมื่อปีพ.ศ.2532 สหภาพเมียนมาได้เปลี่ยนชื่อประเทศเป็น เมียนมา(Myanmar) มีพื้นที่ประมาณ677,000ตารางกิโลเมตร ภูมิประเทศตั้งอยู่ตามแนวอ่าวเบงกอล และทะเลอันดามัน ทำให้มีชายฝั่งทะเลยาวถึง2,000 ไมล์ มีหาดที่สวยงามเก่าแก่อยู่หลายแห่ง มีชายแดนด้านตะวันตกเฉียงเหนือติดกับบังคลาเทศและอินเดีย ทางตะวันออกเฉียงเหนือติดกับธิเบตและจีน ส่วนทางตะวันออกติดกับลาวและทางตอนใต้ติดกับไทย รูปพรรณสัณฐานเหมือนกับว่าวที่มีหางยาวล้อมรอบเกือบทั้งด้านคือ แนวเทือกเขาหิมา และภูเขาที่อุดมสมบูรณ์ด้วยป่าไม้ มียอดเขาสูงอยู่มากตามแนวเทือกเขาของเมียนมา และหลายแห่งที่สูงเกินกว่า10,000 ฟุต ตามแนวชายแดนหิมาลัยทางเหนือสหภาพเมียนมาที่ติดกับธิเบต เป็นยอดเขาที่สูงที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เรียกว่า “ฮากาบา ราซี” โดยมีความสูง19,314 ฟุต ต่ำลงมาจากแนวเขาเป็นพื้นที่ราบกว้างใหญ่ภายในสหภาพเมียนมา นอกจากนี้ยังมีที่ราบลุ่มบริเวณสามเหลี่ยมปากแม่น้ำอิรวดีที่อุดมสมบูรณ์ หอดยาวไปทางตอนใต้เป็นนาข้าวกว้างใหญ่ ประชากรมีประมาณ58ล้านคน ความหนาแน่นประชากรโดยเฉลี่ย61คน/ตร.กม. ประชากรมีหลากหลายเชื้อชาติประกอบด้วยชาติพันธุ์ต่างๆคือเมียนมา ร้อยละ63 มอญ ร้อยละ5 ยะไข่ ร้อยละ5 กะเหรี่ยง ร้อยละ3.5 คะฉิ่น ร้อยละ3 ไทย ร้อยละ3 ชิน ร้อยละ1 ส่งผลให้สหภาพเมียนมา มี19ภาษา โดยใช้ภาษาเมียนมาเป็นภาษาราชการ รวมทั้งมีภาษาอื่นๆ18 ภาษา อาทิ ภาษามอญ ภาษาปะหล่อง ภาษาปะลั้ง(ปลั่ง) ภาษาประรวก ภาษาว่า ภาษากะเหรี่ยง ภาษาอารากัน(ยะไข่) ภาษาจิงผ่อ(กะฉิ่น) ภาษาอาฮา

และภาษาในกลุ่มตระกูลไตหรือไท ของกลุ่มไทลื้อ ไทจีน ไทใหญ่ เป็นต้น เมืองหลวงปัจจุบันของเมียนมาร์คือเนปีดอร์ (Nya Pyi Daw) แปลว่า นครหลวงใหม่ ตั้งอยู่ตรงกึ่งกลางของประเทศอยู่ระหว่างเมืองย่างกุ้งกับมณฑลพะโล่และเป็นราบลุ่มแม่น้ำสะโตงตอนบน ถือเป็นการย้ายกลับไปสู่เขตราชธานีประวัติศาสตร์ในอดีต และยังเป็นสัญลักษณ์ทางการเมืองที่ทำให้เห็นถึงลัทธิชาตินิยมที่แพร่หลายในสหภาพเมียนมา เนื่องจากนครย่างกุ้งซึ่งเป็นเมืองหลวงเก่า นั้น เป็นเมืองที่อังกฤษได้สร้างขึ้นและพัฒนาเป็นศูนย์กลางการปกครอง การย้ายเมืองหลวงครั้งนี้จึงแสดงให้เห็นว่าเมียนมา ไม่ตกอยู่ในอำนาจของอังกฤษและเป็นการสร้างสำนึกให้ประชาชนในชาติลดการให้ความสำคัญกับการที่เคยเป็นประเทศอาณานิคมในจักรวรรดิอังกฤษด้วย มีการวางผังเมืองเป็น 4 เขตหลัก ได้แก่ เขตราชการ (Ministry Zone) เขตโรงแรม (Hotel Zone) เขตอุตสาหกรรม (Industry Zone) และเขตทหาร (Military Zone) รวมทั้งมีพระราชานุสาวรีย์ของบูรพกษัตริย์ที่ได้รับรวบรวมสหภาพเมียนมาให้เป็นปึกแผ่นทั้ง 3 พระองค์ ได้แก่ พระเจ้าอโนรธา แห่งอาณาจักรพุกาม พระเจ้าบุเรงนอง แห่งหงสาวดี และพระเจ้าอลองพญา แห่งชเวโบ (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2560) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเป็น “มหाराชาณี” นครหลวงใหม่เนปีดอร์อีกด้วย

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ (2560) ยังได้กล่าวถึงเมืองสำคัญและอุตสาหกรรมที่น่าลงทุนในแต่ละเมืองของเมียนมาร์ดังนี้

(1) กรุงย่างกุ้ง เดิมมีชื่อว่าเมือง “ดาโกง” (Dagon) แม้ว่าปัจจุบันจะมีสถานภาพเป็นเพียงอดีตเมืองหลวงของประเทศ แต่ย่างกุ้งก็ยังคงมีความสำคัญในการเป็นเมืองศูนย์กลางการค้ากระจายสินค้าไปสู่ภาคต่างๆ ของประเทศ โดยมีประชากรหนาแน่นถึง 5.4 ล้านคน นอกจากนี้ย่างกุ้งยังเป็นศูนย์กลางการค้า อัญมณีและการส่งออกไม้สักอีกด้วย กรุงย่างกุ้งมีเขตนิคมอุตสาหกรรมที่มีความพร้อมด้านสาธารณูปโภคมากกว่าเมืองอื่นๆ นอกจากนี้ยังมีโบราณสถานและแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญเชิงประวัติศาสตร์ เช่น พระบรมธาตุชเวดากอง พระเจดีย์สุเล พระเจดีย์โบตตะกอง พระพุทธไสยาสน์เซาตาจี และตลาดโปะโยค หรือตลาดสก๊อตมาร์เก็ต เป็นต้น อุตสาหกรรมที่น่าลงทุน ได้แก่ อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมการผลิตสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภค อุตสาหกรรมการประมง ธุรกิจการท่องเที่ยว ธุรกิจการบริการ เช่น ร้านอาหาร อุ้ซ่อมรถและสถาบันฝึกอบรมวิชาชีพ อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ อุตสาหกรรมไม้แปรรูป การผลิตของชำร่วยและสิ่งประดิษฐ์ที่ทำจากไม้ เป็นต้น

(2) เมืองหงสาวดี หรือ พะโค (อ่านออกเสียงตามสำเนียงเมียนมาว่า หานดาวดี) ภาษาอังกฤษเรียกว่า Bago หรือ Pegu มีประชากรประมาณ 5 ล้านคน ในอดีตเคยเป็นที่ตั้งเมืองหลวงของสหภาพเมียนมามาก่อน ตั้งอยู่ใกล้เมืองเมะตะมะ ทางตอนใต้ของสหภาพเมียนมา ต่อมาพระเจ้าตะเบ็งชเวตี้ ยึดครองได้และสถาปนาเป็นศูนย์กลางอำนาจของราชวงศ์ตองอู หงสาวดีเจริญรุ่งเรืองที่สุดในรัชสมัยของพระเจ้าบุเรงนอง เนื่องจากพระองค์ให้ทรงสร้างพระราชวังของพระองค์ที่ชื่อ กัมโพชธานี ซึ่งนับเป็นพระราชวังใหญ่โต สร้างโดยเกณฑ์ข้าทาสจากเมืองขึ้นต่างๆ โดยหนึ่งในนั้นมีเมืองเชียงใหม่และอยุธยา รวมอยู่ด้วย จนถึงสมัยพระเจ้านันทบุเรงที่เสด็จหนีพระนเรศวรไปเมืองตองอู และเผาทำลายหงสาวดี หลังจากนั้นไม่นานเมืองอังวะก็กลายมาเป็นเมืองหลวงของสหภาพเมียนมาโดยสมบูรณ์ ปัจจุบัน หงสาวดีเป็นเมืองที่ทำรายได้ให้แก่เมียนมา ด้วยความที่เป็นเมืองท่องเที่ยว มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และศิลปะ วัฒนธรรม โบราณสถานที่สำคัญได้แก่ พระเจดีย์ชเวมอดอว์ (พระธาตุมุเตา), พระราชวังบุเรงนอง , พระพุทธไสยาสน์ชเวตาเลียว, พระเจดีย์ไฉ่ปุ่น เป็นต้น อุตสาหกรรมที่น่าสนใจลงทุน ได้แก่ โรงแรม ธุรกิจท่องเที่ยว ร้านอาหาร อุ้ซ่อมรถ และร้านทำผม

(3) เมืองท่าดอน เป็นเมืองชายฝั่งทะเลทางตอนใต้ของสหภาพเมียนมาที่มีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเก่าแก่ โดยชาวมอญเป็นชนเผ่าแรกที่สร้างอารยธรรมขึ้น เป็นเอกลักษณ์ของตนในดินแดน

นี้และได้สถาปนาอาณาจักรสุวรรณภูมิขึ้นเป็นอาณาจักรแห่งแรกบริเวณใกล้เมืองท่าตอน อุตสาหกรรมที่นำลงทุน ได้แก่ ประมงและการแปรรูปสินค้าทางทะเล

(4)เมืองมะละแหม่ง เป็นเมืองเอกของรัฐมอญ มีประชากรประมาณ 2 ล้านคน อย่างไรก็ตาม เมื่อกล่าวถึงเชื้อชาติแล้วเมืองมะละแหม่งประกอบด้วยพลเมืองเชื้อชาติมอญส่วนใหญ่ พลเมืองส่วนน้อยเท่านั้นที่มีเชื้อสายเมียนมา สภาพทั่วไปของเมืองมะละแหม่งเป็นเมืองเกษตรกรรมใกล้ชายทะเลริมอ่าวมะตะมะ คนมอญเรียกชื่อเมืองนี้ว่า“โหมตหมะเหลิม”เมื่อร้อยกว่าปีที่แล้วก่อนที่อังกฤษจะเข้ามาถึง เมืองนี้แทบหาคนเชื้อชาติอื่นไม่ได้เลย นอกจากคนมอญ ความโดดเด่นของเมืองแห่งนี้ด้วยความที่เป็นเมืองตากอากาศชายทะเลที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของประเทศ อุตสาหกรรมที่นำลงทุน ได้แก่ ธุรกิจท่องเที่ยว อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา และอุตสาหกรรมสิ่งทอ

(5)เมืองเมียวดี เป็นเมืองชายแดนด้านตะวันออกของเมียนมา ติดกับอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยมีแม่น้ำเมย เป็นเขตกันและเชื่อมด้วยสะพานมิตรภาพไทย-เมียนมา เป็นตลาดการค้าชายแดนที่สำคัญแห่งหนึ่งซึ่งเมียนมาจัดเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน นอกจากนี้ยังถือว่าเมียวดีเป็นเมืองสำคัญในการกระจายสินค้าจากไทยไปยังเมืองต่างๆของสหภาพเมียนมา เมียวดีหรือชาวพื้นเมืองเรียกบะล้าบะตี้ เมืองเมียวดีอยู่รัฐกระเหรี่ยง มีประชากรประมาณ 1 ล้านคน แต่เดิมประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวเมียนมา ต่อมาเริ่มมีการค้าขาย จึงทำให้มีชาวจีน แขก กระเหรี่ยง มุสลิม เข้ามาอาศัยอยู่เพื่อทำการค้าขาย การปกครองเป็นแบบท้องถิ่นที่มีทหารเมียนมาและกองกำลังชนกลุ่มน้อยผสมร่วมด้วย เมียวดีถือว่าเป็นเส้นทางขนส่งสินค้า นำเข้าและส่งออก โดยทางรถยนต์ทางหลักจากประเทศไทย และภูมิภาคอินโดจีน ความสำคัญของเมืองเมียวดีอีกคือ ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลเมียนมา โดยกำหนดให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจระหว่างชายแดน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก กับจังหวัดเมียวดี อุตสาหกรรมที่นำลงทุนได้แก่อุตสาหกรรมเกษตร และอัญมณี

(6)เกาะสอง หรือวิคตอรีพอยท์ มีชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า “เกาตอง” (KAW THAUNG) เป็นดินแดนในฝั่งเมียนมา ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับจังหวัดระนอง โดยมีแม่น้ำกระบุรีกั้นขวางตรงตัวจังหวัดระนอง เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และส่งเสริมสุขภาพ เหมาะแก่การทำประมง ในความเป็นจริงแล้วแผ่นดินตรงนี้ไม่ได้เป็นเกาะแต่อย่างใดหากแต่มีลักษณะเป็นแหลมมากกว่า แต่ที่เรียกกันติดปากอย่างนี้ก็เพราะใกล้ๆกันมีเกาะเล็กๆขนานอยู่ แล้วชื่อเกาตองตามภาษาเมียนมา ก็เลยเพี้ยนเป็นเกาะสอง สภาพบ้านเรือนบนเกาะสองมีความหนาแน่นดังเช่นเมืองเศรษฐกิจทั่วไป นอกจากการค้าขายสินค้าและการประมงแล้ว เกาะสองยังมีสถานที่ท่องเที่ยวอีกหลายแห่งโดยเฉพาะโบราณสถาน พระบรมราชานุสาวรีย์บาเยนง หรือ“บุเรงนอง”, “เจดีย์แห่งความสงบ” หรือ Byi Taw Aye ในภาษาเมียนมา, พระมหาบุณย์จำลอง เป็นต้น อุตสาหกรรมที่นำลงทุน ได้แก่ ธุรกิจท่องเที่ยว ประมงและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง

(7)เมืองพุกาม หรือชาวเมียนมา เรียกว่า “บะกัน” (Bagan) เป็นเมืองประวัติศาสตร์ที่สำคัญของสหภาพเมียนมา เรียกอีกชื่อว่าดินแดนแห่งเจดีย์หมื่นองค์ ซึ่งปัจจุบันองค์การยูเนสโก ได้ขึ้นทะเบียนให้เป็นเมืองมรดกโลก“World Heritage Sites”สามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปีและจะงดงามมากที่สุดในช่วงฤดูฝน รัฐบาลให้การสนับสนุนส่งเสริมเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2548 ได้เปิดหอชมวิว ซึ่งเป็นหอคอยสูง 13 ชั้น ที่มีความทันสมัยและครบวงจร อันประกอบด้วยศูนย์บริการทางธุรกิจ สำนักงาน ร้านค้า ห้องฉายภาพยนตร์ ห้องประชุม คอฟฟี่ช็อป ภัตตาคารลอยฟ้าและจุดชมวิว นอกจากนี้ยังได้มีการเปิดโรงแรมที่สร้างด้วยไม้สักทั้งหลังตามแบบศิลปะและสถาปัตยกรรมแห่งชาติ โดยการลงทุนของนักลงทุนท้องถิ่นอีกด้วย ทั้งนี้ในอดีตเมืองพุกามเป็นศูนย์กลางการศึกษาภาษาบาลี แม้เมื่ออาณาจักรพุกามได้ถูกทำลายไปแล้ว แต่การศึกษาพุทธศาสนาที่เมืองพุกามก็ยังคงอยู่ ดังจะเห็นว่าได้มีการ

ก่อสร้างเพิ่มเติมขึ้นเป็นจำนวนมาก สถาปัตยกรรมสำคัญในเมืองพุกามแสดงให้เห็นถึงร่องรอยของศิลปะมอญและอิทธิพลทางศิลปะจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย ซึ่งในเวลาต่อมาได้พัฒนาและปรับปรุงให้กลายเป็นศิลปะประจำชาติของสหภาพเมียนมาอย่างแท้จริง อุตสาหกรรมที่น่าลงทุน ได้แก่ ธุรกิจท่องเที่ยว เช่น โรงแรม รีสอร์ท และสนามกอล์ฟ

(8)เมืองพินอูหวิน ตั้งอยู่ในเขตปริมณฑลของมณฑลเลย์ มีพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การทำเกษตรโดยเฉพาะพืชที่ปลูกบนพื้นที่ที่สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 4,000 เมตร เช่น กาแฟ ซึ่งในปี 2548 รัฐบาลได้ส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้าไปลงทุนปลูกกาแฟ โดยการเตรียมพื้นที่ 100,000 เอเคอร์ และความช่วยเหลืออื่นๆ ในการปลูกพืชเศรษฐกิจนี้ ในอดีตเป็นเมืองตากอากาศของชาวอังกฤษ ด้วยสภาพอากาศที่คล้ายยุโรปจึงเหมาะแก่การปลูกพืชผักผลไม้ โดยเฉพาะพืชตระกูลส้ม อีกทั้งยังมีความอุดมสมบูรณ์ของพันธุ์ไม้ มีสวนพฤกษศาสตร์บนพื้นที่ 430 เอเคอร์ อุตสาหกรรมที่น่าลงทุน ได้แก่ อุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปที่เกี่ยวข้องกับพืชผลทางการเกษตร ธุรกิจท่องเที่ยว และร้านอาหาร

(9)เมืองตานต่วย ตั้งอยู่อยู่ริมฝั่งอ่าวเบงกอล และมีหาดงาปาลี (Ngapali) ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อของสหภาพเมียนมา ที่นักท่องเที่ยวชาวยุโรปให้ความสนใจแทนทะเลอันดามันของไทย หลังเกิดคลื่นยักษ์สึนามิ ทางสหภาพเมียนมาจึงให้ความสำคัญและเร่งพัฒนาให้มีความพร้อมทางด้านการคมนาคมและสาธารณูปโภคมากขึ้นเพื่อรองรับการเติบโตของการท่องเที่ยว อุตสาหกรรมที่น่าลงทุน ได้แก่ ธุรกิจการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม และรีสอร์ท

(10)เมืองมณฑลเลย์ เมืองใหญ่อันดับสองที่เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจของเขตเมียนมาตอนบน (รัฐชิน รัฐกะฉิ่น และรัฐฉาน) มีประชากรประมาณ 6.4 ล้านคน และเป็นเส้นทางการค้าระหว่างอินเดียกับจีน เป็นเมืองที่ชาวเมียนมาถือว่าเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมและพุทธศาสนา บริเวณใจกลางเมืองมีตลาดเซโจ ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางการค้าทางตอนใต้ของเมืองเป็นย่านงานศิลปหัตถกรรม ทั้งงานภาพงานแกะสลัก การสร้างสลุบเจดีย์ การทำแผ่นทองคำเปลว งานหล่อที่มีการผลิตฝีมือตามแบบวิถีโบราณ ด้วยทอง เงิน หินอ่อน สิว เส้นด้าย และลูกทอผ้า สำหรับด้านการเกษตรในอดีตมีการทำนาปลูกข้าวตามแนวลำนํ้าอิระวดีตอนบน เปรียบเสมือนอู่ข้าวอู่น้ำของชาวเมียนมาตอนบน แต่ด้วยระบบชลประทานที่ไม่ประสบผลสำเร็จมากนักจึงหันมาปลูกฝ้าย ยาสูบ ถั่วลิสง ข้าวฟ่าง งาและข้าวโพดแทน มณฑลเลย์เป็นราชธานีแห่งสุดท้ายของเมียนมา ก่อนที่จะตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษ แต่ถึงแม้ว่าในเวลาต่อมามณฑลเลย์จะลดความสำคัญในฐานะเมืองที่เป็นศูนย์กลางการปกครอง แต่ก็ยังคงความสำคัญในฐานะเมืองแห่งวัฒนธรรมและพุทธศาสนา อุตสาหกรรมที่น่าลงทุน ได้แก่ ธุรกิจท่องเที่ยว อุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ขนาดเล็กและหัตถกรรม

4.1.1.2 องค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

จากการทบทวนวรรณกรรม การเดินทางสำรวจ การเข้าร่วมประชุมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการค้า และการท่องเที่ยวชายแดนไทย-เมียนมา สรุปได้ว่า สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา เริ่มขับเคลื่อนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศ โดยมีเป้าหมายสำคัญทางการท่องเที่ยวด้วย 5 สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ที่นักท่องเที่ยวโดยเฉพาะชาวไทยจะต้องไปให้ได้ ประกอบด้วย

(1)พระมหาเจดีย์ชเวดากอง(Shwedagon Pagoda)เมืองย่างกุ้ง (ดูแผนภาพที่ 4.1)



แผนภาพที่ 4.1 พระมหาเจดีย์ชเวดากอง เมืองย่างกุ้ง สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

(2)พระมหาเจดีย์ชเวสิกอง(Shwezigon Pagoda) และทุ่งเจดีย์เมืองพุกาม (Bagan, Pagan)

(3)พระมหาเจดีย์ชเวมอดอ (Shwemawdaw Pagoda) และพระราชวังบุเรงนอง (Kanbawzathadi Palace) เมืองหงสาวดี

(4)พระมหาหมัณเฑียร (Mahamuni Buddha) และพระราชวังมัณฑะเลย์ (Mandalay Palace) เมืองมัณฑะเลย์ (Mandalay) (ดูแผนภาพที่ 4.2)

(5)พระธาตุอินทร์แขวน (Kyaiktiyo Pagoda) เมืองไจ้กั๊ว (Kyaikto)



แผนภาพที่ 4.2 พระมหาหมัณเฑียร และพระราชวังมัณฑะเลย์ เมืองมัณฑะเลย์ สหภาพเมียนมา

นอกจากนี้สหภาพเมียนมายังมี 5แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่สวยงามตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ทั่วโลก คือ

(1)ทะเลสาบอินเล (Inle Lake)

(2)ทะเลสาบกัันดอว์จี (Kandawgi Lake)

- (3)ทะเลสาบอินยา (Inya Lake)
- (4)กะลอร์เทือกเขาซานโยมา (Kalaw)
- (5)หาดงาปาลี (Ngapali Beach) (ดูแผนภาพที่ 4.3)



แผนภาพที่ 4.3 ชายหาดงาปาลีชายหาดที่มีชื่อเสียงของเมียนมา เมืองทันเวย์ รัฐยะไข่ สหภาพเมียนมา
ที่มา: M Thai.(2556.กรกฎาคม).หาดงาปาลี ชายหาดที่มีชื่อเสียงที่สุดของพม่า.สืบค้นเมื่อวันที่
10 ตุลาคม 2561จาก <https://travel.mthai.com/world-travel/33610.html>.

ทั้งนี้หากพิจารณาตามนโยบายการท่องเที่ยวเมียนมา Visit Myanmar Year (Ministry of Hotels and Tourism, 2011-2015) ที่ได้แบ่งกลุ่มเมืองท่องเที่ยวออกเป็น 3 กลุ่มหลัก คือ

1)กลุ่มเมืองชั้นใน ได้แก่ย่างกุ้ง หงสาวดี สีเรียม พุกาม มัณฑะเลย์ ตองจี ทะเลสาบอินเล เมืองท่องเที่ยวชั้นในนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปเที่ยวได้สะดวก มีความพร้อมทั้งในเรื่องที่พัก อาหาร และยานพาหนะ

2)กลุ่มเมืองชั้นนอก ได้แก่ เชียงตุง ปูเตา อาระกัน มะริด มะละแหม่ง พระธาตุนิรท์ แวชน ไจ้กัทโย เมืองท่องเที่ยวชั้นนอกนักท่องเที่ยวเดินทางไปเที่ยวได้ แต่สิ่งอำนวยความสะดวกยังไม่พร้อมเท่าที่ควร

3)กลุ่มเมืองชายแดนกับประเทศไทย ได้แก่เมืองท่าขี้เหล็กตรงข้ามอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เมืองเมียวดีตรงข้ามอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เมืองพญาตองเชียงตรงข้ามด่านเจดีย์สามองค์ จังหวัดกาญจนบุรี เกาะสองตรงข้ามท่าเรือระนอง จังหวัดระนอง มอว์ตองตรงข้ามด่านสิงขร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถเดินทางได้สะดวกจากฝั่งเขตแดนไทย แต่ยังไม่สามารถเดินทางต่อไปยังย่างกุ้งหรือมัณฑะเลย์ได้เพราะถนนยังไม่ดีและความปลอดภัยยังไม่ดีนักเพราะมีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวอันเป็นจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยวของเมียนมาส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มเมืองชั้นนอกและเมืองชั้นใน ซึ่งเป็นเมืองสำคัญของเมียนมา อย่างไรก็ตามการขยายตัวทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนของเมียนมา ตามสถิติกระทรวงการท่องเที่ยวและโรงแรมของเมียนมา(Ministry of Hotels and Tourism,2011-2015)แสดงให้เห็นถึงความท้าทายสำคัญของการเปลี่ยนแปลงจำนวนนักท่องเที่ยวจากเดิมที่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางผ่านจุดผ่านแดนรวม จำนวน 4.2-4.6แสนคน ในปีพ.ศ.2555-2556 แต่กลับเพิ่มขึ้นเป็น3เท่าในอีก3ปีต่อมาคือปี2557 มีจำนวน1.14ล้านคนเพิ่มขึ้นอีกในปี 2558 เป็น1.94 ล้านคนและในปี2559 เพิ่มขึ้นเป็น3.37ล้านคน ปรากฏการณ์เช่นนี้นับเป็น

โอกาสสำคัญต่อการเพิ่มแหล่งท่องเที่ยวชายแดนไทย-เมียนมา ด้วยการเชื่อมต่อการท่องเที่ยวชายแดนกับแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในเมืองชั้นนอกและเมืองชั้นในของเมียนมา ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดพื้นที่วิจัยเขตชายแดนไทย-เมียนมาจำนวน 9 แห่ง แบ่งออกเป็นด้านชายแดนถาวร 4 แห่ง (แม่สาย แม่สอด พุน้ำร้อน กาญจนบุรี และระนอง) ด้านชายแดนผ่อนปรนที่มีศักยภาพด้านการค้าและการท่องเที่ยว 5 แห่ง (สบรวก กัวผาออก ห้วยต้นนุ่น เจดีย์สามองค์ และคลองวาฬ) (ดูแผนภาพที่ 4.4) ซึ่งแสดงที่ตั้งด้านชายแดนถาวรและผ่อนปรนของประเทศไทยกับสหภาพเมียนมา เป็นแผนที่ได้ดังนี้



แผนภาพที่ 4.4 แสดงที่ตั้งด้านชายแดนถาวรและผ่อนปรนของประเทศไทยกับสหภาพเมียนมา 9 แห่ง

ผลการดำเนินการวิจัยพบประเด็นที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลพื้นฐานและองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ในพื้นที่ด้านชายแดนแต่ละแห่งดังนี้

(1)ด้านชายแดนถาวรแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย-เมืองท่าขี้เหล็ก รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เป็นเมืองชายแดนสำคัญแห่งหนึ่งของภาคเหนือเชื่อมต่อกับเมืองท่าขี้เหล็ก รัฐฉาน สหภาพเมียนมา มีโครงข่ายการคมนาคมที่สำคัญคือ ถนนสาย R3B ที่สามารถเชื่อมต่อไปยังจีนตอนใต้ได้ โดยด้านชายแดนแห่งนี้เป็นแหล่งรวมผู้คนจากหลากหลายถิ่นฐานที่เข้ามาทำมาค้าขายทั้งฝั่ง แม่สายและท่าขี้เหล็ก โดยประชาชนในพื้นที่นี้ต่างมีความใกล้ชิดกันของชาติพันธุ์ที่ใช้ภาษากลุ่มตระกูลไท อันได้แก่ ลื้อ ยอง ยวน ชิน ไตใหญ่ และมีสายสัมพันธ์อันดีต่อกันของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ตามแนวชายแดนแม่สาย-ท่าขี้เหล็ก ในขณะที่สถานการณ์การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในอำเภอแม่สายนั้นมีลักษณะเป็นไปตามบทบาทการเป็นแหล่งจับจ่ายใช้สอยสินค้าอุปโภค-บริโภคราคาถูกที่มีตลาดการค้าชายแดนดอยเวา สายลมจอยและการข้ามสะพานมิตรภาพไปยังตลาดชายแดนท่าขี้เหล็ก แต่กระนั้นก็ตามรูปแบบการท่องเที่ยวชายแดนที่เกิดขึ้นและเริ่มเป็นที่นิยมมากขึ้นคือ กิจกรรมนั่งรถตุ๊กๆ ไหว้พระ สักการะองค์เจดีย์ชเวดากองจำลอง ที่สร้างอยู่บนยอดเนินเขา ทำให้เห็นทิวทัศน์เมืองท่าขี้เหล็กได้ชัดเจน อีกทั้งมี

วัดสำคัญประจำเมืองท่าขี้เหล็ก อีกหลายแห่งโดยเฉพาะวัดพระเจ้าระแข่ง หรือวัดไทใหญ่ ที่สร้างด้วยไม้สักกลุ่ลวยสวยงาม ตกแต่งด้วยสีทองเหลืองอร่ามตระการตา เป็นศิลปะแบบผสมผสานระหว่างเมียนมากับมอญ อีกทั้งยังเป็นวัดที่บอกเล่าสืบต่อกันมาว่าหากต้องการมีชัยชนะในการแข่งขันใดๆ ให้มาขอพรในวัดแห่งนี้ จึงมีชาวเมียนมาเชื้อสายไตลื้อ ยอง มากราบขอพรกันเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีวัดธรรมยง หรือวัดพระหยกขาว ที่มีความสวยงามแปลกตาจากการทาสีเขียวและตัดด้วยสีทอง ภายในมี "พระหยกขาว" ซึ่งเป็นหยกที่ดีที่สุดของสหภาพเมียนมาจากรัฐคะฉิ่น เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมการชิมอาหารของกลุ่มตระกูลไทที่จะพบร้านอาหารท้องถิ่นเป็นจำนวนมากในเมืองท่าขี้เหล็ก อาหารที่ได้รับความนิยมได้แก่ ข้าวซอยน้อย ข้าวแรมพิน ยำเมี่ยงแบบชาวไต หรือไทใหญ่ เป็นต้น (ประมาณการค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวด่านชายแดนแม่สาย-ท่าขี้เหล็ก ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายผ่านแดน40บาท แบ่งเป็นค่าหนังสือผ่านแดนชั่วคราวสำหรับคนไทย คนละ30บาท ค่าธรรมเนียมเข้าเมียนมาคนละ10บาท ส่วนค่าใช้จ่ายอื่นๆ เป็นค่าใช้จ่ายตามตกลงกับผู้ให้บริการในเขตท่าขี้เหล็ก ได้แก่ค่าจ้างเหมารถนำเที่ยวระหว่าง200-400 บาท ค่าทำบุญที่วัดต่างๆ ตามกำลังศรัทธา ค่าอาหารใช้จ่ายตามจริง ซึ่งสามารถใช้จ่ายด้วยเงินสกุลบาทได้ในเขตเมืองท่าขี้เหล็ก) (ดูแผนภาพที่ 4.5)



แผนภาพที่ 4.5 แสดงด่านชายแดนแม่สาย จังหวัดเชียงรายกับเมืองท่าขี้เหล็ก สหภาพเมียนมา

นอกจากนี้เมืองท่าขี้เหล็กยังเป็นจุดเชื่อมต่อการท่องเที่ยวไปยังเมืองเชียงตุงโดยรถยนต์สาธารณะ การเดินทางท่องเที่ยวแบบคาราวาน กลุ่มหรือคณะ ซึ่งได้รับความนิยม มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และมีท่าอากาศยานซึ่งถือเป็นจุดเชื่อมต่อทางการท่องเที่ยวจากเมืองชายแดนสู่กลุ่มเมืองชั้นนอกและชั้นในที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของเมียนมา ที่นักท่องเที่ยวต่างชาติที่วางแผนเดินทางท่องเที่ยวยังจังหวัดเชียงราย แล้วใช้ท่าอากาศยานท่าขี้เหล็กเป็นจุดเดินทางเชื่อมต่อไปยังท่าอากาศยานเฮโฮ รัฐฉานเพื่อเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวยังจุดหมายทางการท่องเที่ยวที่สำคัญของเมียนมา คือเมืองมณฑะเลย์และเมืองเก่าพุกาม (หรือบะกัน) รวมถึงการเดินทางของชาวเมียนมา มาจากกลุ่มเมืองชั้นในมายังท่าขี้เหล็กก่อนข้ามมาติดต่อค้าขาย ประกอบธุรกิจ ศึกษาต่อ ท่องเที่ยวและรักษาพยาบาลในจังหวัดเชียงราย ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้พบว่า ผู้ป่วยชาวเมียนมานิยมเดินทางมารับบริการทางการแพทย์ในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก โดยเลือกใช้บริการจากโรงพยาบาลเอกชน โดยนิยมเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์และโรงพยาบาลกรุงเทพ จึงนับได้ว่าตลาดธุรกิจให้บริการทางแพทย์สำหรับชาวต่างชาติ โดยเฉพาะจากเมียนมาเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่และมีอนาคต ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ

ความเชื่อมั่นและความตั้งใจของชาวเมียนมาที่มารับบริการรักษาพยาบาลในประเทศไทย ได้แก่ ปัจจัยด้านแพทย์นั้นมีแพทย์เฉพาะทางและประสบการณ์ของแพทย์ที่สอดคล้องกับปัญหาสุขภาพของชาวเมียนมา ในขณะที่ปัจจัยด้านเทคโนโลยีนั้นมีอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ทันสมัย อีกทั้งปัจจัยด้านตราสินค้าส่งผลต่อความเชื่อมั่นเป็นอย่างมากคือ ชื่อเสียงของโรงพยาบาล คุณภาพมาตรฐานในการรักษาพยาบาล และชื่อเสียงของแพทย์ ล้วนแล้วแต่ส่งผลให้ชาวเมียนมา มีความตั้งใจมารับบริการทั้งสิ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวส่งผลให้จังหวัดเชียงรายได้เกิดสถานประกอบการด้านการรักษาพยาบาลทั้งสถานพยาบาลรัฐ-เอกชนที่มีอยู่เดิม ตลอดจนโครงการลงทุนก่อสร้างโรงพยาบาลขนาดใหญ่ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และโรงพยาบาลกรุงเทพเชียงราย ดังนั้นการวางแผนอย่างเป็นระบบในการประชาสัมพันธ์ความสามารถของประเทศไทยในการให้บริการด้านการแพทย์กับชาวเมียนมา เช่น การร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับโรงพยาบาลเอกชนจังหวัดเชียงราย ในการจัดงานเพื่อประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเมืองสำคัญ เช่น ย่างกุ้งและมันตะเลย์ พร้อมกับการให้บริการดูแล พื้นฟูสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ รวมทั้งการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพ-เสริมความงามต่างๆพร้อมกัน

จังหวัดเชียงรายยังมีกลไกที่สำคัญ จากการประกาศเขตเศรษฐกิจพิเศษ 3 อำเภอ(แม่สาย เชียงแสน และเชียงของ) รวมทั้งการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมMICE ที่นำมาเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนยกระดับการค้าและการท่องเที่ยวมุ่งเป็นประตูการค้าและศูนย์กลางโลจิสติกส์เชื่อมโยงสู่อนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง นำไปสู่การกำหนดกรอบแนวทางการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษร่วมกับพื้นที่ชายแดน ดังที่สภาปฏิรูปแห่งชาติได้เสนอแนวทางการปฏิรูปพื้นที่ร่วมชายแดนด้านเศรษฐกิจ 4 ประเด็นด้วยกัน (สภาปฏิรูปแห่งชาติ,2558) คือ

ประเด็นที่หนึ่ง การลดพิธีการนำเข้า ส่งออกตามแนวชายแดนให้ทำเพียงครั้งเดียว เนื่องจากที่ผ่านมาการตรวจสอบข้อมูลของสินค้าที่นำเข้าและส่งออกมีปัญหาล่าช้าทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเสียเวลาค่อนข้างมากและเป็นอุปสรรคที่สำคัญของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและการค้าชายแดน และกฎหมายของแต่ละประเทศมีข้อกำหนดและระเบียบข้อบังคับที่แตกต่างกันซึ่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องยึดมั่นตามแนวทางที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด ด้วยเหตุนี้ภายใต้การปฏิรูปจึงควรให้ทั้งสองประเทศร่วมกันตรวจตราเอกสารการผ่านแดนในจุดเดียวเพื่อลดระยะเวลาและค่าใช้จ่าย รวมถึงการทำงานของเจ้าหน้าที่ชายแดน

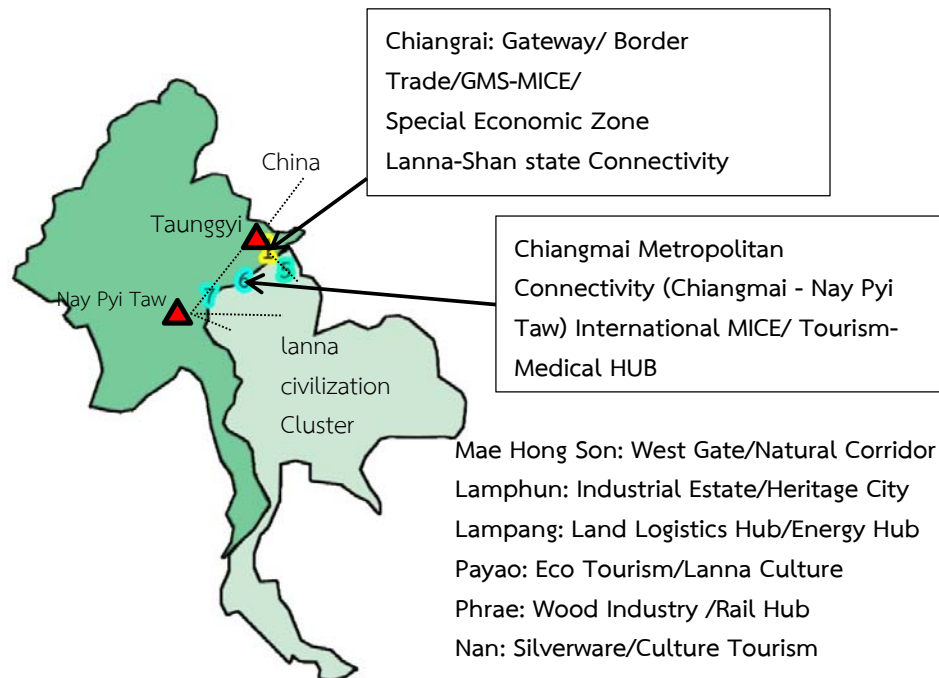
ประเด็นที่สอง ลดพิธีการตรวจคนเข้าเมืองตามแนวชายแดน แม้ว่าปัจจุบันการเดินทางเข้าเมืองของประเทศมีความสะดวกเพิ่มขึ้นภายใต้การผ่อนผัน เช่น การใช้บัตรผ่านแดน (Boarding Pass) แต่ยังคงต้องผ่านพิธีการตรวจคนเข้าเมืองทั้ง 2 ประเทศ ด้วยเหตุนี้ภายใต้การปฏิรูปจึงควรมีการลดระยะเวลาในการตรวจเอกสารโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยภายใต้การยอมรับของทั้งสองประเทศ

ประเด็นที่สาม พิจารณาให้ดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจพื้นที่ร่วม (Joint Economic Development Area: JEDA) ตามแนวชายแดน โดยเน้นให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินธุรกิจตามเขตชายแดน การปฏิรูปจะจัดให้มีเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษตามแนวเขตชายแดนตามด้านต่างๆ โดยพัฒนาเป็นพื้นที่เดียว มีระบบเดียวเพื่อการบริหารจัดการอย่างเบ็ดเสร็จ ภายใต้การเป็นหุ้นส่วนร่วมกันระหว่างสองประเทศ ซึ่งมีการจ้างผู้บริหารมืออาชีพเป็นผู้ดำเนินการบริหารพื้นที่พิเศษนี้ โดยให้มีการตรวจตราเข้าออกเพียงครั้งเดียว ซึ่งเป้าหมายระยะยาวการปฏิรูปเพื่อเชื่อมต่อพรมแดนของประเทศแบบไร้รอยตะเข็บ

ประเด็นที่สี่ การทำวิสัยทัศน์การพัฒนาพื้นที่ชายแดนระยะยาวร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน แม้ว่าในปัจจุบันในเขตพื้นที่ชายแดน สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้พัฒนาแผนระยะเวลา 5 ปีแล้ว ทำให้พื้นที่ชายแดนมีโครงสร้างพื้นฐานและงบประมาณในการดำเนินงานรองรับแผนนี้

และสามารถสนับสนุนประเทศเพื่อนบ้านให้มีความพร้อมในการพัฒนามากขึ้น อย่างไรก็ตามการพัฒนาพื้นที่ชายแดนไม่สามารถดำเนินการได้เพียงฝ่ายเดียว การพัฒนาต้องเป็นไปอย่างสอดคล้องกันทั้งสองประเทศ ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาวิสัยทัศน์ระยะยาวร่วมกันตามจุดชายแดนเพื่อสร้างความร่วมมือร่วมใจและเข้าใจถึงขั้นตอนในการดำเนินงานร่วมกัน

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาาร่วมกันกับประเด็นการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมท่องเที่ยว MICE ของจังหวัดเชียงราย ซึ่งมีเป้าประสงค์เชื่อมโยงความร่วมมือกับประเทศสมาชิกอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงตอนบนสี่ประเทศคือ จีน, สปป.ลาว, เมียนมา และไทย ผ่านกลไกเขตเศรษฐกิจพิเศษทั้ง 3 อำเภอของจังหวัดเชียงราย และการเชื่อมต่อด้วยเส้นทางคมนาคมทั้งทางบก (ถนน R3A และ R3B) ทางน้ำตามข้อตกลงว่าด้วยการเดินเรือพาณิชย์ในแม่น้ำโขงตอนบน (Agreement on Commercial Navigation on Lancang - Mekong River) และทางอากาศที่อยู่ระหว่างการปรับปรุงท่าอากาศยานแม่ฟ้าหลวงให้สามารถเชื่อมต่อกับประเทศสมาชิกได้โดยสะดวกนั้น หากพิจารณาตามกรอบแนวคิดการวิจัยแล้วจะเห็นได้ว่า จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน ล้วนแล้วแต่มีส่วนสำคัญที่จะนำไปสู่การบริหารจัดการการท่องเที่ยวและการพัฒนาพื้นที่ชายแดนแบบบูรณาการร่วมกันระหว่างประเทศไทยกับเมียนมา โดยในการกำหนดตำแหน่ง MICE City ของจังหวัดเชียงรายได้มุ่งเชื่อมโยงทั้งในด้านการค้าและการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายและจังหวัดในกลุ่มอารยธรรมล้านนา ซึ่งนำไปสู่การให้จังหวัดเชียงรายเป็นประตูสู่การค้าเชื่อมโยงกับเมืองตองยี เมืองหลวงและย่านการค้าของรัฐบาล ในขณะที่ยังจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งมีบทบาทเป็นจุดศูนย์กลาง หรือมหานครแห่งอารยธรรมล้านนา มีความพร้อมทางด้านโครงสร้างพื้นฐานเป็นอย่างดี หากเกิดการพัฒนาพื้นที่ชายแดนก๊วผาวอกหรือห้วยต้นนุ่น จะสามารถเชื่อมโยงไปสู่เมืองหลวงเนปิดอร์ และกลุ่มเมืองท่องเที่ยวสำคัญได้ต่อไป (ดูแผนภาพที่ 4.6)



แผนภาพที่ 4.6 แสดงสรุปภาพรวมเกี่ยวกับ Cross Border Trade and Tourism ของกลุ่มอารยธรรมล้านนากับเมียนมา

(2)ด้านชายแดนถาวรแม่สอด จังหวัดตากกับ-เมืองเมียวดี สหภาพเมียนมา

ด่านแม่สอด จังหวัดตากเป็นจุดผ่านแดนถาวรเชื่อมต่อกับจังหวัดเมียวดี ตั้งอยู่บริเวณริมแม่น้ำเมย(ดูแผนภาพที่ 4.7)เป็นแนวกันเขตแดนตามธรรมชาติซึ่งเกิดจาก ภูเขาปรกการและคณะ(2557)ได้ชี้ให้เห็นอีกว่า การขยายตัวทางอุตสาหกรรม (Industrialization)กำลังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องบริเวณด้านชายแดนแห่งนี้ ดังจะเห็นได้จากโรงงานอุตสาหกรรมในเขตชุมชนแม่สอดที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทำให้สภาพเศรษฐกิจมีการไหลเวียนของเงินตราได้ดี ส่วนหนึ่งมาจากนโยบายที่กำหนดให้เป็นเขตส่งเสริมพิเศษตั้งแต่ปี 2536 โดยคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนกำหนดให้มีการยกเว้นภาษีเครื่องจักรและภาษีรายได้บริษัทเป็นเวลา 8 ปี ถ้าหากลงทุนไม่ต่ำกว่า10 ล้านบาทและได้รับมาตรฐานอุตสาหกรรมระดับนานาชาติภายในเวลา 2 ปีนับจากการเริ่มต้น ดังนั้นในปี 2536 ทำให้มีโรงงานขนาดเล็กและขนาดกลางจำนวน 115 แห่ง เพิ่มขึ้นเป็น 210 แห่ง ในปี พ.ศ. 2544 และเพิ่มเป็นกว่า 300 แห่ง ในปี พ.ศ. 2553



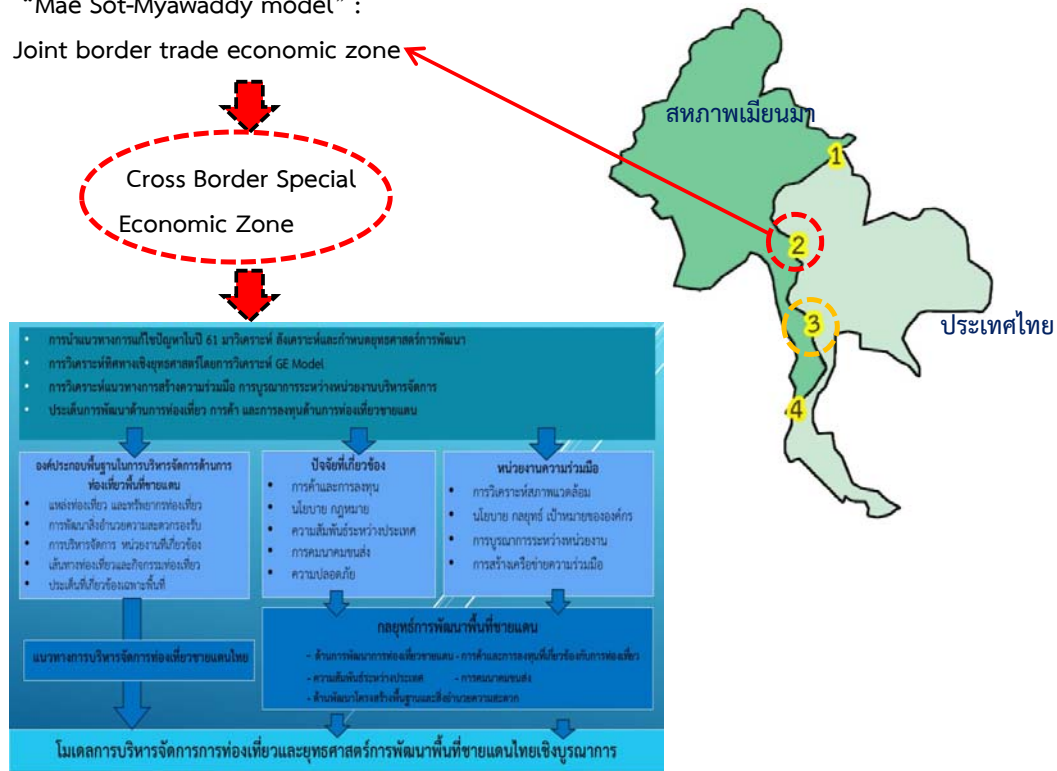
แผนภาพที่ 4.7 แสดงด้านชายแดนแม่สอด จังหวัดตากกับ - เมียวดี สหภาพเมียนมา

นอกจากนโยบายส่งเสริมเศรษฐกิจดังกล่าวแล้ว แรงงานราคาถูกที่เข้าไปมาด้วยด้านชายแดนและบางส่วนอาศัยอยู่ในเขตอำเภอแม่สอด จำนวนแรงงานข้ามชาติเหล่านี้พบว่า มีมากกว่า 120,000 คน ในปีพ.ศ. 2555 การดำรงชีวิตประจำวันของแรงงานเหล่านี้ ส่งผลให้เศรษฐกิจอำเภอแม่สอดเกิดการไหลเวียนของเงินตรามากขึ้นอีกด้วย อีกทั้งการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเมียวดีในสหภาพเมียนมาได้ผลักดันให้พื้นที่ชายแดนแม่สอดเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษอย่างจริงจังจึงทำให้พื้นที่แม่สอดสามารถรองรับการร่วมดำเนินกิจการในลักษณะอุตสาหกรรมการผลิตร่วม(co-production) กับนิคมอุตสาหกรรมเมียวดี จนนำไปสู่การเป็นพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาการค้าชายแดนที่เรียกว่า“Mae Sot- Myawady model” ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่ที่เรียกว่าCommon Control Areaเพื่อให้เกิดการตรวจปล่อยเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว Single Stop Inspection หรือSSI ตลอดจนการสร้างความร่วมมือเป็นศูนย์กลางด้านอัญมณี ศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยว ศูนย์กลางด้านการบริการทางการแพทย์และศูนย์กลางทางด้านการขนส่งและโลจิสติกส์จากการเป็นประตูอาเซียนบนเส้นทางสายเศรษฐกิจสายตะวันออก-ตะวันตก(East-West Economic Corridor: EWEC)ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบของเขตเศรษฐกิจพิเศษตามชายแดนที่เหมาะสมกับประเทศไทย ในอนาคต ที่สถาปนาขึ้นแห่งชาติ,(2558) ได้นำเสนอไว้คือ รูปแบบเศรษฐกิจพิเศษข้ามพรมแดน (Cross Border Special Economic Zone) (ดูแผนภาพที่4.8) ที่เน้นการลดขั้นตอนกระบวนการที่เกี่ยวข้องให้

เหลือเพียงจุดเดียวเพื่อเชื่อมพื้นที่รายรอบชายแดนของสองประเทศให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษเพียงเขตเดียวภายใต้การบริหารจัดการแบบหุ้นส่วนของทั้งสองประเทศ ซึ่งประชาชนท้องถิ่นในแต่ละประเทศต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการ มีการจ้างผู้บริหารมืออาชีพมาบริหารจัดการได้

“Mae Sot-Myawaddy model” :

Joint border trade economic zone



แผนภาพที่ 4.8 แสดงสรุปภาพรวมเบื้องต้น Mae Sot-Myawaddy model สู่ Cross Border Special Economic Zone

แต่อย่างไรก็ตามการบริหารจัดการในบางจุดมีความแตกต่างกันตามบริบทพื้นที่ ซึ่งก่อนตัดสินใจดำเนินการควรมีการศึกษาความเป็นไปได้ในการดำเนินการเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น โดยคณะวิจัยเห็นว่าเป็นประเด็นสำคัญในมิติของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดน (สถานการณ์ปัจจุบัน ข้อมูลพื้นฐาน องค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดน ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และทรัพยากรทางการท่องเที่ยว การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับการบริหารจัดการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การเข้าถึง เส้นทางเชื่อมโยงและประเด็นที่เกี่ยวข้องเฉพาะพื้นที่) รวมถึงกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาพื้นที่ชายแดน จากปัจจัยที่เกี่ยวข้อง(การค้าการลงทุน นโยบาย กฎหมาย ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การคมนาคมขนส่งและความปลอดภัย) ตลอดจนหน่วยงานความร่วมมือ (การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม นโยบาย กลยุทธ์ เป้าหมายขององค์กร การบูรณาการระหว่างหน่วยงาน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ) ซึ่งจะเป็นโมเดลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ชายแดนไทยเชิงบูรณาการ ขยายผลสู่พื้นที่ด่านชายแดนอื่น ทั้งกับพื้นที่ที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน คือเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษกาญจนบุรีเชื่อมโยงระหว่างเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย(เมียนมา)-พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard) รวมทั้งพื้นที่ชายแดนอื่นๆด้วย

ทั้งนี้จากการจัดประชุมชี้แจงแผนงานวิจัยและรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้าการลงทุนและการท่องเที่ยวในพื้นที่ด่านชายแดนแม่สอด (13 พฤศจิกายน 2560) พบประเด็นสำคัญดังนี้

(1) ด่านชายแดนแม่สอด เป็นจุดผ่านแดนเชิงยุทธศาสตร์สำคัญต่อการขนส่งสินค้าที่รัฐบาลกลางเมียนมาให้ความสำคัญ

(2) มิติการเดินทางท่องเที่ยว ชาวเมียนมาที่ใช้รถยนต์เป็นพาหนะเดินทางมาจากกลุ่มเมืองชั้นในของเมียนมา ส่วนใหญ่มีความประสงค์นำรถยนต์ข้ามด่านชายแดนมายังอำเภอแม่สอด เพื่อติดต่อซื้อสินค้าและท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องตามมาตรการ “Border Pass” ที่อนุญาตให้ประชาชนชาวไทยและสหภาพเมียนมา เดินทางผ่านแดนและพักอาศัยได้ 7 วัน แต่รถยนต์สามารถอยู่ในพื้นที่ที่กำหนดได้ครั้งละ 1 วัน เป็นประเด็นสำคัญที่ต้องการให้มีการทบทวนเพิ่มพื้นที่ที่สามารถเดินทางไปท่องเที่ยวได้จากเดิมที่จำกัดให้ชาวเมียนมาเดินทางได้เฉพาะในเขตตัวอำเภอแม่สอด (มีการขออนุญาตพิเศษเพื่อไปศาลพระวอ บ่อน้ำร้อน และน้ำตก) ส่วนชาวไทยหากข้ามไปเมืองเมียวดีก็อยู่ได้ในเขตพื้นที่จำกัดที่รัฐบาลเมียนมากำหนด แต่สามารถขออนุญาตพิเศษเพื่อเดินทางไปท่องเที่ยวในพื้นที่อื่นตามที่รัฐบาลเมียนมากำหนดได้

(3) อำเภอแม่สอดมีจุดดึงดูดใจที่สำคัญสำหรับชาวเมียนมาก็คือ มีห้างสรรพสินค้า (โรบินสัน แมคโคร โลตัส และเมกาโฮม) ศาลพระวอ น้ำตกและน้ำพุร้อน มีสถานที่ท่องเที่ยวยอดนิยมของนักท่องเที่ยวคือบริเวณป่าชายแดน (สุดประจิมที่ริมเมย) แต่ยังมีปัญหาเรื่องความสะดวกของห้องน้ำ สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ผู้สูงอายุ สถานที่จอดรถ ป้ายภาษาเมียนมา ร้านอาหาร (ข้าวเม่าข้าวฟ่าง) และโปรแกรมการท่องเที่ยวชมเมือง เป็นต้น

(4) อำเภอแม่สอด (รวมถึงเมียวดี) เป็นแหล่งจำหน่ายอัญมณีที่มีชื่อเสียง แต่ยังขาดการสร้างเชื่อมั่นให้ผู้ซื้อเช่นที่จันรัฐบาลท้องถิ่นออกไปรับรองอัญมณีทำให้ผู้ซื้อไม่มั่นใจในสินค้า (โดยเฉพาะสำหรับคนดูไม่เป็น) ควรหารือกับสถาบันอัญมณีในการออกไปรับรองและเพิ่มเป็นจุดขาย ซึ่งมีกลุ่มนักธุรกิจรายได้สูงของชาวเมียนมานิยมอัญมณีจากประเทศไทย

(5) กลุ่มนักท่องเที่ยวรายได้สูงชาวเมียนมานิยมใช้บริการด้านสุขภาพของไทย โดยเฉพาะโรงพยาบาลเอกชน รวมไปถึงจนถึงการศึกษา ดังนั้นในพื้นที่อำเภอแม่สอดจึงมีศักยภาพเป็นศูนย์กลาง (HUB) การให้บริการมูลค่าสูงด้านการศึกษาและสุขภาพแก่ชาวเมียนมากลุ่มรายได้สูงได้

(6) ควรมีการกำหนดจุดจอดรถป้ายทะเบียนเมียนมา ให้อำนวยความสะดวกด้วยรถบริการสาธารณะที่และมีมีคูปองที่สื่อสารภาษาเมียนมาที่เพียงพอ เพื่อขนถ่ายนักท่องเที่ยวชาวเมียนมาไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ลดปัญหาอุบัติเหตุทางรถยนต์

(7) อำเภอแม่สอดกำลังมีการเติบโตจากการเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งควรมีการวางแผน หรือออกแบบเมืองให้สวยงาม น่าอยู่ กำหนดให้เป็นประเด็นเรื่องแม่สอดเมืองใหม่ และออกแบบเมืองให้สวยงาม รวมทั้งการอำนวยความสะดวกด้านการลงทุน การท่องเที่ยว โดยเฉพาะมาตรการทางภาษีที่สร้างแรงจูงใจให้เกิดการใช้จ่ายทางการท่องเที่ยวที่ควรมีการจัดตั้งศูนย์ One Stop Service เพื่อให้ 3 หน่วยงาน คือ ศุลกากร สรรพากรและบริษัทขนส่งทำงานร่วมกันในจุดเดียวกัน ในการตรวจสอบสินค้าขาออก ขอรับภาษีคืนสำหรับนักท่องเที่ยวและบริการขนส่งสินค้าที่ไม่สามารถนำกลับด้วยตนเอง สร้างเป็นจุดขายเขตเศรษฐกิจแม่สอด “สวรรค์แห่งการจับจ่ายสรรพสินค้าของชาวเมียนมา” (Mae Sot Shopping Paradise One Stop Service) โดยควรมีการหารือตั้งคณะทำงานร่วมกัน คัดเลือกสถานที่ตั้งที่เหมาะสม ตามลำดับ

(3)ด้านชายแดนถาวรบ้านพุน้ำร้อน จังหวัดกาญจนบุรีกับ-เมืองทวาย สาธารณรัฐ แห่งสหภาพเมียนมา

พุน้ำร้อน เป็นชื่อเรียกของบ่อน้ำพุร้อน (ดูแผนภาพที่ 4.9) ซึ่งเป็นที่ตั้งของด่านชายแดนถาวรบ้านพุน้ำร้อน จังหวัดกาญจนบุรี (เป็นด่านที่เน้นการเดินทางข้ามแดนของประชาชนและกลุ่มแรงงานจากสหภาพเมียนมาที่เดินทางผ่านแดนเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร เขตปริมาณมณฑล จังหวัดสมุทรสงครามและสมุทรสาคร ได้รับการยกระดับให้เป็นจุดผ่านแดนถาวรเป็นกรณีพิเศษเพื่อผลักดันให้เกิดการเชื่อมต่อกับท่าเรือน้ำลึกทวาย รวมถึงโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนบ้านพุน้ำร้อน ส่งผลให้ราคาที่ดินมีราคาขยับตัวเพิ่มสูงขึ้นถึง 10 เท่าจากราคาประเมินจริง ส่วนใหญ่นักลงทุนเดินทางเพื่อเข้ามาลงทุนด้านอุตสาหกรรมและโลจิสติกส์เชื่อมโยงระหว่างทวาย-บ้านพุน้ำร้อน-เมือง 3 สมุทร (สมุทรปราการ-สมุทรสาคร-สมุทรสงคราม) และยังเชื่อมต่อไปยังนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง-มาบตาพุด เป็นต้น สำหรับประเด็นที่เกี่ยวกับมิติทางการท่องเที่ยว นั้น วิถีแห่งทวายและตะนาวศรี นับได้ว่าเป็นจุดดึงดูดใจที่มีความโดดเด่น ตอบสนองต่อแนวโน้มการท่องเที่ยวสากลได้ ขณะที่ชมรมผู้ประกอบการด่านชายแดนพุน้ำร้อนได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการรวมกลุ่มและดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวพุน้ำร้อน-ทวายขึ้น



แผนภาพที่ 4.9 แสดงที่ตั้งของพุน้ำร้อน เทศบาลเมืองระนอง จังหวัดระนอง

อย่างไรก็ตามรูปแบบการท่องเที่ยวของผู้ประกอบการเอกชน (บริษัท CHANTRA TRAVELLING) ที่ใช้จุดผ่านแดนพุน้ำร้อนเชื่อมโยงทวายมีรูปแบบที่พบเบื้องต้นดังนี้

วันที่ 1

- 08.30 น. คณะทัวร์พร้อมกัน ณ จุดผ่านแดนบ้านพุน้ำร้อน (ร้านเป็นหนึ่ง) เตรียมเอกสาร
- 09.00 น. ออกเดินทางจากจุดผ่านแดนบ้านพุน้ำร้อน
- 12.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน ณ หมู่บ้านมิตา
- 13.30 น. เดินทางถึงเมืองทวาย
- 15.30 น. เยี่ยมชมโครงการท่าเรือน้ำลึกทวาย ชมทัศนียภาพเมืองทวาย ณ จุดชมวิววัดเมียนจี
- 18.00 น. เข้าที่พัก ณ โรงแรมเมามะกันปีช(ริมทะเล) พักผ่อนตามอัธยาศัย
- 19.00 น. รับประทานอาหารเย็นเมนูอาหารทะเลสดๆและเมนูพิเศษกับกุ้งมังกร ณ ร้าน Silver

วันที่ 2

- 04.30 น. นำชมตลาดปลา และชายหาดบราวซี
- 06.00 – 08.00 น. รับประทานอาหารเช้าที่โรงแรมที่พัก
- 08.30 น. เที่ยวชมตลาด 100 ปี เลือกซื้อสินค้าตามอัธยาศัย
- 10.30 น. เที่ยวชมวัดพระนอน และวัดเก่าเขมองที
- 11.30 น. เดินทางกลับทวายและรับประทานอาหารกลางวันร้านอ่าวปีเลี้ยว
- 13.00 น. เข้าที่พักโรงแรม Zayar Htet San
- 14.30 น. เที่ยวชมวัดรอยพระธาตุ วัน เซนตะแวร์
- 15.30 น. รับประทานอาหารว่าง ไอศกรีมนมสด กาแฟสด
- 16.30 น. เที่ยวชมวัดพระยืน
- 17.00 น. เที่ยวชมวัดหลวง (เจดีย์ขเวงตองซา คล้ายเจดีย์ขเวดากอง) เยี่ยมชม

พิพิธภัณฑ์เมียนมา-ไทย

- 18.30 น. รับประทานอาหารเย็นร้านแปแลเอกล่า (ใกล้ที่พัก) กลับที่พักและพักผ่อนตามอัธยาศัย

วันที่ 3

- 06.00 น. นั่งรถม้าชมเมืองทวาย ชิมโรต๊องกับชาร้อน
- 07.00 น. รับประทานอาหารเช้าที่โรงแรม เก็บสัมภาระ
- 08.30 น. เดินทางออกจากโรงแรม เยี่ยมชมเลือกซื้อของฝาก
- 09.30 น. เดินทางออกจากทวาย
- 12.00 น. แวะรับประทานอาหารกลางวันบ้านมิตา
- 15.00 น. เดินทางถึงด่านชายแดนพุน้ำร้อน

จากรูปแบบการท่องเที่ยวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าจุดดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่นำมาจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในเมืองทวายที่ผ่านมามีส่วนใหญ่เป็นวัด เจดีย์และอาหารทะเล ซึ่งยังขาดการนำวิถีชีวิตการประกอบอาชีพประมงของชาวทวายเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมการท่องเที่ยวและสร้างแรงดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว นอกจากนี้จากการทบทวนวรรณกรรมยังพบว่า ดนุพล แสงนาค (2560:18-35) ได้กล่าวถึงแม่น้ำตะนาวศรีคือแม่น้ำที่มีศักยภาพสำหรับการท่องเที่ยวและเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และวิถีชีวิตสองฝั่งแม่น้ำ ที่สามารถหาได้ยากในประเทศไทย รวมถึงเป็นองค์ความรู้ใหม่ทางการท่องเที่ยวข้ามพรมแดน เช่น เหมืองปลีอก หมู่บ้านอิตอง เสาชูธงและจุดแบ่งเขตแดนไทย-เมียนมา ซึ่งเป็นการจัดการท่องเที่ยวในเขตประเทศไทย ขณะที่การท่องเที่ยวตามชายแดนฝั่งเมียนมานั้น ยังน่าค้นหาและเป็นเรื่องใหม่สำหรับการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองทวาย เนื่องจากการท่องเที่ยวไทย-ทวายที่ผ่านมาในปัจจุบัน เน้นการท่องเที่ยวชมหาดมอเมกัน กินกุ้ง Lobster เยี่ยมโครงการทำเรื่อน้ำลึก เที่ยววัด ไหว้พระเจดีย์ เป็นต้น อีกทั้งแม่น้ำตะนาวศรีมีศักยภาพการท่องเที่ยวที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ รวมทั้งประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับสหภาพเมียนมาและมีความสัมพันธ์กันยาวนานและเป็นพื้นที่ที่มีความสมบูรณ์ของธรรมชาติมีสูงมาก มีโขดหินภูเขาไฟสวยงาม เกาะและแก่ง หาดทรายสีขาวสวยงาม มีวิถีชุมชนที่ผสมผสานกันระหว่างชาติพันธุ์ กะเหรี่ยง มอญ และเมียนมาที่ประกอบอาชีพด้านการประมง การร่อนทอง และชุมชนร่อนหาแร่ทองคำ เป็นต้น

(4) ด้านชายแดนถาวร ทำเทียบเรือสะพานปลา จังหวัดระนองกับ - เมืองเกาะสอง สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

ด้านชายแดนถาวร จังหวัดระนอง เป็นจุดผ่านแดนทางทะเล ติดกับเกาะสอง สหภาพเมียนมา มีจุดผ่านแดน 2 จุดคือ บริเวณท่าเทียบเรือสะพานปลา ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดระนอง (ดูแผนภาพที่ 4.10) และบริเวณท่าเทียบเรือเอกชนอันดามันคลับ อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ให้บริการแก่ประชาชนและขนส่งสินค้าเข้า ส่งออกของทั้งสองประเทศได้ทุกวัน ไม่เว้นวันหยุดราชการ ตั้งแต่เวลา 06.30-18.00น. ทั้งนี้เนื่องจากจังหวัดระนองเป็นจังหวัดภาคใต้ตอนบน ตั้งอยู่ฝั่งทะเลอันดามัน และมีชายแดนติดกับประเทศเมียนมา ประชาชนจังหวัดระนองเกือบหนึ่งในสามประกอบอาชีพการทำประมง รายได้จากการประมงมีความสำคัญเป็นอันดับต้นๆของจังหวัด เนื่องจากจังหวัดระนองมีอุตสาหกรรมประมงเป็นส่วนใหญ่ จึงต้องการแรงงานไร้ฝีมือเข้ามาทำงานในอุตสาหกรรมประมง ทั้งนี้แรงงานภายในจังหวัดระนองน้อยนักที่จะทำงานรับจ้างในอุตสาหกรรมประมง เพราะเป็นงานที่ต้องใช้ความอดทนสูง จึงส่งผลให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานที่เข้ามาทำงานในอำเภอเมือง จังหวัดระนองเป็นจำนวนมาก แรงงานต่างด้าวดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นแรงงานเมียนมา (วารุณี พิศการณ์ และบุษกร ถาวรประสิทธิ์, 2560) อย่างไรก็ตามสถานการณ์ในพื้นที่ชายแดนแห่งนี้มีความน่าสนใจจากการขยายตัวของการค้าและการท่องเที่ยวที่เติบโตขึ้นในพื้นที่เกาะสอง สหภาพเมียนมา



แผนภาพที่ 4.10 แสดงที่ตั้งของบริเวณท่าเทียบเรือสะพานปลา อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

(5) ด้านผ่อนปรนบ้านสบรวกกับสามเหลี่ยมทองคำ รัฐฉาน

ด้านผ่อนปรนบ้านสบรวก ตั้งอยู่บริเวณชายแดนสามผ่านดินอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ประเทศไทยกับรัฐฉาน สหภาพเมียนมา และเมืองตันผึ่ง แขวงบ่อแก้ว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว คำว่า“สบรวก”เป็นภาษาพื้นถิ่น หมายถึง บริเวณปากแม่น้ำโขงและแม่น้ำรวก ที่ไหลมาบรรจบกันกลายเป็นดินดอนสามเหลี่ยมกลางแม่น้ำโขง เรียกว่า“สามเหลี่ยมทองคำ”เป็นพื้นที่ที่เป็นจุดยุทธศาสตร์ทางการค้า และความสัมพันธ์ของประเทศไทย สหภาพเมียนมา สปป.ลาว และจีนยูนนาน ผ่านเส้นทางเรือแม่น้ำโขงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เปิดทำการทุกวันเวลา 06.00-20.00 น.(ดูแผนภาพที่ 4.11)

บทบาทของด่านผ่อนปรนบ้านสบรวกในปัจจุบัน เป็นด่านที่มีศักยภาพด้านการเป็นเมืองเศรษฐกิจ และเมืองท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านในแม่น้ำโขงกับท่าเรือกว๋นเหล่ย ของเขตปกครองตนเองชนชาติไต ลีบสองปันนา จีนยูนนาน นอกจากนี้ห่างจากบริเวณที่ตั้งของด่านไปไม่กี่ไกลมากนักของฝั่งสหภาพเมียนมา เป็นที่ตั้งของบ่อนคาสิโน พาราไดร์ ที่เปิดให้บริการทุกวัน ส่วนทางฝั่งชายแดนของสปป.ลาว เป็นที่ตั้งของบ่อนคาสิโนของกลุ่มดอกจิวคำ ที่นักลงทุนชาวจีนเข้าพื้นที่โครงการจำนวน 60,000ไร่ ระยะเวลา 99 ปี จากรัฐบาลสปป.ลาว เพื่อดำเนินการก่อสร้างบ่อนคาสิโน และการท่องเที่ยวภายใต้ชื่อ“คิงส์โรมันส์” ส่งผลทำให้ด่านผ่อนปรนบ้านสบรวกมีนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาชมความงามของทัศนียภาพของแม่น้ำโขง และวิถีชีวิตสองฝากแม่น้ำโขง รวมทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวจีนที่นิยมมาท่องเที่ยวเสียงโขงในบ่อนคาสิโนอีกด้วย



แผนภาพที่ 4.11 แสดงที่ตั้งของบริเวณด่านผ่อนปรนบ้านสบรวกไปยังสหภาพเมียนมาและสปป.ลาว

นอกจากนี้ด่านผ่อนปรนบ้านสบรวกยังเป็นที่ตั้งของท่าเรือเล็กสำหรับข้ามฝากไปยังสหภาพเมียนมาและสปป.ลาว รวมทั้งสามารถขึ้นเรือเดินทางท่องเที่ยวจากท่าเรือท่องเที่ยวเชียงแสนและด่านผ่อนปรนสบรวกไปยังท่าเรือกว๋นเหล่ย ลีบสองปันนาได้อีกด้วย การเดินทางโดยเรือท่องเที่ยวใช้เวลาจากท่าเรือท่องเที่ยวเชียงแสนถึงเขตปกครองตนเองชนชาติไตลีบสองปันนา จีน(ตอนใต้) 2 วัน ช่วยให้นักท่องเที่ยวได้ชมทัศนียภาพธรรมชาติสองฝั่งโขงและวิถีชีวิตของชาวบ้านที่ตั้งถิ่นฐานตลอดเส้นทางในแม่น้ำโขงได้อีกด้วย จึงทำให้ปัจจุบันด่านผ่อนปรนสบรวกเป็นด่านที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุนทางการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งรัฐบาลไทยได้ปรับเวลาการปิดด่านจากเดิมที่ปิดเวลา 18.00 น. เพิ่มเป็น 20.00 น. เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนและนักท่องเที่ยวของทั้งสามประเทศได้เดินทางไปมาหาสู่กัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเดินทางเข้ามาของประชาชนชาวเมียนมาและชาวลาว เพื่อไปตรวจสุขภาพและรักษาพยาบาลโรงพยาบาลของรัฐและเอกชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในปัจจุบัน

(6)ด่านชายแดนห้วยต้นนุ่น จังหวัดแม่ฮ่องสอน- เมืองลอยก่อ รัฐกะยาห์ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

จุดผ่อนปรนชายแดนห้วยต้นนุ่น ตั้งอยู่อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตั้งอยู่ใกล้พื้นที่หมู่บ้านห้วยต้นนุ่น(ดูแผนภาพที่ 4.12)ที่มีเป้าหมายสำคัญในการผลักดันให้เป็นจุดผ่านแดนถาวรเพื่อเชื่อมต่อการเดินทาง การขนส่งสินค้าและการท่องเที่ยว จากประเทศไทยไปยังพื้นที่เชื่อมโยงกลุ่มเมืองชั้นนอกของเมียนมาผ่านรัฐกะยา(เดิมชื่อรัฐกะเรนนี่:Karenni) มีเมืองลอยก่อ (Loikaw)เป็นเมืองหลวงของรัฐ แม้จะเป็นรัฐที่มีขนาดเล็กแต่มีบทบาทเป็นจุดเชื่อมต่อการเดินทางต่อไปยังกลุ่มเมืองสำคัญทั้งกลุ่มเมืองชั้นในและเมืองชั้นนอกที่มีกำลังซื้อสูงหลายแห่ง ได้แก่ เมืองหลวงเนปิดอร์ มัณฑะเลย์ ตองกี้ ตองอู แปร์ และเมืองซันต์เว (หาดงาปาลี)



แผนภาพที่ 4.12 แสดงที่ตั้งของบริเวณบ้านห้วยต้นนุ่น และเส้นทางเชื่อมโยงด่านห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ชมรมผู้ประกอบการค้าชายแดนด่านห้วยต้นนุ่น (2559) และสำนักงานพาณิชย์จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ได้กล่าวถึง โอกาสทองทางการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยว ของจุดผ่อนปรนห้วยต้นนุ่นสรุปสาระสำคัญได้ว่า การพัฒนาเส้นทางถนนเพื่อเปิดด่านชายแดนของสหภาพเมียนมา ตรงกันข้ามจุดผ่อนปรนการค้าบ้านห้วยต้นนุ่นนั้น เป็นความประสงค์ของรัฐบาลเมียนมา ซึ่งถือว่าจุดนี้เป็นเส้นทางที่มีปัญหาความขัดแย้งภายในน้อยที่สุด และสามารถควบคุมดูแลได้ในระดับหนึ่ง เป็นเส้นทางยุทธศาสตร์ของเมียนมาที่สามารถเดินทางเชื่อมโยงไปยังเมืองเชียงใหม่ ซึ่งเป็นเมืองใหญ่อันดับสองของประเทศไทย ถึงแม้ว่าห้วยต้นนุ่นจะมีมูลค่าการนำเข้าและส่งออกน้อยกว่าจุดอื่นๆก็ตาม อีกทั้งรัฐบาลเมียนมามีนโยบายการเปิดด่านถาวร หนึ่งรัฐ หนึ่งด่านถาวร ทั้งนี้เพื่อให้ง่ายต่อการควบคุมและบริหารจัดการในการจัดสรรประโยชน์กับชนกลุ่มน้อยต่างๆในพื้นที่ ทั้งนี้รัฐกะยายังเป็นเพียงรัฐเดียวตามแนวชายแดนไทย-เมียนมาที่ยังไม่มีด่านถาวรเชื่อมต่อกัน ส่วนรัฐอื่นๆมีด่านถาวรครบหมดแล้วเช่น รัฐฉานมีด่านท่าซี้เหล็ก ตรงกันข้ามกับด่านแม่สาย,รัฐกระเหรี่ยงมีด่านเมียวดี ตรงกันข้ามกับด่านแม่สอด, รัฐตะนาวศรีมีด่านเกาะสอง ตรงกันข้ามกับด่านระนอง,รัฐกระเหรี่ยงบ้านแม่ระมี ตรงข้ามด่านพุน้ำร้อนกาญจนบุรี ซึ่งเป็นด่านถาวรกรณีพิเศษซึ่งติดกับรัฐกระเหรี่ยง ตามโครงการสร้างท่าเรือน้ำลึกทวาย แม้แต่ด่านเจดีย์สามองค์ตรงข้ามรัฐกระเหรี่ยงและด่านสิงขร ตรงข้ามรัฐตะนาวศรี ที่รัฐบาลไทยพยายามผลักดันให้เป็นด่านถาวร แต่ทางการเมียนมาก็ยังไม่ยินยอม เนื่องจากในรัฐนั้นๆมีด่านถาวรเดิมอยู่แล้ว สำหรับพื้นที่ตรงกันข้ามจุดผ่อนปรนการค้าด่านห้วยต้นนุ่น (BP13)อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน และจุดผ่อนปรนการค้าด่านเสาหิน (BP14) อำเภอ

แม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้น เป็นพื้นที่อิทธิพลของกองกำลังติดอาวุธของกองกำลังพรรคก่าวหน้าแห่งชาติคะเรนนี่ (Karen National Progressive Party: KNPP) แต่ภายหลังเมื่อรัฐบาลมีโครงการก่อสร้างเส้นทางถนนเชื่อมกับจุดผ่อนปรนการค้าบ้านห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน กองกำลังติดอาวุธกลุ่ม KNPP จึงได้ขอพื้นที่จำนวนหนึ่งเพื่อขอมีส่วนร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ในการทำธุรกิจการค้ากับผู้ประกอบการฝั่งของประเทศไทย (ซึ่งเดิมทีของกองกำลังกลุ่มแนวร่วมปลดแอกประชาชนชาติคะเรนนี่ (Karen National People Liberation Front: KNPLF) กองกำลังติดอาวุธของกองกำลังพรรคก่าวหน้าแห่งชาติคะเรนนี่ เคยเป็นกองกำลังชนกลุ่มน้อยติดอาวุธกลุ่มเดียวกันมาก่อนและแยกกันในภายหลังเนื่องจากอุดมการณ์ต่างกัน ในการเข้าร่วมและเจรจาหยุดยิงกับรัฐบาล) สำหรับโอกาสการพัฒนาทางการค้าและการท่องเที่ยว ในรัฐคะยา ได้แก่

(1) อุตสาหกรรมการเกษตร

เนื่องจากรัฐคะยา สภาพภูมิประเทศ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักและโดยมากปลูกพืชไร่ตามความต้องการของตลาด เช่น ข้าวโพด งามและถั่ว เพื่อป้อนเข้าสู่โรงงานอุตสาหกรรมทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งสภาพภูมิประเทศ ถือได้ว่าเป็นผู้ส่งออกถั่วและงาไปยังสหภาพยุโรปเป็นอันดับต้นๆ ด้วยเหตุนี้เกษตรกรไม่ได้เป็นผู้กำหนดการเพาะปลูกเองเหมือนในอดีต ที่ปลูกไว้เพื่อบริโภคยังชีพและนำไปขายเพียงเล็กน้อย พืชสวนพบได้น้อยมาก ผลไม้ปลูกไว้ตามริมรั้วเท่านั้น เทคโนโลยีด้านการเกษตรในการเพาะปลูกยังล้าหลัง ระบบชลประทานยังไม่ได้มีการพัฒนามากนัก แต่มีแนวโน้มการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจากข้อจำกัดของจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่มีสภาพพื้นที่เป็นป่าเขามากกว่าร้อยละ 90 พื้นที่เพาะปลูกส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าอนุรักษ์ ส่งผลทำให้มีพื้นที่ราบลุ่มสำหรับทำเกษตรกรรมน้อยมาก ส่วนหนึ่งก็เพาะปลูกในพื้นที่สูง และมีการบุกรุกถางพื้นที่ป่าเพื่อทำเกษตรอย่างต่อเนื่อง หากนักลงทุนไปลงทุนเช่าพื้นที่หรือร่วมทุนในเขตรัฐคะยา สภาพภูมิประเทศเป็นโอกาสอันดีอย่างยิ่ง ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ระดับสูงของสำนักงานการพัฒนากฎการเกษตรของรัฐคะยา ได้กล่าวว่ารัฐคะยาเป็นรัฐที่ประชากรมีฐานะยากจน พึ่งพาการทำเกษตรกรรมเป็นหลัก หากประเทศไทยประสงค์ให้ความช่วยเหลือทางด้านเทคโนโลยีการเกษตรต่างๆ รัฐคะยามีความยินดีต้อนรับหรือขอรับความช่วยเหลือทั้งในส่วนความร่วมมือระดับภาครัฐและภาคเอกชนของประเทศไทย พื้นที่ที่มีความเหมาะสมคือพื้นที่ราบลุ่มบริเวณแม่น้ำสาละวินในเขตเมืองเม่แซะ (Meze) และเมืองบอละแค และพื้นที่ราบสูงขนาดใหญ่ในเมืองพริโซ เมืองติโมโซ และเมืองลอยก่อ ซึ่งสูงกว่าระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 800 เมตรขึ้นไป พื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชสวน ผลไม้โดยเฉพาะพืชผลไม้กิ่งเมืองหนาว เช่น พืชตระกูลส้ม พลัม ทับทิม บ๊วย ลำไย ถั่วลิสง สัปะรด มะม่วง มังคุด ลิ้นจี่ เป็นต้น รวมถึงพืชเศรษฐกิจอื่นๆ ที่ตลาดมีแนวโน้มความต้องการในอนาคต เช่น ฝ้าย อ้อย เป็นต้น รวมถึงความต้องการของตลาดนักท่องเที่ยวต่างชาติในสภาพภูมิประเทศ อีกทั้งยังสามารถส่งกลับมาแปรรูปยังประเทศไทยที่มีเทคโนโลยีการแปรรูปสูงกว่าตลอดจนการส่งออกสู่ตลาดในประเทศจีนผ่านด่านชายแดนเมืองมูเซ ตามลำดับ

(2) ค้าปลีกและค้าส่ง

ธุรกิจค้าปลีกค้าส่งในรัฐคะยา กำลังเติบโตอย่างรวดเร็วและเห็นภาพชัดเจนมากที่สุด โดยเฉพาะบริเวณตลาดลอยก่อ ซึ่งเป็นศูนย์กลางค้าขายที่สำคัญ ดำเนินการโดยกลุ่มพ่อค้าที่มีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น โดยเฉพาะพ่อค้าที่เป็นสมาชิกหอการค้าและอุตสาหกรรมของรัฐคะยา การอยู่อาศัยของประชากรกระจุกตัวในเขตเมืองลอยก่อ เมืองติโมโซ จึงมีร้านค้าปลีกกระจายอยู่เป็นจำนวนมาก สินค้าที่ต้องการคือสินค้าอุปโภคบริโภคทุกชนิด สินค้าส่วนใหญ่เป็นสินค้าผลิตในเมียนมา และสินค้านำเข้ามาจากประเทศจีน รวมกันมากกว่าร้อยละ 95 สินค้าไทยมีปริมาณน้อยมาก และส่วนใหญ่ของสินค้าไทย

เข้ามาทางด้านแม่สอด –เมืองมณฑลและจังหวัดจันทบุรีมายังเมืองลพบุรี ยกเว้นสินค้าประเภทเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์และไม่ใช่แอลกอฮอล์ จะนำเข้ามามากจากทางจุดผ่อนปรนทางการค้าทั้ง 3 แห่งของจังหวัด แม่ฮ่องสอน ซึ่งสินค้าที่มีแนวโน้มต้องการเพิ่มขึ้นเป็นโอกาสในการลงทุนคือ

- เครื่องอุปโภคบริโภค เช่น เครื่องดื่ม อาหาร เครื่องปรุง น้ำมันพืช น้ำดื่มสะอาด
- การเกษตร เช่น ปุ๋ย ยากำจัดศัตรูพืช เครื่องจักรกลการเกษตร เครื่องมือเกษตร
- การก่อสร้าง เช่น ปูนซีเมนต์ กระเบื้อง เหล็ก อิฐ ยิบซั่ม และอุปกรณ์เครื่องมือ

การก่อสร้าง

- น้ำมันเชื้อเพลิง เช่น น้ำมันเบนซิน น้ำมันดีเซล
- ชิ้นส่วนอะไหล่รถยนต์ เช่น เครื่องยนต์ เครื่องจักรกลเกษตร

เนื่องจากสินค้าส่วนใหญ่มีทั้งสินค้าในประเทศและสินค้าจากจีน ซึ่งมีราคาถูกแต่คุณภาพต่ำถึงปานกลาง สินค้าบางประเภทมีคุณภาพสูงแต่ราคาจะสูงตามไปด้วย หากนักลงทุนไทยจะส่งออกไปยังผู้ค้าส่งในรัฐยะลาได้ รวมถึงสามารถบริหารจัดการต้นทุนให้ต่ำ ทำให้สินค้าไทยสามารถเข้าไปแข่งขันได้ เพราะชาวเมียนมาและผู้ที่มีกำลังซื้อมีความนิยมคุณภาพในสินค้าของไทย และหากประเทศไทยสามารถพัฒนาและปรับปรุงถนน ซึ่งเป็นเส้นทางขนส่งให้ดีขึ้น จะสามารถลดต้นทุนและเพิ่มยอดมูลค่าการค้าให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องได้

(3)อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

รัฐยะลากำลังอยู่ในช่วงการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการบ่มเพาะบุคลากรอย่างเร่งด่วน โดยมีองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGOs) ของสหประชาชาติ และประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป รวมถึงองค์กรในประเทศให้ความช่วยเหลือ โดยมีทั้งประเทศนอร์เวย์ สวีเดน เยอรมันและเนเธอร์แลนด์ เช่น International Trade Centre(ITC), The World Tourism Organization (UNWTO), Netherlands Trust Fund, Myanmar Tourism Marketing (MTM) ทั้งนี้รัฐยะลามีแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตผู้คนและนิเวศธรรมชาติ(Ecosystem)ที่งดงาม เช่น วัด Taung Kwe, Pan Pet Kayan village, and Hta Nee La Leh Kayah village ซึ่งเป็นที่ตั้งหมู่บ้านกระเหรี่ยงคอยาว (ปะด่อง: Kayan),Seven Lake ทะเลสาบธรรมชาติทั้ง 7 ซึ่งอยู่บริเวณใกล้เคียงกัน, ทะเลสาบNgwe Taung ธรรมชาติขนาดใหญ่ที่เมืองดีโมโซ, แก่งหินน้ำปอน เมืองบอละแคและน้ำสาละวินในเมืองผาซอ,และถ้ำต่างๆอีกกว่า 10 แห่ง สำหรับทะเลสาบทั้ง 7 ในบริเวณหมู่บ้านHta Nee La Lehนั้น ทางรัฐท้องถิ่นรัฐยะลากำหนดเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่เป็นศูนย์กลางแหล่งท่องเที่ยวของรัฐ อยู่ในเขตเมืองดีโมโซ ห่างจากเมืองลพบุรีประมาณ 19 กิโลเมตร เป็นแหล่งน้ำทางธรรมชาติที่บริสุทธิ์ งดงามสะท้อนวิถีชีวิตอันเป็นเอกลักษณ์ของชาวคะยาได้เป็นอย่างดี และเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมสำหรับพักผ่อนหย่อนใจของชาวเมืองในรัฐยะลา อีกทั้งยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามอื่นๆ อีกมากมาย ที่ยังรอการพัฒนาและบริหารจัดการและการลงทุนให้ได้มาตรฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งท่องเที่ยวที่ใกล้แหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น แม่น้ำปาย แม่น้ำปอน และแม่น้ำสาละวิน เป็นต้น ทั้งยังมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวศักยภาพใหม่เช่น หมู่บ้านและวิถีชีวิตชาวกระเหรี่ยงแดง ไทใหญ่ น้ำตกบาลูของ รัฐยะลาเป็นรัฐที่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงอันดับสองของสหภาพเมียนมา คือทะเลสาบอินเล ซึ่งรองจากเมืองพุกาม โดยห่างจากเมืองลพบุรีเพียง 125 กิโลเมตรแต่นักท่องเที่ยวไม่นิยมเดินทางต่อมาท่องเที่ยวในรัฐยะลาเท่าที่ควร เพราะการเดินทางมารัฐยะลานั้น เมื่อนักท่องเที่ยวมาเยือนก็จะต้องกลับเส้นทางเดิม ไม่สามารถท่องเที่ยวต่อมาทางตอนล่างของรัฐได้ เนื่องจากเส้นทางการเดินทางที่ยากลำบาก แต่อย่างไรก็ตามธุรกิจการท่องเที่ยวของเมียนมากำลังเติบโตอย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและธรรมชาติหลากหลาย โดยเมื่อปี 2015ที่ผ่านมา มีนักท่องเที่ยว

ต่างชาติเข้าสหภาพเมียนมามากกว่า 4.68 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 2014 ถึงร้อยละ 52 มีสัดส่วนนักท่องเที่ยวไทยมากที่สุด ร้อยละ 17.52 รองลงมาก็จะเป็นนักท่องเที่ยวจีน ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา เกาหลี สิงคโปร์และมาเลเซีย ตามลำดับ โดยนักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนใหญ่เดินทางมาทางบกผ่านด่านชายแดนไทย แม่สาย-ท่าขี้เหล็ก แม่สอด-เมียวดี ด่านพุน้ำร้อน กาญจนบุรีและด่านระนอง-เกาะสอง คิดเป็นร้อยละ 82.91 ส่วนการเดินทางทางอากาศคิดเป็นร้อยละ 17.09 โอกาสของนักลงทุนและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวของแม่ฮ่องสอนนั้นมีสูง หากสามารถผลักดันการเปิดเป็นด่านถาวรให้บุคคลประเทศที่สามหรือบุคคลสหภาพเมียนมาเดินทางเข้าออกได้ ด้วยเป็นเส้นทางยุทธศาสตร์เชื่อมต่อโลจิสติกส์ด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการที่มีประสิทธิภาพมากและนำไปสู่การกระจายหรือแลกเปลี่ยนจำนวนนักท่องเที่ยวจากเมืองหลัก คือ เชียงใหม่กับมณฑลเหล่ย์ ให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกันด้วยเส้นทางบกผ่านจุดผ่านแดนห้วยต้นนุ่นและจังหวัดแม่ฮ่องสอน นอกจากนี้ยังพบว่าทั้งประเทศไทยและสหภาพเมียนมาต่างเรียกขานนามเมืองต่างก็เป็นแผ่นดินทอง(สุวรรณภูมิ) เช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงเป็นโอกาสสำคัญที่จะกำหนดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเส้นทางสายแผ่นดินทอง(Golden Land Road Circle) ร่วมกัน(ดูแผนภาพที่ 4.13) โดยเน้นการเดินทางด้วยเส้นทางบกร่วมกัน ผ่านพื้นที่ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมและเส้นทางวิถีชีวิตและธรรมชาติของประชาชนทั้งสองประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางผ่านและมีการกระจายรายได้สู่ชนบทของทั้งสองประเทศ โดยเริ่มต้นเส้นทางจากกรุงเทพมหานครและเมืองย่างกุ้ง โดยผ่านเส้นทางตามหัวเมืองต่างๆ ดังนี้

- กรุงเทพมหานคร (เมืองหลวงและแหล่งประวัติศาสตร์และแหล่งท่องเที่ยว)
- อยุธยา (เมืองโบราณ อุทยานประวัติศาสตร์)
- นครสวรรค์ (เมืองประวัติศาสตร์ลุ่มน้ำเจ้าพระยา)
- พิษณุโลก (เมืองโบราณ)
- สุโขทัย (อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย)
- ลำปาง (เมืองโบราณ)
- ลำพูน (เมืองโบราณ ศูนย์กลางอาณาจักรหริภุญชัย)
- เชียงใหม่ (เมืองโบราณ ศูนย์กลางอาณาจักรล้านนาและแหล่งท่องเที่ยวยอด

นิยมของชาวตะวันตกและชาวจีน)

- แม่ฮ่องสอน (ปาย (เมืองประวัติศาสตร์และธรรมชาติแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม

ของนักท่องเที่ยวต่างชาติ)

- ขุนยวม (ด่านห้วยต้นนุ่น เส้นทางประวัติศาสตร์สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2)
- ผาซอ (รัฐคะยา เมืองเส้นทางประวัติศาสตร์สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 และ

ธรรมชาติลุ่มน้ำสาละวิน)

- ลอยก่อ (เมืองหลวงรัฐคะยา เมืองการค้าและชาติบนที่ราบสูง)
- ตองยี (เมืองหลวงของไทใหญ่, ทะเลสาบอินเล แหล่งท่องเที่ยวอันดับสองที่

นักท่องเที่ยวมาเยือนสหภาพเมียนมา)

- มณฑลเหล่ย์ (เมืองหลวงแห่งสุดท้ายของเมียนมา เมืองเก่าอมรปุระ เมืองเก่า

กรุงอังวะ)

- บากัน (เมืองโบราณอาณาจักรพุกาม ทะเลเจดีย์)
- ตองวินยี (เมืองโบราณปีตานิ ส่วนหนึ่งของอาณาจักรศรีเกษตร มรดกโลก

แห่งแรกของสหภาพเมียนมา)

- แปรหรือพยู (เมืองโบราณศูนย์กลางอาณาจักรพะยูหรือศรีเกษตร เมืองมรดกโลกแห่งแรกของสหภาพเมียนมา)

- ย่างกุ้ง (เมืองหลวงเก่า ศูนย์กลางวัฒนธรรมและการค้าขาย)

- บาโก (อาณาจักรมอญ เมืองโบราณกรุงหงสาวดี พระธาตุมูเตตาหรือชเวมอดอ เมืองที่มีความผูกพันทางประวัติศาสตร์กับอาณาจักรกรุงศรีอยุธยา)

- ไจ้ทียอ (พระธาตุนันทน์แขวน แหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมของคนไทย)

- เมะล่ายหรือเมืองมะละแหม่งที่คนไทยรู้จัก ติดกับเมืองมะตะมะ เป็นเมืองท่าค้าขายทางทะเลและอุตสาหกรรมประมง

- ทวาย (เมืองโบราณทวายยุคทวารวดี, ชายหาดเมะมะกันที่กำลังมีชื่อเสียง)

- มะริด (เมืองท่าอุตสาหกรรมการทำประมง)

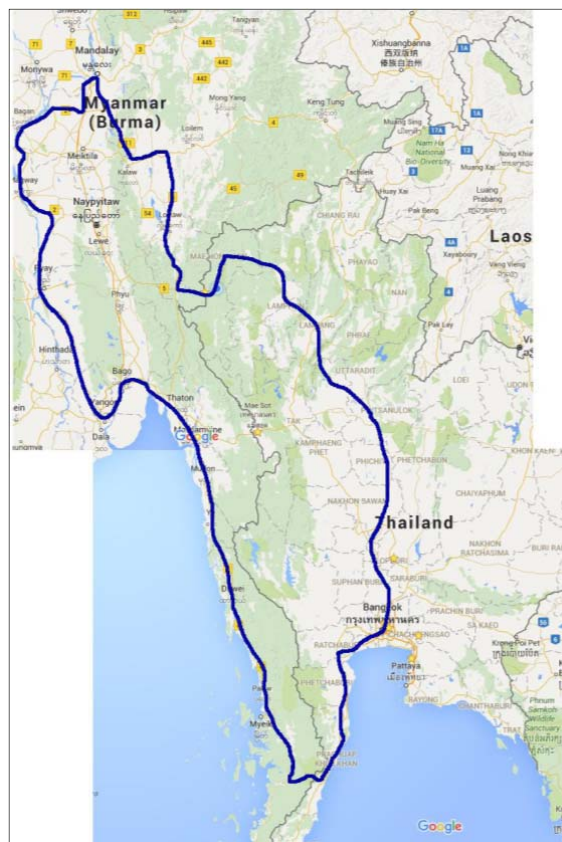
- ตะนาวศรี (ด่านสิงขร เมืองประวัติศาสตร์การค้า)

- ประจวบคีรีขันธ์ (หัวหิน เมืองชายหาดและชายทะเลที่มีชื่อเสียง)

- เพชรบุรี (เมืองชายหาดและชายทะเลที่มีชื่อเสียง)

- สมุทรสงครามและสมุทรสาคร (ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ตลาดน้ำอัมพวา เมืองท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง)

- นครปฐม (เมืองโบราณยุคทวารวดี)



แผนภาพที่ 4.13 แสดงเส้นทางท่องเที่ยวสายแผ่นดินทอง (Golden Land Road Circle) ไทย-เมียนมา

(7) ด้านก๊วผาวอก อำเภอเชียงดาว-เมืองสาด รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

ก๊วผาวอก เป็นชื่อเรียกช่องเขาธรรมชาติที่เป็นที่ตั้งของด่านชายแดนระหว่างตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่กับด่านพญาตองซู รัฐฉาน สหภาพเมียนมา ตั้งอยู่ห่างจากเมืองเชียงใหม่ประมาณ 120 กิโลเมตร โดยเส้นทางจากด่านนี้เชื่อมกับเมืองหาง เมืองโตน เมืองสาด เมืองปัน เมืองตองจี และมณฑลเลย ซึ่งเป็นกลุ่มเมืองเศรษฐกิจชั้นในที่สำคัญเชื่อมกับเมืองหลวงใหม่เนปิตอร์

สำหรับก๊วผาวอกในปัจจุบันเป็นด่านปิด ไม่อนุญาตเดินทางเข้า-ออกได้ (ดูแผนภาพที่ 4.14) โดยที่ตั้งของด่านปัจจุบันตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติบ้านอรุโณทัย หมู่ 10 ตำบลแม่ทะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ลักษณะทางกายภาพเป็นด้านธรรมชาติที่ไม่มีพรมแดนที่เป็นเขตแนวกันที่ชัดเจน สภาพบริเวณที่ตั้งด่านและพื้นที่เชื่อมโยงเป็นป่าไม้อุดมสมบูรณ์ เป็นช่องแคบหุบเขากว้างประมาณ 200 เมตร มีอาณาเขตดินแดนติดต่อกับบ้านป่าแหม เมืองหางและเมืองโตน รัฐฉาน สหภาพเมียนมา ในอดีตเป็นด่านที่ใช้เดินทางไปมาของประชาชนในพื้นที่ทั้งสองประเทศ ต่อมาปี 2538-2539 เคยเปิดเป็นด่านผ่อนปรนชั่วคราวและถูกปิดไปในปี 2554 เนื่องจากปัญหาความมั่นคงชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมาและปัญหาการสู้รบกันของชนกลุ่มน้อยบริเวณตะเข็บชายแดน อีกทั้งยังรวมถึงปัญหาการขนส่งยาเสพติดเข้ามายังพื้นที่ชายแดนเพื่อเข้ามายังประเทศไทยที่เพิ่มมากขึ้น จึงส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ จึงทำให้ด่านผ่อนปรนก๊วผาวอกถูกปิด และต่อจากนั้นมาก็ไม่เคยเปิดอีกจนถึงปัจจุบัน



แผนภาพที่ 4.14 แสดงที่ตั้งของด่านก๊วผาวอก ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

แต่อย่างไรก็ตามความพยายามของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเปิดด่านชายแดน ได้พยายามผลักดันให้เปิดด่านก๊วผาวอกอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสองประเทศ จากผลการศึกษาลักษณะทางกายภาพ พบว่า เส้นทางเชื่อมต่อจากด่านก๊วผาวอก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผ่านไปยังเมืองหาง เมืองโตน เมืองสาด และเมืองหลวงใหม่เนปิตอร์ของสหภาพเมียนมานั้น มีความเหมาะสมต่อการยกระดับการเปิดด่านถาวรในอนาคต เนื่องจากมีระยะทางประมาณ 300 กิโลเมตร เป็นเส้นทางราบที่เชื่อมเมืองชายแดนรัฐฉานและเมืองเศรษฐกิจชั้นในของสหภาพเมียนมา แบ่งออกได้ 4 เส้นทางสำคัญได้แก่

- 1) เส้นทางเชื่อมเมืองหลวงใหม่เนปิตอร์ จากก๊วผาวอก-เมืองหาง - เมืองโตน - ลางเคอ-เนปิตอร์ ระยะทางประมาณ 300 กิโลเมตร

- 2) เส้นทางเชื่อมเมืองหลวงรัฐฉานกับเมืองหลวงใหม่ จากก๊วผาวอก-ตองจี ระยะทางประมาณ 150 กิโลเมตรและเชื่อมกับเมืองหลวงใหม่เนปิตอร์ ประมาณ 200 กิโลเมตร
- 3) เส้นทางเชื่อมเมืองเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวขึ้นใน จากก๊วผาวอก-ตองจี-มณฑลเลย์-ลู่ลี่ (จีนตอนใต้)
- 4) เส้นทางเชื่อมเมืองชายแดนรัฐฉานกับรัฐคะยาร์ จากก๊วผาวอก-เมืองหาง-เมืองโตน (รัฐฉาน)-ลอยก่อ(รัฐคะยาร์)-หัวยตันนุ่น แม่ฮ่องสอน

(8) ด้านพระเจดีย์สามองค์ อำเภอสังขละบุรีกับ - รัฐตะนาวศรี สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

ด้านพระเจดีย์สามองค์ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เป็นด่านผ่อนปรนที่มีสินค้านำเข้าและส่งออกคือ เฟอร์นิเจอร์ไม้ เครื่องประดับ อัญมณี เครื่องปรุงรส และเครื่องดื่มประเภทน้ำอัดลม เครื่องสำอาง ภายหลังสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาเปิดประเทศมากขึ้น ยอดการส่งออกสูงถึง 100 ล้านบาท เริ่มมีธุรกิจท่องเที่ยวในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาเพิ่มสูงขึ้น มีรูปแบบการท่องเที่ยวแบบบริษัทนำเที่ยว ซึ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวรถตู้และรถโดยสารนำเที่ยว 2 ชั้น ส่วนใหญ่เดินทางมาจากจังหวัดใกล้เคียงกับกาญจนบุรี และกรุงเทพมหานคร และแบบผ่านชมรมท่องเที่ยวของชุมชนซึ่งเป็นการจัดตั้งโดยชุมชนกันเอง โดยประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 27 สิงหาคม 2541 โดยให้ชาวต่างประเทศเดินทางเข้า-ออก บริเวณดังกล่าวได้เฉพาะการท่องเที่ยวเท่านั้น โดยเปิดทุกวันเวลา 08.30 -17.00 น. และกำหนดมาตรการปฏิบัติ ดังนี้

- 1.ให้ชาวต่างประเทศที่จะเดินทางออกนอกราชอาณาจักร ทางด้านพระเจดีย์สามองค์ ลงชื่อเป็นหลักฐานกับเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองประจำด่าน และเจ้าหน้าที่ต้องออกบัตรแสดงตนให้ชาวต่างประเทศ

- 2.เมื่อชาวต่างประเทศเดินทางกลับเข้ามาในราชอาณาจักรทางด้านพระเจดีย์สามองค์ เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองประจำด่าน จะต้องตรวจสอบว่ารายชื่อชาวต่างประเทศผู้เดินทางกลับเข้ามาในราชอาณาจักรนั้น ต้องมีบัญชีรายชื่อของผู้เดินทางออก นอกราชอาณาจักรที่ด้านพระเจดีย์สามองค์ได้จัดทำไว้ จึงอนุญาตให้ชาวต่างประเทศผู้นั้นเข้ามาในราชอาณาจักรได้ หากไม่มีบัญชีรายชื่อ ห้ามเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรโดยเด็ดขาด

ดังนั้นด้านตรวจคนเข้าเมืองด้านพระเจดีย์สามองค์ อำเภอสังขละบุรี จึงไม่ใช่จุดผ่านแดนถาวร จึงไม่มีการประทับตราเข้า-ออก ในหนังสือเดินทาง และไม่สามารถขอ Visa on Arrival ในปัจจุบันได้แต่อย่างใด

(9)ด้านสิงขร บ้านไร่เครา ตำบลคลองวาฬ ประจวบคีรีขันธ์กับ-รัฐตะนาวศรี สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

ด้านผ่อนปรนสิงขร ตั้งอยู่บริเวณบ้านไร่เครา หมู่ที่ 6 ตำบลคลองวาฬ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์(ดูแผนภาพที่ 4.15)อยู่ตรงกันข้ามบ้านมูตอง เมืองมะริด รัฐตะนาวศรี สหภาพเมียนมา บ้านมูตองเป็นหมู่บ้านติดกับด้านสิงขรชายแดนไทยทางเข้าหมู่บ้านมีหน่วยทหารพม่าประจำอยู่ที่ชายแดนเป็นจุดตรวจของสหภาพเมียนมา ห่างจากจุดตรวจเข้าไปประมาณ 800 เมตร เปิดทำการทุกวันเวลา 06.30-18.30 น.ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย วันที่ 27 มีนาคม 2558 โดยอาศัยข้อกำหนด ของด่านศุลกากร ดังนี้

1. ให้ใช้หนังสือเดินทาง บัตรผ่านแดน และบัตรผ่านแดนชั่วคราว เป็นเอกสารในการเดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักร

2. อนุญาตให้เฉพาะบุคคลสัญชาติไทย และบุคคลสัญชาติเมียนมา เดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักร

3. อนุญาตให้บุคคลสัญชาติเมียนมา ที่เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรสามารถเดินทางได้ภายในเขตพื้นที่อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เท่านั้น โดยให้พำนักได้ครั้งละไม่เกิน 2 วัน (พักค้างได้ 1 คืน) และต้องเดินทางกลับออกไปนอกราชอาณาจักรผ่านทางช่องทางเดิม

4. ห้ามมิให้ดำเนินการที่เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิประเทศบริเวณด้านสิงขร โดยให้ปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2542 และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2548 อย่างเคร่งครัด ประกาศ ณ วันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2558



แผนภาพที่ 4.15 แสดงที่ตั้งของด่านผ่อนปรนสิงขร ตำบลคลองวาฬ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ปัจจุบันด้านสิงขร เป็นช่องทางสำคัญในการขนส่งสินค้าข้ามแดนทั้งสินค้าอุปโภคและบริโภค วัสดุก่อสร้างและน้ำมันเชื้อเพลิงจากฝั่งประเทศไทยไปรัฐมะริด สหภาพเมียนมา มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องในปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของฝั่งไทย เพื่อรองรับการยกระดับการเปิดด่านถาวร และการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตามปัญหาที่สำคัญต่อการขยายตัวด้านการขนส่งและการท่องเที่ยวของเมืองมูตองที่สำคัญคือ ขาดงบประมาณในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับการขยายเมือง และการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหากระแสไฟฟ้าไม่พอเพียงต่อการบริโภค ส่งผลต่อภาคส่วนธุรกิจที่เกี่ยวข้องทั้งภาคธุรกิจขนส่งและบริการ ถึงแม้ว่าจะมีความพยายามผลักดันให้ด้านสิงขรเป็นด่านถาวรก็ตาม แต่ด้วยข้อจำกัดของฝั่งสหภาพเมียนมา จึงไม่สามารถดำเนินการให้เกิดเป็นรูปธรรมแต่อย่างใด

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า เมียนมา หรือสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา มีมูลค่าการค้าข้ามแดนในระบบกว่า 200,000 ล้านบาท/ปี มูลค่าส่วนใหญ่อยู่ที่ด้านชายแดนอำเภอแม่สอดจังหวัดตาก และอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ขณะที่การค้าตามแนวชายแดนผ่านช่องทางจุดผ่อนปรนและช่องทางเข้าออกตามธรรมชาติที่ตรวจสอบได้ยากอีกเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และหอการค้าไทย จึงได้มีความประสงค์ผลักดันให้เกิดการเปิดด่านชายแดนเพื่อให้เกิดการลงทุนค้าขายในพื้นที่จุดผ่านแดนไทยเมียนมาหลายแห่ง คือ

1)การเปิดจุดผ่านแดนบ้านพุน้ำร้อนให้เป็นด่านถาวรเป็นกรณีพิเศษเพื่อเชื่อมโยงกับโครงการทำเรื่อน้ำลิกทวาย (แต่การดำเนินการต่อหลังการเปิดด่านถาวรยังไม่ชัดเจนมากนัก)

2)การผลักดันให้จุดผ่านแดนสิงขร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นด่านถาวร เชื่อมโยงการค้ากับเมืองมะริด และตะนาวศรี ซึ่งเป็นแหล่งสินค้าด้านการประมงที่สำคัญของสหภาพเมียนมา

3)การผลักดันจุดผ่านแดนห้วยต้นนุ่น จังหวัดแม่ฮ่องสอนให้เป็นจุดเชื่อมโยงการค้าข้ามแดนกับเมืองหลักที่มีกำลังซื้อสูงคือเมืองหลวงเนปีดอร์ มณฑลพะเย่และเมืองใกล้เคียง

4)การผลักดันจุดผ่อนปรนก๊วผาวอก จังหวัดเชียงใหม่ ให้เป็นด่านถาวรเพื่อเชื่อมต่อการค้ากับเมืองตองจี เมืองหลวงของรัฐฉาน สหภาพเมียนมา

ในขณะที่มีข้อค้นพบต่อกรณีนโยบายการผลักดันการเปิดด่านชายแดนให้เป็นการดำเนินการนั้นพบว่า รัฐบาลกลางเมียนมามีนโยบาย“หนึ่งรัฐ หนึ่งด่านถาวร”เช่นรัฐฉานมีด่านท่าซี้เหล็ก ตรงกันข้ามกับด่านแม่สาย,รัฐกระเหรี่ยงมีด่านเมียวดี ตรงกันข้ามกับด่านแม่สอ,รัฐตะนาวศรีมีด่านเกาะสอง ตรงกันข้ามกับด่านระนอง,รัฐกระเหรี่ยงบ้านแม่ละมี ตรงข้ามด่านพุน้ำร้อน เป็นที่ตั้งด่านถาวรกรณีพิเศษตามโครงการสร้างท่าเรื่อน้ำลิกทวาย แม้แต่ด่านเจดีย์สามองค์ตรงข้ามรัฐกระเหรี่ยงและด่านสิงขรตรงข้ามรัฐตะนาวศรีที่ทางรัฐบาลไทยผลักดันให้เป็นด่านถาวรก็ยังไม่สามารถดำเนินการได้ ทั้งนี้มาจากปัจจัยสำคัญจากการควบคุมชนกลุ่มน้อย และบริหารจัดการในการจัดสรรผลประโยชน์กับชนกลุ่มน้อยต่างๆในพื้นที่ตามแนวชายแดน ซึ่งปัจจุบันได้มีการเร่งดำเนินการเจรจาหยุดยิงกับกองกำลังติดอาวุธในแต่ละรัฐ

อย่างไรก็ตามด่านชายแดนที่รัฐบาลเมียนมาให้ความสำคัญประกอบด้วย ด่านแม่สอเพื่อรองรับการเชื่อมต่อการค้า การลงทุนบนเส้นทางย่างกุ้ง-แม่สอ และยุทธศาสตร์เชื่อมโยงโครงข่ายการคมนาคมทางบก ไทย-เมียนมา-อินเดีย รวมทั้งยังพบว่า มีการผลักดันให้รัฐบาลไทยยกระดับจุดผ่อนปรนห้วยต้นนุ่นให้เป็นด่านถาวรเชื่อมโยงกับรัฐคะยาและกลุ่มเมืองขึ้นในเนื่องจากรัฐบาลเมียนมาเห็นว่าบริเวณนี้มีความสงบและสามารถบริหารจัดการจัดสรรผลประโยชน์กับชนกลุ่มน้อยได้ แต่ด้วยสภาพพื้นที่การเป็นป่าเขาและที่ตั้งด่านอยู่ในเขตอนุรักษ์สัตว์ป่าและพันธุ์พืช การดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสิ่งอำนวยความสะดวกจึงยังไม่สามารถดำเนินการได้ อีกทั้งการเดินทางผ่านเส้นทางทางบกในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีความคดเคี้ยวลาดชัน จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาและการก่อสร้างถนนสายใหม่เพื่อรองรับการยกระดับด่านถาวรแห่งนี้ เป็นต้น

สำหรับในมิติการเดินทางท่องเที่ยวข้ามแดนผ่านด่านชายแดนของประเทศไทยไปยังแหล่งท่องเที่ยวของสหภาพเมียนมาที่มีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลเชิงสถิติของกระทรวงการท่องเที่ยวและโรงแรมของสหภาพเมียนมาแสดงให้เห็นว่า5ปีที่ผ่านมา มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากเดิมที่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้าไปยังสหภาพเมียนมา ผ่านจุดผ่านแดนรวม จำนวน 4.2-4.6 แสนคน ในปีพ.ศ.2555-2556 แต่เพิ่มขึ้น3 เท่าตัวโดยในปี2557 จำนวน1.14 ล้านคนในปี 2558 จำนวน1.94 ล้านคนและในปี2559เพิ่มขึ้นเป็น3.37ล้านคน(Ministry of Hotels and Tourism.(2011-2015) โดยจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยวของเมียนมานั้น ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มเมืองขึ้นในและชั้นนอกที่มีโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับดีกว่าพื้นที่ชายแดน โดยมีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ5สถานที่ศักดิ์สิทธิ์(1)พระมหาเจดีย์ชเวดากองเมืองย่างกุ้ง (2)พระมหาเจดีย์ชเวสิกอง และทุ่งเจดีย์เมืองพุกาม (Bagan, Pagan)(3)พระมหาเจดีย์ชเวมอดอและพระราชวังบุเรงนอง เมืองหงสาวดี(4)พระมหาชัยมุนี เมืองมณฑลพะเย่ และพระราชวังมณฑลพะเย่ (5)พระธาตุอินทร์แขวน (Kyaiktiyo Pagoda) เมืองไจ้เก้โก่ ตลอดจนมี 5 แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติสำคัญ ได้แก่(1)ทะเลสาบอินเล (Inle Lake)(2)ทะเลสาบกัณดอร์จี (Kandawgi Lake) (3)ทะเลสาบอินยา (Inya Lake) (4)กะลอ์เทือกเขาซานโยมา (Kalaw) และ(5)หาด

งาปาลี(Ngapali Beach) ในขณะที่นักท่องเที่ยวชาวเมียนมานิยมเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยด้วยวัตถุประสงค์ส่วนใหญ่คือการเลือกซื้อสินค้า การรักษาพยาบาล และร่วมสัมผัสวิถีวัฒนธรรมไทยในงานเทศกาลต่างๆ เช่น เทศกาลลอยกระทง เป็นต้น

ดังนั้นองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับเมียนมา จึงเกี่ยวข้องกับการกำหนดจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวชายแดนร่วมกับจุดหมายปลายทางหลักของไทยและเมียนมา เช่น การจัดกลุ่มจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่และแม่ฮ่องสอน ให้เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวชายแดนของประเทศไทยเมียนมา ภายใต้กลไกเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา โดยด่านชายแดนแม่สาย (และท่าเรือท่องเที่ยวเชียงแสน)จังหวัดเชียงราย เป็นจุดเชื่อมต่อการท่องเที่ยวกับรัฐฉาน ด่านชายแดนห้วยต้นนุ่น จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจุดเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับรัฐกะยาและกลุ่มเมืองท่องเที่ยวหลักที่อยู่ในกลุ่มเมืองขึ้นนอกและขึ้นในของเมียนมา โดยเฉพาะเมืองพุกาม มัณฑะเลย์ หงสาวดี แปร ตองอุและหากการดำเนินการวิจัยนี้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องจนนำไปสู่การสร้างความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยวชายแดนและเชื่อมโยงการท่องเที่ยวไทยเมียนมาร่วมกันได้จะนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ของการพัฒนาการท่องเที่ยวของเขตอารยธรรมล้านนา ในการกระจายการท่องเที่ยวจากเมืองหลักคือจังหวัดเชียงใหม่ ไปสู่จังหวัดในเขตพื้นที่และเชื่อมโยงภายนอกเขตกับเมียนมา สร้างเส้นทางการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาเชื่อมโยงกับเมืองท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบนฐานความสัมพันธ์เชิงประวัติศาสตร์ของเชียงราย พุกาม มัณฑะเลย์ แม่ฮ่องสอนและเชียงใหม่ได้เป็นอย่างดีด้วย รวมไปถึงการขยายความร่วมมือการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกด้านวัฒนธรรมจากอยุธยาเชื่อมโยงกับย่างกุ้งผ่านด่านชายแดนแม่สอด ตลอดจนกลุ่มเมืองท่องเที่ยวสุขภาพโลก ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งตะวันตก ภายใต้ความร่วมมือระหว่างจังหวัดกาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์และระนอง กับมะริด ทวาย ตะนาวศรี ตามลำดับ

4.1.2 ผลการศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยว และองค์ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

จากผลการดำเนินการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยว และองค์ประกอบการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา ประกอบด้วย ด่านชายแดนถาวรจำนวน 3 แห่ง ด่านชายแดนแม่สาย จังหวัดเชียงราย ด่านชายแดนแม่สอด จังหวัดตาก และด่านชายแดนสะพานปลา จังหวัดระนอง รวมทั้งด่านชายแดนที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวคือ ด่านชายแดนถาวรพุน้ำร้อน จังหวัดกาญจนบุรี จุดผ่อนปรนชั่วคราวห้วยต้นนุ่น จังหวัดแม่ฮ่องสอน และจุดผ่อนปรนสิงขร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีผลการศึกษา ดังนี้

1) ด่านชายแดนแม่สาย จังหวัดเชียงราย เชื่อมโยงกับกับเมืองท่าซีเหล็กัฐฉาน

นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน ส่วนใหญ่คือนักท่องเที่ยวชาวไทยเพศหญิง (ร้อยละ 60.70) มีอายุระหว่าง 25-34 ปี (ร้อยละ 32.50) มีสถานภาพโสด(ร้อยละ 52.10) มีการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 39.3)ประกอบอาชีพพนักงานเอกชน/หน่วยงานเอกชน(ร้อยละ 25.90)มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท/เดือน(ร้อยละ 49.40)

การเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ด่านชายแดนนักท่องเที่ยวเกือบทั้งหมดวางแผนท่องเที่ยวด้วยตนเอง หรือที่นิยมเรียกว่า Free Individual Traveler: F.I.T)คือนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้ซื้อแพคเกจการท่องเที่ยวผ่านบริษัทนำเที่ยว(ร้อยละ 84.50) ปรึกษาหารีวางแผนการเดินทางกับคนใกล้ชิด เพื่อน/

ครอบครัว(ร้อยละ44.20)จากนั้นจึงเดินทางมาด้วยรถยนต์ส่วนตัว(ร้อยละ60.50)เดินทางพร้อมกับกลุ่มเพื่อน(ร้อยละ 34.60)รองลงมาคือเดินทางมากับครอบครัว(ร้อยละ 32.50)จำนวน 3-5 คน(ร้อยละ 33.50)เดินทางมาท่องเที่ยวซ้ำมากกว่า 5 ครั้งขึ้นไป(ร้อยละ 59.40) แต่แต่ละครั้งเป็นการเดินทางมาท่องเที่ยวแบบไป-กลับ ไม่พักค้างคืน(ร้อยละ 61.50) และหากจำเป็นต้องพักส่วนใหญ่เลือกพักบ้านเพื่อน/ญาติ/คนรู้จัก(ร้อยละ45.30) มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวไม่เกิน1,000 บาท(ร้อยละ 40.30) รองลงมาคือ ตั้งแต่1,000 – 5,000 บาท(ร้อยละ 37.50) เป็นที่น่าสังเกตว่า การใช้จ่ายในการซื้อสินค้าหรือบริการยังมีความพฤติกรรมการในการใช้จ่ายในระดับปานกลางต่อการซื้อเครื่องประดับ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ใช้บริการร้านอาหาร กิจกรรมท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม สปา นวด กิจกรรมผ่อนคลาย ของฝากจำพวกอาหาร ขนม ผลไม้ สินค้าที่ระลึกของประเทศเพื่อนบ้าน และการใช้บริการที่พัก/โรงแรม

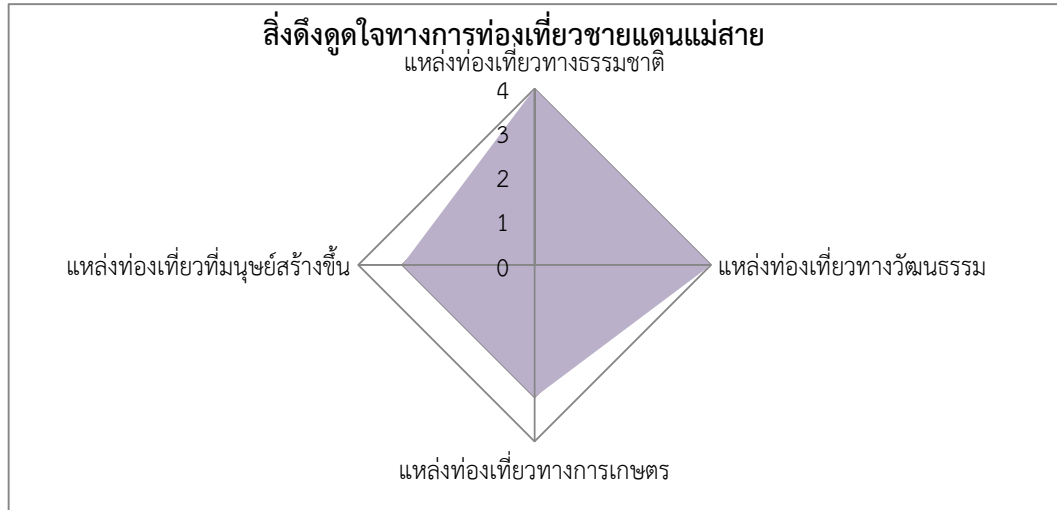
สำหรับประเด็นที่น่าสนใจเป็นอย่างมากคือจุดประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวในปัจจุบันส่วนใหญ่คือเพื่อพักผ่อน(ร้อยละ68.60) เพื่อความสนุกสนานและความบันเทิง(ร้อยละ61.70) อีกทั้งยังมีผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรมและหาความรู้(ร้อยละ15.80)ใกล้เคียงกันกับจุดประสงค์เพื่อเรียนรู้ประสบการณ์ต่างแดน(ร้อยละ15.60) เพื่อธุรกิจ(ร้อยละ13.60)รวมทั้งเพื่อเยี่ยมเยียนญาติพี่น้องหรือเพื่อนต่างแดน(ร้อยละ 11.10) อีกทั้งยังพบอีกว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามเกินกว่าครึ่งหนึ่งมีเป้าหมายหรือแผนเดินทางท่องเที่ยวที่เชื่อมต่อจากพื้นที่ชายแดนไปยังพื้นที่อื่นๆ คือ เชียงตุง สิบสองปันนาและสปป.ลาว(ร้อยละ78.30)โดยมีปัจจัยสำคัญที่นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่ด้านชายแดนและพื้นที่เชื่อมต่อจากด้านชายแดน เรียงตามลำดับดังแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงความสำคัญต่อปัจจัยในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงจากพื้นที่ชายแดนแม่สาย

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับที่
แหล่งท่องเที่ยว	278	68.6	1
ความปลอดภัย	196	48.4	2
ความสะอาด	182	44.9	3
ความคุ้มค่า	169	41.7	4
สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวภายในประเทศ	131	32.3	5
ความเป็นมิตรของคนท้องถิ่น	107	26.4	6
ความสะดวกในการเดินทางภายในประเทศ	105	25.9	7
กิจกรรมทางการท่องเที่ยว	93	23.0	8

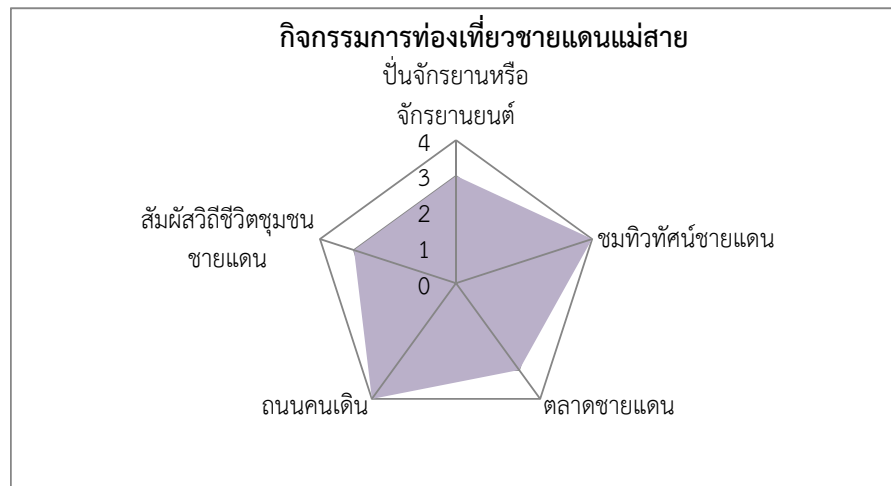
จากตารางที่ 4.1 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านแหล่งท่องเที่ยวเป็นอันดับแรก รองลงมาคือความปลอดภัย ความสะอาด ความคุ้มค่า สิ่งอำนวยความสะดวกฯ ความเป็นมิตรของคนในท้องถิ่น ความสะดวกในการเดินทาง และกิจกรรมการท่องเที่ยว ตามลำดับ

สำหรับความพึงพอใจต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวทั้ง 6 ด้าน (6As) ประกอบด้วย สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว การบริการที่พัก เส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการเสริมทางการท่องเที่ยว รวมถึงการบริการอำนวยความสะดวกจุดผ่านแดน มีผลการศึกษาที่ได้ดังนี้



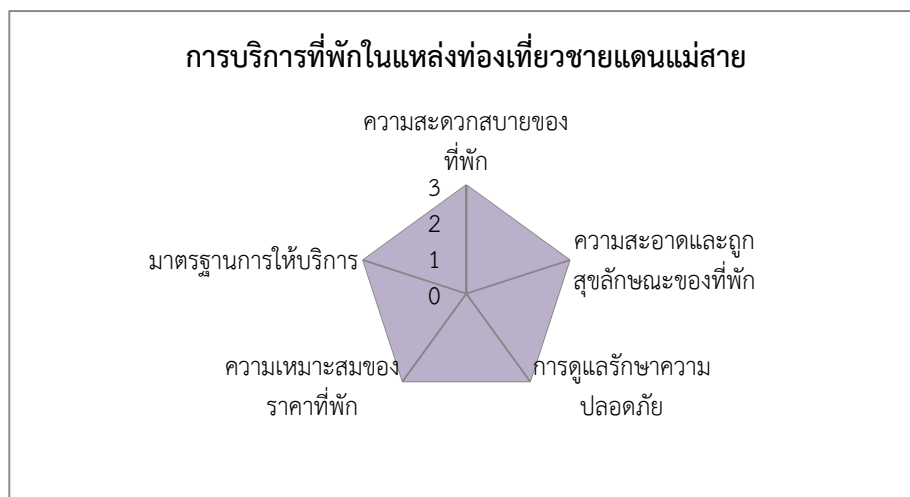
แผนภาพที่ 4.16 แสดงระดับความพึงพอใจต่อสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวชายแดนแม่สาย

จากแผนภาพที่ 4.16 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจต่อสิ่งดึงดูดใจอยู่ในระดับมากใน 2 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่น ประเพณี, วิถีชีวิต ฯลฯ และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ป่าไม้, แม่น้ำ, ถ้ำ ฯลฯ รองลงมาคือความพึงพอใจระดับปานกลางต่อแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตร เช่น พืชสวน ไร่นา ฯลฯ และแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น ศูนย์วัฒนธรรม บ่อนกาสิโน สถานบันเทิง ฯลฯ ตามลำดับ



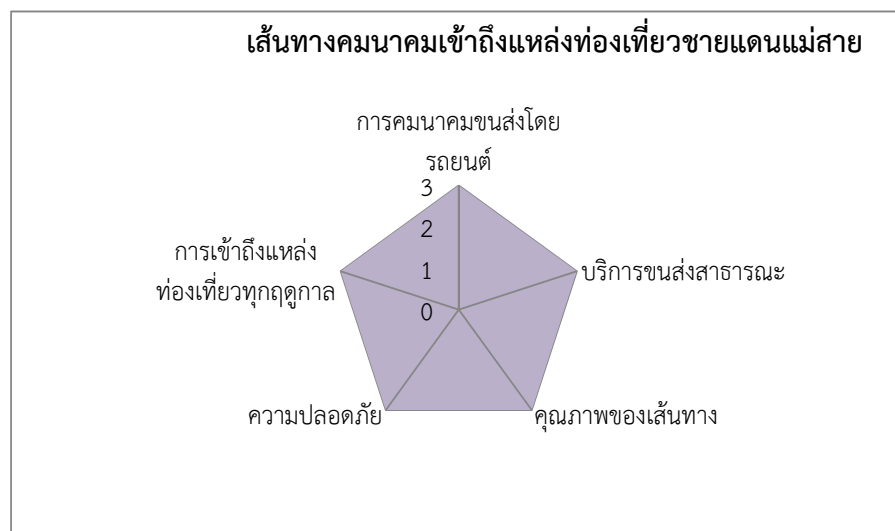
แผนภาพที่ 4.17 แสดงระดับความพึงพอใจต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวชายแดนแม่สาย

จากแผนภาพที่ 4.17 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวถนนคนเดินและจุดชมวิวชายแดนแม่สาย และมีความพึงพอใจในระดับปานกลางต่อกิจกรรมท่องเที่ยวตลาดชายแดน การสัมผัสวิถีชีวิตชุมชนชายแดน และการปั่นจักรยานหรือขี่จักรยานยนต์ในพื้นที่ด้านชายแดนแม่สาย



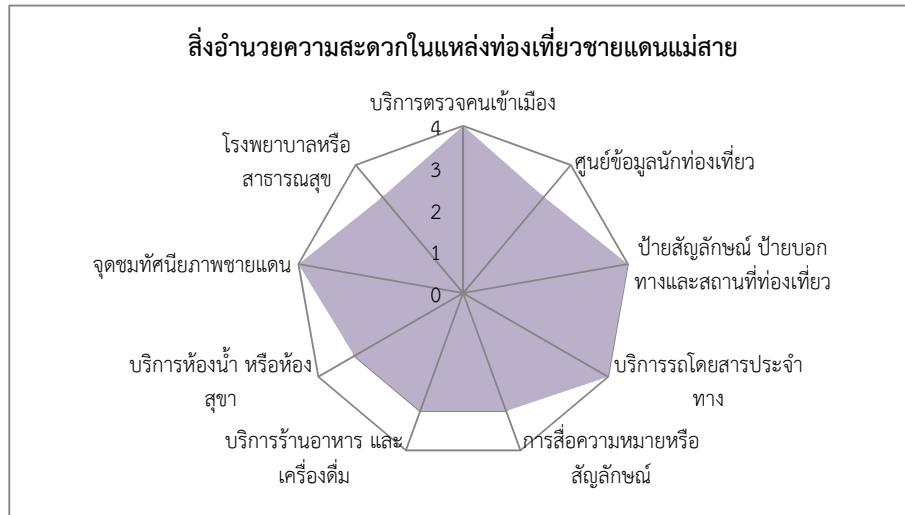
แผนภาพที่ 4.18 แสดงระดับความพึงพอใจต่อการบริการที่พักริในแหล่งท่องเที่ยวชายแดนแม่สาย

จากแผนภาพที่ 4.18 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในระดับปานกลางต่อการบริการที่พักริในแหล่งท่องเที่ยวชายแดนแม่สาย ทั้งในด้านความสะดวกสบาย ความสะอาดถูกสุขลักษณะ การดูแลรักษาความปลอดภัย มาตรฐานการให้บริการและความเหมาะสมของราคาที่พัก(อย่างไรก็ตามผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่นิยมพักค้างคืนต่อการมาท่องเที่ยวพื้นที่ชายแดนแม่สายแต่ละครั้ง)



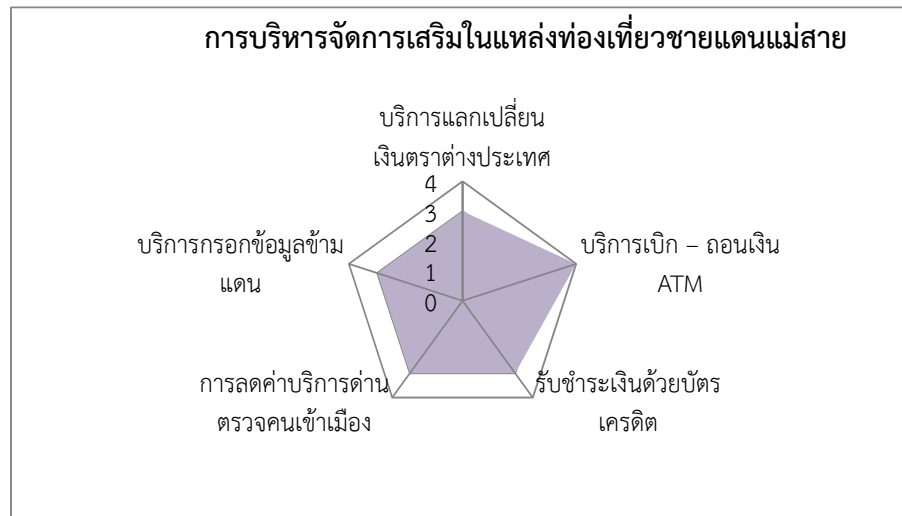
แผนภาพที่ 4.19 แสดงระดับความพึงพอใจต่อเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชายแดนแม่สาย

จากแผนภาพที่ 4.19 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในระดับปานกลางต่อเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชายแดนแม่สายในทุกด้านทั้งการคมนาคมขนส่งโดยรถยนต์ การบริการขนส่งสาธารณะ คุณภาพของเส้นทาง ความปลอดภัย และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ตลอดทุกฤดูกาล ตามลำดับ



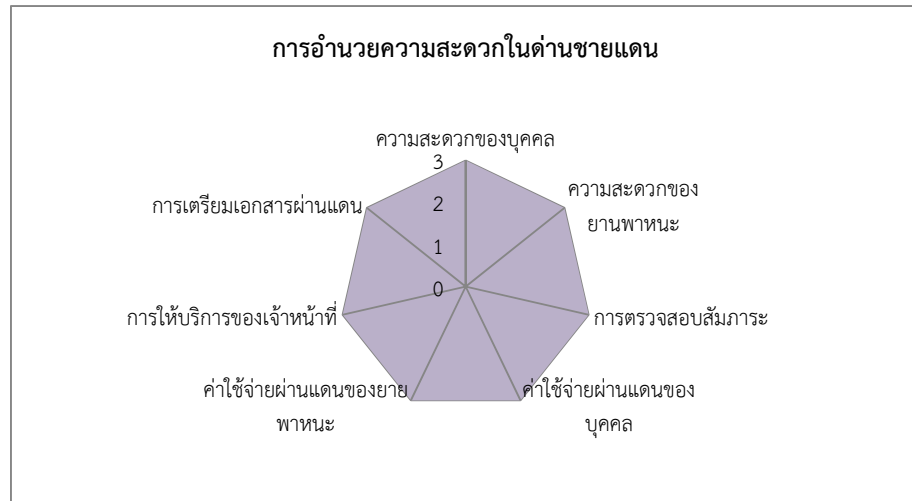
แผนภาพที่ 4.20 แสดงระดับความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชายแดนแม่สาย

จากแผนภาพที่ 4.20 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในระดับมากต่อสิ่งอำนวยความสะดวกด้านบริการรถโดยสารสาธารณะ ป้ายสัญลักษณ์ ป้ายบอกทางและสถานที่ท่องเที่ยว จุดชมทัศนียภาพ และบริการตรวจคนเข้าเมือง และมีความพึงพอใจในระดับปานกลางต่อศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว การสื่อความหมายหรือสัญลักษณ์ บริการร้านอาหารและเครื่องดื่ม ห้องน้ำ และโรงพยาบาลในพื้นที่ด้านชายแดนแม่สาย



แผนภาพที่ 4.21 แสดงระดับความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการเสริมในแหล่งท่องเที่ยวชายแดนแม่สาย

จากแผนภาพที่ 4.21 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในระดับมากเพียงด้านเดียวต่อการให้บริการเสริมด้านบริการเสริมตู้กดเงินสด(ATM) ในขณะที่ด้านอื่นๆ มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ทั้งการรับชำระด้วยบัตรเครดิต การบริการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ การลดค่าบริการด้านตรวจคนเข้าเมือง และการให้บริการกรอกข้อมูลข้ามแดน ตามลำดับ



แผนภาพที่ 4.22 แสดงระดับความพึงพอใจต่อการอำนวยความสะดวกในด้านชายแดนแม่สาย

จากแผนภาพที่ 4.22 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในระดับปานกลางต่อการอำนวยความสะดวกในพื้นที่ด้านชายแดนทุกด้าน ทั้งความสะดวกต่อการข้ามแดนของบุคคลและยานพาหนะ ค่าใช้จ่ายของบุคคลและยานพาหนะต่อการข้ามแดน การตรวจสอบสัมภาระ การให้บริการของเจ้าหน้าที่ และการเตรียมเอกสารผ่านแดน

2) ด้านชายแดนแม่สอด จังหวัดตาก เชื่อมโยงกับกับเมืองเมียวดี

นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามจำนวน400คน โดยส่วนใหญ่คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยมีสัดส่วนระหว่างเพศชายและหญิงใกล้เคียงกัน คือ เป็นเพศชายมากกว่า(ร้อยละ51.00)เพศหญิง(ร้อยละ49.00)อายุระหว่าง25-34 ปี(ร้อยละ31.50)มีสถานภาพสมรส(ร้อยละ54.00) มีการศึกษาระดับปริญญาตรี(ร้อยละ39.00)ประกอบอาชีพสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันระหว่างประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว(ร้อยละ29.00)และรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ(ร้อยละ21.00)มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท/เดือน(ร้อยละ35.00)

การเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ด้านชายแดนนักท่องเที่ยวเกือบทั้งหมดวางแผนท่องเที่ยวด้วยตนเอง หรือที่เรียกว่า Free Individual Traveler หรือF.I.T คือนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้ซื้อแพคเกจการท่องเที่ยวผ่านบริษัทนำเที่ยว(ร้อยละ 83.00) ปกติหาหรือวางแผนการเดินทางกับคนใกล้ชิดตัว เพื่อน/ครอบครัว(ร้อยละ61.00)จากนั้นจึงเดินทางมาด้วยรถยนต์ส่วนตัว(ร้อยละ75.00) มาพร้อมกับกลุ่มเพื่อน(ร้อยละ43.50)รองลงมาคือเดินทางมากับครอบครัว(ร้อยละ29.40)จำนวน3-5คน(ร้อยละ 37.50) เดินทางมาท่องเที่ยวชำระระหว่าง2-4ครั้ง(ร้อยละ 39.00)แต่แต่ละครั้งเป็นการเดินทางมาท่องเที่ยวแบบไป-กลับ ไม่พักค้างคืน(ร้อยละ54.00) สำหรับผู้ที่พักค้างคืนส่วนใหญ่เลือกพักบ้านเพื่อน/ญาติ/คนรู้จัก(ร้อยละ 31.50)ซึ่งใกล้เคียงกันกับที่เลือกพักในโรงแรม(ร้อยละ31.00) มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวไม่เกิน 1,000บาท(ร้อยละ

43.00) รองลงมาคือตั้งแต่ 1,000–5,000 บาท (ร้อยละ 40.00) เป็นที่น่าสังเกตว่าการใช้จ่ายในการซื้อสินค้าหรือบริการยังมีความพฤติกรรมการใช้จ่ายในระดับปานกลางต่อการซื้อเครื่องประดับ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ใช้บริการร้านอาหาร กิจกรรมท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม สปา นวด กิจกรรมผ่อนคลาย ของฝากจำพวกอาหาร ขนม ผลไม้ สินค้าที่ระลึกของประเทศเพื่อนบ้าน และการใช้บริการที่พัก/โรงแรม

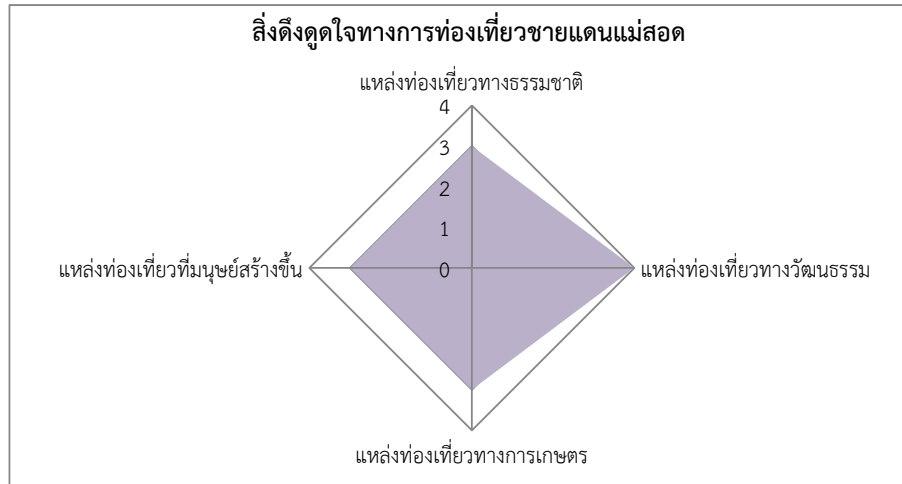
สำหรับประเด็นที่น่าสนใจเป็นอย่างมากคือจุดประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวในปัจจุบันส่วนใหญ่คือเพื่อพักผ่อน (ร้อยละ 67.50) เพื่อความสนุกสนานและความบันเทิง (ร้อยละ 56.50) อีกทั้งยังมีผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้ประสบการณ์ต่างแดน (ร้อยละ 20.50) เพื่อศึกษาวัฒนธรรมและหาความรู้ (ร้อยละ 18.50) เพื่อเยี่ยมเยียนญาติพี่น้องหรือเพื่อนต่างแดน (ร้อยละ 11.50) เพื่อธุรกิจและเพื่อศึกษาดูงาน วิจัย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับที่เท่ากัน (ร้อยละ 11.00) อีกทั้งยังพบอีกว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามเกินกว่าครึ่งหนึ่งมีเป้าหมายหรือแผนที่จะเดินทางท่องเที่ยวที่เชื่อมต่อจากพื้นที่ชายแดนไปยังพื้นที่อื่นๆคือพระธาตุอินทร์แขวน เทพทันใจและเมืองย่างกุ้ง (ร้อยละ 78.50) โดยมีปัจจัยสำคัญที่นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่ด้านชายแดนและพื้นที่เชื่อมต่อจากด้านชายแดนเรียงตามลำดับดังแสดงในตารางที่

ตารางที่ 4.2 แสดงความสำคัญต่อปัจจัยในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงจากพื้นที่ชายแดนแม่สอด

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับที่
แหล่งท่องเที่ยว	300	75.0	1
ความปลอดภัย	170	42.5	2
ความสะอาด	162	40.5	3
ความคุ้มค่า	140	35.0	4
ความเป็นมิตรของคนท้องถิ่น	116	29.0	5
สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวภายในประเทศ	114	28.5	6
กิจกรรมทางการท่องเที่ยว	112	28.0	7
ความสะดวกในการเดินทางภายในประเทศ	98	24.5	8

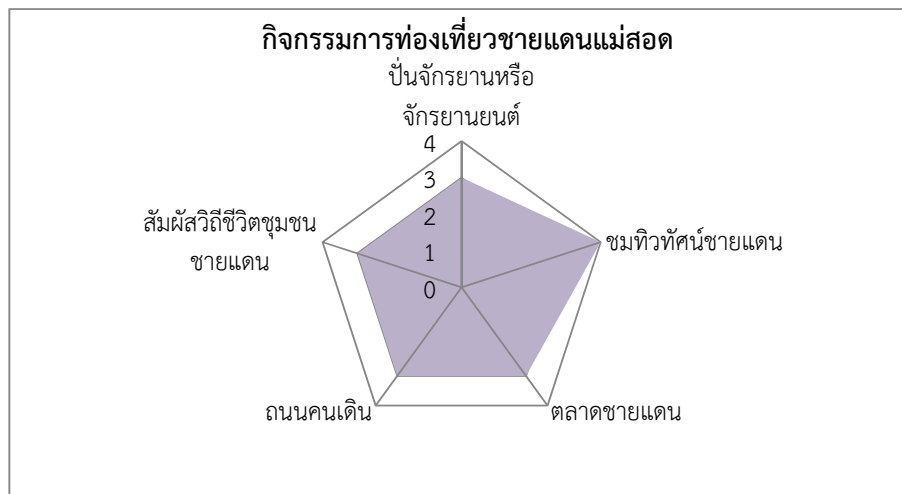
จากตารางที่ 4.2 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านแหล่งท่องเที่ยวเป็นอันดับแรก รองลงมาคือความปลอดภัย ความสะอาด ความคุ้มค่า ความเป็นมิตรของคนในท้องถิ่น สิ่งอำนวยความสะดวกฯ กิจกรรมการท่องเที่ยว และความสะดวกในการเดินทาง ตามลำดับ

สำหรับความพึงพอใจต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวทั้ง 6 ด้าน (6As) ประกอบด้วยสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว การบริการที่พัก เส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการเสริมทางการท่องเที่ยว รวมถึงการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกผ่านแดน มีผลดังนี้



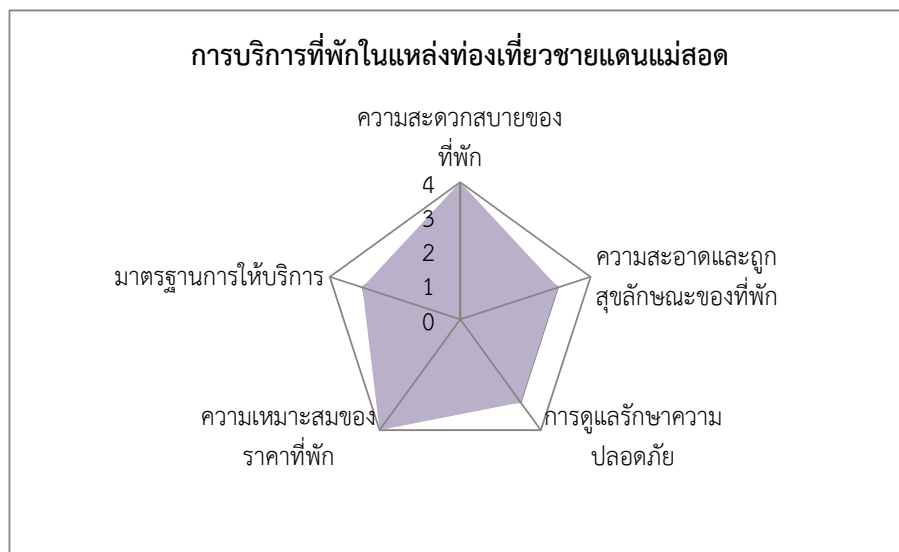
แผนภาพที่ 4.23 แสดงระดับความพึงพอใจต่อสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวชายแดนแม่สอด

จากแผนภาพที่ 4.23 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจต่อสิ่งดึงดูดใจอยู่ในระดับมากต่อแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่น ประเพณี, วิถีชีวิต ฯลฯ ส่วนแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น น้ำตก, แก่ง, บึง ฯลฯ แหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตร เช่น พืชสวน ไร่นา ฯลฯ และแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น ศูนย์วัฒนธรรม บ่อนกาสิโน สถานบันเทิง ฯลฯ ตามลำดับ



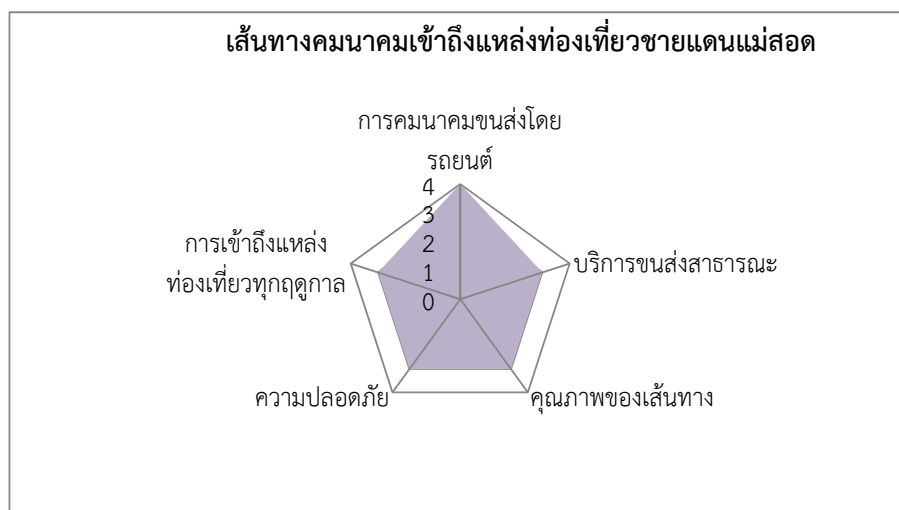
แผนภาพที่ 4.24 แสดงระดับความพึงพอใจต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวชายแดนแม่สอด

จากแผนภาพที่ 4.24 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในระดับมากต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวชมทิวทัศน์ชายแดน และมีความพึงพอใจในระดับปานกลางต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวตลาดชายแดน ถนนคนเดิน การสัมผัสวิถีชีวิตชุมชนชายแดนและการปั่นจักรยานหรือขี่จักรยานยนต์ในพื้นที่ชายแดนแม่สอด



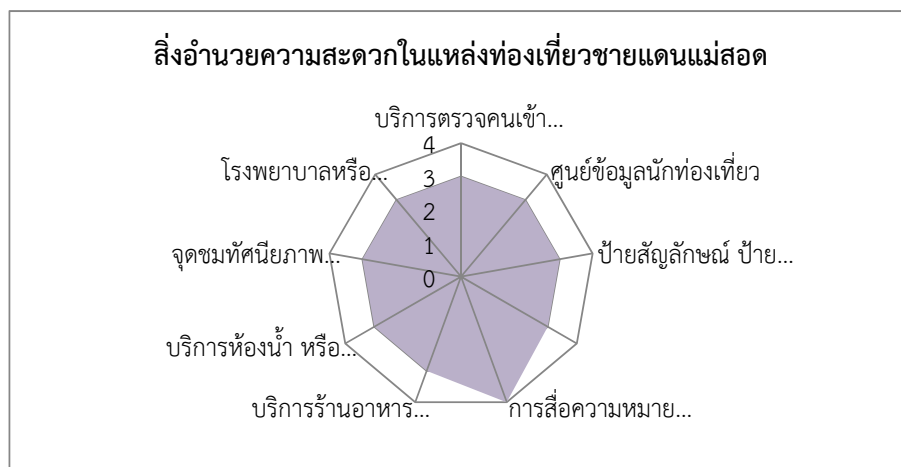
แผนภาพที่ 4.25 แสดงระดับความพึงพอใจต่อที่พักในแหล่งท่องเที่ยวชายแดนแม่สอด

จากแผนภาพที่ 4.25 แสดงผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในระดับมากต่อความสะอาดสบายของที่พักร และความเหมาะสมต่อราคาที่พัก ส่วนด้านอื่นๆ มีความพึงพอใจในระดับปานกลางทั้งด้านความสะอาดและถูกสุขลักษณะ การดูแลรักษาความปลอดภัยมาตรฐานการให้บริการที่พัก



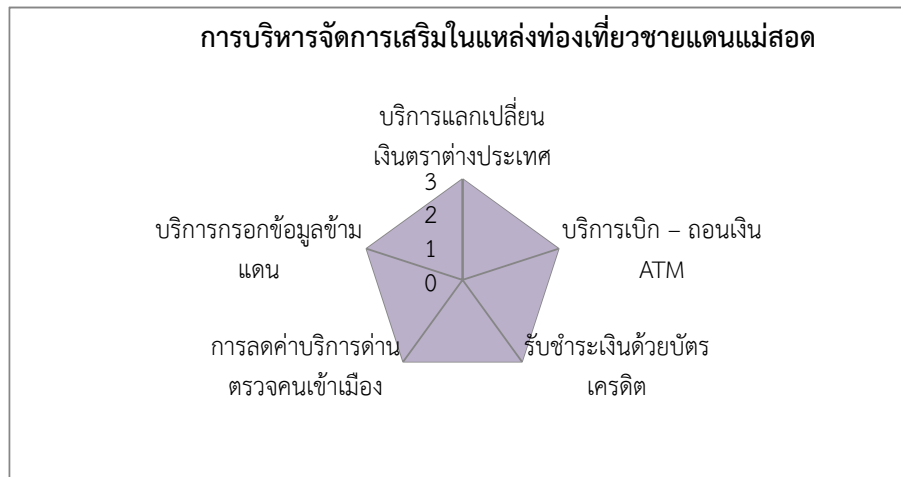
แผนภาพที่ 4.26 แสดงระดับความพึงพอใจต่อเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชายแดนแม่สอด

จากแผนภาพที่ 4.26 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในระดับมาก ต่อการคมนาคมขนส่งโดยรถยนต์ และมีความพึงพอใจในระดับปานกลางต่อ การบริการขนส่งสาธารณะ คุณภาพของเส้นทาง ความปลอดภัยและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ตลอดทุกฤดูกาลตามลำดับ



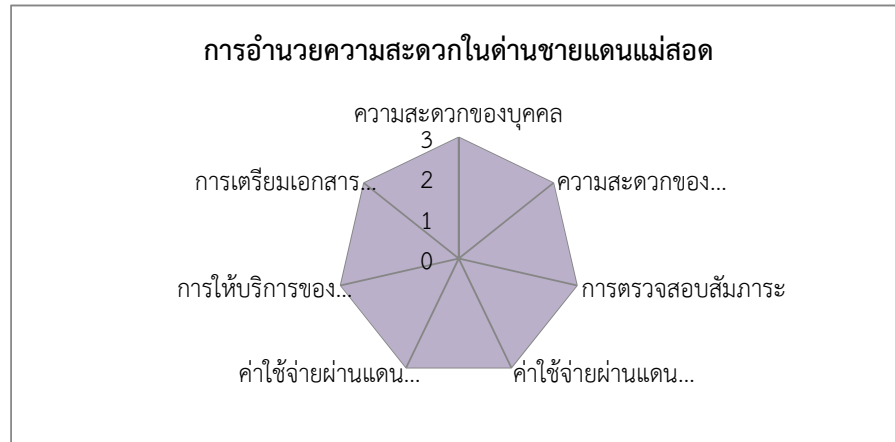
แผนภาพที่ 4.27 แสดงระดับความพึงพอใจต่อเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวด่านชายแดนแม่สอด

จากแผนภาพที่ 4.27 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในระดับมากต่อสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการสื่อความหมายหรือสัญลักษณ์ และมีความพึงพอใจในระดับปานกลางต่อบริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม บริการห้องน้ำหรือสุขา จุดชมทัศนียภาพชายแดน โรงพยาบาลหรือสาธารณสุข ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว ป้ายสัญลักษณ์ป้ายบอกทางและแหล่งท่องเที่ยวและบริการรถโดยสารประจำทางตามลำดับ



แผนภาพที่ 4.28 แสดงระดับความพึงพอใจต่อเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวด่านชายแดนแม่สอด

จากแผนภาพที่ 4.28 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในระดับปานกลางต่อการให้บริการเสริมในทุกด้าน ทั้งบริการเสริมตู้กดเงินสด(ATM) การรับชำระด้วยบัตรเครดิต การบริการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ การลดค่าบริการด้านตรวจคนเข้าเมืองและการให้บริการรถรับจ้างตามลำดับ



แผนภาพที่ 4.29 แสดงระดับความพึงพอใจต่อการอำนวยความสะดวกในด้านชายแดนแม่สอด

จากแผนภาพที่ 4.29 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในระดับปานกลางต่อการอำนวยความสะดวกในพื้นที่ด่านชายแดนทุกด้าน ทั้งความสะดวกต่อการข้ามแดนของบุคคล และยานพาหนะ ค่าใช้จ่ายของบุคคล และยานพาหนะต่อการข้ามแดน การตรวจสัมภาระ การให้บริการของเจ้าหน้าที่ และการเตรียมเอกสารผ่านแดน

3) ด่านชายแดนสะพานปลา จังหวัดระนอง เชื่อมโยงกับเมืองเกาะสอง

นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 200 คน โดยส่วนใหญ่คือนักท่องเที่ยวชาวไทย เพศหญิง(ร้อยละ62.00) อายุระหว่าง25–34ปี(ร้อยละ24.00)มีสถานภาพสมรส(ร้อยละ48.00)การศึกษาระดับปริญญาตรี(ร้อยละ 40.00) ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว(ร้อยละ34.00)รายได้ต่ำกว่า15,000 บาท/เดือน (ร้อยละ28.00)

การเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ด่านชายแดนนักท่องเที่ยวเกือบทั้งหมดวางแผนท่องเที่ยวด้วยตนเอง หรือที่เรียกว่า Free Individual Traveler หรือ F.I.T คือนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้ซื้อแพคเกจการท่องเที่ยวผ่านบริษัทนำเที่ยว(ร้อยละ92.00)ปรึกษา วางแผนการเดินทางกับคนใกล้ชิด เพื่อน/ครอบครัว (ร้อยละ38.0) ใช้สื่อในการค้นหาข้อมูลสำหรับการวางแผนการท่องเที่ยวจากนิตยสาร(ร้อยละ98.00) จากนั้นจึงเดินทางมาด้วยรถยนต์ส่วนตัว(ร้อยละ54.00) มาพร้อมกับกลุ่มเพื่อน(ร้อยละ38.00)รองลงมาคือเดินทางมากับครอบครัว(ร้อยละ34.00) จำนวนตั้งแต่6คนขึ้นไป (ร้อยละ36.00) เดินทางมาท่องเที่ยวซ้ำ ตั้งแต่ 5ครั้งขึ้นไป (ร้อยละ44.00) แต่ครั้งเป็นการเดินทางมาท่องเที่ยวแบบไป-กลับ ไม่พักค้างคืน(ร้อยละ 48.00)สำหรับผู้ที่พักค้างคืนส่วนใหญ่เลือกพักบ้านเพื่อน/ญาติ/คนรู้จัก(ร้อยละ38.00) ซึ่งใกล้เคียงกันกับที่เลือกพักในโรงแรม(ร้อยละ30.00)ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวไม่เกิน1,000บาท(ร้อยละ52.00)รองลงมาคือ ตั้งแต่1,000–5,000 บาท(ร้อยละ 32.00) โดยเป็นที่น่าสนใจว่า การใช้จ่ายในการซื้อสินค้าหรือบริการในระดับมากต่อการใช้บริการสปา นวด กิจกรรมผ่อนคลายและที่พัก/โรงแรม สำหรับพฤติกรรมในการใช้จ่ายในระดับปานกลางต่อการซื้อเครื่องประดับ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ใช้บริการร้านอาหาร กิจกรรมท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ของฝากจำพวกอาหาร ขนม ผลไม้และสินค้าที่ระลึกของประเทศเพื่อนบ้าน

สำหรับประเด็นที่น่าสนใจเป็นอย่างมากคือจุดประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวในปัจจุบันส่วนใหญ่คือเพื่อพักผ่อน(ร้อยละ56.00) เพื่อความสนุกสนานและความบันเทิง(ร้อยละ34.00) อีกทั้งยังมี

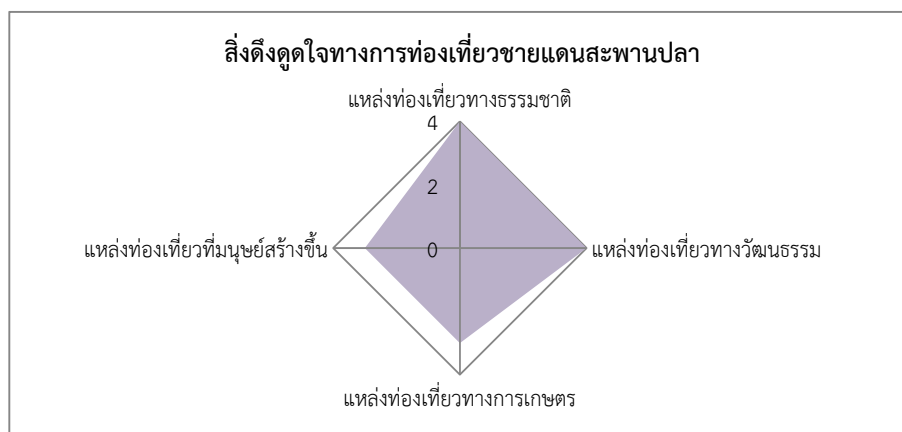
ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวัตถุประสงค์เพื่อธุรกิจ การประชุมและสัมมนา(ร้อยละ14.00)เรียนรู้ประสบการณ์ท่องเที่ยวชายแดน(ร้อยละ12.00)และเพื่อธุรกิจ(ร้อยละ10.00) ทั้งพบว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามเกินกว่าครึ่งหนึ่งมีเป้าหมาย/แผนที่จะเดินทางท่องเที่ยวที่เชื่อมต่อกจากพื้นที่ชายแดนไปยังพื้นที่อื่นๆคือ เกาะสอง แหล่งน้ำพุร้อน(ร้อยละ84.00)โดยมีปัจจัยสำคัญที่นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่ด้านชายแดนและพื้นที่เชื่อมโยง เรียงตามลำดับดังแสดงในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 แสดงความสำคัญต่อปัจจัยในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงจากพื้นที่ชายแดน สะพานปลา

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับที่
แหล่งท่องเที่ยว	136	68.0	1
ความคุ้มค่า	88	44.0	2
ความสะอาด	68	34.0	3
ความปลอดภัย	64	32.0	4
ความเป็นมิตรของคนท้องถิ่น	44	22.0	5
กิจกรรมทางการท่องเที่ยว	32	16.0	6
ความสะดวกในการเดินทางภายในประเทศ	24	12.0	7

จากตารางที่ 4.3 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านแหล่งท่องเที่ยวเป็นอันดับแรก รองลงมาคือความคุ้มค่า ความสะอาด ความปลอดภัย ความเป็นมิตรของคนในท้องถิ่น กิจกรรมการท่องเที่ยว ความสะดวกในการเดินทางและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว

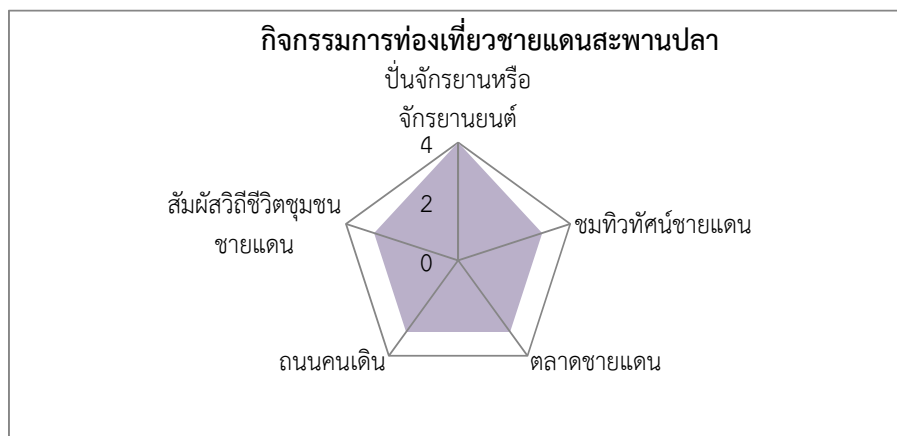
สำหรับความพึงพอใจต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวทั้ง6ด้าน(6As) คือ สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว การบริการที่พัก เส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก การบริการเสริมทางการท่องเที่ยวและการบริการอำนวยความสะดวกจุดผ่านแดน ดังนี้



แผนภาพที่ 4.30 แสดงระดับความพึงพอใจต่อสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวด้านชายแดนสะพานปลา

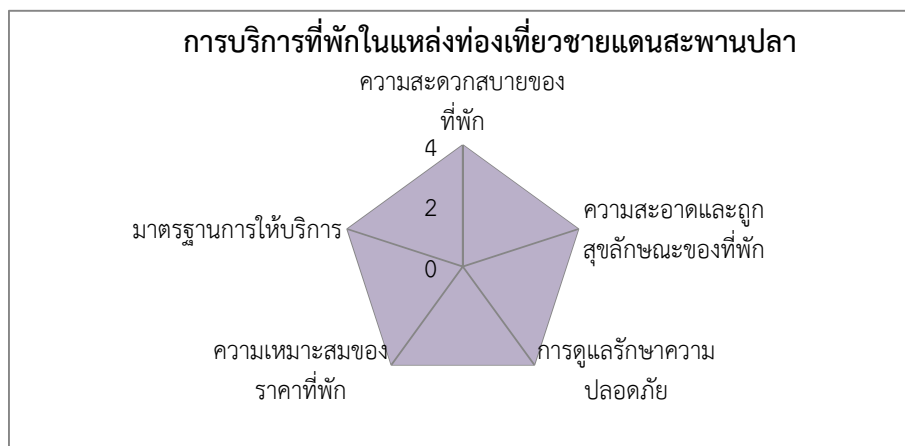
จากแผนภาพที่ 4.30 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจต่อสิ่งดึงดูดใจอยู่ในระดับมากต่อแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น น้ำตก, แก่ง, บึง ฯลฯ และทางวัฒนธรรม

เช่น ประเพณี, วิถีชีวิต ฯลฯ ส่วนแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตร เช่น ฟาร์มสวน ไร่นา ฯลฯ และแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น ศูนย์วัฒนธรรม บ่อนคาสิโน สถานบันเทิง ฯลฯ ตามลำดับ



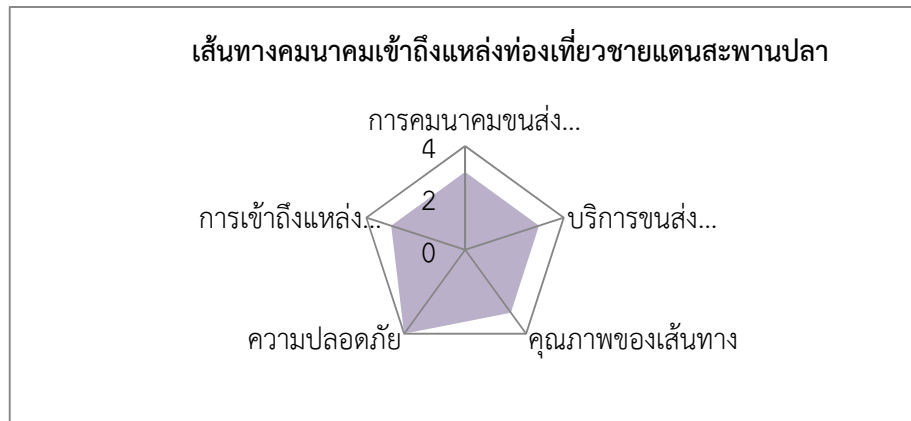
แผนภาพที่ 4.31 แสดงระดับความพึงพอใจต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวชายแดนสะพานปลา

จากแผนภาพที่ 4.31 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในระดับมากต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวปั่นจักรยานหรือขี่จักรยานยนต์ และมีความพึงพอใจในระดับปานกลางต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวชมทิวทัศน์ชายแดน ตลาดชายแดน ถนนคนเดิน และการสัมผัสวิถีชีวิตชุมชนชายแดน



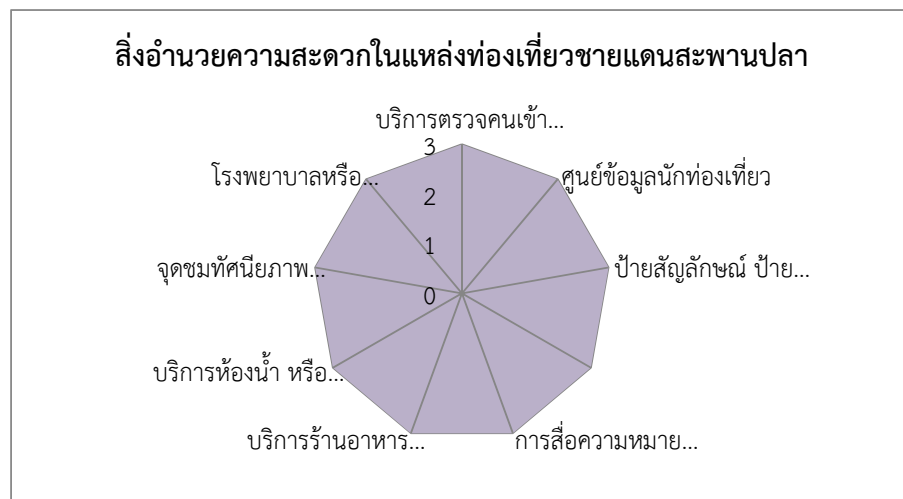
แผนภาพที่ 4.32 แสดงระดับความพึงพอใจต่อการบริการที่พักในแหล่งท่องเที่ยวชายแดนสะพานปลา

จากแผนภาพที่ 4.32 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในระดับมากต่อการบริการที่พักในทุกด้าน ทั้งความสะดวกสบายของที่พัก ความเหมาะสมต่อราคาที่พัก ความสะอาดและถูกสุขลักษณะ การดูแลรักษาความปลอดภัยมาตรฐานการให้บริการของที่พัก



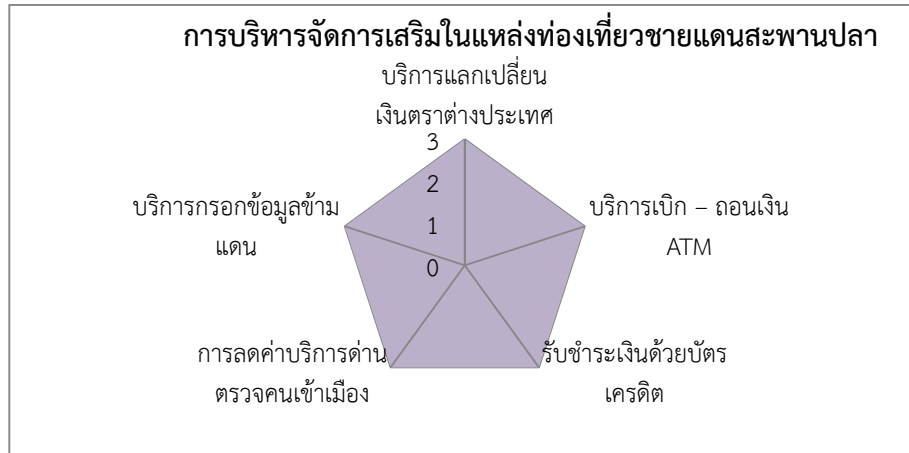
แผนภาพที่ 4.33 แสดงระดับความพึงพอใจต่อเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชายแดนสะพานปลา

จากแผนภาพที่ 4.33 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในระดับมากต่อการการคมนาคมด้านความปลอดภัย ส่วนด้านอื่นๆ มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ทั้งในด้านการคมนาคมขนส่งโดยรถยนต์ การบริการขนส่งสาธารณะ คุณภาพของเส้นทางและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ตลอดทุกฤดูกาล ตามลำดับ



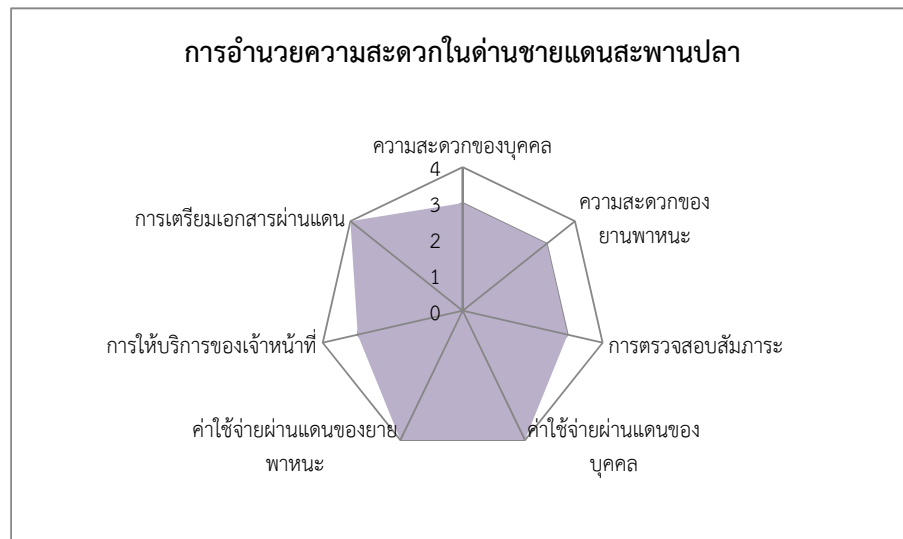
แผนภาพที่ 4.34 แสดงระดับความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชายแดนสะพานปลา

จากแผนภาพที่ 4.34 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในระดับปานกลางต่อสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชายแดนสะพานปลาในทุกด้าน ทั้งการบริการตรวจคนเข้าเมือง ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว ป้ายสัญลักษณ์ ป้ายบอกทางและสถานที่ท่องเที่ยว บริการรถโดยสารประจำทาง การสื่อความหมายหรือสัญลักษณ์ บริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม บริการห้องน้ำหรือสุขา จุดชมทัศนียภาพชายแดน โรงพยาบาลหรือสาธารณสุข ตามลำดับ



แผนภาพที่ 4.35 แสดงระดับความพึงพอใจต่อการบริการเสริมในแหล่งท่องเที่ยวชายแดนสะพานปลา

จากแผนภาพที่ 4.35 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในระดับปานกลางต่อการให้บริการเสริมในทุกด้าน ทั้งบริการเสริมตู้กดเงินสด(ATM) การรับชำระด้วยบัตรเครดิต การบริการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ การลดค่าบริการด้านตรวจคนเข้าเมืองและการให้บริการกรอกข้อมูลข้ามแดน ตามลำดับ



แผนภาพที่ 4.36 แสดงระดับความพึงพอใจต่อการอำนวยความสะดวกในด้านชายแดนสะพานปลา

จากแผนภาพที่ 4.36 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในระดับมากต่อการเตรียมเอกสารผ่านแดน ค่าใช้จ่ายผ่านแดนของบุคคลและยานพาหนะ ส่วนด้านอื่น ๆ มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ได้แก่ ความสะดวกต่อการข้ามแดนของบุคคลและยานพาหนะ การตรวจสอบสัมภาระและการให้บริการของเจ้าหน้าที่ ตามลำดับ

4) จุดผ่อนปรนด้านสิงขร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เชื่อมโยงกับมุดอง

นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 200 คน ส่วนใหญ่คือนักท่องเที่ยวชาวไทยเพศหญิง (ร้อยละ57.00)อายุตั้งแต่55ปีขึ้นไป(ร้อยละ42.00)มีสถานภาพสมรส(ร้อยละ54.00)การศึกษาระดับปริญญาตรี(ร้อยละ 46.00)ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว(ร้อยละ28.00)รายได้ต่ำกว่า15,000บาท/เดือน (ร้อยละ32.00)

การเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ด้านชายแดนนักท่องเที่ยวเกือบทั้งหมดวางแผนท่องเที่ยวด้วยตนเอง หรือที่เรียกว่า Free Individual Traveler หรือ F.I.T คือนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้ซื้อแพคเกจการท่องเที่ยวผ่านบริษัทนำเที่ยว (ร้อยละ61.00) ปรีक्षा วางแผนการเดินทางกับคนใกล้ชิด เพื่อน/ครอบครัว (ร้อยละ45.00)โดยใช้สื่อในการค้นหาข้อมูลสำหรับการวางแผนการท่องเที่ยวจากคนใกล้ชิด(ร้อยละ 55.00)จากนั้นจึงเดินทางมาด้วยรถยนต์ส่วนตัว(ร้อยละ50.00)โดยมาพร้อมกับกลุ่มเพื่อน(ร้อยละ45.00)รองลงมาคือเดินทางมากับคณะทำงาน/กลุ่มท่องเที่ยวศึกษาดูงาน(ร้อยละ 27.00)จำนวนตั้งแต่ 6 คนขึ้นไป (ร้อยละ59.00) เดินทางมาท่องเที่ยวซ้ำตั้งแต่5 ครั้งขึ้นไป(ร้อยละ 38.00) แต่แต่ละครั้งเป็นการเดินทางท่องเที่ยวแบบไป-กลับไม่พักค้างคืน(ร้อยละ63.00) สำหรับผู้ที่พักค้างคืนส่วนใหญ่เลือกพักโรงแรม(ร้อยละ 54.00) มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวตั้งแต่1,000–5,000บาท(ร้อยละ 54.00) โดยเป็นที่น่าสังเกตเป็นอย่างมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้ใช้บริการใดๆจากการท่องเที่ยวทั้งในด้านการซื้อเครื่องประดับ เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย การใช้บริการร้านอาหาร ยานพาหนะ กิจกรรมท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม สปา นวด กิจกรรมผ่อนคลาย การซื้อสินค้าที่ระลึกของประเทศเพื่อนบ้านและของฝากจำพวกอาหาร ขนม ผลไม้ (โดยสินค้าหลักของตลาดการค้าชายแดนจุดผ่อนปรนด้านสิงขรคือ สินค้าเฟอร์นิเจอร์ประดับตกแต่ง และเครื่องใช้ในบ้าน กล้วยไม้และไม้ประดับ รวมทั้งอัญมณี ตามลำดับ)

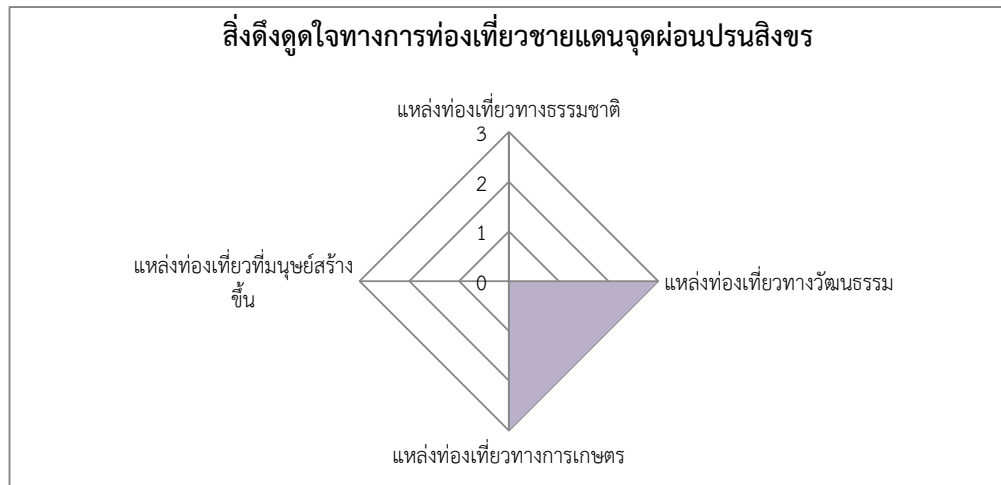
สำหรับประเด็นที่น่าสนใจเป็นอย่างมากคือจุดประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวในปัจจุบัน ส่วนใหญ่คือ เพื่อพักผ่อน(ร้อยละ56.00) เพื่อความสนุกสนานและความบันเทิง(ร้อยละ45.00) อีกทั้งยังมีผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อกิจกรรมศาสนา คือมาทำบุญแล้วมาท่องเที่ยวในพื้นที่ด้านชายแดน(ร้อยละ14.00) เพื่อเรียนรู้ประสบการณ์ท่องเที่ยวชายแดนและเพื่อศึกษาวัฒนธรรม หาคำความรู้ (ร้อยละ13.0) อีกทั้งยังพบอีกว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามเกินกว่าครึ่งหนึ่งมีเป้าหมาย/แผนที่จะเดินทางท่องเที่ยวที่เชื่อมต่อจากพื้นที่ชายแดนไปยังพื้นที่อื่นๆ คือ มุดอง มะริด และตะนาวศรี(ร้อยละ 53.00) โดยมีปัจจัยสำคัญที่นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่ด้านชายแดนและพื้นที่เชื่อมต่อจากด้านชายแดน เรียงตามลำดับดังแสดงในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 แสดงความสำคัญต่อปัจจัยในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงจากพื้นที่ชายแดนสิงขร

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับที่
แหล่งท่องเที่ยว	128	64.0	1
ความปลอดภัย	90	45.0	2
ความสะอาด	86	43.0	3
ความสะดวกในการเดินทางภายในประเทศ	50	25.0	4
กิจกรรมทางการท่องเที่ยว	48	24.0	5
ความเป็นมิตรของคนท้องถิ่น	46	23.0	6
ความคุ้มค่า	38	19.0	7
สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวภายในประเทศ	24	12.0	8

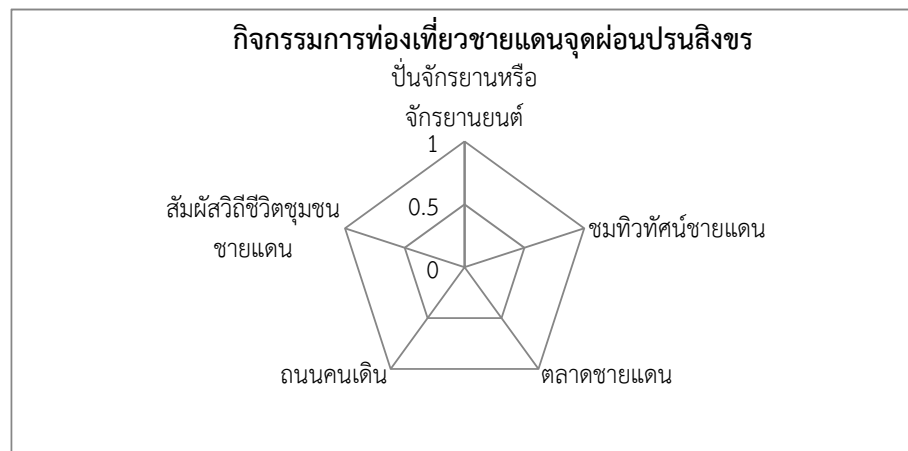
จากตารางที่ 4.4 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อบริการด้านแหล่งท่องเที่ยวเป็นอันดับแรก รองลงมาคือความปลอดภัย ความสะอาด ความสะดวกในการเดินทาง กิจกรรมการท่องเที่ยว ความเป็นมิตรของคนท้องถิ่น ความคุ้มค่าและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ตามลำดับ

สำหรับความพึงพอใจต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวทั้ง 6 ด้าน(6As)ประกอบด้วย สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว การบริการที่พัก เส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการเสริมการท่องเที่ยว รวมถึงการบริการอำนวยความสะดวกจุดผ่านแดน มีผลดังนี้



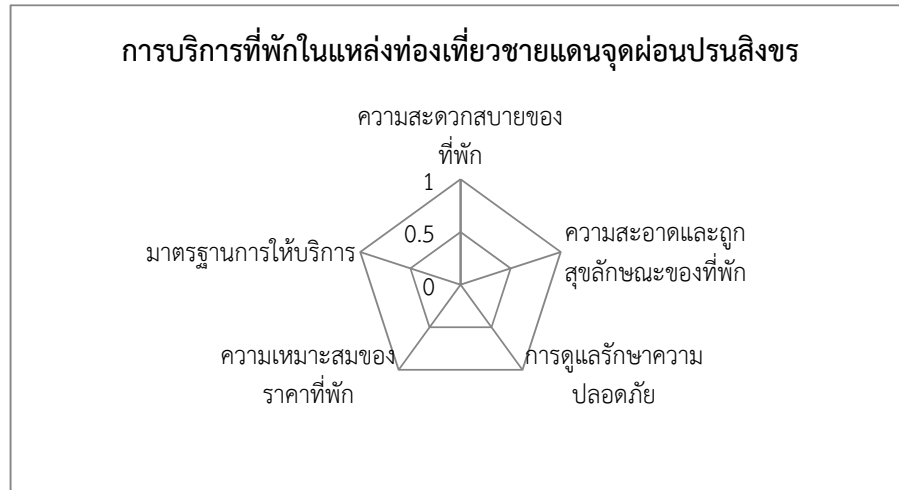
แผนภาพที่ 4.37 แสดงระดับความพึงพอใจต่อสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวชายแดนจุดผ่อนปรนด้านสิงขร

จากแผนภาพที่ 4.37 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อสิ่งดึงดูดใจอยู่ในระดับปานกลางต่อแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และทางการเกษตร ส่วนแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้ใช้บริการ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น ศูนย์วัฒนธรรม บ่อนคาสิโน สถานบันเทิงฯลฯ ตามลำดับ



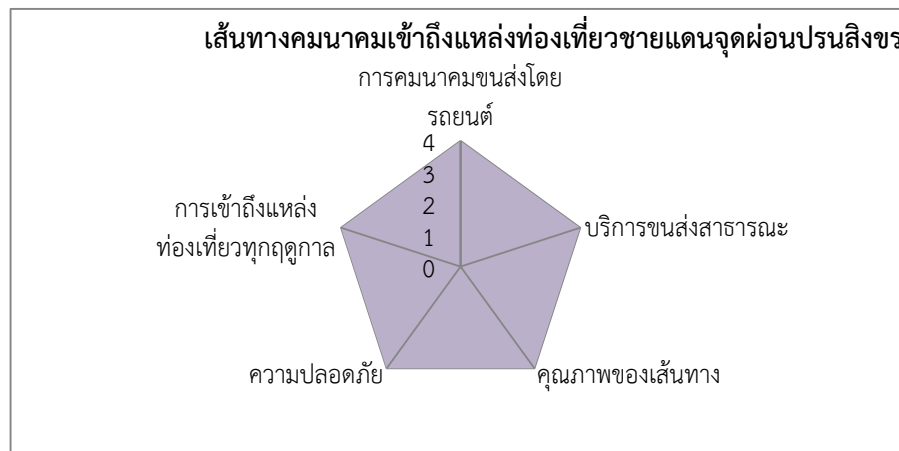
แผนภาพที่ 4.38 แสดงระดับความพึงพอใจต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวชายแดนจุดผ่อนปรนด้านสิงขร

จากแผนภาพที่ 4.38 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยวด่านชายแดนจุดผ่อนปรนสังขยังไม่ได้ใช้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวใดๆ ทั้งการปั่นจักรยาน/ขี่จักรยานยนต์ ชมทิวทัศน์ด่านชายแดน ตลาดชายแดน ถนนคนเดิน และการสัมผัสวิถีชีวิตชุมชนชายแดน



แผนภาพที่ 4.39 แสดงระดับความพึงพอใจต่อการบริการที่พักในแหล่งท่องเที่ยวชายแดนจุดผ่อนปรนด้านสังข

จากแผนภาพที่ 4.39 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยวด่านชายแดนจุดผ่อนปรนสังขยังไม่ได้ใช้บริการที่พักในแหล่งท่องเที่ยวชายแดน



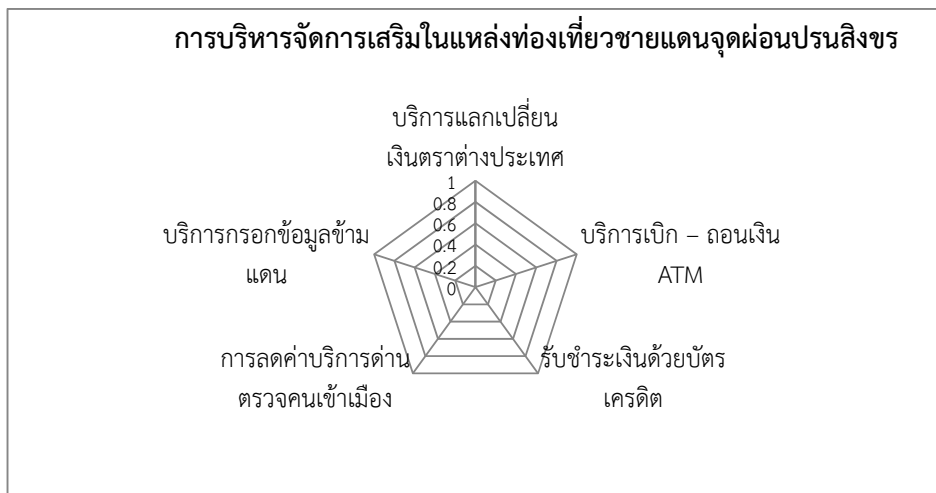
แผนภาพที่ 4.40 แสดงระดับความพึงพอใจต่อเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชายแดนจุดผ่อนปรนด้านสังข

จากแผนภาพที่ 4.40 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในระดับมากต่อการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวทั้งการคมนาคมขนส่งโดยรถยนต์ บริการขนส่งสาธารณะ คุณภาพเส้นทาง ความปลอดภัย และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวทุกฤดูกาล



แผนภาพที่ 4.41 แสดงระดับความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชายแดนจุดผ่อนปรนด้านสิงขร

จากแผนภาพที่ 4.41 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยวด่านชายแดนจุดผ่อนปรนสิงขรยังไม่ได้ใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชายแดนจุดผ่อนปรนด้านสิงขร



แผนภาพที่ 4.42 แสดงระดับความพึงพอใจต่อการบริการจัดการเสริมในแหล่งท่องเที่ยวชายแดนจุดผ่อนปรนด้านสิงขร

จากแผนภาพที่ 4.42 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยวด่านชายแดนจุดผ่อนปรนสิงขรยังไม่ได้ใช้บริการจัดการเสริมในแหล่งท่องเที่ยวชายแดนจุดผ่อนปรนด้านสิงขร



แผนภาพที่ 4.43 แสดงระดับความพึงพอใจต่อการอำนวยความสะดวกในด้านชายแดนจุดผ่อนปรน
ด้านสิ่งข

จากแผนภาพที่ 4.43 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยว
ด้านชายแดนจุดผ่อนปรนสิ่งขยังไม่ได้ใช้การอำนวยความสะดวกในด้านชายแดนจุดผ่อนปรนด้านสิ่งข

จากผลการศึกษาพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวชายแดนของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดน
ไทยกับสหภาพเมียนมา สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวที่ส่วนใหญ่วางแผนเดินทางมาท่องเที่ยวด้วยตนเอง(FIT)
แบบเป็นกลุ่มเพื่อนจำนวน 3-5 คน ซึ่งพบการเที่ยวซ้ำบ่อยครั้ง สำหรับการเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นการ
การเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว(ไป-กลับภายในวันเดียว)ทั้งพบว่าการท่องเที่ยวเชื่อมต่อกับแหล่งท่องเที่ยว
ที่ใกล้เคียงกับตลาดการค้าชายแดนและการข้ามแดนไปยังแหล่งท่องเที่ยวชายแดนของเมียนมาสำหรับ
ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเฉลี่ย1,000 บาท/ครั้ง(ด้านสิ่งขเฉลี่ย1,001-5,000บาท)ส่วนจุดประสงค์หลักใน
การท่องเที่ยวคือเพื่อพักผ่อนความสนุกสนานและความบันเทิง

ส่วนความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวชายแดนของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดน
ไทยกับสหภาพเมียนมา จากการศึกษา สรุปได้ว่า องค์ประกอบการท่องเที่ยวชายแดนในพื้นที่ชายแดนไทย
กับสหภาพเมียนมา โดยภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง เท่านั้น

นอกจากนี้การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ค้นพบประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางการ
ท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมาคือพื้นที่วิจัยด้านชายแดนไทยเมียนมาทั้ง 9 แห่ง ตั้งอยู่
ใน7จังหวัดที่มีบทบาทสำคัญทางการท่องเที่ยวและเป็นพื้นที่ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยว(Cluster)จำนวน 3
เขต ได้แก่

1. พื้นที่ด้านชายแดนในจังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ (เชื่อมต่อจังหวัดแม่ฮ่องสอน) อยู่
ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา มีวิสัยทัศน์การพัฒนาเขตพื้นที่เป็น ศูนย์กลางการท่องเที่ยว
ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาล้านนาเชิงสร้างสรรค์ เชื่อมโยงอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง ไทย ลาว เมียนมา
และจีน (ห้าเหลี่ยม)บนฐานความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยเน้นวัฒนธรรมและภูมิปัญญา
ล้านนา และการสร้างคุณค่าและมูลค่าจากทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติสู่การเป็นแหล่งเรียนรู้เชิง

สร้างสรรค์อย่างยั่งยืน มุ่งเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของจังหวัดเชียงใหม่ เชียงรายสู่การเป็นเมืองหลักทางการท่องเที่ยว เชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวของเมืองท่องเที่ยวหลักและเมืองท่องเที่ยวรองในเขต ตลอดจนเชื่อมโยงการท่องเที่ยวไปยังภายนอกเขต รวมถึงประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ลาว เมียนมาและจีน ตามลำดับ

2. พื้นที่ชายแดนแม่สอด จังหวัดตาก อยู่ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรม ซึ่งกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาที่มุ่งยกระดับแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกนำคุณค่าโดดเด่นของมรดกวัฒนธรรมแห่งวิถีไทยร่วมกับการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับอาเซียน ซึ่งด้านชายแดนแม่สอดเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญของการเชื่อมต่อกับเมียนมา

3. พื้นที่ชายแดนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดระนอง (รวมทั้งเพชรบุรี ชุมพร) อยู่ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ที่มุ่งเป็นจุดหมายทางการท่องเที่ยวพักผ่อนเพื่อสุขภาพชั้นนำของโลก โดยพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ระนอง และชุมพร เป็นเมืองจุดหมายปลายทางทางท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน (Leisure) การฟื้นฟูสุขภาพร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ (Body Soul and Mind) ที่เน้นเจาะกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวไทยและต่างประเทศที่มีคุณภาพ ฟานักระยะยาว และเป็นกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อม มุ่งพัฒนาคุณภาพของการบริการของทุนมนุษย์ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ให้มีความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวในระดับสากลได้ ด้วยการยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขัน สร้างความเข้มแข็งกลไกการขับเคลื่อนเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกตลอดจนส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงภายในเขต ภายนอกเขต และประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในและภายนอกเขตซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวเมียนมาที่เชื่อมั่นด้านการบริการด้านสุขภาพของประเทศไทยอีกด้วย

ในขณะที่การท่องเที่ยวของเมียนมามีแหล่งท่องเที่ยวที่มีจุดดึงดูดใจสูงที่ตั้งอยู่ใน 3 กลุ่ม คือ

- กลุ่มเมืองชั้นใน ได้แก่ ย่างกุ้ง หงสาวดี สีเรียม พุกาม มัณฑะเลย์ ตองยี ทะเลสาบอินเล เมืองท่องเที่ยวชั้นในนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปเที่ยวได้สะดวก มีความพร้อมทั้งในเรื่องที่พัก อาหาร และยานพาหนะ

- กลุ่มเมืองชั้นนอก ได้แก่ เชียงตุง ปูเตา อาระกัน มะริด มะละแหม่ง พระธาตุนิรท์แขวน ไจ้กัทยิ เมืองท่องเที่ยวชั้นนอกนักท่องเที่ยวเดินทางไปเที่ยวได้ แต่สิ่งอำนวยความสะดวกยังไม่พร้อมเท่าที่ควร

- กลุ่มเมืองชายแดนกับประเทศไทย ได้แก่ เมืองท่าขี้เหล็กตรงข้ามอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เมืองเมียวดีตรงข้ามอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เมืองพญาตองเชียงตรงข้ามด่านเจดีย์สามองค์ จังหวัดกาญจนบุรี เกาะสองตรงข้ามท่าเรือ จังหวัดระนอง และด่านมอร์ดองตรงข้ามด่านสิงขร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถเดินทางได้สะดวกจากฝั่งเขตแดนไทย แต่ยังไม่สามารถเดินทางต่อไปยังย่างกุ้งหรือมัณฑะเลย์ได้ เพราะถนนยังไม่ดีและความปลอดภัยยังไม่ดีนักเพราะมีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่

ดังนั้นหัวใจสำคัญของการวิจัยในครั้งนี้จึงเป็นไปตามฐานคิดการท่องเที่ยวข้ามพรมแดน ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เกิดจากความร่วมมือข้ามพรมแดน บนพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวด้วยการบูรณาการความร่วมมือของกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองและการปกครอง และทรัพยากรร่วมกัน ให้เกิดการเรียนรู้วิถีชีวิต สังคมและวัฒนธรรมระหว่างชนชาติต่างๆ ในจุดหมายปลายทางของแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนระหว่างประเทศที่เป็นเพื่อนบ้านกันผ่านความร่วมมือทั้งภาครัฐ เอกชนและประชาชนในท้องถิ่น ด้วยการประสานโครงสร้างด้านการขนส่ง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สังคมและวัฒนธรรมเชื่อมโยงของประชาชนในท้องถิ่นระหว่างประเทศ บน

พื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวที่มีพรมแดนติดกัน และสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างผลิตภัณฑ์ข้ามชาติ รูปแบบการท่องเที่ยว การเคลื่อนย้ายและการขนส่งข้ามพื้นที่ชายแดน โดยการใช้การท่องเที่ยวสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวจุดหมายปลายทาง พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว กิจกรรมการตลาดและการบริการด้านการท่องเที่ยว ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยว และสร้างเอกลักษณ์ของภูมิภาคร่วมกันได้ โดยจะเห็นได้ว่าวิสัยทัศน์การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวทั้ง 3 เขต ต่างมุ่งเชื่อมโยงการท่องเที่ยวทั้งภายใน และภายนอกเขต ตลอดจนการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านอีกด้วย ฉะนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนจึงควรได้รับการให้ความสำคัญให้เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแต่ละเขตพัฒนาการท่องเที่ยว

4.2 ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัญหา และอุปสรรคตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

จากการทบทวนวรรณกรรม การเดินทางสำรวจ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการเข้าร่วมประชุมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา จากการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

4.2.1 ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

1) ปัญหาและอุปสรรคที่พบเหมือนกันทุกด้านชายแดน

ตารางที่ 4.5 แสดงปัญหาและอุปสรรคที่พบเหมือนกันทุกด้านชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา

ปัญหาและอุปสรรค	แนวทางการแก้ไข	หมายเหตุ
1. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก - การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้รองรับในแต่ละด่าน - ขาดบุคลากรที่สามารถสื่อสารภาษาเมียนมาได้ - ความปลอดภัย และความสะอาด ควรได้รับการปรับปรุง - พื้นที่อนุญาตให้พักและเดินทางท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว - มีขอทานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้านส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ที่ไม่ดีของประเทศไทย	-การจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ -พัฒนาศักยภาพบุคลากร และเจ้าหน้าที่ด้านการสื่อสารภาษาเมียนมาได้ -ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนและนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง - จัดสร้างที่พัก และบริการรองรับนักท่องเที่ยวทั้งภายในและต่างชาติให้เพียงพอ - กำหนดกฎเกณฑ์และข้อบังคับห้ามชาวต่างชาติเข้ามาขอทานในพื้นที่ด้านชายแดนโดยขอความร่วมมือทั้งสองฝ่ายที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณการ

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ปัญหาและอุปสรรค	แนวทางการแก้ไข	หมายเหตุ
2. ด้านการบริหารจัดการ - หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางข้ามแดนมีมากทำให้ล่าช้า - ควรปรับปรุงการวางผังเมือง การวางแผน/ออกแบบเมืองและพื้นที่ด้านชายแดนให้สวยงาม น่าอยู่ น่าท่องเที่ยวและพักผ่อน	- ปรับปรุงขั้นตอน และกระบวนการเอกสารข้ามแดนให้สะดวก และรวดเร็ว - การพัฒนาทบทวนผังเมือง และการออกแบบพื้นที่ด้านชายแดนให้สอดคล้องต่อการขยายตัวของนักท่องเที่ยวและการขนส่ง และควรพิจารณาถึงความสวยงามมีอัตลักษณ์อีกด้วย	
3. ด้านระเบียบพิธีการศุลกากร - ขาดการประสานการทำงานในจุดเดียวของด่านศุลกากร - ศุลกากรกับสรรพากรที่ให้บริการคืนภาษีสำหรับนักท่องเที่ยวไม่ได้อยู่จุดเดียวกัน - ควรปรับพิธีการขอ Visa at Arrival ด้านชายแดนได้	- ปรับปรุงกระบวนการให้บริการและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ดีขึ้น - จัดสรรพื้นที่ และประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สามารถบริการได้อย่างสะดวกในจุดเดียวกันได้ - พิจารณาหลักการยื่นขอวีซ่า ให้สอดคล้องกับความจำเป็นและความสะดวกของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง	
4. ด้านความมั่นคงและความร่วมมือระหว่างประเทศ - อิทธิพลของกองกำลังติดอาวุธชนกลุ่มน้อย ผังสภาพเมียนมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการสู้รบระหว่างกองกำลังติดอาวุธชนกลุ่มน้อยในรัฐฉานกับกองกำลังทหารของรัฐบาลยังคงมีอยู่อย่างกว้างขวาง (อยู่ระหว่างการเจรจาหยุดยิงระหว่างรัฐบาลเมียนมากับกองกำลังชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ) - พัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อผลักดันแก้ไขปัญหายุทธการเปิดด่านชายแดนและเวทีการเจรจาของชนกลุ่มน้อยในสหภาพเมียนมา	- การประสานงานของกระทรวงที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาความร่วมมือด้านการเจรจาภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน พูดคุย และหาทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกัน โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการผลักดันการพัฒนาพื้นที่ชายแดนกับชนกลุ่มน้อยในอนาคต	

2) ปัญหาและอุปสรรคที่แตกต่างกันตามพื้นที่ชายแดนแต่ละแห่ง

2.1 ด้านชายแดนถาวรอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย - เมืองท่าขี้เหล็ก รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

ตารางที่ 4.6 แสดงปัญหาและอุปสรรคของด่านแม่สายชายแดนไทย-สหภาพเมียนมา

ปัญหาและอุปสรรค	แนวทางการแก้ไข	หมายเหตุ
1.สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว -ควรมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ หรืองานประเพณีประจำปีเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว - มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงจากชายแดนในเขตเมียนมา	-จัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการจัดตั้งศูนย์ประชาสัมพันธ์ และการให้บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวทั้งภายในและชาวต่างชาติ เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชื่อมโยงอย่างเป็นรูปธรรม	
2.สิ่งอำนวยความสะดวก - ควรจัดหาที่จอดรถให้เหมาะสม - รกรับจ้างที่ให้บริการด่านเมียนมาไม่สะดวก ไม่มีที่ให้นั่งพักผ่อน - จัดระเบียบวินัย การจราจรข้ามแดน รดติดตามควรให้แก้ไขให้สะดวกกว่านี้ - ควรมีห้องน้ำที่สะอาด และใกล้ด่านไว้บริการ	-พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของด่านชายแดนให้สามารถรองรับการขยายตัวทั้งทางด้านการขนส่งและบริการ สถานที่พักผ่อนให้เพียงพอ - ปรับปรุงกระบวนการ และการตรวจลงตราของด่านให้สะดวกและรวดเร็วมากขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาจราจรหน้าด่านได้	
3.การบริหารจัดการ - ควรพัฒนาพื้นที่เดินเท้าด้านฝั่งเมียนมาให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่ควรมีแม่ค้าวางขายของ - จุดทำหนังสือผ่านแดนและสถานที่ข้ามแดนควรอยู่เดียวกัน - เพิ่มการรักษาความปลอดภัยบริเวณด่านชายแดน	- การจัดระเบียบพื้นที่ทางเดินเท้าและพื้นที่ใช้สอยให้สอดคล้องต่อการใช้งาน และกำหนดพื้นที่วางจำหน่ายสินค้าให้ชัดเจน - พิจารณาจัดหาสถานที่และดำเนินการปรับปรุงการให้บริการเพื่อช่วยลดขั้นตอน ด้วยระบบออนไลน์จะสามารถแก้ไขปัญหาได้ - มีการจัดเวรตรวจรักษาความปลอดภัยสำหรับบริการนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง	

2.2 ด้านชายแดนถาวรแม่สอด จังหวัดตาก- เมืองเมียวดี สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

ตารางที่ 4.7 แสดงปัญหาและอุปสรรคของด่านแม่สอดชายแดนไทย-สหภาพเมียนมา

ปัญหาและอุปสรรค	แนวทางการแก้ไข	หมายเหตุ
1.สิ่งอำนวยความสะดวกด้านชายแดน - ควรปรับปรุงที่จอดรถ ปรับปรุงห้องน้ำ และจุดชมวิวให้มีความสวยงาม - ควรปรับปรุงความสะอาด ความปลอดภัยและความเป็นระเบียบ	-พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของด่านชายแดนให้สามารถรองรับการขยายตัวทั้งทางด้านการขนส่ง การบริการ และความปลอดภัยเพิ่มมากขึ้น	
2.การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชายแดน - การคมนาคมยังไม่ดี - ควรให้มีป้ายที่ชัดเจนและมีรถบริการนำเที่ยวในฝั่งเมียนมา	-จัดสรรงบประมาณงบบูรณาการเพื่อพัฒนาเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาล และสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการทั้งสองฝ่ายเพื่อส่งมอบบริการในพื้นที่เชื่อมโยงได้	งบบูรณาการ
3.การบริหารจัดการ - อาหารมีราคาแพง	- ตรวจสอบ และพิจารณาให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่สร้างความเป็นธรรมให้กับนักท่องเที่ยว	

2.3. ด้านชายแดนถาวรบ้านพุน้ำร้อน จังหวัดกาญจนบุรีกับ- เมืองทวาย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

ตารางที่ 4.8 แสดงปัญหาและอุปสรรคของด่านพุน้ำร้อนชายแดนไทย-สหภาพเมียนมา

ปัญหาและอุปสรรค	แนวทางการแก้ไข	หมายเหตุ
1.สิ่งอำนวยความสะดวกด้านชายแดน - การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานฝั่งเมียนมายังไม่ดีพอ	- เมียนมากำลังอยู่ในช่วงพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในด่านชายแดนปัจจุบัน	เมียนมา ดำเนินการอยู่
2.การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชายแดน - เมียนมาไม่อนุญาตให้รถยนต์ของไทยเข้าไปฝั่งเมียนมา	- รัฐบาลเมียนมาอยู่ช่วงระหว่างการดำเนินการเพื่อพิจารณา กฎ ระเบียบให้เหมาะสม	
3.การบริหารจัดการ - ความไม่แน่นอนของกฎระเบียบการปิด-เปิดด่านเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง - ชนกลุ่มน้อยมีอิทธิพลต่อความมั่นคงบริเวณใกล้เคียงกับด่านชายแดน	- รัฐบาลเมียนมาอยู่ช่วงระหว่างการดำเนินการเพื่อพิจารณา กฎ ระเบียบให้ถูกต้อง - การแลกเปลี่ยน พืชค้าย และหาทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือพัฒนาพื้นที่ชายแดนกับชนกลุ่มน้อย	

2.4 ด้านชายแดนถาวรทำเทียบเรือสะพานปลา จังหวัดระนอง เมืองเกาะสอง สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

ตารางที่ 4.9 แสดงปัญหาและอุปสรรคของด่านทำเทียบเรือสะพานปลาชายแดนไทย-สหภาพเมียนมา

ปัญหาและอุปสรรค	แนวทางการแก้ไข	หมายเหตุ
1.สิ่งอำนวยความสะดวกด้านชายแดน - ควรมีจุดบริการรถรับ-ส่งที่สนามบิน - จุดตรวจคนเข้าเมืองควรมีความรวดเร็วมากขึ้น - พาหนะเรือโดยสารไม่ปลอดภัยควรเปลี่ยนเรือที่มีความปลอดภัยมากขึ้น	- พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของด่านชายแดนให้สามารถรองรับการขยายตัวทั้งทางด้านการขนส่ง การบริการ และความปลอดภัยเพิ่มมากขึ้น	
2.การบริหารจัดการ - ควรปรับปรุงด้านศุลกากร - พัฒนาด้านสาธารณะสุข - การข้ามแดนต้องไปแจ้งจุดที่อยู่กลางน้ำซึ่งมันอันตรายมากควรเปลี่ยนสถานที่	- พิจารณาจัดหาสถานที่และดำเนินการปรับปรุงการให้บริการเพื่อช่วยลดขั้นตอนด้วยระบบออนไลน์ สามารถแก้ไขปัญหาได้ - มีการตรวจรักษาความปลอดภัยสำหรับบริการนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง	
3.ที่พักในแหล่งท่องเที่ยว - โรงแรมในเมียนมามีราคาแพง	- รัฐบาลเมียนมาอยู่ในช่วงระหว่างดำเนินการเพื่อปรับปรุงการให้บริการไฟฟ้าให้ทั่วถึงในบริเวณด่านชายแดนเพื่อลดต้นทุนการให้บริการในอนาคต	

2.5 ด้านผ่อนปรนบ้านสบรวกกับ - สามเหลี่ยมทองคำ รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่ง สหภาพเมียนมา

ตารางที่ 4.10 แสดงปัญหาและอุปสรรคของด่านผ่อนปรนสบรวกชายแดนไทย-สหภาพเมียนมา

ปัญหาและอุปสรรค	แนวทางการแก้ไข	หมายเหตุ
1.สิ่งอำนวยความสะดวกด้านชายแดน - ไม่มีที่จอดรถ สถานที่คับแคบ	- พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของด่านชายแดนให้สามารถรองรับการขยายตัวทั้งทางด้านการขนส่ง การบริการเพิ่มมากขึ้น	
2.การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชายแดน - การเชื่อมโยงเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในเมียนมาไม่สะดวก	- สร้างเครือข่ายผู้ประกอบการทั้งสองฝ่ายเพื่อส่งมอบบริการในพื้นที่เชื่อมโยงได้	
3.การบริหารจัดการ - ความมั่นคง และยาเสพติด	- การแลกเปลี่ยน พืชค้าย และหาทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกัน กับชนกลุ่มน้อยในพื้นที่	

2.6 ด้านชายแดนห้วยต้นนุ่น จังหวัดแม่ฮ่องสอน – เมืองลอยก่อ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

ตารางที่ 4.11 แสดงปัญหาและอุปสรรคของด่านห้วยต้นนุ่นชายแดนไทย-สหภาพเมียนมา

ปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมายเหตุ
1.สิ่งอำนวยความสะดวกด้านชายแดน - การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานไม่เพียงพอ - เส้นทางเข้าถึงด่านมีความคดเคี้ยว ถนนคับแคบ ส่วนใหญ่เป็นทางโค้ง	- พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของด่านชายแดนให้สามารถรองรับการขยายตัวทั้งทางด้านการขนส่ง การบริการ	
2.การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชายแดน - นักท่องเที่ยวไม่สามารถเดินทางข้ามแดนไปท่องเที่ยวได้ - เส้นทางเข้าถึงด่านชายแดนมีความเสี่ยงต่อความปลอดภัยสูง	- ปัจจุบันด่านอนุญาตให้เฉพาะบางกรณี และรัฐบาลเมียนมาอยู่ในช่วงระหว่างการดำเนินการสร้างเส้นทางเชื่อมด่านห้วยต้นนุ่น - การสร้างเส้นทางอยู่ในช่วงระหว่างดำเนินการจึงมีบางช่วงเส้นทางคับแคบ	
3.การบริหารจัดการ - ที่ตั้งของด่านและเส้นทางคมนาคมในพื้นที่ป่าอนุรักษ์จากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ไม่สามารถสร้างเส้นทางรองรับได้	- อยู่ในช่วงระหว่างดำเนินการพิจารณาหลักการเพื่อก่อสร้างเส้นทางไปยังด่านชายแดนโดยผ่านเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์จากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชได้	

2.7 ด้านกัวผาวอก อำเภอเชียงดาวกับ - เมืองสาต สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

ตารางที่ 4.12 แสดงปัญหาและอุปสรรคของด่านกัวผาวอกชายแดนไทย-สหภาพเมียนมา

ปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมายเหตุ
1.สิ่งอำนวยความสะดวกด้านชายแดน - ขาดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับการเปิดด่านในฝั่งชายแดนเมียนมา	- ปัจจุบันด่านปิด และรัฐบาลเมียนมาอยู่ในช่วงระหว่างการดำเนินการเพื่อพัฒนาพื้นที่	
2.การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชายแดน - นักท่องเที่ยวไม่สามารถเดินทางข้ามแดนไปท่องเที่ยวได้ - ไม่มีเส้นทางเชื่อมจากด่านเข้าไปในเมียนมา	- ปัจจุบันด่านปิด และรัฐบาลเมียนมาอยู่ในช่วงระหว่างการดำเนินการเพื่อพัฒนาเส้นทางในพื้นที่เชื่อมโยง	
3.การบริหารจัดการ - ด่านปิด ไม่เปิดให้เดินทางเข้า-ออกได้	- รัฐบาลเมียนมาอยู่ระหว่างการเจรจาหยุดยิง	

2.8 ด้านพระเจดีย์สามองค์ อำเภอสังขละบุรีกับ – รัฐตะนาวศรี สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

ตารางที่ 4.13 แสดงปัญหาและอุปสรรคของด้านพระเจดีย์สามองค์ชายแดนไทย-สหภาพเมียนมา

ปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมายเหตุ
1.สิ่งอำนวยความสะดวกด้านชายแดน - ขาดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับการเปิดด่านในฝั่งชายแดนเมียนมา	- ปัจจุบันรัฐบาลเมียนมาอยู่ในช่วงระหว่างดำเนินการเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับการเปิดด่านในฝั่งชายแดนเมียนมา	
2.การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชายแดน - เส้นทางในฝั่งเมียนมายังไม่ดี	- ปัจจุบันรัฐบาลเมียนมาอยู่ในช่วงระหว่างดำเนินการเพื่อพัฒนาเส้นทางในพื้นที่เชื่อมโยง	
3.การบริหารจัดการ - ชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดน	- การแลกเปลี่ยน พูดคุย และหาทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกัน โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือพัฒนาพื้นที่ชายแดนกับชนกลุ่มน้อย	

2.9 ด้านสิงขร บ้านไร่เครา ตำบลคลองวาฬ ประจวบคีรีขันธ์ กับ - รัฐตะนาวศรี สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

ตารางที่ 4.14 แสดงปัญหาและอุปสรรคของด้านสิงขรชายแดนไทย-สหภาพเมียนมา

ปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมายเหตุ
1.สิ่งอำนวยความสะดวกด้านชายแดน - ปรับปรุงป้ายสื่อความหมาย - สร้างห้องน้ำเพิ่มและปรับปรุงให้สะอาด - ปรับปรุงลานจอดรถ - เพิ่มตู้กดเงินอัตโนมัติ (ATM) - เพิ่มจุดชมทิวทัศน์ - ชุมน้ำผ่านแดนและจุดผ่านแดนให้มีศิลปะแบบไทยผสมเมียนมา	-พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของด้านชายแดนให้สามารถรองรับการขยายตัวทั้งทางด้านการขนส่ง การบริการให้เพิ่มมากขึ้น	-งบประมาณการ

จากบทสรุปผลการศึกษา สะท้อนให้เห็นว่าการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชายแดนด้านอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย กับท่าซี้เหล็ก รัฐฉาน สหภาพเมียนมา เป็นด่านถาวรที่มีการบริหารจัดการดีที่สุด โดยต้องผลักดันให้เกิดการเชื่อมโยงไปยังเมืองเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวขึ้นในของสหภาพเมียนมา โดยใช้ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่สดและใหม่ของเมียนมา เพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยวภูมิภาคต่างๆทั่วโลก

ให้เดินทางผ่านชายแดนด้วยเส้นทางระหว่างประเทศ ไปยังแหล่งท่องเที่ยวเป้าหมายในสหภาพเมียนมา และพื้นที่เชื่อมโยง ส่งผลต่อการทำนักในพื้นที่ชายแดนมากขึ้น และเป็นการส่งเสริมและกระจายรายได้ให้กับเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างประเทศ ก่อให้เกิดการค้า และการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของทั้งสองประเทศได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเดินทางข้ามแดนจากอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ไปยังเมืองเชียงตุง-ตองกิ-พุกาม-มันตะเลย์ และเมืองหลวงใหม่เนปีดอร์ ด้วยเส้นทางบก ระหว่างประเทศจะเป็นโอกาสสำคัญของความร่วมมือทั้งสองประเทศในการผลักดันและยกระดับการพัฒนาการท่องเที่ยวข้ามแดนให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม บนผลประโยชน์ร่วมกัน เนื่องจากปัจจุบันนักท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่นิยมเดินทางผ่านสายการบินที่เปิดให้บริการระหว่างประเทศที่บินตรงไปยังแหล่งท่องเที่ยวเมืองหลักในสหภาพเมียนมา เป็นต้น

รองลงมาได้แก่ ด้านชายแดนแม่สอด จังหวัดตากกับเมียวดี สหภาพเมียนมา ที่มีลักษณะการค้าและการลงทุนโดยมีคณะกรรมการร่วมภาคเอกชน 3 องค์การหลัก ได้แก่ หอการค้าจังหวัดตาก สมาคมอุตสาหกรรม และธนาคาร เป็นกลไกขับเคลื่อนด้านแม่สอด จังหวัดตาก ทั้งนี้ด้านเมียวดีเป็นด้านชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา ที่ได้เปรียบในเชิงพื้นที่ โดยเฉพาะการขนส่งทางบก ระหว่างประเทศ ซึ่งในแต่ละวันมีรถบรรทุกสินค้าขนาดใหญ่เข้ารอเพื่อขนส่งสินค้าข้ามแดนเป็นจำนวนมาก(ดูแผนภาพที่ 4.44)ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการขนส่งรายใหญ่ ส่งผลทำให้ผู้ประกอบการรายย่อยในพื้นที่ไม่สามารถแข่งขันได้ และที่สำคัญอีกประการคือ การเข้ามาของผู้ประกอบการชาวจีน ที่เริ่มเห็นโอกาสและช่องทางการค้าด้านการท่องเที่ยวและบริการ โดยอาศัยเส้นทางเชื่อมโยงแม่สอด-เมียวดี-มันตะเลย์ เพื่อมุ่งหวังกระจายสินค้าราคาถูกลงจากจีนเข้าสู่ชายแดนเมียนมา ผ่านชายแดนลาเซียวเพื่อนำเข้ามาจำหน่ายยังสหภาพเมียนมาและส่งออกเข้าชายแดนของประเทศไทย นอกจากนี้ยังรวมถึงผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักที่มีฐานการผลิตจากเมืองมันตะเลย์ ได้เริ่มเข้ามาวางจำหน่ายในตลาดแม่สอดเพิ่มมากขึ้น โดยสินค้ามีราคาถูกกว่าผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักภายในประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่มีฐานการผลิตจากบ้านถวาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่และพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งหากพิจารณาในด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ย่อมแข่งขันตลาดฝีมือที่บ้านถวายไม่ได้ แต่หากพิจารณาด้านราคาผลิตภัณฑ์ที่มีราคาต่ำกว่ามากส่งผลกระทบต่อตลาดภายในประเทศได้ในอนาคต



แผนภาพที่ 4.44 รถบรรทุกสินค้าขนาดใหญ่รอเพื่อขนส่งสินค้าข้ามแดนและผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักจากมันตะเลย์

แต่อย่างไรก็ตาม การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจากการเชื่อมโยงการค้า และการลงทุนด้านชายแดนเมียวดี สหภาพเมียนมา ส่งผลกระทบต่อชุมชนไม่น้อยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ คาสีโน เป็น

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่นำไปสู่การเดินทางข้ามแดนเข้าไปในเมียวดีของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ นักท่องเที่ยวที่เดินทางข้ามไปท่องเที่ยวตามสถานที่สำคัญต่างๆมีไม่มากนัก ส่วนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าไปตลาดริมเมย ส่วนใหญ่ไม่นิยมซื้อหาสินค้าบริโภคเท่าใดนัก เนื่องจากสินค้าที่วางจำหน่ายขาดจุดเด่น เมื่อเปรียบเทียบกับด่านชายแดนอำเภอแม่สาย เชียงรายกับเมืองท่าขี้เหล็ก สหภาพเมียนมา และสินค้าบางประเภทมีราคาสูง ทำให้ตลาดริมเมยไม่คึกคักเหมือนเช่นตลาดแม่สาย จังหวัดเชียงราย

นอกจากนี้ตลาดริมเมย ยังมีจุดเด่นคือการจัดการกับกลุ่มค้าขายเร่ผลิตภัณฑ์บูห์รี และเหล่าที่ ยังไม่ได้ติดแสตมป์ โดยไม่ปล่อยให้เดินเร่ขายรบกวนนักท่องเที่ยวเหมือนตลาดฝั่งท่าขี้เหล็ก ของสหภาพเมียนมา แต่จัดสรรพื้นที่ให้วางจำหน่ายอย่างเป็นรูปธรรม มีการขึ้นทะเบียนผู้ค้าและจัดระเบียบพื้นที่จำหน่ายสินค้าที่ชัดเจน ไม่ส่งผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวแต่อย่างใด ส่งผลทำให้ปัญหาการเร่ขายบูห์รี ซีดีเถื่อนและยาไวอะก้า ในพื้นที่ตลาดริมเมยมีการจัดการได้อย่างดีเยี่ยม (ดูแผนภาพที่ 4.45)



แผนภาพที่ 4.45 การจัดการกับกลุ่มค้าขายเร่ผลิตภัณฑ์บูห์รี และเหล่า ตลาดริมเมย

ส่วนด้านสิ่งขรมีการพัฒนา และปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี แต่สินค้าที่จำหน่ายให้บริการแก่นักท่องเที่ยวยังไม่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้มากนัก อีกทั้งด่านชายแดนไม่ใช่เป้าหมายสำคัญของนักท่องเที่ยวเพื่อเดินทางเข้ามาพักผ่อน เมื่อเปรียบเทียบกับด่านชายแดนแม่สาย จังหวัดเชียงรายกับท่าขี้เหล็ก รัฐฉาน สหภาพเมียนมา โดยใช้บอเดอร์ พาส สำหรับการอนุญาตข้ามแดน โดยเสียค่าใช้จ่ายข้ามแดนของฝั่งไทย 35 บาท ฝั่งเมียนมา 35 บาท อยู่พักนักได้ 7 วัน หากข้ามไปไม่ต้อง เซารถยนต์คันละ 1,200 บาท หรือจักรยานยนต์รับจ้างคนละ 200 บาท เพื่อชมวิถีชนบทและชุมชนมูตอง หากนักท่องเที่ยวมีความประสงค์เดินทางต่อไปยังเมืองมะริดมีค่าใช้จ่ายประมาณ 6,500 บาท ต่อ 3 วัน 2 คืนต่อ 1 คน โดยใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 4 ชั่วโมง แต่มีปริมาณนักท่องเที่ยวไม่มากนัก

ด้านพุน้ำร้อนเจียบเหงา มีจำนวนนักท่องเที่ยวน้อย ส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่ข้ามไป ข้ามมาที่ตั้งด่านตั้งอยู่ใกล้สะพานปลา ทำให้มีกลิ่นคาวปลาส่งผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวซึ่งในอนาคตหากเปิดเป็นด่านให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปพักผ่อนและท่องเที่ยวต้องปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมต่อการรองรับนักท่องเที่ยวได้ ถึงแม้ว่าจังหวัดระนองจะตั้งเป้าเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และพักผ่อนก็ตาม นอกจากการพัฒนาพุน้ำร้อนแล้ว ยังต้องพิจารณาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงควบคู่ไปด้วย

แต่อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาข้างสะท้อนให้เห็นถึงความซับซ้อนของการท่องเที่ยวชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา เกี่ยวกับการค้าและการลงทุนตลาดชายแดนและบ่อนคาสิโน ในพื้นที่

ใกล้เคียงกับด่านชายแดน ส่งผลต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มที่สำคัญ โดยกลุ่มแรกเป็นกลุ่มประชาชนและนักท่องเที่ยวทั้งสองประเทศที่ข้ามแดน เพื่อซื้อสินค้าอุปโภคและบริโภค รวมทั้งการขนส่งสินค้าข้ามแดนระหว่างประเทศ ส่วนกลุ่มที่สองเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่นิยมการพนัน มีเป้าหมายชัดเจนของการเดินทางเพื่อเสียโชคการพนันในบ่อนคาสิโนหลายแห่งที่ตั้งอยู่บริเวณชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมาและกลุ่มที่สาม นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางไปด่านชายแดนเพื่อต่อวีซ่าและข้ามแดนไปยังสหภาพเมียนมาและเดินทางกลับเข้ามาในประเทศไทยเพื่อพำนักรถต่อไป

นอกจากนี้ยังมีข้อค้นพบว่า นักท่องเที่ยวชาวเมียนมา นิยมเดินทางข้ามแดนมาจาก 2 พื้นที่และมีรูปแบบการบริโภคที่แตกต่างกัน โดยกลุ่มแรก เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวจากเมืองขึ้นนอก ข้ามชายแดนเข้ามาฝั่งประเทศไทย เพื่อซื้อหาสินค้า เครื่องอุปโภคและบริโภค และใช้บริการรักษาพยาบาลของรัฐและเอกชน ที่เปิดให้บริการบริเวณชายแดน โดยเฉพาะด่านอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาใช้บริการรักษาพยาบาลโรงพยาบาลของรัฐ และเอกชนขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นิยมเข้ารับการรักษาพยาบาลและตรวจสุขภาพของโรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ โรงพยาบาลโอเวอร์บรู๊ค โรงพยาบาลเกษมราษฎร์ศรีบูรินทร์ และปัจจุบันได้มีโรงพยาบาลขนาดใหญ่เปิดทำการเพิ่มขึ้นอีก 2 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และโรงพยาบาลกรุงเทพเชียงราย เพื่อรองรับการขยายตัวสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เติบโตอย่างต่อเนื่องในปัจจุบัน ส่วนกลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวเมืองขึ้นในสหภาพเมียนมา หรือเมืองเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวสำคัญในสหภาพเมียนมา ที่มีกำลังซื้อสูง นิยมเดินทางข้ามมาท่องเที่ยวและพักผ่อนเมืองท่องเที่ยวสำคัญของประเทศไทย โดยเฉพาะกรุงเทพมหานครและเมืองเชียงใหม่ นิยมจับจ่ายสินค้าตามห้างสรรพสินค้าชั้นนำของประเทศ รวมทั้งใช้บริการรักษาพยาบาลและตรวจสุขภาพกับโรงพยาบาลเอกชนที่มีชื่อเสียงและมีมาตรฐานการบริการสูง ซึ่งในอนาคตนักท่องเที่ยวทั้งสองกลุ่มในสหภาพเมียนมาจะมีอัตราการขยายตัวและเพิ่มสูงขึ้น จึงเป็นโอกาสสำคัญที่ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสำคัญต่อการยกระดับการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวข้ามแดนให้เกิดความร่วมมือและพัฒนาสู่ความยั่งยืนตามกรอบแนวคิดของอาเซียนในอนาคตได้

4.3 ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ศึกษาปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และการบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

จากการทบทวนวรรณกรรม การเดินทางสำรวจ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มและการเข้าร่วมประชุมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผลการศึกษาการลงทุนเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง(2556)เกี่ยวกับประเด็นปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และการบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา จากผลการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

4.3.1 สถานการณ์การค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และการบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

4.3.1.1 นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และการบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

จากการศึกษาพบว่า นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และการบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา มีหน่วยงานที่รับผิดชอบการค้าชายแดนเมียนมา คือกรมการค้าชายแดน (Department of Border Trade: DOBT) โดยเริ่มต้นหลังจากระบบการปกครองของสหภาพเมียนมาได้เปลี่ยนแปลงจากระบบการปกครองแบบเผด็จการทหาร ภายใต้สภาสันติภาพและการพัฒนาแห่งรัฐ(State Peace and Development Council: SPDC) โดยผู้นำเผด็จการทหาร เป็นผู้นำบริหารประเทศ มีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาล ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของสหภาพเมียนมา หลังการปิดประเทศเป็นเวลา 26 ปี จากระบบสังคมนิยมวิถีเมียนมา (The Burmese Way to Socialism) ซึ่งมีหลักการดำเนินการพึ่งพาต่างชาติให้น้อยที่สุดและเน้นการพึ่งพาตนเอง ส่งผลต่อการค้าและการลงทุนของเมียนมาลดต่ำลงอย่างต่อเนื่อง ภาคธุรกิจอุตสาหกรรม การผลิต การเกษตร การท่องเที่ยวและบริการมีการพัฒนาต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน หลังวันที่ 30 มีนาคม 2554 เป็นต้นมา สหภาพเมียนมาได้ปรับเปลี่ยนระบบการปกครองแบบสาธารณรัฐ ซึ่งประกอบไปด้วย สภาประชาชน สภาชาติพันธุ์และสภาท้องถิ่น โดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุขของประเทศและเป็นผู้บริหารประเทศในการบริหารประเทศโดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยนำระบบเศรษฐกิจแบบกลไกตลาด ผ่านการจัดการจากรัฐบาลกลาง ที่มีกฎระเบียบควบคุม การค้า การลงทุนอย่างเข้มงวด

อย่างไรก็ตามภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจ ส่งผลทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง โดยมีสัดส่วนของภาคการผลิต คือภาคเกษตรกรรม ร้อยละ 50 ภาคอุตสาหกรรม ร้อยละ 15 และภาคบริการ ร้อยละ 35 โดยเฉพาะการขยายตัวด้านการค้า การลงทุนภาคอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวและบริการที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง สามารถสร้างรายได้ให้สหภาพเมียนมาเป็นอย่างมาก เนื่องจากสหภาพเมียนมามีความได้เปรียบในด้านการแข่งขันสูงจากทรัพยากรการท่องเที่ยว มีความหลากหลายของสังคมและวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ ตลอดจนประวัติศาสตร์ที่นักท่องเที่ยวจากภูมิภาคต่างๆของโลกให้ความสนใจ การประกาศนโยบายการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของสหภาพเมียนมา จากเดิมที่มีการวางระบบแผนส่วนกลาง (Centrally Planned Economy) เพื่อส่งเสริมการส่งออก การท่องเที่ยวและการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับภูมิภาคต่างๆในอาเซียน แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่า ถึงแม้ว่ารัฐบาลกลางจะปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจแล้วก็ตาม แต่รัฐบาลกลางก็ไม่ได้ดำเนินการตามทิศทางของแผนที่ได้กำหนดไว้อย่างเป็นรูปธรรมมากนัก รัฐบาลกลางเมียนมายังควบคุมและแทรกแซงภาคการท่องเที่ยวและบริการอย่างเข้มงวด ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกฎ ระเบียบด้านการค้าและการลงทุนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะภาคการท่องเที่ยวและบริการ รวมทั้งการค้าและการลงทุนในบริเวณด่านชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา อีกทั้งการเข้มงวดกับชนกลุ่มน้อยทั้งภายในประเทศและตามแนวชายแดนของทั้งสองประเทศ มีการปิด-เปิด ด่านชายแดนและห้ามกิจกรรมการค้าและการลงทุนในบริเวณพื้นที่ชายแดน โดยการเปิดด่านนั้นต้องขึ้นอยู่กับรัฐบาลกลางของสหภาพเมียนมาเท่านั้น ทำให้นโยบายผ่อนปรนการค้าและการลงทุนตามแนวชายแดนยังคงถูกควบคุมอย่างเข้มงวดจนถึงปัจจุบัน

สำหรับสินค้านำเข้าและส่งออกผ่านชายแดนถาวรและด่านผ่อนปรนของประเทศไทยกับสหภาพเมียนมาที่สำคัญในปัจจุบัน พบว่า สินค้าของไทยที่ส่งออกผ่านด่านชายแดนมากที่สุด 5 ลำดับ ได้แก่ 1) น้ำมันเชื้อเพลิง 2) น้ำมันปาล์ม 3) น้ำมันถั่วเหลือง 4) ผงชูรส และ 5) ผ้าฝ้าย ส่วนสินค้านำเข้าที่สำคัญจากสหภาพเมียนมาเข้ามาในประเทศไทยได้แก่ 1) โค 2) กระบือ 3) ถ่านหิน 4) เฟอร์นิเจอร์ไม้และ 5) ปลาสดและกุ้งสด เป็นต้น

4.3.1.2 ปัจจัยที่ส่งเสริมการขยายตัวด้านการค้า การลงทุนด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

จากบทสรุปผลการศึกษา พบว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการของสหภาพเมียนมาเป็นอุตสาหกรรมที่มีการลงทุน เติบโตและขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะผู้ประกอบการภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้ให้ความสำคัญต่อการยกระดับมาตรฐานการบริการให้สูงขึ้น โดยเสนอให้รัฐบาลให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเส้นทางคมนาคมขนส่ง ทั้งทางบก ทางน้ำและทางอากาศ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการขยายตัวของธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการที่มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 35 รวมทั้งการพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างเมืองชายแดนสู่เมืองเศรษฐกิจชั้นนำและชั้นในของประเทศ ถึงแม้ว่าการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการขยายตัวทางด้านการค้าและการลงทุนด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีมูลค่าสูงก็ตาม แต่หากด้วยศักยภาพและจุดยุทธศาสตร์ของสหภาพเมียนมาที่เป็นพื้นที่เชื่อมโยงชายแดนไทย สปป.ลาว จีนตอนใต้และอินเดีย การเปิดด่านเพื่อเชื่อมโยงเส้นทางการค้าและการลงทุน การท่องเที่ยว เป็นโอกาสของสหภาพเมียนมาและประเทศเพื่อนบ้านได้ยกระดับการพัฒนาเส้นทางบกเชื่อมโยงระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นโอกาสของนักลงทุนชาวไทยที่จะได้ร่วมลงทุนกับผู้ประกอบการของเมียนมาได้ ทั้งนี้รัฐบาลกลางเมียนมาได้อนุมัติให้ภาคเอกชนต่างชาติเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตและการลงทุนภาคการท่องเที่ยวและบริการ ลักษณะการลงทุนร่วม (Joint Venture) ได้

นอกจากนี้รัฐบาลสหภาพเมียนมาได้กำหนดเขตนิคมอุตสาหกรรมรวม 18 เขต เพื่อสนับสนุนภาคเอกชนของประเทศไทยและต่างชาติเข้าไปลงทุน โดยนโยบายที่สำคัญคือ การจัดตั้งเขตอุตสาหกรรมจังหวัดท่าขี้เหล็ก(เมียนมา)กับแม่สาย(ไทย), คะยาร์(เมียนมา)กับแม่ฮ่องสอน(ไทย), เกาสอง(เมียนมา)กับระนอง(ไทย)รวมทั้งทวายและกาญจนบุรีในอนาคต โดยปัจจุบันได้ดำเนินการในส่วนของพื้นที่ทวายและเมียวดี ซึ่งจะเห็นได้ว่าเขตเศรษฐกิจพิเศษที่สำคัญของเมียนมา ตั้งอยู่บริเวณชายแดนไทยกับเมียนมาซึ่งเป็นผลมาจากที่ตั้งและการคมนาคมขนส่งสินค้าและบริการระหว่างประเทศ มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการเติบโตของเขตเศรษฐกิจพิเศษ ตลอดจนเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างประเทศไทยผ่านเมียนมา อินเดียและจีนเป็นปัจจัยสำคัญต่อการกำหนดที่ตั้งของเขตเศรษฐกิจ ดังจะเห็นได้จากการอนุญาตให้จัดตั้งบ่อนคาสิโนในฝั่งเมียวดี ท่าขี้เหล็ก และสบบวกของสหภาพเมียนมา ล้วนตั้งอยู่บริเวณพื้นที่ใกล้ชายแดนทั้งหมดในปัจจุบัน

4.3.1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนของนักลงทุนชาวต่างชาติในสหภาพเมียนมา

สหภาพเมียนมามีหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการลงทุนของต่างชาติ คือ คณะกรรมการการลงทุนของสหภาพเมียนมา (Myanmar Investment Commission: MIC) มีหน้าที่ควบคุมและดูแลภายใต้กฎหมายการลงทุนจากต่างประเทศ (Foreign Investment Law: FIL) โดยเปิดรับการลงทุนจากต่างประเทศตั้งแต่ปี 2531 จนถึงปัจจุบัน

แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษา พบว่า การค้าและการลงทุนด้านบริการและการท่องเที่ยวของนักลงทุนชาวไทยปัจจุบันในเมียนมามีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง แบ่งออกได้เป็น 3 ลำดับสำคัญ ได้แก่ 1) ธุรกิจร้านอาหารไทยทั้งในย่างกุ้ง และมัณฑะเลย์ที่ขยายสาขาเพิ่มมากขึ้น โดยส่วนใหญ่ชาวเมียนมานิยมรับประทานอาหารไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางไปท่องเที่ยวในเมียนมาก็นิยมรับประทานอาหารไทยเช่นเดียวกัน จึงส่งผลทำให้มีการขยายสาขาเพิ่มมากขึ้นในเขตเมืองเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว 2) ธุรกิจร้านกาแฟ โดยกาแฟชาวดอยและกาแฟอะเมซอนที่เปิดให้บริการเฟรนไชต์ในห้างสรรพสินค้า และ

ย่านแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของเมียนมา ซึ่งได้รับความนิยมและขยายตัวเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน และ3) ธุรกิจจัดนำเที่ยวและบริการ(ทัวร์)ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินธุรกิจแบบจำหน่ายโปรแกรมท่องเที่ยวและส่งต่อไปยังผู้ประกอบการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ซึ่งปัจจุบันได้รับการดูแลจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องของเมียนมาเป็นอย่างดี และ4)ธุรกิจสายการบินต้นทุนต่ำ สำหรับสายการบินต้นทุนต่ำที่เปิดเส้นทางให้บริการระหว่างประเทศไทยกับสหภาพเมียนมาในปัจจุบัน ได้แก่ สายการบินบางกอกแอร์เวย์ และสายการบินแอร์เอเชีย ทั้งจากสนามบินสุวรรณภูมิและเชียงใหม่เชื่อมโยงเมืองอย่างกว้างและมั่นคงแล้วได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีการลงทุนด้านที่พัก และบริการของผู้ประกอบการเมียนมา และผู้ประกอบการชาวไทยตามด่านชายแดนเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะด่านชายแดนแม่สอด จังหวัดตากและด่านชายแดนแม่สาย จังหวัดเชียงราย ที่มีการลงทุนด้านที่พักและบริการรองรับนักท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้น

4.3.1.4 นโยบายส่งเสริมการลงทุน และกฎ ระเบียบการลงทุนของสหภาพเมียนมา

รัฐบาลสหภาพเมียนมามีนโยบายส่งเสริมการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติ(Foreign Direct Investment: FDI) ได้ประกาศใช้กฎหมายการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศหรือMyanmar Foreign Investment Law:MFIL)เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2531 มีเป้าหมายให้นักลงทุนชาวต่างชาติ ได้ลงทุนในทรัพยากรของประเทศ เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสูงสุดต่อการพัฒนาประเทศ รวมทั้งความต้องการกระจายรายได้ของประชากร การพัฒนาฝีมือแรงงานคนในประเทศ และการพัฒนาเทคโนโลยีสำหรับภาคอุตสาหกรรม และการบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็น1 ใน 9 กิจกรรมที่รัฐบาลเมียนมา ส่งเสริมให้ต่างชาติได้เข้าไปลงทุน เนื่องจากสหภาพเมียนมามีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม มีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่เป็นมรดกโลก แหล่งท่องเที่ยวทางสังคม วัฒนธรรม และศาสนาที่โดดเด่น อีกทั้งความหลากหลายทางชาติพันธุ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ที่ชัดเจน สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวภายในประเทศและชาวต่างชาติเป็นอย่างมาก โดยรัฐบาลเมียนมาได้ส่งเสริมให้มีขึ้นเรียนนานาชาติ ในโรงเรียนการโรงแรมตามเขตเมืองเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ รวมทั้งยังเปิดพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ เปิดโอกาสให้นักลงทุนจากต่างชาติเข้าไปลงทุนในธุรกิจโรงแรม และที่พัก เพื่อบริการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในอนาคตได้ โดยมีกฎระเบียบด้านการลงทุน ดังนี้

1.กฎหมายการลงทุนของเมียนมา ได้ออกกฎหมายการลงทุนต่างชาติ ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2531 กำหนดให้มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1) การจัดสรรทรัพยากรของประเทศ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจตลาด
2) การส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชนและผู้ประกอบการ และส่งเสริมกิจกรรมของผู้ประกอบการ

3) การดำเนินการเศรษฐกิจแบบเปิด เพื่อการค้าและการลงทุนกับต่างประเทศ โดยภายใต้กฎหมายการลงทุนจากต่างประเทศ มีหลักประกันและการคุ้มครองนักลงทุนต่างชาติ ดังนี้

3.1 อนุญาตให้นำเงินตราต่างประเทศเข้า-ออกได้

3.2 อนุญาตให้ชาวต่างชาติที่เข้ามาทำงานในเมียนมา ส่งเงินกลับได้หลังจากหักภาษีเงินได้ และค่าใช้จ่ายอื่นๆ

3.3 ธุรกิจที่ดำเนินการภายใต้กฎหมายการลงทุนของต่างชาติ ได้รับการคุ้มครองว่า จะไม่ถูกยึดหรือครอบครองโดยรัฐ นอกจากนี้ นักลงทุนชาวต่างชาติสามารถเข้าพื้นที่ดำเนินการระยะยาว

(Long term Lease) ได้จากรัฐบาลเมียนมา โดยค่าเช่าพื้นที่ในนิคมอุตสาหกรรม (Industrial Zone) ของรัฐบาลอยู่ในอัตรา 3 ดอลลาร์สหรัฐต่อตารางเมตรต่อปี

สำหรับกิจการร่วมทุนกับรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจของสหภาพเมียนมานั้น นับตั้งแต่มีนโยบายส่งเสริมการลงทุนจากต่างชาติในปี 2531 เป็นต้นมา ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ได้แก่ โรงผลิตน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ การทำเหมืองแร่ อุตสาหกรรมพลังงาน และอุตสาหกรรมการผลิต โดยมีนักลงทุนจากประเทศจีนมีสัดส่วนการลงทุนมากที่สุด ร้อยละ 90 รองลงมาได้แก่นักลงทุนจากประเทศไทย มีการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม และอุตสาหกรรมบริการขนส่งและบริการ ร้อยละ 70 โดยกิจการที่เกี่ยวข้องกับการคมนาคมและการสื่อสาร ต้องร่วมทุนกับรัฐบาลเมียนมาเท่านั้น

4.3.1.5 รูปแบบการลงทุนในสหภาพเมียนมา

หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการลงทุนในสหภาพเมียนมาได้แก่ คณะกรรมการการลงทุนที่ได้รับการแต่งตั้งให้รับผิดชอบการลงทุนทั้งชาวเมียนมาและชาวต่างชาติ โดยชาวต่างชาติต้องยื่นขออนุมัติโครงการลงทุนต่อคณะกรรมการการลงทุนภายใต้กฎหมายการลงทุนต่างชาติ จากนั้นมีการส่งมอบให้คณะกรรมการพิจารณาการลงทุนจากต่างชาติ (Foreign Investment Commission: FIC) เป็นผู้พิจารณาอนุมัติโครงการ โดยมีรูปแบบการลงทุนที่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลเมียนมา 2 รูปแบบ คือ

1) การลงทุนที่ชาวต่างชาติถือหุ้น ร้อยละ 100

2) การร่วมทุน โดยนักลงทุนชาวต่างชาติต้องมีสัดส่วนการลงทุนรวมไม่น้อยกว่า ร้อยละ 35 ของมูลค่าการลงทุน แบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ

1. การลงทุนที่ชาวต่างชาติถือหุ้น ร้อยละ 100

2. การร่วมทุน นักลงทุนชาวต่างชาติ ต้องมีสัดส่วนการลงทุนรวมไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 ของมูลค่าการลงทุน

ทั้งนี้รัฐบาลสหภาพเมียนมา อนุญาตให้นักลงทุนชาวต่างชาติเข้าไปลงทุนในธุรกิจโรงแรมและอสังหาริมทรัพย์แบบการดำเนินงานและการถ่ายโอน (Build operate and Transfer: BOT) ส่วนการลงทุนที่เน้นแบบสัญญาแบ่งปัน (Product Sharing Contract: PSC) อนุญาตให้นักลงทุนชาวต่างชาติเข้าไปลงทุนเฉพาะด้านการสำรวจ ขุดเจาะทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์เท่านั้น โดยกำหนดเงินลงทุนขั้นต่ำของนักลงทุนชาวต่างชาติ ร้อยละ 35 เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา มีหน่วยงานรับผิดชอบการค้าชายแดนเมียนมา คือ กรมการค้าชายแดน โดยจุดเริ่มต้นหลังจากกระบวนการปกครองของสหภาพเมียนมาได้เปลี่ยนแปลงจากระบบการปกครองแบบเผด็จการทหาร ภายใต้สภาพสันติภาพและการพัฒนาแห่งรัฐ โดยผู้นำเผด็จการทหาร เป็นผู้นำบริหารประเทศ มีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาล ซึ่งการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของสหภาพเมียนมา หลังจากการปิดประเทศเป็นเวลา 26 ปี จากระบบสังคมนิยมวิถิเมียนมา ซึ่งมีหลักการดำเนินการพึ่งพาต่างชาติให้น้อยที่สุดและเน้นการพึ่งพาตนเอง ส่งผลต่อการค้าและการลงทุนของเมียนมาลดต่ำลงอย่างต่อเนื่อง ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต การเกษตร การท่องเที่ยวและบริการมีการพัฒนาต่ำและล่าช้ามากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน

ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจ ส่งผลทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีสัดส่วนของภาคการผลิต คือ ภาคเกษตรกรรมร้อยละ 50 ภาคอุตสาหกรรมร้อยละ 15 และภาคบริการ ร้อยละ 35 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายตัวด้านการค้า การลงทุนภาคอุตสาหกรรม

ท่องเที่ยวและบริการที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง สามารถสร้างรายได้ให้กับสภาพเมียนมาเป็นอย่างมาก เนื่องจากสภาพเมียนมามีความได้เปรียบในด้านการแข่งขันสูงจากทรัพยากรการท่องเที่ยวแห่งใหม่ มีความหลากหลายของสังคม และวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ ตลอดจนประวัติศาสตร์ที่นักท่องเที่ยวจากภูมิภาคต่างๆของโลกให้ความสนใจ การประกาศนโยบายการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของสภาพเมียนมา จากเดิมที่มีการวางระบบแผนส่วนกลาง เพื่อส่งเสริมการส่งออก การท่องเที่ยว และการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับภูมิภาคต่างๆในอาเซียน แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่า ถึงแม้ว่ารัฐบาลกลางได้ปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจแล้วก็ตาม แต่รัฐบาลกลางก็ไม่ได้ดำเนินการตามทิศทางของแผนที่ได้กำหนดไว้ อย่างเป็นรูปธรรมมากนัก รัฐบาลกลางเมียนมายังควบคุม และแทรกแซงภาคการท่องเที่ยวและบริการ อย่างเข้มงวด ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกฎ ระเบียบด้านการค้าและการลงทุนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะภาคการท่องเที่ยวและบริการ รวมทั้งการค้าและการลงทุนในบริเวณด่านชายแดนไทยกับสภาพเมียนมา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการในสภาพเมียนมาเป็นอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนเติบโตและขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะผู้ประกอบการภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้ให้ความสำคัญต่อการยกระดับมาตรฐานการบริการให้สูงขึ้น โดยเสนอให้รัฐบาลให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเส้นทางคมนาคมขนส่ง ทั้งทางบก ทางน้ำและทางอากาศ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการขยายตัวของธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการที่มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 35 รวมทั้งการพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างเมืองชายแดนสู่เมืองเศรษฐกิจชั้นนอกและชั้นในของประเทศ ถึงแม้ว่าการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการขยายตัวด้านการค้าและการลงทุนด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีมูลค่าสูงก็ตาม แต่หากด้วยศักยภาพและจุดยุทธศาสตร์ของสภาพเมียนมาที่เป็นพื้นที่เชื่อมโยงชายแดนไทย สปป.ลาว จีนตอนใต้ และอินเดีย การเปิดด่านเพื่อเชื่อมโยงเส้นทางทางการค้าและการลงทุน การท่องเที่ยว จะเป็นโอกาสของสภาพเมียนมาและประเทศเพื่อนบ้านได้ยกระดับการพัฒนาเส้นทางบกเชื่อมโยงระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น จึงเป็นโอกาสของนักลงทุนชาวไทยที่จะร่วมลงทุนกับผู้ประกอบการของเมียนมาได้

นอกจากนี้จากการเดินทางสำรวจข้อมูลพื้นฐานและองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องการค้าการลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์ และการบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสภาพเมียนมาและพื้นที่เชื่อมโยงเมืองเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวอย่างกุ้ง-มันตะเลย์ สภาพเมียนมา ระหว่างวันที่ 29 พฤศจิกายน-2 ธันวาคม 2561 โดยมีคณะนักวิจัยและตัวแทนจากสำนักประสานงานโครงการวิจัย อุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ สำนักประสานผลักดันการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเชิงพาณิชย์ และคณะอนุกรรมการการค้าชายแดนและเขตเศรษฐกิจไทย-เมียนมา สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ด้วยการประสานความร่วมมือจากเอกอัครราชทูตพม่า กระทรวงการต่างประเทศประจำกรุงย่างกุ้ง กับผู้ประกอบการท่องเที่ยวในย่างกุ้ง และกลุ่มหอการค้าและอุตสาหกรรมมันตะเลย์ (Mandalay Region Chamber of Commerce & Industry: MRCCI) (ดูแผนภาพที่ 4.46)



แผนภาพที่ 4.46 การประชุมประเด็นการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์ และการบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาและพื้นที่เชื่อมโยง

จากบทสรุปผลการประชุมร่วมผู้ประกอบการท่องเที่ยวอย่างกว้าง และกลุ่มหอการค้าและอุตสาหกรรมมันตะเลย์ พบว่า สถานการณ์และแนวโน้มการท่องเที่ยวของเมืองย่างกุ้งและมันตะเลย์มีการขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ภายหลังจากรัฐบาลใหม่สหภาพเมียนมาได้ปรับเปลี่ยนบรรยากาศการค้า การลงทุนและการบริการด้านการท่องเที่ยวให้สามารถเชื่อมโยงกับด่านชายแดนไทยผ่านด่านถาวรท่าชีเหล็ก รัฐฉาน-แม่สาย เชียงรายและด่านชายแดนถาวรตาก-เมียวดี สหภาพเมียนมา รวมทั้งการเชื่อมเส้นทางสายการบินเชียงใหม่-ย่างกุ้ง และเชียงใหม่-มันตะเลย์ ช่วยเพิ่มกำลังการซื้อของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่นิยมเข้ามาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวสหภาพเมียนมาสูงขึ้นอย่างรวดเร็วปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากปริมาณการลงทุนด้านที่พัก การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนการขนส่ง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและบริการที่เพิ่มสูงขึ้น สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวข้ามแดนระหว่างประเทศไทยและสหภาพเมียนมา ที่ช่วยยกระดับการค้า การลงทุน และการบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวระหว่างประเทศสู่การพัฒนาความร่วมมือในระดับสากล สนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้ไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศได้ด้วยปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญต่อการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศที่สำคัญได้แก่ การสร้างเครือข่ายการพัฒนาธุรกิจ และการลงทุนด้านการท่องเที่ยวข้ามแดนร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม มีการสร้างความร่วมมือ(MOU)อย่างชัดเจน รวมทั้งเสนอแนวทางให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวที่มีส่วนสนับสนุนการกระจายการท่องเที่ยวจากชายแดนไทย-เมียนมา ไปยังกลุ่มเมืองขึ้นนอกและเมืองชั้นในที่มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญอยู่จะสามารถแก้ไขปัญหา และการพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างประเทศให้เกิดความยั่งยืนได้

4.3.2 ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และการบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

จากการรวบรวมข้อมูล การเดินทางเข้าไปในพื้นที่เพื่อสังเกตการณ์ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม รวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มกับผู้บริหารภาครัฐและเอกชน ผู้ประกอบการท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวพบว่า ปัญหา และอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และการบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา โดยภาพรวมมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน สรุปเป็นประเด็นสำคัญดังนี้

1) ขาดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานบริเวณด่านชายแดนและพื้นที่เชื่อมโยงร่วมกันเพื่อรองรับการค้า และการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

2) ขาดการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนร่วมกัน จึงส่งผลต่อการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนและพื้นที่เชื่อมโยงไม่มีประสิทธิภาพ

3) ขาดการพัฒนาทักษะของแรงงานเพื่อรองรับการค้า และการบริการด้านการท่องเที่ยว

4) กระแสไฟฟ้ายังไม่พอเพียง ผู้ประกอบการต้องสำรองเครื่องปั่นไฟฟ้าทำให้ต้นทุนสูง

5) ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐในการลงทุนในสหภาพเมียนมา เนื่องจากผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ของไทยเป็นผู้ประกอบการขนาดเล็ก

ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และการบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาของด่านผ่อนปรนที่สำคัญมีดังนี้

1) ความล่าช้าในการเจรจา การวางแผนพัฒนา และยกระดับการค้าและการลงทุนมีความยุ่งยากไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

2) ผู้ประกอบการท้องถิ่นขาดความเชื่อมั่นเรื่องความปลอดภัยในการลงทุนในสหภาพเมียนมา โดยเฉพาะการลงทุนที่มีความเสี่ยงสูง

3) ขาดการพัฒนาโลจิสติกส์ และโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่เชื่อมโยงด่านกับเมืองท่องเที่ยว เนื่องจากด่านชายแดนตั้งอยู่ห่างจากเขตเมืองมาก ทำให้ไม่สะดวกต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยว

4.3.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และการบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

จากการรวบรวมข้อมูล การเดินทางเข้าไปในพื้นที่เพื่อสังเกตการณ์ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม รวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มกับผู้บริหารภาครัฐและเอกชน ผู้ประกอบการท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวพบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และการบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา โดยภาพรวมมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ดังสรุปประเด็นสำคัญดังนี้

1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานบริเวณด่านชายแดนและพื้นที่เชื่อมโยงร่วมกัน เพื่อรองรับการค้า และการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนระหว่างประเทศ

2) การบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนร่วมกัน เพื่อสร้างเครือข่ายธุรกิจการค้าและการลงทุนร่วมกันของผู้ประกอบการชาวไทย และสหภาพเมียนมา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวร่วมกัน

3) การสร้างกลไก กำกับและดูแลผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการค้าและการลงทุน เพื่อลดความเสี่ยงต่อการกำหนดนโยบายของรัฐที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการได้

4) การพัฒนาทักษะแรงงานเพื่อรองรับการขยายตัวทางด้านการค้า การลงทุนด้านการท่องเที่ยวชายแดน

5) การพัฒนาอุตสาหกรรมข้ามแดน(Cross industry)ช่วยเพิ่มบรรยากาศความร่วมมือระหว่างกันและกันของทั้งสองประเทศ นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจแบ่งปันระหว่างชายแดน (Cross border economic Charring) ยกระดับการค้า และการลงทุน ผลักดันให้เกิดการยกระดับด้านการค้าสากลในอนาคตได้

อย่างไรก็ตามการส่งเสริม และพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือของภาครัฐและเอกชนของประเทศ ไทยและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา จะช่วยยกระดับความร่วมมือสู่การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน และโลจิสติกส์ระหว่างด้านชายแดนร่วมกัน รวมทั้งการพัฒนาทักษะแรงงานตามเมืองชายแดนของสหภาพ เมียนมาเพื่อรองรับการขยายตัวทางด้านการค้า การลงทุนด้านการท่องเที่ยว ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ การตลาดการท่องเที่ยว บนฐานทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวชายแดนระหว่างประเทศไทยและสหภาพเมียนมา ร่วมกันจะช่วยสนับสนุนให้เกิดความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรมในอนาคตได้

4.4 ผลการวิจัยที่ต่อบัตถุประสงค์ข้อที่ 4 แนวทางการพัฒนา และบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

4.4.1 ผลการวิเคราะห์ตัวแบบDiamond Model เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา ในมิติการท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนพื้นที่ชายแดนเชียงใหม่ เชียงราย (เชื่อมโยงจังหวัดแม่ฮ่องสอน)

สถานการณ์การท่องเที่ยวของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา ภาพรวมของการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง และพะเยา มีจุดเด่นด้านทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวและศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม ศิลปะ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย โดยจังหวัดเชียงใหม่ โดดเด่น ด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และวิถีชีวิตล้านนา แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีศักยภาพเป็นมหานครแห่ง ล้านนา มีบทบาทเป็นเมืองต้อนรับหรือประตูสู่เส้นทางท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา มีโครงการพระราชดำริ โครงการหลวง และเกษตรบนพื้นที่สูง มีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและวิถีชีวิต มีสิ่งอำนวยความสะดวก รองรับ นักท่องเที่ยวได้ดี มีสนามบินนานาชาติที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างประเทศ มีอัตลักษณ์ ทางวัฒนธรรมเด่นชัด ประชาชนพร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ภาครัฐมีนโยบายที่ชัดเจนในการ พัฒนาการท่องเที่ยว ในขณะที่จังหวัดเชียงรามีความโดดเด่นด้านแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีความ หลากหลายทางชาติพันธุ์ เป็นเมืองชายแดน ที่มีเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน 3 อำเภอ ที่ติดต่อกับประเทศ เพื่อนบ้านทั้งสปป.ลาว สหภาพเมียนมา เชื่อมโยงกับจีนตอนใต้ เป็นประตูสู่อุณหภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวสูงสุดทุกปี คือในปี2555 มีรายได้จากการท่องเที่ยว มากถึง53,863.72 ล้านบาท รองลงมาคือจังหวัดเชียงราย จำนวน18,817.93 ล้านบาท จังหวัดลำปาง จำนวน2,129.68 ล้านบาท จังหวัดพะเยา จำนวน936.90 ล้านบาทและจังหวัดลำพูนน้อยที่สุดคือ 929.79 ล้านบาท

1) เงื่อนไขปัจจัยการผลิต (Factor Conditions)

ด้านเงื่อนไขปัจจัยการผลิตของกลุ่มอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปางและพะเยา มีศักยภาพที่สำคัญ คือ(1) ด้านทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นในภูมิภาคมมีทั้งทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ แหล่งท่องเที่ยวทาง ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีอายุยาวนาน และแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นที่รู้จักทั่วโลกหลาย แห่ง อย่างไรก็ตามปัจจัยการผลิตที่มีความน่าสนใจต่อการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวชายแดนไทยกับสหภาพ เมียนมาในครั้งนี้คือ (2)ศักยภาพด้านการให้บริการทางการท่องเที่ยวมูลค่าสูงแก่ชาวเมียนมา โดยเฉพาะ ด้านการรักษาพยาบาล ซึ่งมีโรงพยาบาลเอกชนที่ชาวเมียนมาให้ความไว้วางใจ มีผลประกอบการเติบโตขึ้น กว่าร้อยละ330 ได้ขยายการลงทุนจากจังหวัดเชียงใหม่มายังจังหวัดเชียงราย อีกทั้งมีโครงการลงทุน ก่อสร้างโรงพยาบาลขนาดใหญ่ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงที่พร้อมเปิดให้บริการได้ในไม่ช้านี้ นอกจากนี้ (3)การประกาศพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษของจังหวัดเชียงราย โดยกำหนดให้พื้นที่ชายแดน3 อำเภอได้แก่

อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน และอำเภอเชียงของเป็นพื้นที่รองรับการค้าและการลงทุนภายใต้วิสัยทัศน์การพัฒนาให้ทั้ง3อำเภอเป็น“ประตูการค้าและศูนย์กลางโลจิสติกส์เชื่อมโยงสู่อนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง โดดเด่นการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ ประชาชนอยู่ดีมีสุข” โดยด่านชายแดนแม่สาย ซึ่งเป็นตลาดการค้าชายแดนที่สำคัญของไทยกับสหภาพเมียนมา มีเป้าหมายเป็นศูนย์การค้าและการเงิน เป็นเมืองชายแดนรองรับกิจกรรมด้านการค้าและการบริการทางการเงินที่ครบวงจร พัฒนาพื้นที่ศูนย์แสดงสินค้านานาชาติหรือห้องประชุมสัมมนา เพื่อรองรับนักลงทุนที่สนใจจะขยายการลงทุน หรือประชาสัมพันธ์โครงการต่างๆ โดยเตรียมพื้นที่ร้านค้าปลอดภาษี ศูนย์ข้อมูลการค้าระหว่างประเทศ เพื่อรองรับการค้าชายแดนรวมถึงการพัฒนาพื้นที่รองรับการเป็นศูนย์กลางการค้าสินค้าเกษตร ในขณะที่ยังมีความน่าสนใจต่อกรณีอำเภอเชียงแสน ที่มีเป้าหมายการพัฒนาให้ศูนย์ท่องเที่ยวเชิงคุณภาพและท่าเทียบเรือนานาชาติ มุ่งพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ การจัดตั้งศูนย์ศิลปวัฒนธรรมและหัตถกรรม ศูนย์แสดงสินค้าพื้นเมืองและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเป็นอัตลักษณ์ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและดึงดูดนักท่องเที่ยว ผสมผสานการบริการสุขภาพทางการแพทย์ การศึกษานานาชาติ รวมถึงการใช้ประโยชน์จากการมีท่าเทียบเรือแม่น้ำโขงในกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวและการขนส่งสินค้าที่สามารถเชื่อมโยงกับท่าเรือบ้านโป่ง ท่าเรือสบหลายที่เดินทางต่อไปยังเชียงตุงได้อีกด้วย (4)ด้านบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวถือว่าเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนามีความพร้อมทั้งด้านสถาบันการศึกษาที่ผลิตบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและจำนวนผู้เรียน โดยมีปริมาณแรงงานในภาคบริการและการท่องเที่ยว ดังนี้ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 53,920 คนจังหวัดเชียงราย จำนวน36,566 คน จังหวัดลำพูน จำนวน 11,650 คน จังหวัดลำปาง จำนวน 19,713คนและจังหวัดพะเยา จำนวน10,713 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557)อ้างถึงในยุทธศาสตร์การพัฒนาคลัสเตอร์อารยธรรมล้านนา) และ(5) เมื่อพิจารณาถึงจังหวัดแม่ฮ่องสอนซึ่งแม้ไม่ได้ถูกจัดไว้เป็นจังหวัดในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวนี้ แต่จากวิสัยทัศน์ของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาที่มุ่งเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในกับจังหวัดใกล้เคียงและกับประเทศเพื่อนบ้าน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งมีบทบาทการเป็นจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขุดค้นพบหลักฐานทางโบราณคดีของ รองศาสตราจารย์ ดร.รัศมี ชูทรงเดชและคณะ ที่สะท้อนให้เห็นถึง การปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์กับสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูงในอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่มีพัฒนาการตั้งแต่การอาศัยอยู่ในถ้ำและย้ายตามฤดูกาล ซึ่งในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนและรัฐคะยาามีแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำอยู่เป็นจำนวนมาก รวมทั้งเวลาต่อมาที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีบทบาทการเป็นชุมชนที่อยู่อาศัยของประชากรพื้นถิ่นกลุ่มใหญ่ในภูมิภาคโดยเฉพาะชาวไทใหญ่ และเป็นชุมทางแลกเปลี่ยนสินค้าที่สำคัญ ซึ่งการผลักดันให้เกิดการเปิดด่านชายแดนห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน จึงนับเป็นประเด็นที่ต้องขับเคลื่อนให้เกิดการท่องเที่ยวที่สร้างความเข้าใจอันดีทั้งในมิติประวัติศาสตร์ทางโบราณคดี และความสัมพันธ์ของพื้นที่ที่มีมายาวนานอีกด้วย

2) ปัจจัยอุปสงค์ (Demand Conditions)

จากข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวปัจจุบันของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาทั้ง 5 จังหวัดนั้นนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย และจำนวนนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีจังหวัดเชียงใหม่ยังเป็นศูนย์กลางการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และเศรษฐกิจหลักของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวนี้ ประเด็นที่เป็นปัจจัยอุปสงค์สำคัญคือ(1)นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังจังหวัดเชียงรายโดยเฉพาะกลุ่มชาวต่างชาติมีความประสงค์เดินทางท่องเที่ยวจากจังหวัดเชียงรายไปยังจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยวในประเทศเพื่อนบ้าน โดยแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมต่อที่สำคัญของกลุ่ม

อารยธรรมล้านนาจากเมืองท่าหลักที่เป็นเมืองชายแดนประเทศไทย ไปยังเมืองชั้นนอกที่สำคัญคือเมือง เชียงตุง และกลุ่มเมืองชั้นในที่เป็นจุดหมายหลักทางการท่องเที่ยวของสหภาพเมียนมาได้แก่ พุกาม มัณฑะเลย์ ตองยี ทะเลสาบอินเล ในขณะที่ (2) นักท่องเที่ยวชาวเมียนมานิยมเดินทางเข้ามาจับจ่ายใช้สอย ในพื้นที่ด้านชายแดนแม่สาย ห้างสรรพสินค้าที่สำคัญในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา และที่สำคัญอย่างยิ่งคือ การเดินทางเข้ามาใช้บริการด้านการรักษาสุขภาพและความงามซึ่งจัดเป็นกลุ่มบริการ มูลค่าสูงจากการที่กลุ่มประชากรชาวเมียนมาที่มีกำลังซื้อสูงให้ความเชื่อมั่นต่อการบริการทางด้านสุขภาพ และความงามตลอดจนสินค้ามาตรฐานของไทยเป็นอย่างมาก

3) ปัจจัยบริบทกลยุทธ์การแข่งขัน (Strategy, structure, and rivalry)

จากการดำเนินการของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาที่มี 2 กลุ่มจังหวัดเป็น องค์ประกอบคือ กลุ่มจังหวัดภาคเหนือ ตอนบน 1 และกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ ตอนบน 2 แต่ขาดการบูรณา การจัดการแผนการท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัด และการใช้ศักยภาพของแต่ละจังหวัดที่สามารถดึงดูดเด่น หรืออัตลักษณ์ของแต่ละพื้นที่มาสร้างเส้นทางท่องเที่ยวและการบริหารจัดการร่วมกัน รวมถึงการ Share Vision and Resource ร่วมกัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการ ท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา รวมถึงขาดการเชื่อมโยงเครือข่ายและภาคีด้านการท่องเที่ยวเพื่อขับเคลื่อน การท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา การส่งเสริมการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยว ต่างประเทศจึงยังขาดประสิทธิภาพ เช่นการประชาสัมพันธ์และการตลาดด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ไม่มี ความเชื่อมโยงกัน ขาดกิจกรรมทางการตลาดที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มาใช้ให้เกิดมูลค่าและคุณค่าทาง เศรษฐกิจในชุมชน และในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาได้อย่างเต็มศักยภาพ ขาดแผนที่การ ท่องเที่ยว(ท่องเที่ยวได้ตลอดปี)และเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการ ท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรมีกลยุทธ์การขับเคลื่อนและเชื่อมโยงการท่องเที่ยวทั้ง ภายในเขตและภายนอกเขตพื้นที่ ซึ่งมีข้อเสนอต่อกรณีประกอบด้วย (1) การใช้อุตสาหกรรมไมซ์(MICE) ซึ่ง เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบที่เป็นการผสมผสานกันของMeeting(การประชุม) Incentive (การท่องเที่ยวเพื่อ เป็นรางวัล)Convention(การจัดประชุมนานาชาติ)และ Exhibition(การจัดนิทรรศการ) ให้เป็นเครื่องมือ เชื่อมโยงการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวนี้ โดยเฉพาะจังหวัดเชียงรายที่มีศักยภาพการเชื่อมโยง กับกลุ่มเมืองท่าเชียงหรืออนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง โดยใช้จังหวัดเชียงรายเป็นศูนย์กลางในการเดินทางเข้า มาของกลุ่มเป้าหมายจากจีนตอนใต้ สหภาพเมียนมาและสปป.ลาว ที่สามารถเดินทางเข้ามาจังหวัด เชียงรายได้โดยสะดวก หรือการจัดประชุมที่เชียงรายแล้วเดินทางต่อไปยังประเทศเพื่อนบ้านทั้ง 3 แห่งได้ โดยสะดวกเช่นกัน รูปแบบการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมไมซ์ ยกตัวอย่างคือการจัดงาน“Mekong Tea and Tourism Meeting”ที่เป็นการจัดประชุมและแสดงสินค้าประเภทชาและการท่องเที่ยวสัมผัสประสบการณ์ ชาในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงในพื้นที่จังหวัดเชียงราย ร่วมกับการเดินทางท่องเที่ยวข้ามแดนจากอำเภอแม่ สาย ไปยังพื้นที่ทางตอนเหนือของภูมิลาน ซึ่งเป็นแหล่งผลิตชาอัสสัม วิธีการบริโภคชาและการแปรรูปเป็น อาหารว่างในเขตพุกาม(บะกัน)มัณฑะเลย์ สามารถเชื่อมต่อได้ถึงนครแห่งชาเมืองผู่เออร์ ในมณฑลยูนนาน (2)กลไกสำคัญของการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวในเขตอารยธรรมล้านนาและการท่องเที่ยว ชายแดน ควรเข้าสู่กระบวนการทำงานร่วมกันของคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหา ทางเศรษฐกิจ (กรอ.)และคณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่น ไทย-เมียนมา(TBC) เพื่อพิจารณาการ ขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตและการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวผ่านด่านชายแดนที่มีศักยภาพ ร่วมกัน

4) ปัจจัยสนับสนุนที่เกี่ยวข้องเนื่อง (Related and Supporting Industries)

สืบเนื่องจากรัฐบาลมุ่งให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเป็นนโยบายหลักในการพัฒนาประเทศ ซึ่งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้จัดทำแนวทางการบูรณาการเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทยผ่านกลยุทธ์การพัฒนาเชิงพื้นที่ครอบคลุม 8 เขตพัฒนาการท่องเที่ยว 12 เมือง ต้องห้ามพลาด และพื้นที่เมืองชายแดน โดยในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนานั้นมีแนวทางการพัฒนา ประกอบด้วย (1) การพัฒนาสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวต้นแบบอารยธรรมล้านนา ด้วยการเชื่อมโยงการท่องเที่ยว 5 เชียง (เชียงใหม่ เชียงราย เชียงตุง เชียงรุ่ง และเชียงทองหรือหลวงพระบาง) การปรับปรุงการคมนาคมทั้งทางบกคือทางหลวงหมายเลข 118 ดอยสะเก็ด-แม่สรวย และทางอากาศด้วยการขยายท่าอากาศยานเชียงใหม่และเชียงราย การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมืองเก่าเชียงใหม่ และลำพูนสู่มรดกโลก เมืองน้ำพุร้อน และสปา 34 แห่งและสนับสนุนการจัดประชุม และนิทรรศการ (2) การส่งเสริมการตลาด Lanna FAM Trip การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และสปา ส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมหรรรมดนตรีล้านนา และที่สำคัญคือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับกลุ่ม GMS ตามลำดับ

4.4.2 ผลการวิเคราะห์ตัวแบบ Diamond Model เขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรม ในมิติการท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนพื้นที่ชายแดนแม่สอด-เมียวดี-ย่างกุ้ง

เขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรมประกอบไปด้วย 4 จังหวัด ได้แก่ สุโขทัย ตาก พิษณุโลกและกำแพงเพชร โดยมีพิษณุโลกเป็นจังหวัดที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในกลุ่ม เนื่องจากมีภูมิศาสตร์ที่เป็นศูนย์กลาง รวมถึงความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ รองลงมา คือตาก ซึ่งมีจุดเด่นคือเศรษฐกิจชายแดน สำหรับทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวได้กำหนดวิสัยทัศน์ที่มุ่งยกระดับแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลก นำคุณค่าโดดเด่นของมรดกวัฒนธรรมแห่งวิถีไทยร่วมกับการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับอาเซียน ซึ่งด้านชายแดนแม่สอดเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญของการค้าชายแดนเชื่อมต่อกับเมืองเมียวดี ซึ่งจัดว่าเป็นเมืองสำคัญในการกระจายสินค้าจากประเทศไทยไปยังเมืองต่างๆ ของสหภาพเมียนมา มีความโดดเด่นด้านอุตสาหกรรมการเกษตรและอัญมณี อีกทั้งยังเป็นจุดเชื่อมโยงไปยังกรุงย่างกุ้ง อดีตเมืองหลวงของสหภาพเมียนมาเป็นศูนย์กลางการค้า อัญมณี และการส่งออกไม้สัก แหล่งโบราณสถานและแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญเชิงประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระบรมธาตุชเวตากอง พระเจดีย์สุเล พระเจดีย์โบตะกอง พระพุทธไสยาสน์เขาดาวจีและตลาดโปะโยคหรือสก็อตมาร์เก็ต เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีความเชื่อมโยงกับกลุ่มเมืองโบราณอาณาจักรพะยู (Pyu Ancient Cities) รวมไปถึงพื้นที่ของเมืองโบราณศรีเกษตร (Sri Ksetra) เปียทะโนมโย (Peikthanomyo) และหะลินยี (Halingyi) ซึ่งเป็นอาณาจักรที่ยิ่งใหญ่ ขนาดใหญ่กว้างขวาง กินพื้นที่เกือบทั้งหมดของกลุ่มน้ำอิรวดี ซึ่งได้รับการประกาศให้เป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยสามัญครั้งที่ 37 เมื่อปี 2557 ที่กรุงโดฮา ประเทศกาตาร์ จึงเป็นที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งต่อการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวอาเซียนผ่านแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรมไทยกับสหภาพเมียนมาเข้าด้วยกัน

1) เงื่อนไขปัจจัยการผลิต (Factor Conditions)

ปัจจัยทางกายภาพในพื้นที่ด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวของทั้ง 4 จังหวัดในเขตพื้นที่นี้มีความแตกต่างหลากหลายด้านเงื่อนไขด้านปัจจัยการผลิต ซึ่งที่ผ่านมาจังหวัดตาก จัดว่าเป็นเขตพื้นที่ที่มีจุดเด่นด้านทรัพยากรธรรมชาติ และตลาดการค้าชายแดนแม่สอด ที่มีความห่างไกลจากจังหวัดอื่นๆ ในเขตพื้นที่ แต่ด้วยเงื่อนไขใหม่จาก (1) นโยบายปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ด้านการตลาด การค้า เขต

พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษแม่สอดและกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจ บังคลาเทศ-อินเดีย-เมียนมา-ศรีลังกา-ไทยหรือ(Bay of Bengal Initiative for Multi - Sectoral Technical and Economic Cooperation: BIMSTEC)นำไปสู่การปรับปรุงถนนเส้นทางตาก-แม่สอด ให้มีความสะดวกรวดเร็วเพื่อเชื่อมต่อกับเส้นทางยุทธศาสตร์สำคัญของสหภาพเมียนมาจากย่างกุ้งสู่เมียวดีเพื่อเชื่อมต่อการค้า การลงทุนกับเขตเศรษฐกิจพิเศษเมียวดีและแม่สอด อีกทั้งในแง่ของ(2)การท่องเที่ยวเชื่อมโยงผ่านด่านชายแดนแห่งนี้ไปยังเมืองมะละแหม่ง หรือมะละล่าย เมืองหลวงของรัฐมอญ ซึ่งเป็นเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยตำนานรักอมตะระหว่างเจ้าน้อยสุโขทัยแห่งเมืองเชียงใหม่กับมะเมื่อยะสาวงามมอญผ่านบทเพลง มะเมื่อยะของศิลปินล้านนาที่ชื่อ จรัส โมโนเพ็ชร ถัดไป คือ 1 ใน 5 มหาวิทยาลัยชั้นนำที่นิยมของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะชาวไทย คือ พระธาตุอินทร์แขวนหรือใจทิโย ตั้งอยู่เมืองใจโก๊ ในรัฐมอญ รวมไปถึงเมืองตองอู หงสาวดีและย่างกุ้ง ซึ่งเป็นพื้นที่มรดกโลกทางวัฒนธรรมของสหภาพเมียนมา

2) ปัจจัยอุปสงค์ (Demand Conditions)

ที่ผ่านมาเขตพัฒนาการท่องเที่ยวนี้มีนักท่องเที่ยวชาวไทยมากกว่าชาวต่างชาติ ประเด็นที่น่าสนใจเป็นอย่างมากคือ จังหวัดสุโขทัยมีอุปสงค์มากในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวที่สำคัญ โดยเฉพาะช่วงงานประเพณีที่สำคัญของไทย ซึ่งจากการวิจัยในครั้งนี้พบแนวโน้มความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวเมียนมาที่มีความประสงค์เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวสัมผัสกับบรรยากาศงานประเพณีสำคัญในพื้นที่เมืองเก่า โดยให้ความสนใจกับงานประเพณีลอยกระทง เผาเทียนเล่นไฟ ของจังหวัดสุโขทัยเป็นอย่างมาก แต่ยังประสบข้อจำกัดในการเดินทางฝ่ายชายแดนทางบก ซึ่งยังไม่สามารถใช้ VISA ON ARRIVAL ได้

3) ปัจจัยบริบทกลยุทธ์การแข่งขัน (Strategy, structure, and rivalry)

เนื่องจากในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตากมีผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่เป็นธุรกิจขนาดเล็กที่ต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้พบประเด็นที่เป็นกลไกขับเคลื่อนสำคัญคือ การรวมตัวกันของหอการค้าจังหวัดตาก สภาอุตสาหกรรมจังหวัดตาก และชมรมธนาคารจังหวัดตาก เป็นคณะกรรมการร่วมภาคเอกชน 3 สถาบัน(กกร.) มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเขตเศรษฐกิจแม่สอด ซึ่งมีความสอดคล้องกันกับแนวทางการพัฒนาเขตพื้นที่การท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรมที่มุ่งพัฒนาเขตพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์กลางรองรับการท่องเที่ยวกลุ่มธุรกิจ และเขตเศรษฐกิจพิเศษยกระดับจากTourism Destination เป็นDistributor เพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านซึ่งมุ่งไปยังกลุ่มCLMV ดังนั้นคณะกรรมการร่วมภาคเอกชน 3สถาบันและคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ(กรอ.)จึงมีบทบาทสำคัญต่อการเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวชายแดนในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวนี้

4) ปัจจัยสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง (Related and Supporting Industries)

กรอบนโยบายที่เป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญมาจาก (1)ประเด็นด้านเชื่อมโยงและจัดการการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวกลุ่มCLMV ของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรมที่ครอบคลุมประเด็นต่างๆ ได้แก่

- การเชื่อมโยงมรดกโลกในพื้นที่กับมรดกโลกอื่นๆ ในไทยและ GMS
- การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างประเทศในการพัฒนา/สร้างจุดขายใหม่
- การเชื่อมโยงระหว่างการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับMICE เพื่อเพิ่มระยะเวลาพำนัก
- การปรับปรุงระบบขนส่งสาธารณะในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวทั้งภายในพื้นที่และ

พื้นที่เชื่อมโยง

- การกำหนดขีดความสามารถการรองรับนักท่องเที่ยวทั้งในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ และในชุมชน

- การจัดทำแผนที่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวและเส้นทางท่องเที่ยวแนะนำในกลุ่ม จังหวัด

- การเสริมสร้างทักษะภาษาต่างประเทศและความพร้อมของบุคลากรในพื้นที่ โดยเฉพาะคนในพื้นที่เพื่อสนับสนุนการขยายตลาดการท่องเที่ยวกลุ่ม CLMV

อีกทั้ง(2) แผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความเชื่อมโยงประเทศสมาชิก BIMSTEC ระหว่างปี 2557-2563โดยจะมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างเสริมความเชื่อมโยงระหว่างไทยกับสหภาพเมียนมา และระหว่างไทยกับภูมิภาคเอเชียใต้ โดยเฉพาะโครงการปรับปรุงหรือการก่อสร้างเส้นทางถนนเมียวดี – เชิงเขาตะนาวศรี - กอกะเร็ก

4.4.3 ผลการวิเคราะห์ตัวแบบ Diamond Model เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ในมิติการท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนพื้นที่ชายแดนประจวบคีรีขันธ์และระนอง

เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ประกอบไปด้วย 4 จังหวัดสำคัญ ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพรและระนอง โดยแต่ละจังหวัดมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่โดดเด่นร่วมกัน คือ ทรัพยากรทางธรรมชาติที่เป็นทะเล อ่าว ชายหาดและเกาะที่สวยงาม โดยมีจังหวัดเพชรบุรีเป็นศูนย์กลาง กลุ่มท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาวิถีวัฒนธรรม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดชุมพรเป็น ศูนย์กลางกลุ่มท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ภูเขา ป่าไม้ อุทยานแห่งชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และชายฝั่ง ทะเล จังหวัดระนองเป็นศูนย์กลางกลุ่มท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ วิสัยทัศน์การพัฒนาของเขตมุ่งเป็นจุดหมายทางการท่องเที่ยวพักผ่อนเพื่อสุขภาพชั้นนำของโลก ทั้งในด้านการเป็นเมือง จุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน(Leisure)การฟื้นฟูสุขภาพร่างกาย จิตใจและจิต วิญญาณ(Body Soul and Mind)เน้นกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวไทยและต่างประเทศที่มีคุณภาพพำนักระยะ ยาว และเป็นกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อม โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพการบริการของทุนมนุษย์ใน อุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวในระดับสากล การยกระดับขีดความสามารถ ทางการแข่งขัน เร่งสร้างความเข้มแข็งของกลไกการขับเคลื่อนเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ตลอดจนส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงภายในเขต ภายนอกเขตและประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนเชื่อมโยง การท่องเที่ยวภายในและภายนอก

1) เงื่อนไขปัจจัยการผลิต (Factor Conditions)

ด้านทรัพยากรมีแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคมีความโดดเด่นด้านทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งประกอบไปด้วย อุทยานแห่งชาติ10 แห่ง วนอุทยาน 9 แห่ง แต่ยังคงขาดการเพิ่มคุณค่าและการสร้างความเป็นเอกลักษณ์ให้กับแหล่งท่องเที่ยว ทำให้จุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวลดลง ตลอดจนขาดการพัฒนาองค์ประกอบการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และขาดระบบการจัดการท่องเที่ยวที่สร้างคุณค่าและมูลค่าให้กับแหล่งท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวมีวันพักเฉลี่ยไม่สูงมากนัก (1)ทรัพยากรการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทะเล ชายหาดสวยงาม เกาะ อ่าวและ ทรัพยากรทางธรรมชาติ โครงการพระราชดำริ ความพร้อมการให้บริการที่เป็นสากล ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเน้นเพื่อสุขภาพการพักผ่อน มีทรัพยากรที่สามารถเชื่อมโยง และพัฒนาสู่สินค้าที่ระลึกได้ คือ

สับปะรดและมะพร้าว นำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ให้เป็น “เมืองท่องเที่ยวที่ทรงคุณค่า สับปะรด มะพร้าว ที่หนึ่งของโลก”(2)จังหวัดระนอง มีความโดดเด่นด้านการเป็นแหล่งน้ำพุร้อน ทรัพยากรทางทะเล และชายแดนสู่ประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งกำหนดวิสัยทัศน์เป็น“เมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชั้นนำ การเกษตรสร้างสรรค์ เมืองน่าอยู่ที่มีประชาชนมีคุณภาพชีวิต และประตูการค้าผ่านแดนฝั่งอันดามัน”

2) ปัจจัยอุปสงค์ (Demand Conditions)

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีนักท่องเที่ยวร้อยละ 80 เป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติโดยเฉพาะหัวหิน ในขณะที่ระนองร้อยละ80 เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความโดดเด่นด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติชายฝั่งที่สวยงาม ช่วยเพิ่มแรงดึงดูดใจนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ต้องการมาพักผ่อนและท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ประกอบกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่มีอุทยานแห่งชาติที่หลากหลาย และตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้ชัดเจน จึงทำให้ความต้องการเดินทางมาพักผ่อนและท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งภายในและต่างประเทศเติบโตอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้หากสามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวจากทรัพยากรที่มีอยู่ สร้างกิจกรรมให้แตกต่างและหลากหลาย จะช่วยเพิ่มความต้องการพำนักรักที่เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลต่อค่าใช้จ่ายที่นักท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย

3) ปัจจัยบริบทกลยุทธ์การแข่งขัน (Strategy, structure, and rivalry)

จากปัจจัยที่เป็นโอกาสสำคัญจากการมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ และมีความเป็นธรรมชาติที่สวยงาม เหมาะสมต่อบรรยากาศการท่องเที่ยว พักผ่อนอย่างแท้จริง ส่งผลต่อการกำหนดกลยุทธ์ที่ต้องมุ่งเน้นเชื่อมโยงการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งสหภาพเมียนมาและมาเลเซีย ซึ่งเป็นพื้นที่เชื่อมโยง จะช่วยส่งเสริมการขยายตัวของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ สร้างความได้เปรียบด้านการแข่งขัน โดยต้องกำหนดกลยุทธ์แบบ Win Win ให้สอดคล้องต่อบริบทการเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวทางทะเลชายฝั่งเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆที่นักท่องเที่ยวต้องการเดินทางเชื่อมต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาเยือน และสร้างบรรยากาศการท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมโยงไปยังจุดหมายปลายทางอื่นได้อย่างต่อเนื่อง ภายใต้บริบทของกลยุทธ์การสร้างเครือข่ายที่มีผลดีต่อทั้งสองฝ่ายได้

4) ปัจจัยสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง (Related and Supporting Industries)

ปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ประกอบไปด้วย 4 จังหวัดได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพรและระนองนั้น ต้องขยายฐานการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงจากเมืองหลักสู่เมืองรอง รวมทั้งชายแดนประเทศเพื่อนบ้านทั้งสหภาพเมียนมาและมาเลเซีย โดยมุ่งเน้น1)การพัฒนาคุณภาพการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีมูลค่าสูง มุ่งตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวที่กำลังการซื้อสูง และมีระยะเวลาพำนักรักที่พร้อมจ่าย และ2)การสร้างเครือข่ายกลุ่มธุรกิจในการพัฒนาการท่องเที่ยวเดียวกัน ลดการแข่งขันเชิงราคา และคุณภาพการให้บริการ แต่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพสินค้าทางการท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพ ตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างพึงพอใจและพร้อมจ่าย ช่วยยกระดับมาตรฐานการให้บริการที่มีคุณภาพให้สูงขึ้น และเติมโตอย่างต่อเนื่องได้

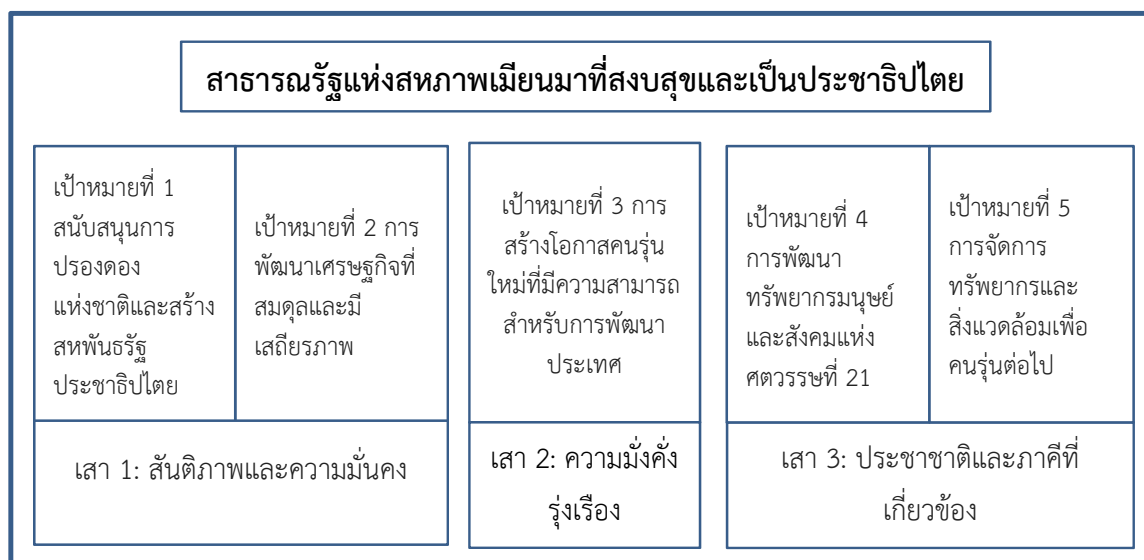
4.4.4 แนวทางการพัฒนา และบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับ

สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา พบว่า แผนพัฒนาอย่างยั่งยืนของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา(Myanmar Development Sustainable Plan: MSDP) (2018–2030)(The Government of the Republic of the Union of Myanmar Ministry of

Planning and Finance.(2018).Myanmar Development Sustainable Plan(2018–2030). August 2018.) เป็นการแสดงวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศ ที่ได้จากการสะท้อนการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก ปัจจุบันสหภาพเมียนมามีแผนระดับรัฐมนตรี กระทรวงและภูมิภาคที่มาจากภาคที่เกี่ยวข้องของสหภาพเมียนมา โดยแผนพัฒนาดังกล่าวสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 12 ปี มุ่งเสนอกรอบที่ประสานงานและความร่วมมือในทุกๆด้านของกระทรวง รัฐและภูมิภาคต่างๆของประเทศ มุ่งสร้างสันติภาพและความมั่นคงใน 3 เสาหลักของแผนพัฒนาอย่างยั่งยืนของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา มุ่งสร้างสันติภาพอย่างมีเสถียรภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายความสำเร็จของการพัฒนาเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการพัฒนาอย่างประเทศที่เป็นธรรม

นอกจากนี้แผนพัฒนาอย่างยั่งยืนสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ยังมีความสำคัญต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของหน่วยงานที่มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนสำคัญต่อการผลักดันให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นแผนการพัฒนาแห่งชาติที่สอดคล้องกับพันธกิจระดับโลก โดยมีโครงสร้าง3เสาหลัก5เป้าหมาย28กลยุทธ์ 251แผนปฏิบัติการ(ดูแผนภาพภูมิ ที่ 4.2) โดยมีแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวรวมอยู่ด้วย



แผนภูมิที่ 4. 2 แสดงกรอบแผนพัฒนาอย่างยั่งยืนสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

ที่มา: The Government of the Republic of the Union of Myanmar Ministry of Planning and Finance.(2018). Myanmar Development Sustainable Plan (2018– 2030). August 2018.)

แต่อย่างไรก็ตามเป้าหมายของแผนแม่บทการท่องเที่ยวสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ปี พ.ศ. 2556-2563 คือ สนับสนุนการท่องเที่ยวเพื่อการจ้างงานและสร้างรายได้ของประเทศ สร้างความมั่นใจว่าผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวจะกระจายรายได้อย่างเท่าเทียมได้ ทั้งนี้จากบทสรุปผลการศึกษา สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นต่อการกำหนดแผนการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาเพื่อความยั่งยืนในอนาคตนั้น (ดูตารางที่4.15) ต้องกำหนดแผนการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนร่วมกันให้เกิดเป็นรูปธรรมได้ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาอย่างยั่งยืนสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาและแผนแม่บทการท่องเที่ยวสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา แบ่งออกเป็น3ระยะ ได้แก่

1)แผนระยะสั้น(1-2ปี)เพื่อดำเนินการ(1)การพัฒนาความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา (2)การพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวพื้นที่เชื่อมโยงด่านแม่สาย เชียงราย-มณฑลเลย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา (3)การยกระดับด่านผ่อนปรนห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นด่านถาวรเพื่อรองรับการขยายตัวด้านการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวของชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

2)แผนระยะปานกลาง (3-5 ปี) เพื่อดำเนินการ (1)การพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวพื้นที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวห่มูเกะ เกะสองสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมากับจังหวัดระนอง และ (2)การยกระดับด่านผ่อนปรนกัวผาวอก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นด่านถาวรเพื่อรองรับการขยายตัวด้านการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวของชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

3)แผนระยะยาว(6-10ปี) เพื่อดำเนินการ(1)การยกระดับความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวข้ามแดนของประเทศไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาและพื้นที่เชื่อมโยงอย่างยั่งยืน และ(2)การพัฒนาและการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวประเทศไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และพื้นที่เชื่อมโยงอย่างยั่งยืน

ตารางที่ 4.15 แสดงแผนการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

แผนการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา	ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
1. แผนระยะสั้น (1-2 ปี) 1) การพัฒนาความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา 2) การพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวพื้นที่เชื่อมโยงด่านแม่สาย เชียงราย-มณฑลเลย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา 3) การยกระดับด่านผ่อนปรนห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นด่านถาวรเพื่อรองรับการขยายตัวด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวของชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา	คณะทำงานร่วมชายแดนไทย-สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา	
2. แผนระยะปานกลาง (3-5 ปี) 1) การพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวพื้นที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวห่มูเกะ เกะสอง สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมากับจังหวัดระนอง 2) การยกระดับด่านผ่อนปรนกัวผาวอก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นด่านถาวรเพื่อรองรับการขยายตัวด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา	คณะทำงานร่วมชายแดนไทย-เมียนมา	

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

แผนการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา	ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
3. แผนระยะยาว (6-10 ปี) 1) การยกระดับความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวข้ามแดนของประเทศไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาและพื้นที่เชื่อมโยงอย่างยั่งยืน 2) การพัฒนาและการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวประเทศไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และพื้นที่เชื่อมโยงอย่างยั่งยืน	คณะทำงานร่วมชายแดนไทย-สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา	

หมายเหตุ: คณะทำงานร่วมชายแดนไทย-สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา หมายถึง คณะทำงานที่มาจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการบริหารจัดการชายแดนของไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

สำหรับการยกระดับด่านผ่อนปรนห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นด่านถาวรเพื่อรองรับการขยายตัวด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมานั้น จากการศึกษาบทสรุปข้อมูลการผลักดันจุดผ่อนปรนการค้าชายแดนบ้านห้วยต้นนุ่นอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจุดผ่านแดนถาวร(สำนักงานพาณิชย์จังหวัดแม่ฮ่องสอน,2560) โดยมีประเด็นสำคัญดังนี้

1. ศักยภาพและความสำคัญของจังหวัดแม่ฮ่องสอนเกี่ยวกับการเชื่อมด่านชายแดน

จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดยุทธศาสตร์ที่ตั้งที่สำคัญในการเชื่อมต่อกับประเทศสมาชิกอาเซียนที่เป็นแหล่งวัตถุดิบหลักของอาเซียน คือ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และสามารถเชื่อมต่อไปยังประเทศที่สามซึ่งเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลก คือ อินเดียและสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยมีลักษณะภูมิศาสตร์ที่ตั้งของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ตั้งอยู่ใกล้กับกรุงเนปีดอว์(Naypyidaw) เมืองหลวงใหม่ของสหภาพเมียนมา ด้วยระยะทางสั้นที่สุดจากประเทศไทยประมาณ220 กิโลเมตร(ดูแผนภาพที่4.47และ 4.48) รวมถึงเป็นประตูตะวันตกสู่เมืองเศรษฐกิจหลักของสหภาพเมียนมาเมืองล่อเกอ รัฐคะยาร์ เมืองมณฑลเลย์ เขตมณฑลมัณฑะเลย์ เมืองตองจีเมืองหลวงของรัฐฉาน เมืองตองอู เขตหงสาวดี และเมืองตะเว(ทวาย)เพื่อเชื่อมโยงกับทางเรือเมืองทวายเป็นประตูทางออกทะเลของจังหวัดภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งจะสามารถเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับตลาดใหม่ คือ บังกลาเทศ ปากีสถานและอินเดีย รวมทั้งเป็นเส้นทางไปสู่ตะวันออกกลางและยุโรปบนเส้นทางสายไหมในอดีต



แผนภาพที่ 4.47 แสดงเส้นทางจากเมืองลอยก่อ รัฐคะยาผ่านสะพานแม่น้ำสาละวินไปแม่แซะ (Meze)



แผนภาพที่ 4.48 แสดงเส้นทางจากเมืองลอยก่อ รัฐคะยาไปแม่แซะ (Meze) รัฐคะยา สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

2. ความเป็นมาและสถานการณ์การเปิดจุดผ่านแดนถาวรบ้านห้วยต้นนุ่น

2.1 คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ (กรอ.) กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้ให้การสนับสนุนและผลักดันให้มีจุดผ่านแดนถาวรแห่งแรกของจังหวัดแม่ฮ่องสอน คือ จุดผ่อนปรนการค้าบ้านห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน (ดูแผนภาพที่ 4.49) จึงได้เสนอการยกระดับจุดผ่อนปรนการค้าบ้านห้วยต้นนุ่นเป็นจุดผ่านแดนถาวรผ่านกระทรวงมหาดไทยตามขั้นตอน โดยสำนักบริหารยุทธศาสตร์ กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 ได้แจ้งให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนจัดส่งข้อมูลตามแบบฟอร์มประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาการเปิดจุดผ่านแดนถาวร สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติส่งให้กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 เพื่อผลักดันจุดผ่อนปรนการค้าชายแดนบ้านห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม เป็นจุดผ่านแดนถาวร ซึ่งจังหวัดได้รวบรวมข้อมูลตามประเด็นส่งให้กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2554



แผนภาพที่ 4.49 แสดงจุดผ่อนปรนการค้าบ้านห้วยต้นนุ่น อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

2.2 การประชุมคณะรัฐมนตรีนอกสถานที่ ณ จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2555 คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจในภูมิภาค(กกอ.) ได้เสนอการยกระดับจุดผ่อนปรนภาคเหนือตอนบนเป็นด่านถาวร 3 จุด โดยมีจุดผ่อนปรนบ้านห้วยต้นนุ่น อำเภอยางชุมน้อย เป็นหนึ่งใน 3 จุดสำคัญ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาแล้ว มีมติมอบหมายให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ รับไปพิจารณาเรื่องการยกระดับจุดผ่อนปรนบ้านห้วยต้นนุ่นเป็นจุดผ่านแดนถาวร เพื่อให้มีการพิจารณาอย่างรอบคอบทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคงและความพร้อมของประเทศเพื่อนบ้าน

2.3 คณะอนุกรรมการพิจารณาเปิดจุดผ่านแดน ได้มีการประชุมครั้งที่ 1/2555 เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2555 ได้ประชุมพิจารณาเรื่องหลักเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติในการพิจารณาการเปิดจุดผ่านแดนประเภทต่างๆและเรื่องการยกระดับจุดผ่อนปรนบ้านห้วยต้นนุ่น อำเภอยางชุมน้อย เป็นจุดผ่านแดนถาวร ที่ประชุมมีมติเห็นว่าบริเวณพื้นที่จุดผ่อนปรนบ้านห้วยต้นนุ่น เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติและป่าไม้ จึงควรมีการศึกษาผลกระทบเรื่องทรัพยากรธรรมชาติเช่นเดียวกันประเทศเพื่อนบ้านยังไม่มีมีการดำเนินการในเรื่องนี้ ดังนั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลข้อเท็จจริงด้านเศรษฐกิจสังคม ความมั่นคงและความพร้อมของประเทศเพื่อนบ้าน ควรมีการลงพื้นที่สำรวจเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงมีมติ ดังนี้

1) มอบหมายให้กระทรวงการต่างประเทศประสานรัฐบาลสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาเกี่ยวกับความพร้อมในการยกระดับขึ้นเป็นจุดผ่านแดนถาวร

2) มอบหมายกระทรวงมหาดไทยประสานจังหวัดจัดคณะทำงานเพื่อลงพื้นที่หาข้อมูลและข้อเท็จจริงเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น ก่อนนำเสนอคณะอนุกรรมการพิจารณาเปิดจุดผ่านแดน พิจารณาในครั้งต่อไป

2.4 สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้จัดให้มีการประชุมคณะอนุกรรมการพิจารณาการเปิดจุดผ่านแดน ในการประชุมครั้งที่ 2/2557 วันศุกร์ที่ 5 กันยายน 2557 ณ อาคารสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ทำเนียบรัฐบาล โดยมีเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นประธาน เพื่อพิจารณาเรื่องการยกระดับด้านชายแดนและจุดผ่อนปรนการค้าเป็นจุดผ่านแดนถาวรตามความเห็นของคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ(กรอ.) ครั้งที่ 2/2557 เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2557 โดยได้เชิญผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอน เข้าร่วมประชุมชี้แจง และให้ข้อคิดเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้อง จาก

การประชุมดังกล่าว ผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้นำเสนอและชี้แจงการดำเนินงานเตรียมการยกระดับจุดผ่อนปรนบ้านห้วยต้นนุ่นให้เป็นด่านถาวร ให้คณะกรรมการพิจารณาการเปิดจุดผ่านแดนถาวรพิจารณา ซึ่งคณะกรรมการได้พิจารณาจากข้อมูลต่างๆแล้ว มีมติเห็นชอบในหลักการยกระดับจุดผ่อนปรนบ้านห้วยต้นนุ่นเป็นจุดผ่านแดนถาวรและมอบกระทรวงการต่างประเทศ ไปประสานกับรัฐบาลสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ในการเตรียมความพร้อมการยกระดับเป็นจุดผ่านแดนถาวร ในอนาคตต่อไป

2.5 การเยือนสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาอย่างเป็นทางการของนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) ระหว่างวันที่ 9-10 ตุลาคม 2557 นายกรัฐมนตรีประเทศไทย ได้นำประเด็นเรื่องการเปิดจุดผ่านแดนถาวรบ้านห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอนเกี่ยวกับการก่อสร้างถนน 8 กิโลเมตร จากจุดผ่อนปรนดังกล่าวหรือทวิภาคีเต็มคณะกับประธานาธิบดีสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา เพื่อส่งเสริมการค้า และความร่วมมือรัฐบาลสหภาพเมียนมา โดยจะหารือกันต่อไป

2.6 สภาความมั่นคงแห่งชาติ(สมช.)ได้ดำเนินการจัดประชุมส่วนราชการในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบรายละเอียดความเหมาะสมของแผนงานหรือโครงการและแนวทางแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวกับการก่อสร้าง ปรับปรุงถนน ตั้งแต่สะพานคอนกรีตเสริมเหล็กกิโลเมตรที่ 0+840 ถึงจุดผ่อนปรนการค้าชายแดนบ้านห้วยต้นนุ่น ตำบลแม่เงา อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอนกิโลเมตรที่ 10+540 ระยะรวม 9.7 กิโลเมตร ในวันพฤหัสบดีที่ 28 พฤษภาคม 2558 เวลา 13.30 น. ห้องประชุมวิจิตรวาทการชั้น 3 ของอาคารสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ทำเนียบรัฐบาลซึ่งที่ประชุมมีมติมอบให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนขออนุญาตดำเนินการในการก่อสร้าง ปรับปรุงถนนกับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชก่อน สำหรับจุดที่ตั้งด่านนั้นให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนประสานในรายละเอียดกับกรมป่าไม้ รวมทั้งให้มีมาตรการผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นควบคู่ไปกับการสำรวจเก็บรายละเอียดภูมิประเทศร่วมกันต่อไป

2.7 วันที่ 1 กรกฎาคม 2558 จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้รับการประสานทางโทรศัพท์จากเจ้าหน้าที่ของสถานทูตไทยประจำย่างกุ้งว่า รัฐบาลสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ได้มีหนังสือแจ้งว่า สหภาพเมียนมายินดีกับข้อเสนอฝ่ายไทยเกี่ยวกับการเปิดด่านถาวรบ้านห้วยต้นนุ่น ที่ได้เสนอในคราวการเดินทางไปสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 นำโดยผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอน (นายสุรพล พันธ์อำพล) เมื่อระหว่างวันที่ 9-15 ธันวาคม 2557 ซึ่งสถานทูตไทยประจำย่างกุ้ง แจ้งให้กระทรวงต่างประเทศของไทยทราบ

3. การเตรียมการเพื่อขับเคลื่อนการเปิดด่านของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

3.1 ด้านความพร้อมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันทุกภาคส่วนในจังหวัดแม่ฮ่องสอนและกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 มีความต้องการยกระดับจุดผ่อนปรนการค้าบ้านห้วยต้นนุ่นเป็นจุดผ่านแดนถาวร เนื่องจากเป็นเส้นทางที่ใกล้ที่สุดในการเชื่อมต่อเมืองหลวงเนปิดอร์และเมืองหลักที่มีศักยภาพด้านการค้าของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา โดยพื้นที่ดังกล่าวไม่มีปัญหาการสู้รบภายในของสหภาพเมียนมา และอยู่ในความดูแลของกองกำลังทหารสหภาพเมียนมาโดยตรง ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นฝ่ายไทยและสหภาพเมียนมาเป็นไปด้วยดี ไม่มีปัญหาการลักลอบค้าสิ่งยาเสพติดผ่านช่องทางดังกล่าวแต่อย่างใด มีหน่วยงานด้านความมั่นคง เช่น สถานีตำรวจภูธรบ้าน ประตู่เมือง และกองร้อยทหารพรานที่ 3602 รับผิดชอบดูแลรักษาความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ รวมทั้งอำเภอขุนยวม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลแม่เงา และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยเวียงหล้า ซึ่งเป็นหน่วยงานในพื้นที่ และ

หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ศาลากลาง ตรวจคนเมือง ด้านกักกันสัตว์ มีความยินดีและมีความพร้อมให้การสนับสนุนการเปิดจุดผ่านแดนถาวร

3.2 ด้านการศึกษาวิจัยการออกแบบวางผัง และโครงสร้างพื้นฐาน ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2555-2558

จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้รับการสนับสนุนงบประมาณเกี่ยวกับการพัฒนาการค้าชายแดนให้มีศักยภาพ ด้านการศึกษาวิจัย การออกแบบวางผังและโครงสร้างพื้นฐาน ตั้งแต่ปีพ.ศ.2555- 2558 ทั้งงบประมาณพัฒนาจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดและงบกรมทางหลวง รวมจำนวน150,049,100บาท(หนึ่งร้อยห้าสิบล้านสี่หมื่นเก้าพันหนึ่งร้อยบาทถ้วน) โดยใช้ในกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

1. กิจกรรมการศึกษาวิจัยการพัฒนาศักยภาพการค้าชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนเพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนงบประมาณ1,000,000บาท(หนึ่งล้านบาทถ้วน)ภายใต้โครงการเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน จังหวัดแม่ฮ่องสอน(งบพัฒนาจังหวัด ปี 2555) รับผิดชอบโดยสำนักงานพาณิชย์จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2. กิจกรรม พัฒนากฎหมายฐานภาษีบ้านห้วยต้นนุ่น งบประมาณ11,049,100บาท(สิบเอ็ดล้านสี่หมื่นเก้าพันหนึ่งร้อยบาทถ้วน)ภายใต้โครงการปรับปรุงซ่อมแซมถนนเพื่อส่งเสริมการค้าชายแดน และการท่องเที่ยวตามยุทธศาสตร์จังหวัด ปีงบประมาณ(งบพัฒนาจังหวัด ปี2555)เป็นการก่อสร้างถนน คสล.800 เมตรและปรับปรุงถนนลูกรัง10กิโลเมตร รับผิดชอบโดยสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน

3.การออกแบบการวางผังพื้นที่เฉพาะจุดผ่อนปรนบ้านห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน งบประมาณ3,500,000บาท(สามล้านห้าแสนบาทถ้วน) ภายใต้โครงการ ระบบโครงสร้างเมืองรองรับการพัฒนาอย่างยั่งยืน(โครงการกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน1ปีงบประมาณพ.ศ.2557) รับผิดชอบโดยสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยได้ดำเนินการออกแบบผังบริเวณด้านการค้าชายแดนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ซึ่งมีพื้นที่ดำเนินการในพื้นที่มีประมาณ200 ไร่และสามารถขยายได้ในอนาคต โดยมีรายละเอียดดังนี้

- พื้นที่บริเวณจัดตั้งด่าน คิดเป็นพื้นที่ 200 ไร่
- พื้นที่จากกึ่งกลางถนนเริ่มจากแยกเชื่อมทางหลวง1337 ด้านละ10 เมตร จนถึง

บริเวณสันเขต

พร้อมทั้งได้ออกแบบประกอบด้วยกลุ่มอาคารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แบบก่อสร้างพร้อมกับประมาณราคาก่อสร้างเบื้องต้น รวมทั้งสิ้น 994,250,000 บาท (เก้าร้อยเก้าสิบล้านสองแสนห้าหมื่นบาทถ้วน) โดยมีรายละเอียดดังนี้

- | | |
|-------------------------|--|
| 1. งานอาคาร | จำนวนเงิน 524,250,000 บาท (ห้าร้อยยี่สิบล้านสองแสนห้าหมื่นบาทถ้วน) |
| 2. งานดินตัด,ดินถม,รั้ว | จำนวนเงิน 200,000,000 บาท (สองร้อยล้านบาทถ้วน) |
| 3. งานถนนและลานจอด | จำนวนเงิน 120,000,000 บาท (หนึ่งร้อยยี่สิบล้านบาทถ้วน) |
| 4. งานระบบอื่นๆ | จำนวนเงิน 150,000,000 บาท (หนึ่งร้อยห้าสิบล้านบาทถ้วน) |

ในส่วนของแบบหลัก ประกอบด้วยอาคารที่สำคัญและจำเป็นสำหรับด้านมาตรฐานทั่วไป 16 กลุ่มอาคาร เช่น อาคารตรวจคนเข้าเมือง อาคารศุลกากร หอประชุมและอื่นๆ อาคารกักกันสัตว์ อาคารเกี่ยวกับป่าไม้และหน่วยทหารพรานในพื้นที่ที่ดูแลความปลอดภัยโรงอาหาร คลังเก็บสินค้า บ้านพักเจ้าหน้าที่ ที่จอดรถโดยสาร(รถบัส) อาคารสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์(OTOP) อาคารสินค้าปลอดภาษี อาคารตรวจผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับการเกษตร ระบบสาธารณสุขปศุสัตว์ เป็นต้น อาคารเหล่านี้ใช้เงินก่อสร้างประมาณ 1,000 ล้านบาท ผูกพันงบประมาณ 3 ปี จังหวัดแม่ฮ่องสอนเสนอไปยังรัฐบาลเพื่อพิจารณาต่อไป สำหรับอาคารในเบื้องต้นมีหน้าที่รวบรวมสาธารณสุขปศุสัตว์ที่จะเปิดดำเนินการในส่วนแรก โดยใช้งบประมาณ 200 ล้านบาท

4. การปรับปรุงผิวถนนลาดยางถนนสาย 1337 ตอนหางปอน-ประตูเมือง บริเวณสามแยกด่านป่าไม้ ความยาว 1 กิโลเมตร งบประมาณ 4,500,000 บาท (สี่ล้านห้าแสนบาทถ้วน) เป็นโครงการภายใต้โครงการกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 ปี งบประมาณ พ.ศ. 2557 รับผิดชอบโดยแขวงทางหลวงแม่ฮ่องสอน

5. กิจกรรมลาดยางและเพิ่มประสิทธิภาพทางหลวงถนนสาย 1337 ตอนหางปอน-ประตูเมือง ระยะทาง 23 กิโลเมตร งบประมาณ 130 ล้านบาท (งบประมาณปี 2558 จากงบกรมทางหลวง) โดยแยกเป็นตอนๆ ดังนี้

5.1 ทางหลวงหมายเลข 1337CS.0100 ตอน ปางปอน-ประตูเมือง ตอน 1 ระหว่าง กม.17+225 – กม.25+500 งบประมาณ 45,000,000 บาท (สี่สิบล้านบาทถ้วน)

5.2 ทางหลวงหมายเลข 1337 CS.0100 ตอน ปางปอน – ประตูเมือง ตอน 2 ระหว่าง กม.25+500 – กม.32+500 งบประมาณ 40,000,000 บาท (สี่สิบล้านบาทถ้วน)

5.3 ทางหลวงหมายเลข 1337 CS.0100 ตอน ปางปอน – ประตูเมืองตอน 2 ระหว่าง กม.32+500 – กม.41+760 (เป็นช่วงๆ) งบประมาณ 45,000,000 บาท (สี่สิบล้านบาทถ้วน)

ปัจจุบันจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้จัดทำโครงการพัฒนาจุดผ่อนปรนการค้าชายแดนและส่งเสริมเปิดประตูการค้าสู่ตะวันตก (Westgate Corridor) เพื่อเสนอขอสนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงคมนาคม จำนวน 50 ล้านบาท เป็นการก่อสร้างถนนคอนกรีตกว้าง 6 เมตร หน้า 0.20 เมตร ความยาวรวม 9,700 เมตร ไหล่ทางข้างละ 0.50 เมตร และสิ่งประกอบตั้งแต่สะพาน คสช.กม.ที่ 0+840 ถึง กม.ที่ 10+540 (จุดผ่อนปรนการค้าชายแดนบ้านห้วยต้นนุ่น) ตำบลแม่เงา อำเภอขุนยวม ซึ่งจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ขอให้แม่ทัพภาคที่ 3 พิจารณาสันนิษฐานผลักดันโครงการดังกล่าวด้วยและแม่ทัพภาคที่ 3 ได้ส่งโครงการให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ(ผ่านกล.รล.) เพื่อสนับสนุนโครงการดังกล่าวด้วยแล้วและเพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการดำเนินการ เป็นการสนองนโยบายของนายกรัฐมนตรีด้านเศรษฐกิจและด้านความมั่นคง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ขอให้แม่ทัพภาคที่ 3 พิจารณาดำเนินการ ดังนี้

1. สนับสนุนและผลักดันให้ถนนเส้นทางตั้งแต่สะพานคสล.กม.ที่ 0 + 840 ถึง กม.ที่ 10 + 540 (จุดผ่อนปรนการค้าชายแดนบ้านห้วยต้นนุ่น) ตำบลแม่เงา อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ระยะทางรวม 9.7 กิโลเมตร เป็นเส้นทางพัฒนาเพื่อความมั่นคงและขอให้พิจารณาเสนอแผนงานหรือโครงการ โดยขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือคณะรัฐมนตรีหรือ คสช. เพื่อพิจารณาและให้ความเห็นชอบต่อไป

2. ขอให้กองทัพภาคที่ 3 เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการก่อสร้างพัฒนาเส้นทางอยู่ระหว่างการพิจารณาของแม่ทัพภาคที่ 3

3.3 เส้นทางคมนาคมในพื้นที่ป่าอนุรักษ์จากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ส่งให้สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 16 สาขาแม่สะเรียง เพื่อทำเรื่องแต่งตั้งคณะศึกษาเส้นทางดังกล่าวประมาณ 9.5 กิโลเมตร ผลปรากฏว่าให้สามารถปรับปรุงเส้นทางที่มีอยู่เดิมในเขตป่าอนุรักษ์ได้ไปถึงชายแดนและได้รายงานผลให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทราบ

3.4 การพิจารณาพื้นที่จัดตั้งด่านห้วยต้นนุ่น

เนื่องจากพื้นที่จุดผ่อนปรนห้วยต้นนุ่นอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยเวียงหล้า อาจไม่ได้รับการพิจารณาอนุญาตให้ใช้พื้นที่ในการจัดตั้งด่าน ดังนั้นเพื่อให้พื้นที่ที่เหมาะสมในการจัดตั้งด่านห้วยต้นนุ่น จังหวัดแม่ฮ่องสอน จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาพื้นที่เพื่อจัดตั้งด่านห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตามคำสั่งของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่ 1121/2558 ลงวันที่ 16 มิถุนายน 2558 โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นประธาน หัวหน้าส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นกรรมการ และผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นกรรมการและเลขานุการ และจังหวัดได้เชิญคณะกรรมการร่วมเดินทางไปดูพื้นที่และประชุมพิจารณาร่วมกันวันที่ 24 มิถุนายน 2558 ณ ที่ว่าการอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่ประชุมมีมติเห็นชอบให้จัดตั้งด่านห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม บริเวณพื้นที่จุดดังกล่าวอยู่ภายในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่เงาและป่าแม่สำเพ็ง อยู่ในเขตจำแนกการใช้ประโยชน์ป่าสงวนเป็นโซนเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) มีลักษณะการแผ้วถางป่าเพื่อการเพาะปลูกไปบ้างแล้ว อยู่ติดถนนหลวง มีไฟฟ้าผ่านใช้ประโยชน์ได้ ห่างจากหมู่บ้านห้วยต้นนุ่นประมาณ 1 กิโลเมตร ห่างจากพื้นที่จุดที่ 1 ประมาณ 1.5 กิโลเมตร ห่างจากหมู่บ้านห้วยต้นนุ่น ประมาณ 1 กิโลเมตรและมีพื้นที่กว้างประมาณ 200 ไร่และมีมติมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้

1. มอบหมายให้ผู้ใหญ่บ้านห้วยต้นนุ่น จัดประชุมประชาคมเห็นชอบการขอใช้พื้นที่ป่าสงวนเพื่อตั้งด่านห้วยต้นนุ่น ซึ่งพื้นที่บางส่วนอาจจะกระทบพื้นที่ทำกินของชาวบ้าน จึงสร้างความเข้าใจให้กับชาวบ้าน ตลอดจนรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของชาวบ้านในพื้นที่ แล้วสรุปผลการจัดประชุมประชาคม ให้องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เงาทราบ เพื่อนำเรื่องดังกล่าวเข้าที่ประชุมสภาตำบล แล้วให้องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เงา รายงานสรุปผลการประชุมสภาตำบลให้อำเภอขุนยวมทราบ มอบหมายให้อำเภอขุนยวม รวบรวมข้อมูลให้สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแม่ฮ่องสอนแต่งตั้งคณะทำงานลงพื้นที่ตรวจสอบข้อมูลทางวิชาการ ก่อนเสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทำหนังสือแจ้งขอใช้พื้นที่ไปยังกรมป่าไม้เพื่อเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาอนุมัติให้ใช้พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ทั้งนี้ระยะเวลาในการดำเนินการต้องแล้วเสร็จภายใน 1 เดือนนับจากวันที่ประชุม

2. มอบหมายให้สำนักงานจังหวัดแม่ฮ่องสอนทำหนังสือแจ้งแม่ทัพภาคที่ 3 ในการขอใช้พื้นที่จัดตั้งด่านห้วยต้นนุ่นให้เป็นโครงการพื้นที่เพื่อความมั่นคง รวมทั้งแจ้งกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รับทราบการขอใช้พื้นที่จัดตั้งด่านห้วยต้นนุ่นด้วย ตลอดจนพิจารณาการบรรจุแผนงาน หรือโครงการพัฒนาหมู่บ้านห้วยต้นนุ่นในด้านสาธารณูปโภค อาทิ ไฟฟ้า น้ำประปา เป็นต้น เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากยุทธศาสตร์การพัฒนาต่อไป

3. มอบหมายให้สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอนจัดทำโครงการพัฒนาการค้าชายแดนห้วยต้นนุ่นเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณในลำดับแรก ที่สามารถเปิดด่านให้บริการได้ ประมาณ 250 ล้านบาท ซึ่งทั้งหมดแบ่งออกเป็น 3 ระยะ โดยกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดโครงการภายใน 3-5 ปี

3.5 ด้านการส่งเสริมและสร้างความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ดำเนินการเชื่อมความสัมพันธ์และการส่งเสริมการค้าการลงทุน ระหว่างจังหวัดแม่ฮ่องสอนกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา มาโดยตลอด ตั้งแต่ ปี 2555 เป็นต้นมา ซึ่งทั้งสองฝ่ายมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นมาโดยตลอด และวันที่ 22-26 มีนาคม 2558 จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้จัดกิจกรรม Incoming การประชุมหารือความร่วมมือด้านส่งเสริมการค้าการลงทุน การท่องเที่ยวและการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยการเชิญมุขมนตรีรัฐคะยา สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาและคณะเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งในการประชุมประสบผลสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย การหารือได้ผลคืบหน้าในทุกๆ เรื่อง ซึ่งทั้งสองฝ่ายระหว่างจังหวัดแม่ฮ่องสอนและรัฐคะยาจะร่วมมือในการดำเนินการต่อไป

4. การเตรียมความพร้อมของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

โดยเมื่อวันที่ 22-26 มีนาคม 2558 จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้จัดกิจกรรม Incoming การประชุมหารือความร่วมมือด้านส่งเสริมการค้าการลงทุน การท่องเที่ยวและการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเชิญมุขมนตรีรัฐคะยา สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และคณะเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว และในการประชุมสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ได้แจ้งให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนทราบว่าปัจจุบันสหภาพเมียนมากำลังจะเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่แะ-แม่ฮ่องสอน ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับจุดผ่อนปรนการค้า บ้านห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยเมื่อวันที่ 11 มกราคม 2558 รัฐมนตรีต่างประเทศของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาได้มาลงพื้นที่บ้านแม่แะ และได้สรุปข้อมูลเสนอประธานาธิบดีสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา สำหรับสะพานข้ามแม่น้ำสาละวิน ปัจจุบันใช้สัญจรไปมาได้เป็นอย่างดี (ดูแผนภาพที่ 4.50) และในระหว่างวันที่ 12-14 เมษายน 2558 จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้อนุญาตให้คาราวานท่องเที่ยวโดยรถยนต์เดินทางข้ามแดนไปเมืองลอยก่อ ผ่านเส้นทางจุดผ่อนปรนการค้าบ้านห้วยต้นนุ่น เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวและการค้าและการกระชับความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น จากการเดินทางไปคาราวานโดยรถยนต์ดังกล่าว ทำให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนทราบว่า ปัจจุบันนี้สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ได้ดำเนินการก่อสร้างเส้นทางจากเมืองลอยก่อ รัฐคะยา ไปยังจุดผ่อนปรนการค้าบ้านห้วยต้นนุ่น มีความก้าวหน้าและดำเนินการแล้วเสร็จภายในปี 2558 ที่ผ่านมา สำหรับสะพานข้ามแม่น้ำสาละวินได้ดำเนินการก่อสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเปิดให้ประชาชนใช้สัญจรไปมาแล้ว

5. งานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปิดจุดผ่านแดนถาวรบ้านห้วยต้นนุ่น จังหวัดแม่ฮ่องสอน

จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ให้ความสำคัญของการเปิดจุดผ่านแดนถาวรและการใช้ประโยชน์จากการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ได้ทำโครงการวิจัยจำนวน 2 เรื่อง ได้แก่(1)การพัฒนาศักยภาพการค้าชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน(ASEAN Economic Community: AEC)โดยศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและ(2)การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษตามโครงการเส้นทางเศรษฐกิจใหม่ แม่ฮ่องสอน-เมียนมา ปี2555: กรณีศึกษาจุดผ่อนปรนห้วยต้นนุ่น โดยศูนย์วิจัยเพื่อการศึกษาและแรงงาน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีผลการศึกษา ดังนี้

5.1 ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการค้าชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนเพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) โดยศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีผลการศึกษา ดังนี้

1)จากผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ศักยภาพและโอกาสด้านห้วยต้นนุ่น มีศักยภาพในการเปิดด่านถาวรและจังหวัดแม่ฮ่องสอนมียุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด รองรับสาธารณรัฐแห่งสหภาพ

เมียนมาเปิดประเทศและจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีการจัดกิจกรรมกระตุ้นความสัมพันธ์มาโดยตลอด ซึ่งเมื่อเปิดจะเป็นประโยชน์ต่อจังหวัดแม่ฮ่องสอนและประเทศไทย สามารถเชื่อมต่อกับสภาพเมียนมา – อินเดีย – เนปาล ได้

2) การเพิ่มขึ้นของมูลค่าการค้าชายแดน ได้วิเคราะห์คาดการณ์การขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยในระยะ 5 ปีแรก (ปี 2555-2560) เพิ่มขึ้น 1,655 ล้านบาท ระยะ 10 ปี (ปี 2565) เพิ่มขึ้น 6,886 ล้านบาท ระยะ 15 ปี (ปี 2570) เพิ่มขึ้น 28,653 ล้านบาท ระยะ 20 ปี (ปี 2575) เพิ่มขึ้น 119,241 ล้านบาท และในระยะ 30 ปี (ปี 2585) เพิ่มขึ้น 2,065,102 ล้านบาท

5. ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษตามโครงการเส้นทางเศรษฐกิจใหม่ แม่ฮ่องสอน-เมียนมา ปี 2555: กรณีศึกษาจุดผ่อนปรนห้วยต้นนุ่น โดยศูนย์วิจัยเพื่อการศึกษาและแรงงาน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีผลการศึกษา ดังนี้

1) จังหวัดแม่ฮ่องสอน หากมีเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเกิดขึ้นจะได้ประโยชน์สูง กลายเป็นศูนย์กลางการขนส่งและแพร่กระจายสินค้าสู่คู่ค้าระหว่างประเทศฝั่งตะวันตก GMS , BIMSTEE จะมีปริมาณสินค้า เข้า-ออก สูงเป็นหลายหมื่นล้านบาท โดยรัฐบาลควรเป็นผู้ลงทุนและจะคุ้มค่าการลงทุนไม่เกิน 10 ปี แต่ทั้งนี้รัฐบาลจะต้องดำเนินการอย่างเร่งรีบก่อนที่สาธารณรัฐประชาชนจีนและอินเดีย จะครอบครองทรัพยากรธรรมชาติและธุรกิจในสภาพเมียนมาทั้งหมด

2) มีความจำเป็นเร่งด่วนที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ควรได้รับการพัฒนาและยกระดับให้จุดผ่อนปรนห้วยต้นนุ่นเป็นด่านถาวรให้ได้ในอนาคต

6. การยกระดับการเปิดจุดผ่านแดนถาวรบ้านห้วยต้นนุ่นกับรัฐคะยา

การยกระดับเปิดด่านห้วยต้นนุ่นนั้น รัฐบาลสภาพเมียนมา ได้ยกระดับและเตรียมความพร้อมรองรับการเปิดด่านถาวรแล้ว โดยจัดสรรงบประมาณจำนวนมากในการปรับปรุงเส้นทางคมนาคม การสร้างสะพานข้ามแม่น้ำสาละวิน สาธารณูปโภคต่างๆ (ดูแผนภาพที่ 4.50) และทางรัฐบาลเนปิดอร์ได้แจ้งอย่างเป็นทางการกับสถานเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงย่างกุ้งแล้วว่า พร้อมมีการผลักดันให้เปิดจุดผ่อนปรนห้วยต้นนุ่นเป็นด่านถาวร (BP13) ดังนั้นหากกระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวข้อง ได้พิจารณาให้การสนับสนุนอย่างเป็นทางการ ก็จะทำให้โครงการนี้สำเร็จเกิดประโยชน์ต่อทั้งสองประเทศในอนาคตได้



แผนภาพที่ 4.50 การปรับปรุงเส้นทางและสร้างสะพานบนเส้นทางแม่ฮ่องสอน-ห้วยต้นนุ่น รัฐคะยา

ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องรีบดำเนินการผลักดันให้จุดผ่อนปรนการค้าบ้านห้วยต้นนุ่น เป็นจุดผ่านแดนถาวรโดยเร่งด่วน เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการกระชับความร่วมมือของทั้งสองประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มความถี่ของการท่องเที่ยวอาเซียน ที่จะช่วยยกระดับความร่วมมือให้เกิดการพัฒนาการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวเชื่อมโยงไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาให้ขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขนส่งสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวและอื่นๆที่เกี่ยวข้องผ่านเส้นทางบกระหว่างประเทศโครงข่ายในสหภาพเมียนมาได้ ดังนี้

1. เส้นทางห้วยต้นนุ่น-แม่แซะ(Meze) ลอยก่อ (Loi Kaw)รัฐคะยา-ปินเล้า (Pin Lauang) – กะลอ์(Ka Law)รัฐฉาน-เนปีดอร์(Naypyidaw)-ย่างกุ้ง(Yangon)เส้นทางนี้สามารถเดินทางด้วยรถยนต์และรถโดยสารเชื่อมทางด่วนพิเศษ ย่างกุ้ง-มัณฑะเลย์ ได้อย่างสะดวกและปลอดภัย ระยะเวลาการเดินทางจากด่านผ่อนปรนห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชื่อมเส้นทางบ้านแม่แซะ เมืองลอยก่อ รัฐคะยา ข้ามสะพานแม่น้ำสาละวิน ประมาณ5ชั่วโมง(เส้นทาง2เลนสวนทางไปกลับแต่มีไหล่ทางกว้าง บางช่วงมีการตัดเขาและขยายเส้นทางกว้างข้างละ2เลน มีการสร้างสะพานใหม่ และเส้นทางเนินเขามีทางโค้งบ้างแต่ไม่สูงชันมากนักตลอดเส้นทางสามารถเดินทางได้สะดวกปลอดภัย)(ดูแผนภาพที่ 4.51)

2.เส้นทางลอยก่อ (Loi Kaw) - ปินเล้า (Pin Lauang) - กะลอ์ (Ka Law) รัฐฉาน - เมทิลลา (Meikila)- มัณฑะเลย์(Mandalay) เส้นทางนี้ใช้ระยะเวลาการเดินทางประมาณ1วันและสามารถท่องเที่ยวเมืองรองสำคัญต่างๆที่สวยงามของรัฐฉานได้อีกด้วย

3.เส้นทางลอยก่อ (Loi Kaw) – ปินเล้า (Pin Lauang) – กะลอ์ (Ka Law) – ปินตะยะ (Pindaya) - ยองจัน (Ywangan) รัฐฉาน - มัณฑะเลย์ (Mandalay)เส้นทางนี้ใช้เวลาการเดินทางประมาณ 1 วัน เส้นทางสะดวกและปลอดภัย

4.เส้นทางลอยก่อ (Loi Kaw)-ปินเล้า(Pin Lauang)-กะลอ์ (Ka Law) - ตองจี (Taunggyi)- ปินตะยะ (Pindaya-ยองจัน (Ywangan) รัฐฉาน-มัณฑะเลย์ (Mandalay) เส้นทางนี้เชื่อมเส้นทางอาเซียนของสหภาพเมียนมาไปเมืองตองจี และมัณฑะเลย์ได้อย่างสะดวกและปลอดภัย

แต่อย่างไรก็ตามการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาจะประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืนได้นั้น ทั้งรัฐบาล ภาคเอกชน ตลอดจนภาคประชาชนของทั้งสองประเทศต้องสร้างความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เป็นไปตามฐานคิดการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เกิดจากความร่วมมือข้ามพรมแดน บนพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวด้วยการบูรณาการความร่วมมือของกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองและการปกครอง และทรัพยากรร่วมกัน ให้เกิดการเรียนรู้วิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมระหว่างชนชาติต่างๆในจุดหมายปลายทางของแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนระหว่างประเทศที่เป็นเพื่อนบ้านกันผ่านความร่วมมือทั้งภาครัฐ เอกชนและประชาชนในท้องถิ่น ด้วยการประสานโครงสร้างด้านการขนส่ง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สังคมและวัฒนธรรมเชื่อมโยงของประชาชนในท้องถิ่นระหว่างประเทศ บนพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวที่มีพรมแดนติดกันและสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยใช้การท่องเที่ยวสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวจุดหมายปลายทาง พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว กิจกรรมการตลาดและการบริการด้านการท่องเที่ยว ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยว และสร้างเอกลักษณ์ของภูมิภาคร่วมกันได้ โดยให้ความสำคัญเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนประเทศไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาและพื้นที่เชื่อมโยงอย่างยั่งยืนในอนาคต

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา มีวัตถุประสงค์หลัก4ประเด็น เพื่อศึกษา1)ข้อมูลพื้นฐานและองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา 2)ปัญหา และอุปสรรคตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา 3)ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และการบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และ4)เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสม ทั้งวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และเสนอข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ข้อมูลพื้นฐาน และองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

เมียนมา (Myanmar) หรือสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา (The Republic of the Union of Myanmar) มีมูลค่าการค้าชายข้ามแดนในระบบกว่า 200,000 ล้านบาท/ปี มูลค่าส่วนใหญ่อยู่ที่ด้านชายแดนอำเภอแม่สอดจังหวัดตากและอำเภอแม่สายจังหวัดเชียงราย ในขณะที่การค้าตามแนวชายแดนผ่านช่องทางจุดผ่อนปรนและช่องทางเข้าออกตามธรรมชาติที่ตรวจสอบได้ยากอีกเป็นจำนวนมาก สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และหอการค้าไทยจึงได้มีความประสงค์ผลักดันให้เกิดการเปิดด่านชายแดนเพื่อให้เกิดการลงทุนค้าขายในพื้นที่จุดผ่านแดนไทย-เมียนมาหลายแห่ง ดังกรณีสำคัญคือ

1)การเปิดจุดผ่านแดนบ้านพุน้ำร้อนให้เป็นด่านถาวรเป็นกรณีพิเศษเพื่อเชื่อมโยงกับโครงการท่าเรือน้ำลึกทวาย (แต่การดำเนินการต่อหลังการเปิดด่านถาวรยังไม่ชัดเจนมากนัก)

2)การผลักดันให้จุดผ่านแดนสิงขร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นด่านถาวร เชื่อมโยงการค้ากับเมืองมะริด และตะนาวศรีซึ่งเป็นแหล่งสินค้าด้านการประมงที่สำคัญของเมียนมา

3)การผลักดันจุดผ่านแดนห้วยต้นนุ่น จังหวัดแม่ฮ่องสอนให้เป็นจุดเชื่อมโยงการค้าข้ามแดนกับเมืองหลักที่มีกำลังซื้อสูงคือเมืองเนปิดอร์ มัณฑะเลย์และเมืองไกล์เคียง

4)การผลักดันจุดผ่อนปรนกัวผาวอก จังหวัดเชียงใหม่ ให้เป็นด่านถาวรเพื่อเชื่อมต่อการค้ากับเมืองตองจี เมืองหลักของรัฐฉาน

ในขณะที่ข้อค้นพบต่อกรณีนโยบายการผลักดันการเปิดด่านชายแดนให้เป็นด่านถาวรนั้นพบว่ารัฐบาลกลางเมียนมามีนโยบาย“หนึ่งรัฐ หนึ่งด่านถาวร”เช่นรัฐฉานมีด่านท่าซี้เหล็ก ตรงกันข้ามด่านแม่สาย, รัฐกระเหรี่ยงมีด่านเมียวดี ตรงกันข้ามกับด่านแม่สอด, รัฐตะนาวศรีมีด่านเกาะสอง ตรงกันข้ามกับด่านระนอง รัฐกระเหรี่ยง บ้านแม่ระมี ตรงข้ามด่านพุน้ำร้อน ซึ่งเป็นด่านถาวรกรณีพิเศษตามโครงการสร้างท่าเรือน้ำลึก

ทวาย แม้แต่ด่านเจดีย์สามองค์ตรงข้ามรัฐกระเหรี่ยงและด่านสิงขรตรงข้ามรัฐตะนาวศรีที่ทางรัฐบาลไทยผลักดันให้เป็นด่านถาวรก็ยังไม่สามารถดำเนินการต่อได้ ทั้งนี้มาจากปัจจัยสำคัญจากการควบคุมชนกลุ่มน้อยและบริหารจัดการในการจัดสรรประโยชน์กับชนกลุ่มน้อยต่างๆในพื้นที่ตามแนวชายแดน ซึ่งปัจจุบันได้มีการเร่งดำเนินการเจรจาหยุดยิงกับกองกำลังติดอาวุธในแต่ละรัฐ

อย่างไรก็ตามด่านชายแดนที่รัฐบาลเมียนมาให้ความสำคัญประกอบด้วย ด่านแม่สอดเพื่อรองรับการเชื่อมต่อการค้าการลงทุนบนเส้นทางย่างกุ้ง-แม่สอด และยุทธศาสตร์เชื่อมโยงโครงข่ายการคมนาคมทางบก ไทย-เมียนมา-อินเดีย รวมทั้งพบว่า มีการผลักดันให้รัฐบาลไทยยกระดับจุดผ่อนปรนห้วยต้นนุ่นให้เป็นด่านถาวรเชื่อมโยงกับรัฐกะยาและกลุ่มเมืองชั้นในเนื่องจากรัฐบาลเมียนมาเห็นว่าบริเวณนี้มีความสงบและสามารถบริหารจัดการจัดสรรประโยชน์กับชนกลุ่มน้อยได้ แต่ด้วยสภาพพื้นที่การเป็นป่าเขาและที่ตั้งด่านอยู่ในเขตอนุรักษ์สัตว์ป่า และพันธุ์พืช การดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสิ่งอำนวยความสะดวกจึงยังไม่สามารถดำเนินการได้ อีกทั้งการเดินทางผ่านเส้นทางทางบกในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีความคดเคี้ยวลาดชัน จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาและการก่อสร้างถนนสายใหม่เพื่อรองรับการยกระดับด่านถาวรแห่งนี้ เป็นต้น

สำหรับในมิติการเดินทางท่องเที่ยวข้ามแดนผ่านด่านชายแดนของประเทศไทยไปยังแหล่งท่องเที่ยวสหภาพเมียนมาที่มีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลเชิงสถิติของกระทรวงการท่องเที่ยวและโรงแรมของเมียนมา แสดงให้เห็นว่า 5 ปีที่ผ่านมามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากเดิมที่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติ เดินทางเข้าไปสหภาพเมียนมาผ่านจุดผ่านแดนรวม จำนวน 4.2-4.6 แสนคน ในปี พ.ศ. 2555-2556 แต่กลับเพิ่มขึ้น 3 เท่าตัวโดยในปี 2557 จำนวน 1.14 ล้านคน ในปี 2558 จำนวน 1.94 ล้านคนและในปี 2559 เพิ่มขึ้นเป็น 3.37 ล้านคน (Ministry of Hotels and Tourism.(2011-2015) ทว่าจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยวของเมียนมานั้น ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มเมืองชั้นในและชั้นนอกที่มีโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับดีกว่าพื้นที่ชายแดน โดยมีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญประกอบด้วย 5 สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ประกอบด้วย (1)พระมหาเจดีย์ชเวดากอง เมืองย่างกุ้ง (2)พระมหาเจดีย์ชเวสิกอง และทุ่งเจดีย์เมืองพุกาม (Bagan,Pagan) (3)พระมหาเจดีย์ชเวมอดอ และพระราชวังบุเรงนอง เมืองหงสาวดี (4)พระมหามัยมุนี เมืองมณฑลเย่ และพระราชวังมณฑลเย่ (5)พระธาตุนิรันธร์แขวน (Kyaiktiyo Pagoda)เมืองไจ้โก่ ตลอดจน 5 แหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ (1)ทะเลสาบอินเล (Inle Lake) (2)ทะเลสาบกัณดอว์จี (Kandawgi Lake)(3)ทะเลสาบอินยา (Inya Lake) (4)กะลอว์เทือกเขาซานโยมา (Kalaw) และ(5)หาดงาปาลี (Ngapali Beach) ในขณะที่นักท่องเที่ยวชาวเมียนมานิยมเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยด้วยวัตถุประสงค์คือการเลือกซื้อสินค้าการรักษายาบาล และร่วมสัมผัสวิถีวัฒนธรรมไทยในงานเทศกาลต่างๆเช่น เทศกาลลอยกระทง เป็นต้น

ดังนั้นองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับเมียนมา เกี่ยวข้องกับการกำหนดจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยวชายแดนร่วมกับจุดหมายปลายทางหลักของไทยและเมียนมา เช่น การจัดกลุ่มจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่และแม่ฮ่องสอน ให้เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวชายแดนของประเทศไทยเมียนมา ภายใต้กลไกเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา โดยมีด่านชายแดนแม่สาย (ท่าเรือท่องเที่ยวเชียงแสน) จังหวัดเชียงราย เป็นจุดเชื่อมต่อทางการท่องเที่ยวกับรัฐฉาน ด่านชายแดนห้วยต้นนุ่น จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจุดเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับรัฐกะยาและกลุ่มเมืองท่องเที่ยวหลักที่อยู่ในกลุ่มเมืองชั้นนอกและชั้นในของเมียนมา โดยเฉพาะเมืองพุกาม มณฑลเย่ หงสาวดี แปร ตองอุ และหากการดำเนินการวิจัยนี้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องจนนำไปสู่การสร้างความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยวชายแดนและเชื่อมโยงการท่องเที่ยวไทย

กับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ร่วมกันได้ จะนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ของการพัฒนาการท่องเที่ยวของเขตอารยธรรมล้านนาในการกระจายการท่องเที่ยวจากเมืองหลักคือจังหวัดเชียงใหม่ ไปสู่จังหวัดในเขตพื้นที่และเชื่อมโยงภายนอกเขตกับเมียนมา สร้างเส้นทางการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาเชื่อมโยงกับเมืองท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบนฐานความสัมพันธ์เชิงประวัติศาสตร์ของเมืองเชียงราย พุกาม มัณฑะเลย์ แม่ฮ่องสอน และเชียงใหม่ได้เป็นอย่างดีด้วย รวมไปถึงการขยายความร่วมมือการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกด้านวัฒนธรรมจากอยุธยาเชื่อมโยงกับย่างกุ้งผ่านด่านชายแดนแม่สอด ตลอดจนกลุ่มเมืองท่องเที่ยวสุขภาพโลกในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งตะวันตก ภายใต้ความร่วมมือระหว่างจังหวัดกาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และระนอง กับมะริด ทวาย ตะนาวศรี ตามลำดับ

นอกจากนี้จากบทสรุปข้อมูลพื้นฐานและองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมาและพื้นที่เชื่อมโยงเมืองเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวอย่างกุ่ม-มัณฑะเลย์ พบว่าสถานการณ์และแนวโน้มการท่องเที่ยวของเมืองอย่างกุ่ม และมัณฑะเลย์มีการขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องภายหลังรัฐบาลใหม่สหภาพเมียนมาร์ได้ปรับเปลี่ยนบรรยากาศการค้า การลงทุนและการบริการการท่องเที่ยวให้สามารถเชื่อมโยงกับด่านชายแดนไทยผ่านด่านถาวรท่าขี้เหล็ก รัฐฉาน-แม่สาย เชียงราย และด่านชายแดนถาวรตาก-เมียวดี สหภาพเมียนมา รวมทั้งการเชื่อมเส้นทางสายการบินเชียงใหม่-ย่างกุ้ง และเชียงใหม่-มัณฑะเลย์ ช่วยเพิ่มกำลังการซื้อของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่นิยมเข้ามาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวสหภาพเมียนมาสูงขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากปริมาณการลงทุนที่พิก การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนการขนส่ง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและบริการที่เพิ่มสูงขึ้น สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนระหว่างประเทศไทยและสหภาพเมียนมา ที่จะช่วยยกระดับการค้า การลงทุน และการบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวระหว่างประเทศสู่การพัฒนาความร่วมมือในระดับสากล สนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้ไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศได้ ด้วยปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญต่อการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศที่สำคัญได้แก่ การสร้างเครือข่ายการพัฒนาธุรกิจ และการลงทุนด้านการท่องเที่ยวข้ามแดนร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม มีการสร้างความร่วมมือ(MOU)อย่างชัดเจน รวมทั้งเสนอแนวทางให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวที่มีส่วนสนับสนุนการกระจายการท่องเที่ยวจากชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมาไปยังกลุ่มเมืองขึ้นนอกและเมืองขึ้นในที่มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญจะสามารถแก้ไขปัญหาและการพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างประเทศให้เกิดความยั่งยืนได้

5.1.1.1 ผลการศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยว และองค์ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

1) ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวชายแดนของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

ผลการรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ด่านชายแดนไทย-เมียนมา ซึ่งพื้นที่ด่านชายแดนที่ดำเนินการเก็บข้อมูลทั้ง4แห่งมีจุดหมายทางการท่องเที่ยวหลักคือตลาดการค้าชายแดน และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงที่อยู่ใกล้กับตลาดชายแดนทั้งในพื้นที่ประเทศไทยและเมียนมา ซึ่งพบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวพื้นที่ด่านชายแดนแม่สาย แม่สอด สิงขรและระนอง คล้ายคลึงกันกล่าวคือด่านชายแดนทั้ง4 แห่งพบนักท่องเที่ยวที่ส่วนใหญ่วางแผนเดินทางมาท่องเที่ยวด้วยตนเอง(FIT) แบบเป็นกลุ่มเพื่อนจำนวน 3-5 คน

ซึ่งพบการเที่ยวช้บ่อยครั้ง สำหรับการเดินทางมาท่องเที่ยว เป็นการการเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว (ไป-กลับ ภายในวันเดียว) รวมทั้งพบการท่องเที่ยวเชื่อมต่อกับแหล่งท่องเที่ยวที่ใกล้เคียงกับตลาดการค้าชายแดนและการข้ามแดนไปยังแหล่งท่องเที่ยวชายแดนของเมียนมา สำหรับค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเฉลี่ย 1,000 บาท/ครั้ง(ค่าขนส่งเฉลี่ย1,001–5,000บาท)ส่วนจุดประสงค์หลักในการท่องเที่ยวคือเพื่อพักผ่อนความสนุกสนานและความบันเทิง

2)ความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวชายแดนของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา จากการศึกษา พบว่า องค์ประกอบการท่องเที่ยวชายแดนของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (ดูตารางที่ 5.1)

ตารางที่ 5.1 แสดงเปรียบเทียบองค์ประกอบการท่องเที่ยวของชายแดนในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา

องค์ประกอบการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดน	ระดับความคิดเห็น			
	แม่สาย	แม่สอด	สิงขร	ระนอง
สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวชายแดน	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก
1. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น น้ำตก,แก่ง, บึง ฯลฯ				
2. แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่น ประเพณี, วิถีชีวิต ฯลฯ	มาก	มาก	ปานกลาง	มาก
3. แหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตร เช่น พืชสวน ไร่นา ฯลฯ	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
4. แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น ศูนย์วัฒนธรรม บ่อนคาสิโน สถานบันเทิง ฯลฯ	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก	ปานกลาง
รวม	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
เส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชายแดน	ปานกลาง	มาก	มาก	ปานกลาง
5. การคมนาคมขนส่งโดยรถยนต์				
6. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวด้วยบริการขนส่งสาธารณะ	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก	ปานกลาง
7. คุณภาพของเส้นทางที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก	ปานกลาง
8. ความปลอดภัยในการเดินทาง	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก	มาก
9. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวทุกฤดูกาล	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก	ปานกลาง
รวม	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก	ปานกลาง
สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชายแดน	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
10. บริการตรวจคนเข้าเมือง				
11. ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก	ปานกลาง
12. ป้ายสัญลักษณ์ ป้ายบอกทางและสถานที่ท่องเที่ยว	มาก	ปานกลาง	มาก	ปานกลาง
13. บริการรถโดยสารประจำทาง ยานพาหนะในพื้นที่	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
14. การสื่อความหมายหรือสัญลักษณ์	ปานกลาง	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง
15. บริการร้านอาหาร และเครื่องดื่ม	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
16. บริการห้องน้ำ หรือห้องสุขา	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
17. จุดชมทัศนียภาพชายแดน	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก
18. โรงพยาบาลหรือสาธารณสุข	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
รวม	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

องค์ประกอบการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดน	ระดับความคิดเห็น			
	แม่สาย	แม่สวด	สิงขร	ระนอง
การบริหารจัดการเสริมในแหล่งท่องเที่ยวชายแดน	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
19. บริการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ				
20. บริการเบิก – ถอนเงินATM	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
21. รับชำระเงินด้วยบัตรเครดิต	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
22. การลดค่าบริการด้านตรวจคนเข้าเมือง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
23. บริการกรอกข้อมูลข้ามแดน	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
รวม	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
การบริการที่พักในแหล่งท่องเที่ยวชายแดน	มาก	มาก	ปานกลาง	มาก
24. ความสะอาดสบายของที่พัก				
25. ความสะอาดและถูกสุขลักษณะของที่พัก	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก
26. การดูแลรักษาความปลอดภัย	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก
27. ความเหมาะสมของราคาที่พัก	ปานกลาง	มาก	ปานกลาง	มาก
28. มาตรฐานการให้บริการและการต้อนรับที่ประทับใจ	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก
รวม	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก
กิจกรรมการท่องเที่ยวชายแดน				
29. ปั่นจักรยานหรือจักรยานยนต์	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก	มาก
30. ชมทิวทัศน์ชายแดน	มาก	มาก	มาก	ปานกลาง
31. ตลาดชายแดน	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
32. ถนนคนเดิน	มาก	ปานกลาง	มาก	ปานกลาง
33. สัมผัสวิถีชีวิตชุมชนชายแดน	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
รวม	มาก	ปานกลาง	มาก	ปานกลาง
การอำนวยความสะดวกในด้านชายแดน				
34.พิธีการเดินทางเข้า-ออก ระหว่างประเทศมีความสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย (บุคคล)	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
35.พิธีการเดินทางเข้า-ออก ระหว่างประเทศมีความสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย (ยานพาหนะ)	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
36.ความรวดเร็วในการตรวจสอบสัมภาระ	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
37.ความเหมาะสมของค่าใช้จ่ายในการผ่านแดน (บุคคล)	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก
38.ความเหมาะสมของค่าใช้จ่ายในการผ่านแดน (ยานพาหนะ)	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
39.การบริการของบุคลากรที่ดูแลการเข้า-ออกประเทศ	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
40.ความพร้อมของเอกสารสำหรับการผ่านแดน (แบบฟอร์ม)	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก
รวม	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง

นอกจากนี้การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้มีข้อค้นพบประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมาคือ พื้นที่วิจัยด้านชายแดนไทยเมียนมาทั้ง 9 แห่ง ตั้งอยู่ใน 7 จังหวัดที่มีบทบาทสำคัญทางการท่องเที่ยว และเป็นพื้นที่ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยว(Cluster)จำนวน 3 เขต ได้แก่

1. พื้นที่ด้านชายแดนในจังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ (เชื่อมต่อจังหวัดแม่ฮ่องสอน) อยู่ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา ซึ่งมีวิสัยทัศน์การพัฒนาเขตพื้นที่ให้เป็น ศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาล้านนาเชิงสร้างสรรค์ เชื่อมโยงอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ไทย ลาว เมียนมาและจีน (ห้าเหลี่ยม) บนฐานความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยเน้นวัฒนธรรมและภูมิปัญญาล้านนา และการสร้างคุณค่าและมูลค่าจากทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติสู่การเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน มุ่งเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของจังหวัดเชียงใหม่ เชียงรายสู่การเป็นเมืองหลักทางการท่องเที่ยว เชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวของเมืองท่องเที่ยวหลักและเมืองท่องเที่ยวรองในเขต ตลอดจนเชื่อมโยงการท่องเที่ยวไปยังภายนอกเขต รวมถึงประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง สปป.ลาว เมียนมาและจีนตามลำดับ

2. พื้นที่ชายแดนแม่สอด จังหวัดตาก อยู่ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรม ซึ่งกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาที่มุ่งยกระดับ แหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกนำคุณค่าโดดเด่นของมรดกวัฒนธรรมแห่งวิถีไทยร่วมกับการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับอาเซียน ซึ่งด้านชายแดนแม่สอดเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญของการเชื่อมต่อกับเมียนมา

3. พื้นที่ชายแดนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และระนอง (รวมทั้งเพชรบุรี ชุมพร) อยู่ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ที่มุ่งเป็น จุดหมายทางการท่องเที่ยวพักผ่อนเพื่อสุขภาพชั้นนำของโลก โดยพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ระนอง และชุมพร เป็นเมืองจุดหมายปลายทางทางท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน (Leisure) การฟื้นฟูสุขภาพร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ (Body Soul and Mind) ที่เน้นเจาะกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวไทยและต่างประเทศที่มีคุณภาพ ผู้นำกระยะยาว และเป็นกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อม โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพของการบริการของทุนมนุษย์ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวในระดับสากลได้ ด้วยการยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขันเร่งสร้างความเข้มแข็งกลไกการขับเคลื่อนเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกตลอดจนส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงภายในเขต ภายนอกเขต และประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในและภายนอกเขตซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวเมียนมาที่เชื่อมั่นด้านการบริการด้านสุขภาพของประเทศไทยอีกด้วย

ในขณะที่การท่องเที่ยวของเมียนมามีแหล่งท่องเที่ยวที่มีจุดดึงดูดใจสูงที่ตั้งอยู่ใน 3 กลุ่ม คือ

- กลุ่มเมืองชั้นใน ได้แก่ ย่างกุ้ง หงสาวดี สีเรียม พุกาม มัณฑะเลย์ ตองยี ทะเลสาบอินเล เมืองท่องเที่ยวชั้นในนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปเที่ยวได้สะดวก มีความพร้อมทั้งในเรื่องที่พัก อาหาร และยานพาหนะ

- กลุ่มเมืองชั้นนอก ได้แก่ เชียงตุง ปูเตา อาระกัน มะริด มะละแหม่ง พระธาตุนันทร์แขวน ไจ้กัทธิเย เมืองท่องเที่ยวชั้นนอกนักท่องเที่ยวเดินทางไปเที่ยวได้ แต่สิ่งอำนวยความสะดวกยังไม่พร้อมเท่าที่ควร

- กลุ่มเมืองชายแดนกับประเทศไทย ได้แก่ เมืองท่าขี้เหล็กตรงข้ามอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เมืองเมียวดี ตรงข้ามอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เมืองพญาต๋ອງ ตรงข้ามด่านเจดีย์สามองค์ จังหวัดกาญจนบุรี เกาะสองตรงข้ามท่าเรือ จังหวัดระนอง มอว์ตอง ตรงข้ามด่านสิงขร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถเดินทางได้สะดวกจากฝั่งเขตแดนไทยแต่ยังไม่สามารถเดินทางต่อไปยังย่างกุ้งหรือมัณฑะเลย์ได้ เพราะถนนยังไม่ดีและความปลอดภัยยังไม่ดีนักเพราะมีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่ เป็นต้น

5.1.2 ปัญหาและอุปสรรคตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

5.1.2.1 ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

จากการศึกษา มีค้นพบโดยภาพรวมที่เหมือนกันทุกด้านชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา ได้แก่

1)ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ (1)การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับในแต่ละด่าน (2)ขาดบุคลากรที่สามารถสื่อสารภาษาเมียนมาได้ (3)ความปลอดภัยและความสะอาดควรได้รับการปรับปรุง (4)พื้นที่อนุญาตให้พักและเดินทางท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และ (5)มีขอทานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้านส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ที่ไม่ดีนักของประเทศไทย

2)ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ (1)หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางข้ามแดนมีมากทำให้ล่าช้า และ (2)ควรปรับปรุงการวางผังเมือง การวางแผน/ออกแบบเมืองและพื้นที่ด้านชายแดนให้สวยงาม น่าอยู่ น่าท่องเที่ยวและพักผ่อน

3)ด้านระเบียบพิธีการศุลกากร ได้แก่ (1)ขาดการประสานการทำงานในจุดเดียวของด่านศุลกากร(2)ศุลกากรกับสรรพากรที่ให้บริการคืนภาษีสำหรับนักท่องเที่ยวไม่ได้อยู่จุดเดียวกัน และ(3)ควรปรับพิธีการขอ Visa at Arrival ณ ด่านชายแดนได้

4)ด้านความมั่นคง และความร่วมมือระหว่างประเทศ ได้แก่ (1)อิทธิพลของกองกำลังติดอาวุธชนกลุ่มน้อย ฝั่งสหภาพเมียนมาโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการสู้รบระหว่างกองกำลังติดอาวุธชนกลุ่มน้อยในรัฐฉานกับกองกำลังทหารของรัฐบาล ยังคงมีอยู่อย่างกว้างขวาง(อยู่ระหว่างการเจรจาหยุดยิงระหว่างรัฐบาลเมียนมากับกองกำลังชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ) และ(2)พัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อผลักดันแก้ไขปัญหาการยกระดับการเปิดด่านชายแดนและเวทีการเจรจาของชนกลุ่มน้อยในสหภาพเมียนมา

ส่วนข้อค้นพบของแต่ละด้านชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมามีความแตกต่างกันตามสภาพบริบทภูมิประเทศ และสถานะของด่านชายแดนที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคที่ต่างกันตามไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านถาวร ที่มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับ และอำนวยความสะดวกในพื้นที่ด้านชายแดนแต่ยังไม่สามารถรองรับได้เพียงพอ ส่วนด่านผ่อนปรนเป็นด่านที่รอการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อรองรับการยกระดับให้เป็นด่านถาวรในอนาคต บางด่านถูกปิด และไม่มีการเดินทางไปมาของประชาชนทั้งสองประเทศ เช่นด่านกัวผาวอก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนด่านผ่อนปรนที่อนุญาตให้ได้เฉพาะกรณีพิเศษ สามารถขนส่งสินค้าข้ามชายแดนระหว่างผู้ประกอบการในท้องถิ่นของทั้งสองประเทศ ส่วนใหญ่เป็นสินค้าเครื่องอุปโภค และบริโภค อีกทั้งยังไม่มีการค้าและการลงทุนด้านการท่องเที่ยวของทั้งสองประเทศแต่อย่างใด ยกเว้นพื้นที่เชื่อมโยงใกล้เคียง สำหรับด้านธรรมชาติ ที่ไม่มีเจ้าหน้าที่กำกับดูแล เป็นพื้นที่

เสี่ยงต่อการเข้าถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบางพื้นที่ที่มีการลักลอบขนส่งสินค้าผิดกฎหมาย และยาเสพติดข้ามแดน ถึงแม้ว่าปัจจุบันมีเจ้าหน้าที่ความมั่นคงตามแนวชายแดนกำกับดูแลอย่างใกล้ชิดก็ตาม แต่เนื่องจากบางพื้นที่ไม่สามารถดูแลได้ทั่วถึงได้ อีกทั้งยังมีกองกำลังติดอาวุธของชนกลุ่มน้อยต่างๆ ตามแนวชายแดน ทำให้มีความเสี่ยงต่อความปลอดภัย ดังนั้นบางพื้นที่ตามแนวชายแดนและพื้นที่เชื่อมโยงจึงไม่เหมาะสมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่เสี่ยงได้

ส่วนการบริหารจัดการด้านชายแดน พบว่า การบริหารจัดการการท่องเที่ยวชายแดนด้านแม่สาย จังหวัดเชียงรายกับท่าขี้เหล็ก รัฐฉาน สหภาพเมียนมา เป็นด่านถาวรที่มีการบริหารจัดการดีที่สุด โดยต้องผลักดันให้เกิดการเชื่อมโยงไปยังเมืองเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวชั้นในของสหภาพเมียนมา โดยใช้ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่สดและใหม่ของเมียนมา เพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยวจากภูมิภาคต่างๆทั่วโลก ให้เดินทางผ่านชายแดนด้วยเส้นทางบกระหว่างประเทศ ไปยังแหล่งท่องเที่ยวเป้าหมายในสหภาพเมียนมา และพื้นที่เชื่อมโยงส่งผลต่อการพำนักในพื้นที่ชายแดนมากขึ้น และเป็นการส่งเสริมและกระจายรายได้ให้กับเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างประเทศ ก่อให้เกิดการค้าและการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของทั้งสองประเทศได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเดินทางข้ามแดนจากอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ไปเมืองเชียงตุง-ตองจี-พุกาม-มณฑลพะโล่ และเมืองหลวงใหม่เนปีดอร์ ด้วยเส้นทางบกระหว่างประเทศจะเป็นโอกาสสำคัญของความร่วมมือทั้งสองประเทศในการผลักดันและยกระดับการพัฒนาการท่องเที่ยวข้ามแดนให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม บนผลประโยชน์ร่วมกัน เนื่องจากปัจจุบันนักท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่นิยมเดินทางผ่านสายการบินที่เปิดให้บริการระหว่างประเทศที่บินตรงไปยังแหล่งท่องเที่ยวเมืองหลักในสหภาพเมียนมา เป็นต้น

รองลงมาได้แก่ ด้านชายแดนแม่สอด จังหวัดตากกับเมียวดี สหภาพเมียนมา ที่มีลักษณะการค้าและการลงทุนโดยมีคณะกรรมการร่วมภาคเอกชน3องค์กรหลัก ได้แก่ หอการค้าจังหวัดตาก สมาอุตสาหกรรมและธนาคาร เป็นกลไกขับเคลื่อนด้านแม่สอด จังหวัดตาก ทั้งนี้ด้านเมียวดีเป็นด้านชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมาที่ได้เปรียบในเชิงพื้นที่ โดยเฉพาะการขนส่งทางบกระหว่างประเทศ ซึ่งในแต่ละวันมีรถบรรทุกสินค้าขนาดใหญ่ เข้ารอเพื่อขนส่งสินค้าข้ามแดนเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการขนส่งรายใหญ่ส่งผลทำให้ผู้ประกอบการรายย่อยในพื้นที่ไม่สามารถแข่งขันได้และที่สำคัญอีกประการคือการเข้ามาของผู้ประกอบการชาวจีน ที่เริ่มเห็นโอกาส และช่องทางการค้าด้านการท่องเที่ยวและบริการ โดยอาศัยเส้นทางเชื่อมโยงแม่สอด-เมียวดี-มณฑลพะโล่ เพื่อมุ่งหวังกระจายสินค้าราคาถูกจากจีนเข้าสู่ชายแดนเมียนมาผ่านชายแดนลาเซียว เพื่อนำเข้ามาจำหน่ายยังสหภาพเมียนมาและส่งต่อเข้าชายแดนของประเทศไทย

5.1.3 ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

5.1.3.1 สถานการณ์การค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์ และการบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

จากการศึกษา พบว่า นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา มีหน่วยงานรับผิดชอบการค้าชายแดน คือ กรมการค้าชายแดน โดยเริ่มต้นหลังจากระบอบการปกครองของสหภาพเมียนมาได้เปลี่ยนแปลงจากระบอบ

การปกครองแบบเผด็จการทหาร ภายใต้สภาสันติภาพ และการพัฒนาแห่งรัฐ โดยผู้นำเผด็จการทหาร เป็นผู้นำบริหารประเทศ มีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาล ซึ่งการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของสหภาพเมียนมา หลังจากการปิดประเทศเป็นเวลา 26 ปี จากระบบสังคมนิยมวิธียเมียนมาซึ่งมีหลักการดำเนินการพึ่งพาต่างชาติ ให้น้อยที่สุด และเน้นการพึ่งพาตนเอง ส่งผลต่อการค้า และการลงทุนของเมียนมาลดต่ำลงอย่างต่อเนื่อง ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต การเกษตร การท่องเที่ยวและบริการมีการพัฒนาต่ำ และล้าหลังมาก เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน

ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจ ส่งผลทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง โดยมีสัดส่วนของภาคการผลิต คือ ภาคเกษตรกรรม ร้อยละ 50 ภาคอุตสาหกรรม ร้อยละ 15 และภาคบริการ ร้อยละ 35 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายตัวด้านการค้า การลงทุนภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง สามารถสร้างรายได้ให้กับสหภาพเมียนมาเป็นอย่างมาก เนื่องจากสหภาพเมียนมามีความได้เปรียบในด้านการแข่งขันสูงจากทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สด ใหม่ ความหลากหลายของสังคม และวัฒนธรรม และชาติพันธุ์ ตลอดจนประวัติศาสตร์ที่นักท่องเที่ยวจากภูมิภาคต่างๆของโลกให้ความสนใจ การประกาศนโยบายการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของสหภาพเมียนมา จากเดิมที่มีการวางระบบแผนส่วนกลาง เพื่อส่งเสริมการส่งออก การท่องเที่ยว และการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับภูมิภาคต่างๆในอาเซียน แต่ในทางปฏิบัตินั้นกลับพบว่า ถึงแม้ว่ารัฐบาลกลางจะปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจแล้วก็ตาม แต่รัฐบาลกลางก็ไม่ได้ดำเนินการตามทิศทางของแผนที่ได้กำหนดไว้อย่างเป็นรูปธรรมมากนัก รัฐบาลกลางเมียนมายังควบคุมและแทรกแซงภาคการท่องเที่ยวและบริการอย่างเข้มงวด ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบด้านการค้าและการลงทุนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะภาคการท่องเที่ยวและบริการ รวมทั้งการค้าและการลงทุนในบริเวณด่านชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการในสหภาพเมียนมาเป็นอุตสาหกรรมที่มีการลงทุน เติบโต และขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะผู้ประกอบการภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้ให้ความสำคัญต่อการยกระดับมาตรฐานการบริการให้สูงขึ้น โดยเสนอให้รัฐบาลให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเส้นทางคมนาคมขนส่ง ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการขยายตัวของธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการที่มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 35 รวมทั้งการพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างเมืองชายแดนสู่เมืองเศรษฐกิจชั้นนอกและชั้นในของประเทศ ถึงแม้ว่าการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการขยายตัวทางด้านการค้า และการลงทุนด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีมูลค่าสูงก็ตาม แต่หากด้วยศักยภาพและจุดยุทธศาสตร์ของสหภาพเมียนมาที่เป็นพื้นที่เชื่อมโยงชายแดนไทย สปป.ลาว จีนตอนใต้ และอินเดีย การเปิดด่านเพื่อเชื่อมโยงเส้นทางด้านการค้าและการลงทุน การท่องเที่ยวเป็นโอกาสของสหภาพเมียนมา และประเทศเพื่อนบ้านได้ยกระดับการพัฒนาเส้นทางบกเชื่อมโยงระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น จึงเป็นโอกาสของนักลงทุนชาวไทยที่จะร่วมลงทุนกับผู้ประกอบการของเมียนมาได้

นอกจากนี้ยังพบว่า สถานการณ์และแนวโน้มการท่องเที่ยวของเมืองย่างกุ้งและมัณฑะเลย์มีการขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ภายหลังจากรัฐบาลใหม่สหภาพเมียนมาได้ปรับเปลี่ยนบรรยากาศการค้า การลงทุนและการบริการด้านการท่องเที่ยวให้สามารถเชื่อมโยงกับด่านชายแดนไทยผ่านด่านถาวรท่าชีเหล็ก รัฐฉาน-แม่สาย เชียงราย และด่านชายแดนถาวรตาก-เมียวดี สหภาพเมียนมา รวมทั้งการเชื่อมเส้นทางสายการบินเชียงใหม่-ย่างกุ้ง และเชียงใหม่-มัณฑะเลย์ ช่วยเพิ่มกำลังการซื้อของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและ

ชาวต่างชาติที่นิยมเข้ามาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวสหภาพเมียนมาสูงขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากปริมาณการลงทุนที่พึก การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนการขนส่ง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและบริการที่เพิ่มสูงขึ้น สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวข้ามแดนระหว่างประเทศไทยและสหภาพเมียนมา ที่จะช่วยยกระดับการค้า การลงทุน และการบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวระหว่างประเทศสู่การพัฒนาความร่วมมือในระดับสากล สนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้ไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศได้ ด้วยปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญต่อการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างเครือข่ายการพัฒนาธุรกิจ และการลงทุนด้านการท่องเที่ยวข้ามแดนร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม มีการสร้างความร่วมมือ(MOU)อย่างชัดเจน รวมทั้งเสนอแนวทางให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวที่มีส่วนสนับสนุนการกระจายการท่องเที่ยวจากชายแดนไทย-เมียนมาไปยังกลุ่มเมืองชั้นนอกและเมืองชั้นในที่มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญอยู่จะสามารถแก้ไขปัญหา และการพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างประเทศให้เกิดความยั่งยืนได้

5.1.3.2 ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

จากการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมที่เหมือนกันทุกด้านชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา ได้แก่ 1) ขาดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานบริเวณด้านชายแดนและพื้นที่เชื่อมโยงร่วมกัน เพื่อรองรับการค้าและการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว 2) ขาดการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนร่วมกัน จึงส่งผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนและพื้นที่เชื่อมโยงไม่มีประสิทธิภาพ และ 3) ความล่าช้าในการเจรจา การวางแผนพัฒนา และยกระดับการค้าและการลงทุนมีความยุ่งยาก ไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

5.1.3.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

จากการศึกษา พบว่า 1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานบริเวณด้านชายแดนและพื้นที่เชื่อมโยงร่วมกัน เพื่อรองรับการค้าและการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สร้างความเชื่อมั่นให้นักลงทุนระหว่างประเทศ 2) การบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนร่วมกัน เพื่อสร้างเครือข่ายธุรกิจการค้าและการลงทุนร่วมกันของผู้ประกอบการชาวไทยและสหภาพเมียนมา และประโยชน์จากทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวร่วมกันและ 3) การสร้างกลไก กำกับและดูแลผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการค้าและการลงทุน เพื่อลดความเสี่ยงต่อการกำหนดนโยบายของรัฐที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการได้ และ 4) การพัฒนาอุตสาหกรรมข้ามแดน (Cross industry) ช่วยเพิ่มบรรยากาศความร่วมมือระหว่างกันและกันของทั้งสองประเทศ นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจแบ่งปันระหว่างชายแดน (Cross border economic Charring) ยกระดับการค้า และการลงทุน ผลักดันให้เกิดการยกระดับด้านการค้าสากลในอนาคตได้

5.1.4 แนวทางการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา ต้องใช้ “กลไกการขับเคลื่อนการเปิดด้านชายแดนไทย-เมียนมา” ด้วยการบูรณาการ 3 กลไกสำคัญ ดังนี้

1) กลไกระดับชาติ เป็นการบูรณาการกลไกระดับชาติจากภาคเอกชน และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง โดยฝ่ายภาคเอกชนประกอบไปด้วย สมาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สมาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ร่วมกันจัดตั้งคณะกรรมการการค้าชายแดนและเขตเศรษฐกิจไทย-เมียนมาในภาคเอกชน ส่วนราชการ ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา ร่วมกันส่งมอบภารกิจผลักดันร่วมกับกลไกระดับจังหวัดเพื่อให้เกิดการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม

2) กลไกระดับจังหวัด โดยคณะกรรมการการค้าชายแดนและเขตเศรษฐกิจไทย-เมียนมา ร่วมทำงานผลักดันการทำงานร่วมกับสภาอุตสาหกรรมจังหวัด หอการค้าจังหวัด สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัด เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้ประกอบการท้องถิ่นและผู้ประกอบการขนาดกลางและเล็ก(SMEs) ร่วมกับส่วนราชการระดับจังหวัด ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด สภาความมั่นคง ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ความมั่นคงตามแนวชายแดน ร่วมกันผลักดันเป็นคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ(กรอ.) ส่งเรื่องเป็นวาระการประชุมเพื่อขับเคลื่อนการเปิดด่านตามลำดับ

3) กลไกระดับด่านชายแดน ที่มีคณะทำงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องชายแดน ทำงานประสานกับคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ(กรอ.)และคณะกรรมการเขตพัฒนาการท่องเที่ยว ประสานกับกลุ่มคริสต์เตอร์บากัน-ล้านนา (Bagan-Lanna) พัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลก (World Heritage) พัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก(Royal Coast)การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด (ทกจ.)องค์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการพัฒนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(อพท.) ร่วมกันทำงานเป็นคณะทำงานร่วมกันผลักดันการเปิดด่านและทบทวนการเปิดด่านถาวรเพิ่มขึ้น โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกและสร้างเครือข่ายด้านการค้าและการลงทุนชายแดนร่วม โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือผลักดันความร่วมมือระหว่างชายแดน ร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม

โดยต้องกำหนดแผนการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา เพื่อความยั่งยืนในอนาคตแบ่งออกเป็น3ระยะได้แก่

1) แผนระยะสั้น(1-2 ปี)เพื่อดำเนินการ(1)การพัฒนาความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา (2)การพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวพื้นที่เชื่อมโยงด่านแม่สาย เชียงราย- มณฑลเลย สหภาพเมียนมา และ(3)การยกระดับด่านผ่อนปรนห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นด่านถาวรเพื่อรองรับการขยายตัวด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวของชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา

2) แผนระยะปานกลาง (3-5 ปี) เพื่อดำเนินการ (1)การพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวพื้นที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวหมู่เกาะ เกาะสองสหภาพเมียนมากับระนอง และ(2)การยกระดับด่านผ่อนปรนกัวผาวอก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นด่านถาวรเพื่อรองรับการขยายตัวด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวของชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา

3) แผนระยะยาว (6-10ปี) เพื่อดำเนินการ (1)การยกระดับความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวข้ามแดนของประเทศไทยกับสหภาพเมียนมาและพื้นที่เชื่อมโยงอย่างยั่งยืน และ(2)การพัฒนาและการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวประเทศไทยกับสหภาพเมียนมาและพื้นที่เชื่อมโยงอย่างยั่งยืน

แต่อย่างไรก็ตามการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา จะประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืนได้นั้น ทั้งรัฐบาล ภาคเอกชน ตลอดจนภาคประชาชนของทั้งสองประเทศต้อง

สร้างความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เป็นไปตามฐานคิดการท่องเที่ยวยข้ามพรมแดนซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวยระหว่างประเทศที่เกิดจากความร่วมมือข้ามพรมแดน บนพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวยด้วยการบูรณาการความร่วมมือของกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองและการปกครอง และทรัพยากรร่วมกัน ให้เกิดการเรียนรู้วิถีชีวิต สังคมและวัฒนธรรมระหว่างชนชาติต่างๆในจุดหมายปลายทางของแหล่งท่องเที่ยวยเชื่อมโยงชายแดนระหว่างประเทศที่เป็นเพื่อนบ้านกันผ่านความร่วมมือทั้งภาครัฐ เอกชนและประชาชนในท้องถิ่น ด้วยการประสานโครงสร้างด้านการขนส่ง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวย สังคมและวัฒนธรรมเชื่อมโยงของประชาชนในท้องถิ่นระหว่างประเทศ บนพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวยที่มีพรมแดนติดกันและสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างผลิตภัณฑ์ข้ามชาติ รูปแบบการท่องเที่ยวย การเคลื่อนย้ายและการขนส่งข้ามพื้นที่ชายแดน โดยใช้การท่องเที่ยวยสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวยจุดหมายปลายทาง พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวย กิจกรรม การตลาดและการบริการด้านการท่องเที่ยวย ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวย และสร้างเอกลักษณ์ของภูมิภาคร่วมกันได้ โดยจะเห็นได้ว่าวิสัยทัศน์การพัฒนาการท่องเที่ยวยเขตพัฒนาการท่องเที่ยวยทั้ง 3 เขต ต่างมุ่งเชื่อมโยงการท่องเที่ยวยทั้งภายในและภายนอกเขต ตลอดจนการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านอีกด้วย ฉะนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวยชายแดนจึงควรได้รับการให้ความสำคัญให้เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวยชายแดนประเทศไทยกับสหภาพเมียนมาและพื้นที่เชื่อมโยงอย่างยั่งยืนในอนาคต

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยที่มุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวยข้ามพรมแดน การพัฒนาเศรษฐกิจพื้นที่ร่วมชายแดน การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ และการจัดการชายแดนร่วม (Coordination Border Management) เพื่อนำข้อมูลพื้นฐานและองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวยในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา ปัญหาและอุปสรรคตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางการท่องเที่ยวย การค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และบริการทางการท่องเที่ยวยและเสนอแนวทางการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวยในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา

จากข้อค้นพบของการวิจัยในครั้งนี้ สะท้อนให้เห็นว่าการประสานงาน และการดำเนินการสนับสนุนการท่องเที่ยวยข้ามพรมแดน เป็นโอกาสสำคัญต่อการพัฒนาความร่วมมือซึ่งกันและกันในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาจากเงื่อนไขหรือความจำเป็นต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวยข้ามพรมแดนเพียงด้านเดียว หากแต่ความสำเร็จของการเปิดพรมแดนระหว่างประเทศช่วยสนับสนุนการค้า การลงทุน การเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนการขนส่งสินค้าและบริการระหว่างประเทศ ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนผลักดันต่อการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจที่มีมูลค่าการลงทุนสูง โดยประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดนจะได้รับผลประโยชน์มากขึ้นจากการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวยระหว่างประเทศ ด้วยการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวยที่สำคัญต่างๆ สนับสนุนให้เกิดการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวยและการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวยเชื่อมโยงซึ่งกันและกันทั้งภูมิภาค และเป็นไปตามแนวทางในการปฏิรูปเขตพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนที่สภาปฏิรูปแห่งชาติ(2558) ได้นำเสนอไว้ดังนี้

1)รูปแบบของเขตเศรษฐกิจพิเศษตามชายแดนที่เหมาะสมกับประเทศไทยในอนาคต คือรูปแบบเศรษฐกิจพิเศษข้ามพรมแดน(Cross Border Special Economic Zone) (ดูแผนภาพที่ 5.1) ที่เน้น

การลดขั้นตอนกระบวนการที่เกี่ยวข้องให้เหลือเพียงจุดเดียวเพื่อเชื่อมพื้นที่รายรอบชายแดนของสองประเทศ ให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษเพียงเขตเดียวภายใต้การบริหารจัดการแบบหุ้นส่วนของทั้งสองประเทศ ซึ่งประชาชนท้องถิ่นในแต่ละประเทศต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการ โดยมีการจ้างผู้บริหารมืออาชีพมาบริหารจัดการได้ ทั้งนี้การบริหารจัดการในบางจุดอาจมีความแตกต่างกันตามบริบทพื้นที่ได้ ซึ่งก่อนตัดสินใจดำเนินการในรูปแบบใดควรมีการศึกษาความเป็นไปได้ในการดำเนินการเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการดำเนินการโดยพิจารณาจากการกำหนดเขตเศรษฐกิจพิเศษประเทศไทย ได้แก่ 1) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา(LANNA)เชื่อมโยงอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ไทย ลาว เมียนมา และจีน(ห้าเหลี่ยม) 2) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรม (World Heritage) เชื่อมโยงกับย่างกุ้งของเมียนมาซึ่งเป็นเมืองมรดกโลก และ 3) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก (Royal Coast) เชื่อมโยงกับเมืองชายฝั่ง มะริด ทวาย ตะนาวศรีของเมียนมาได้ โดยทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนภาคที่เกี่ยวข้องทั้งสองประเทศร่วมกันกำหนดแผน และนโยบายร่วมกัน ในการดำเนินงานเขตเศรษฐกิจพิเศษตามชายแดนเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากร และการขับเคลื่อนร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม

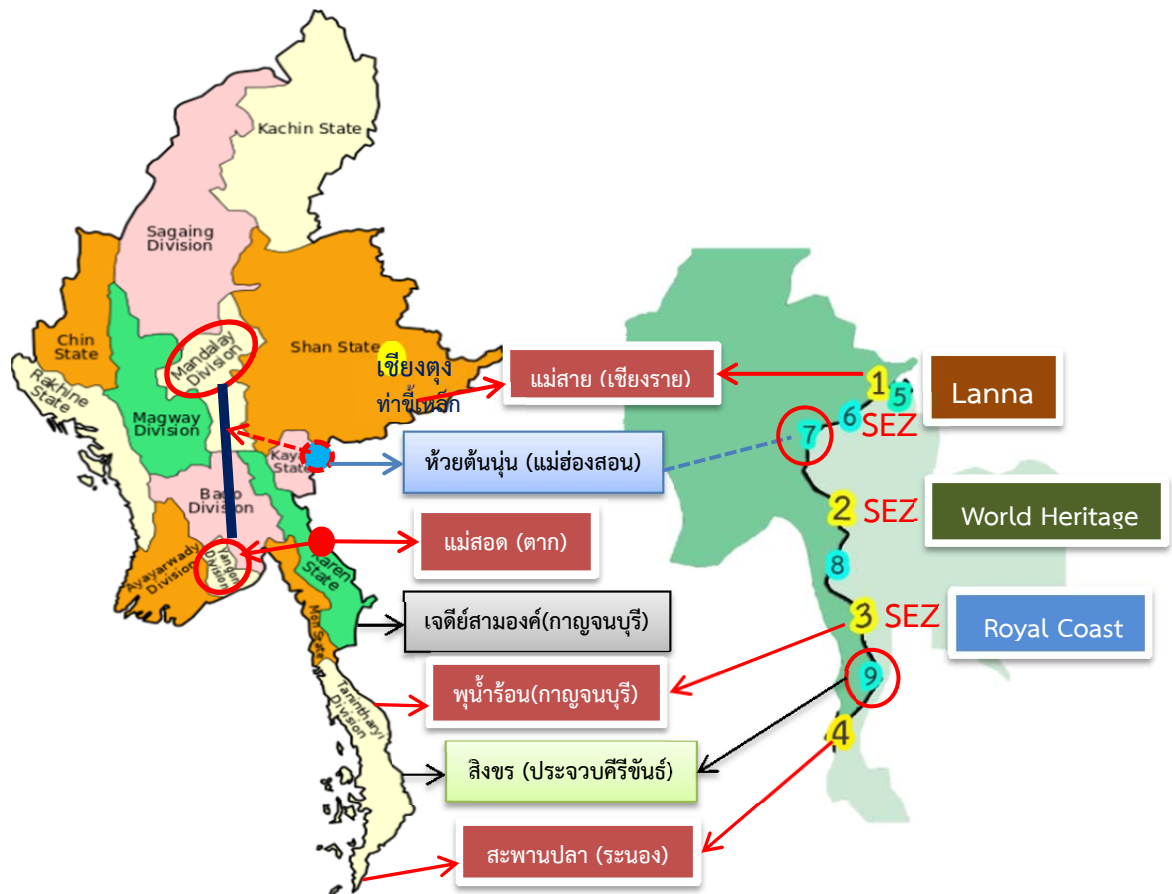
2) การปรับใช้มาตรการอาเซียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษนี้ โดยลดขั้นตอนศุลกากรตามข้อตกลง ASEAN Single Window ที่ทำให้พิธีการทางศุลกากรมีเพียงจุดเดียว ซึ่งต้องนำระบบของทั้งสองประเทศมาบริหารจัดการเป็นระบบเดียวภายใต้การมีส่วนร่วมของทั้งสองประเทศ แนวคิดสำคัญในระบบนี้คือ ต้องอำนวยความสะดวกให้กับสินค้าผ่านแดนภายใต้ข้อตกลงที่ให้นำนารถยนต์จากประเทศหนึ่งเข้าไปประเทศหนึ่งได้ และต้องรวมถึงมาตรการการได้รับสิทธิพิเศษจากการลงทุนทั้งการให้สิทธิแก่นักลงทุนจากต่างประเทศ และการเจรจาให้สิทธิพิเศษแก่นักลงทุนชาวไทยในต่างประเทศด้วย นอกจากนี้ยังต้องมีการพิจารณาถึงมาตรการด้านภาษี มาตรการด้านการค้าบริการ มาตรการด้านแรงงาน ระบบเงินตรา ผู้ประกอบการในเขต เป็นต้น

3) การทำให้แนวคิดการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพื้นที่ร่วมชายแดนเป็นโครงการอาเซียน เพื่อให้การประสานความร่วมมือ การเจรจา หรือการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานเป็นมากกว่าการเจรจาแบบทวิภาคีที่อาจจะมีปัญหาในบางพื้นที่ หากการดำเนินงานเป็นโครงการของอาเซียนจะทำให้มีความเป็นไปได้และมีโอกาสประสบความสำเร็จมากกว่า

นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นอีกว่ากลไกการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวนอกจากจะมีเขตเศรษฐกิจพิเศษซึ่งเป็นนโยบายที่รัฐบาลให้ความสำคัญในการนำประเทศเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและส่งเสริมความมั่นคงของประเทศ ประกอบด้วย**(1)เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดตาก** ตั้งอยู่บนแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor) ฝั่งตะวันตกสามารถเป็นประตูเชื่อมโยงไปยังย่างกุ้ง ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของเมียนมา รวมทั้งด้านชายแดน อำเภอแม่สอดยังเป็นจุดผ่านแดนถาวรที่เชื่อมต่อกับเมืองเมียวดี รวมทั้งสามารถร่วมดำเนินกิจการในลักษณะอุตสาหกรรมการผลิตร่วม(co-production)กับนิคมอุตสาหกรรมเมียวดี (เมียนมา)**(2)เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย** (อำเภอแม่สาย เชียงแสนและอำเภอเชียงของ) ตั้งอยู่บนแนวระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridor) มีศักยภาพสูงด้านการท่องเที่ยวเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเชียงรายกับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ตอนบนของเมียนมาและสปป.ลาว รวมไปถึงจนถึงจีนตอนใต้ และ**(3) เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษกาญจนบุรี** สามารถพัฒนาเป็นฐานเศรษฐกิจ โดยอาศัยที่ตั้งซึ่งอยู่บนแนวเชื่อมโยงระหว่างเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย(เมียนมา)กับพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเล

ตะวันออก(Eastern Seaboard) ดังนั้นจึงสามารถขนส่งสินค้าออกทางทะเลได้ทั้งทางท่าเรือทวายไปสู่ประเทศแถบมหาสมุทรอินเดีย ตะวันออกกลางและยุโรปและท่าเรือแหลมฉบังไปสู่ประเทศในแถบมหาสมุทรแปซิฟิกได้ อีกทั้งยังมีเขตพัฒนาการการท่องเที่ยวที่นับได้ว่าเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดน กระจ่ายการท่องเที่ยวจากเมืองหลักสู่เมืองรอง เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านตามเป้าประสงค์ของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวทั้ง 3 เขต (ดูแผนภาพที่ 5.1) ได้แก่

(1) **เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา (LANNA)** (เชียงใหม่ เชียงรายเชื่อมโยงกับแม่ฮ่องสอน) ซึ่งมีวิสัยทัศน์การพัฒนาเขตพื้นที่ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาล้านนาเชิงสร้างสรรค์ เชื่อมโยงอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง ไทย ลาว เมียนมาและจีน (ห้าเหลี่ยม)



แผนภาพที่ 5.1 แสดงเขตพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยง 3 เขตกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

(2) **เขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรม (World Heritage)** ซึ่งกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาที่มุ่งยกระดับแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกนำคุณค่าโดดเด่นของมรดกวัฒนธรรมแห่งวิถีไทยร่วมกับการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับอาเซียน ซึ่งด่านชายแดนแม่สอดเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญของการเชื่อมโยงกับย่างกุ้งของเมียนมาซึ่งเป็นเมืองมรดกโลกด้วยเช่นกัน

(3)เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก (Royal Coast) ที่มุ่งเป็นจุดหมายทางการท่องเที่ยวพักผ่อนเพื่อสุขภาพชั้นนำของโลก โดยพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ราชบุรี และชุมพร เป็นเมืองจุดหมายปลายทางทางท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน (Leisure) การฟื้นฟูสุขภาพร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ (Body Soul and Mind) เชื่อมโยงกับเมืองชายฝั่ง มะริด ทวาย ตะนาวศรีของเมียนมาได้

นอกจากนี้ข้อค้นพบที่สำคัญต่อกรณีนโยบายการผลักดันการเปิดด่านชายแดนให้เป็นด่านถาวรนั้นพบว่า รัฐบาลกลางเมียนมา มีนโยบาย “หนึ่งรัฐ หนึ่งด่านถาวร” เช่น รัฐฉานมีด่านท่าซี้เหล็ก ตรงกันข้ามกับด่านแม่สาย, รัฐกระเหรี่ยงมีด่านเมียวดี ตรงกันข้ามกับด่านแม่สลอด, รัฐตะนาวศรีมีด่านเกาะสอง ตรงกันข้ามกับด่านระนอง, รัฐกระเหรี่ยง บ้านแม่ละมี ตรงข้ามด่านพุน้ำร้อน ซึ่งเป็นด่านถาวรกรณีพิเศษตามโครงการสร้างท่าเรือน้ำลึกทวาย แม้แต่ด่านเจดีย์สามองค์ตรงข้ามรัฐกระเหรี่ยงและด่านสิงขรตรงข้ามรัฐตะนาวศรีที่ทางรัฐบาลไทยผลักดันให้เป็นด่านถาวรก็ยังไม่สามารถดำเนินการต่อได้ ทั้งนี้มาจากปัจจัยสำคัญจากการควบคุมชนกลุ่มน้อยและบริหารจัดการด้านการจัดสรรประโยชน์กับชนกลุ่มน้อยต่างๆในพื้นที่ตามแนวชายแดน ซึ่งปัจจุบันมีการเร่งดำเนินการเจรจาหยุดยั้งกับกองกำลังติดอาวุธในแต่ละรัฐ สะท้อนให้เห็นว่ารัฐบาลเมียนมาให้ความสำคัญกับด่านที่สามารถบริหารจัดการได้เท่านั้น โดยเฉพาะด่านแม่สาย จังหวัดเชียงรายกับท่าซี้เหล็ก เขตรัฐฉาน สหภาพเมียนมา เป็นด่านถาวรที่มีการบริหารจัดการดีที่สุด โดยต้องผลักดันให้เกิดการเชื่อมโยงไปยังเมืองเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวขึ้นในของสหภาพเมียนมา โดยใช้ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่สดและใหม่ของเมียนมา เพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยวจากภูมิภาคต่างๆทั่วโลก ผ่านชายแดนเส้นทางบกระหว่างประเทศ ไปยังแหล่งท่องเที่ยวเป้าหมายในสหภาพเมียนมาและพื้นที่เชื่อมโยง ส่งผลต่อการพำนักรถในพื้นที่ชายแดนมากขึ้น และเป็นการส่งเสริมและกระจายรายได้ให้กับเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างประเทศ ก่อให้เกิดการค้าและการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของทั้งสองประเทศได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเดินทางข้ามแดนจากอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ไปยังเมืองเชียงตุง – ตองกี้- พุกาม- มัณฑะเลย์ และเมืองหลวงใหม่เนปิดอร์ด้วยเส้นทางบกระหว่างประเทศ ส่วนด่านชายแดนแม่สลอด จังหวัดตากกับเมียวดี สหภาพเมียนมา รัฐบาลเมียนมาให้ความสำคัญเพื่อรองรับการเชื่อมต่อการค้าการลงทุนบนเส้นทางย่างกุ้ง-แม่สลอด และยุทธศาสตร์เชื่อมโยงโครงข่ายการคมนาคมทางบก ไทย-เมียนมา-อินเดีย ทั้งนี้ด่านเมียวดีเป็นด่านชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมาที่ได้เปรียบในเชิงพื้นที่ โดยเฉพาะการขนส่งทางบกระหว่างประเทศจะเป็นโอกาสสำคัญของความร่วมมือทั้งสองประเทศในการผลักดันและยกระดับการพัฒนาการท่องเที่ยวข้ามแดนให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม บนผลประโยชน์ร่วมกัน เนื่องจากปัจจุบันนักท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่นิยมเดินทางผ่านสายการบินที่เปิดให้บริการระหว่างประเทศที่บินตรงไปยังแหล่งท่องเที่ยวเมืองหลักในสหภาพเมียนมา เป็นต้น

อีกทั้งยังมีข้อค้นพบการผลักดันให้รัฐบาลไทยยกระดับจุดผ่อนปรนห้วยต้นนุ่นให้เป็นด่านถาวรเชื่อมโยงกับรัฐกะยาและกลุ่มเมืองขึ้นใน เนื่องจากรัฐบาลเมียนมาเห็นว่าบริเวณนี้มีความสงบและสามารถบริหารจัดการจัดสรรประโยชน์กับชนกลุ่มน้อยได้ แต่ด้วยสภาพพื้นที่การเป็นป่าเขาและที่ตั้งด่านอยู่ในเขตอนุรักษ์สัตว์ป่า และพันธุ์พืช การดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสิ่งอำนวยความสะดวกจึงยังไม่สามารถดำเนินการได้ อีกทั้งการเดินทางผ่านเส้นทางทางบกในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีความคดเคี้ยวลาดชัน จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาและการก่อสร้างถนนสายใหม่เพื่อรองรับการยกระดับด่านถาวรแห่งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวข้ามพรมแดน ดังที่(Lagiewski Rick and Reveles Damon,2004) กล่าวถึงประเด็นนี้ว่าเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เกิดจากความร่วมมือข้ามพรมแดน บนพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนา

ทรัพยากรท่องเที่ยวในภูมิภาค ด้วยการบูรณาการความร่วมมือของกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองและการปกครองและทรัพยากรร่วมกัน ด้วยการประสานงานและการดำเนินการสนับสนุน การท่องเที่ยวข้ามพรมแดนนับได้ว่าเป็นโอกาสสำคัญต่อการพัฒนาความร่วมมือซึ่งกันและกันโดยไม่จำเป็นต้อง พิจารณาจากเงื่อนไข หรือความจำเป็นต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนเพียงด้านเดียว หากแต่ ความสำเร็จของการเปิดพรมแดนระหว่างประเทศช่วยสนับสนุนการค้า การลงทุน การเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยว และประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนการขนส่งสินค้าและบริการระหว่างประเทศ ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วน ผลักดันต่อการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจที่มีมูลค่าการลงทุนสูง โดยประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดนจะ ได้รับผลประโยชน์มากขึ้นจากการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ด้วยการนำเสนอแหล่ง ท่องเที่ยวที่สำคัญต่างๆ สนับสนุนให้เกิดการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวและการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยว เชื่อมโยงซึ่งกันและกันทั้งภูมิภาค

จากผลการศึกษาข้างสะท้อนให้เห็นถึงความซับซ้อนของการท่องเที่ยวชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา เกี่ยวกับการค้าและการลงทุนตลาดชายแดน และบ่อนคาสิโน ในพื้นที่ใกล้ด่านชายแดน ส่งผลต่อการเดินทาง ของนักท่องเที่ยว แบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มที่สำคัญ โดยกลุ่มแรกเป็นกลุ่มประชาชนและนักท่องเที่ยวทั้งสอง ประเทศที่ข้ามแดน เพื่อซื้อสินค้าอุปโภคและบริโภค รวมทั้งการขนส่งสินค้าข้ามแดนระหว่างประเทศ ส่วน กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่นิยมการพนัน มีเป้าหมายชัดเจนของการเดินทางเพื่อเสี่ยงโชคการพนันใน บ่อนคาสิโนหลายแห่งที่ตั้งอยู่บริเวณชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมาและกลุ่มที่สาม นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ที่เดินทางไปด่านชายแดนเพื่อต่อวีซ่าและข้ามแดนไปสหภาพเมียนมาและเดินทางกลับเข้ามาในประเทศไทย เพื่อพำนักต่อได้ ส่วนข้อค้นพบสำหรับนักท่องเที่ยวชาวเมียนมา พบว่า นักท่องเที่ยวชาวเมียนมานิยมเดินทาง ข้ามแดนมาจาก 2 พื้นที่ และมีรูปแบบการบริโภคที่แตกต่างกัน โดยกลุ่มแรก เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวจากเมือง ขึ้นนอก ข้ามชายแดนเข้ามาฝั่งประเทศไทย เพื่อซื้อหาสินค้า เครื่องอุปโภคและบริโภคและใช้บริการรักษา โรงพยาบาลของรัฐและเอกชน ที่เปิดให้บริการบริเวณชายแดน โดยเฉพาะด่านอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาใช้บริการรักษาพยาบาลโรงพยาบาลของรัฐและเอกชนขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่าง ต่อเนื่อง โดยนิยมเข้ารับการรักษาพยาบาล และตรวจสุขภาพโรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ โรงพยาบาลโอเวอร์บรีค โรงพยาบาลเกษมราษฎร์ศรีบุรินทร์ และปัจจุบันได้มีโรงพยาบาลขนาดใหญ่เปิดทำ การเพิ่มขึ้นอีก 2 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และโรงพยาบาลกรุงเทพเชียงราย เพื่อ รองรับการขยายตัวสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เติบโตอย่างต่อเนื่องในปัจจุบัน ส่วนกลุ่มที่สอง เป็นกลุ่ม นักท่องเที่ยวเมืองขึ้นในของสหภาพเมียนมา หรือเมืองเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวสำคัญในสหภาพเมียนมา ที่ มีกำลังซื้อสูง นิยมเดินทางข้ามมาท่องเที่ยวและพักผ่อนในเมืองท่องเที่ยวสำคัญของประเทศไทย โดยเฉพาะ กรุงเทพมหานคร และเมืองเชียงใหม่ นิยมจับจ่ายสินค้าตามห้างสรรพสินค้าชั้นนำของประเทศ รวมทั้งใช้ บริการรักษาพยาบาล และตรวจสุขภาพกับโรงพยาบาลเอกชนที่มีชื่อเสียง และมีมาตรฐานการบริการสูง ซึ่งใน อนาคตนักท่องเที่ยวทั้งสองกลุ่มในสหภาพเมียนมาจะมีอัตราการขยายตัวและเพิ่มสูงขึ้น

นอกจากนี้ข้อค้นพบในเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และการ บริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงระบบ เศรษฐกิจ ส่งผลทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง โดยมีสัดส่วนของภาคการผลิต คือ ภาค เกษตรกรรม ร้อยละ 50 ภาคอุตสาหกรรม ร้อยละ 15 และภาคบริการ ร้อยละ 35 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ

ขยายตัวด้านการค้า การลงทุนภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนที่สามารถสร้างรายได้ให้กับสภาพเมียนมาเป็นอย่างมาก เนื่องจากสภาพเมียนมามีความได้เปรียบในด้านการแข่งขันสูงจากทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สดใหม่ ความหลากหลายของสังคม และวัฒนธรรม และชาติพันธุ์ ตลอดจนประวัติศาสตร์ที่นักท่องเที่ยวจากภูมิภาคต่างๆของโลกให้ความสนใจ การประกาศนโยบายการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของสภาพเมียนมา จากเดิมที่มีการวางระบบแผนส่วนกลาง เพื่อส่งเสริมการส่งออก การท่องเที่ยว และการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับภูมิภาคต่างๆในอาเซียน แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่า ถึงแม้ว่ารัฐบาลกลางจะปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจแล้วก็ตาม แต่รัฐบาลกลางก็ไม่ได้ดำเนินการตามทิศทางของแผนที่ได้กำหนดไว้อย่างเป็นรูปธรรมมากนัก รัฐบาลกลางเมียนมายังควบคุม และแทรกแซงภาคการท่องเที่ยวและบริการอย่างเข้มงวด ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกฎ ระเบียบด้านการค้าและการลงทุนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะภาคการท่องเที่ยวและบริการ รวมทั้งการค้าและการลงทุนในบริเวณด่านชายแดนไทยกับสภาพเมียนมา

นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า โดยภาพรวมที่เหมือนกันทุกด่านชายแดนไทยกับสภาพเมียนมาได้แก่ 1)ขาดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานบริเวณด่านชายแดนและพื้นที่เชื่อมโยงร่วมกัน เพื่อรองรับการค้าและการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว 2)ขาดการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนร่วมกัน จึงส่งผลต่อการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนและพื้นที่เชื่อมโยงไม่มีประสิทธิภาพ และ3)ความล่าช้าในการเจรจา การวางแผนพัฒนา และยกระดับการค้าและการลงทุนมีความยุ่งยาก ไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ โดยมีข้อเสนอต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์ และการบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสภาพเมียนมา ที่สำคัญ ได้แก่ 1)การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานบริเวณด่านชายแดนและพื้นที่เชื่อมโยงร่วมกัน เพื่อรองรับการค้า และการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนระหว่างประเทศ 2)การบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนร่วมกัน เพื่อสร้างเครือข่ายธุรกิจการค้าและการลงทุนร่วมกันของผู้ประกอบการชาวไทย และสภาพเมียนมา และประโยชน์จากทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวร่วมกันและ3)การสร้างกลไก กำกับและดูแลผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการค้าและการลงทุน เพื่อลดความเสี่ยงต่อการกำหนดนโยบายของรัฐที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการได้ และ4)การพัฒนาอุตสาหกรรมข้ามแดน(Cross industry)ช่วยเพิ่มบรรยากาศความร่วมมือระหว่างกันและกันของทั้งสองประเทศ นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจแบ่งปันระหว่างชายแดน (Cross border economic Charring) ยกระดับการค้า และการลงทุน ผลักดันให้เกิดการยกระดับด้านการค้าสากลในอนาคตได้

ดังนั้นการประมวลปัญหาและอุปสรรคของแต่ละด่านเพื่อนำเสนอแนวทางการแก้ไขทั้งในระดับภาพรวมและเฉพาะพื้นที่แต่ละด่านนั้น จึงเป็นความท้าทายสำคัญของการใช้กลไก 3 เขตเศรษฐกิจพิเศษและ 3 เขตพัฒนาการท่องเที่ยวผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวชายแดนการจัดการพื้นที่ร่วมกัน ดังที่Lagiewski Rick and Reveles Damon,(2004) ได้กล่าวถึงประเด็นนี้ไว้อย่างน่าสนใจว่า ความสำเร็จของหลายแห่งทั่วโลกเกี่ยวกับความร่วมมือข้ามพรมแดนด้านการท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่อประสานความร่วมมือด้านการขนส่งข้ามพรมแดน ทั้งประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวต่างชาติ รวมทั้งการขนส่งสินค้าและบริการ เกิดการปรับปรุงและสนับสนุนการดำเนินงานทั้งสองฝั่งได้ โดยเฉพาะความร่วมมือด้านการตลาด การส่งเสริมการขาย ความสะดวกสบายของการบริการข้ามพรมแดน ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ประเด็นสำคัญสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติแล้วการอำนวยความสะดวกในการเดินทาง

และพิธีการศุลกากรตามข้อตกลงข้ามพรมแดนร่วมกันจะช่วยให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย และสนับสนุนต่อการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศเป็นแรงจูงใจสำคัญต่อการเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวข้ามพรมแดนได้ รวมทั้งผลการศึกษาของZviad Eliziani(2015) เรื่อง การท่องเที่ยวข้ามพรมแดน - ศักยภาพและมุมมองในภูมิภาคทะเลดำ ที่ค้นพบว่า การท่องเที่ยวข้ามพรมแดนช่วยให้เกิดความร่วมมือและความร่วมมือข้ามพรมแดนเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในสหภาพยุโรป ความร่วมมือข้ามพรมแดนด้านการท่องเที่ยว เป็นรูปแบบความร่วมมือแบบบูรณาการเช่นเดียวกับเป็นจุดร่วมของหลายเขตแดนชายแดนของกิจกรรมที่กำหนดโดยสังคมและปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจกระบวนการด้านสิ่งแวดล้อมและการวางแผนอาณาเขตกลยุทธ์และการแสดงออกทางวัฒนธรรมความร่วมมือระหว่างประเทศมีความสำคัญยิ่งขึ้นเมื่อสินทรัพย์ธรรมชาติ และการท่องเที่ยวซึ่งมีการพัฒนาร่วมกันระหว่างรัฐที่มีพรมแดนติดกัน ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนคือการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวร่วมกัน การประสานกันของโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งและการเข้าถึงที่พักรวมทั้งนโยบายทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการวัฒนธรรมและการประสานกันของการประสานงานการลงทุนเช่นในกรณีของปลายทางข้ามชาติสร้างระหว่างประเทศ (การท่องเที่ยวการจัดการปลายทาง)ความร่วมมือข้ามพรมแดนในเขตชายแดนช่วยให้เศรษฐกิจมีความเข้มแข็งมากขึ้น เพิ่มความสามารถในการแข่งขันของทุกหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดน โดยคำนึงถึงโอกาสในการพัฒนาที่เกิดจากการร่วมข้ามพรมแดน รวมทั้งการผสมผสานรวมธุรกิจต่างๆ ช่วยให้ธุรกิจภายในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถข้ามชายแดนและขยายตลาดการท่องเที่ยว เกิดพันธมิตรในการท่องเที่ยวจากต่างประเทศ ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในการท่องเที่ยวระหว่างประเทศผ่านการผสมผสานรวมธุรกิจและการลงทุนระหว่างประเทศได้

ส่วนข้อค้นพบที่สำคัญต่อแนวทางการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา พบว่า จำเป็นต้องกำหนดแผนการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมาเพื่อความยั่งยืนในอนาคต สะท้อนให้เห็นถึงการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมาเพื่อให้เกิดความยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องกำหนดแผนการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา แบ่งออกเป็น3ระยะได้แก่

1)แผนระยะสั้น(1-2ปี)เพื่อดำเนินการ(1)การพัฒนาความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา(2)การพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวพื้นที่เชื่อมโยงด่านแม่สาย เชียงราย - มัณฑะเลย์ สหภาพเมียนมา (3)การยกระดับด่านผ่อนปรนห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นด่านถาวรเพื่อรองรับการขยายตัวด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวของชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา โดยเฉพาะแผนระยะสั้นเร่งด่วนที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องรีบดำเนินการผลักดันคือ การเปิดจุดผ่อนปรนการค้าบ้านห้วยต้นนุ่นให้เป็นจุดผ่านแดนถาวร เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการกระชับความร่วมมือของทั้งสองประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรอบความร่วมมือการท่องเที่ยวอาเซียน ที่จะช่วยยกระดับความร่วมมือให้เกิดการพัฒนาการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวเชื่อมโยงไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาให้ขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขนส่งสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวและอื่นๆที่เกี่ยวข้องผ่านเส้นทางบกระหว่างประเทศโครงข่ายในสหภาพเมียนมาได้ อย่างสะดวกและปลอดภัย ดังนี้

1. เส้นทางห้วยต้นนุ่น-แม่แจ๊ะ(Meze) ลอยก่อ (Loi Kaw)รัฐคะยา-ปินเล้า (Pin Lauang) – กะลอ์(Ka Law) รัฐฉาน-เนปีดอร์ (Naypyidaw)-ย่างกุ้ง(Yangon)เส้นทางนี้สามารถเดินทางด้วยทางรถยนต์ และรถโดยสารเชื่อมทางด่วนพิเศษ ย่างกุ้ง-มัณฑะเลย์ ได้อย่างสะดวกและปลอดภัย ระยะเวลาการเดินทาง จากด่านผ่อนปรนห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชื่อมเส้นทางแม่แจ๊ะ เมืองลอยก่อ รัฐคะยา ข้ามสะพานแม่น้ำสาละวิน ประมาณ5 ชั่วโมง (เส้นทาง2 เลนสวนทางไปกลับแต่มีไหล่ทางกว้าง บางช่วงมีการ ตัดเขาและขยายเส้นทางกว้าง ข้างละ2 เลน มีการสร้างสะพานใหม่ และเส้นทางเนินเขา มีทางโค้งบ้างแต่ไม่สูง ขึ้นมากนักตลอดเส้นทางเดินทางได้สะดวกปลอดภัย)(ดูแผนภาพที่ 4.51)

2. เส้นทางลอยก่อ (Loi Kaw)-ปินเล้า(Pin Lauang)-กะลอ์(Ka Law)รัฐฉาน-เมทิลา (Meikila) - มัณฑะเลย์ (Mandalay)เส้นทางนี้ใช้ระยะเวลาการเดินทางประมาณ1 วัน และยังสามารถท่องเที่ยวเมืองรอง สำคัญต่างๆที่สวยงามของรัฐฉานได้อีกด้วย

3. เส้นทางลอยก่อ (Loi Kaw)-ปินเล้า(Pin Lauang)- กะลอ์ (Ka Law)-ปินตะยะ (Pindaya) - ยองจัน(Ywangan)รัฐฉาน-มัณฑะเลย์ (Mandalay)เส้นทางนี้ใช้เวลาการเดินทางประมาณ1วัน เส้นทางสะดวก และปลอดภัย

4. เส้นทางลอยก่อ (Loi Kaw)- ปินเล้า(Pin Lauang) – กะลอ์ (Ka Law)- ตองจี (Taunggyi) - ปินตะยะ (Pindaya) - ยองจัน (Ywangan) รัฐฉาน - มัณฑะเลย์ (Mandalay) เส้นทางนี้เชื่อมเส้นทางอาเซียน ของเมียนมา เดินทางไปเมืองตองจี และมัณฑะเลย์ได้อย่างสะดวกและปลอดภัย

2)แผนระยะปานกลาง (3-5 ปี)เพื่อดำเนินการ (1)การพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวพื้นที่ เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวหุบเขา เกาะสองสภาพเมียนมากับระนองและ(2)การยกระดับด่านผ่อนปรนก๊ว ผาวอก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นด่านถาวรเพื่อรองรับการขยายตัวด้านการค้า การลงทุน และการ ท่องเที่ยวของชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา

3)แผนระยะยาว(6-10ปี) เพื่อดำเนินการ (1)การยกระดับความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวข้ามแดนของ ประเทศไทยกับสหภาพเมียนมา และพื้นที่เชื่อมโยงอย่างยั่งยืนและ(2)การพัฒนาและการจัดการทรัพยากรการ ท่องเที่ยวประเทศไทยกับสหภาพเมียนมา และพื้นที่เชื่อมโยงอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ German Federal Ministry for Economic Cooperation and Development (BMZ)ประเทศบัลแกเรีย, โครเอเชีย,มอลโดวา,โรมาเนีย, เซอร์เบีย,ยูเครน(2015)ภายใต้โครงการระดับภูมิภาคเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ข้ามพรมแดนโดยDanube MiddleและDanube ผ่านDanube Competence Center(DCC)พบว่า นโยบาย การท่องเที่ยวส่วนใหญ่ดำเนินการในระดับชาติเมื่อเทียบกับระดับภูมิภาค สถานการณ์ดังกล่าวได้รับความ พร้อมให้จัดตั้งเวทีความร่วมมือในภาคการท่องเที่ยว Danube Competence Center (DCC) โครงการ DCC มุ่งสู่การสร้างแบรนด์ "Danube"สร้างงานใหม่ในภาคการท่องเที่ยวและใช้ยุทธศาสตร์ของสหภาพยุโรปสำหรับ แม่น้ำดานูบ Region (EUSDR) ซึ่งได้รับการออกแบบมาเพื่อช่วยให้ประเทศในแถบแม่น้ำโขงเติบโตร่วมกันเพื่อ สร้างกลุ่ม macro region ขยายขอบเขตการดำเนินงานในระดับภูมิภาคได้เกิดมาตรการการท่องเที่ยวข้าม พรมแดนใหม่ๆ เกิดขึ้นกับสมาชิกและใช้ในบริบทของภาคการท่องเที่ยวและใช้ยุทธศาสตร์ของสหภาพยุโรป สำหรับแม่น้ำดานูบ เพื่อพัฒนาแบรนด์การท่องเที่ยวดานูบได้

แต่อย่างไรก็ตามการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา จะประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืนได้นั้น ทั้งรัฐบาล ภาคเอกชน ตลอดจนภาคประชาชนของทั้งสองประเทศต้อง

สร้างความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เป็นไปตามฐานคิดการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เกิดจากความร่วมมือข้ามพรมแดน บนพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวด้วยการบูรณาการความร่วมมือของกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองและการปกครอง และทรัพยากรร่วมกัน ให้เกิดการเรียนรู้วิถีชีวิต สังคมและวัฒนธรรมระหว่างชนชาติต่างๆในจุดหมายปลายทางของแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนระหว่างประเทศที่เป็นเพื่อนบ้านกันผ่านความร่วมมือทั้งภาครัฐ เอกชนและประชาชนในท้องถิ่น ด้วยการประสานโครงสร้างด้านการขนส่ง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สังคมและวัฒนธรรมเชื่อมโยงของประชาชนในท้องถิ่นระหว่างประเทศ บนพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวที่มีพรมแดนติดกัน และสามารถใช้ประโยชน์ โดยใช้การท่องเที่ยวสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวจุดหมายปลายทางพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว กิจกรรม การตลาดและการบริการด้านการท่องเที่ยว ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยว และสร้างเอกลักษณ์ของภูมิภาคร่วมกันได้ โดยจะเห็นได้ว่าวิสัยทัศน์การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวทั้ง 3 เขต ต่างมุ่งเชื่อมโยงการท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกเขต ตลอดจนการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านอีกด้วย ฉะนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนจึงควรได้รับการให้ความสำคัญให้เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนประเทศไทยกับสหภาพเมียนมา และพื้นที่เชื่อมโยงอย่างยั่งยืนในอนาคต

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากการดำเนินโครงการวิจัย

จากผลการดำเนินงานโครงการวิจัยในครั้งนี้พบประเด็นที่เป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สำคัญดังนี้

- 1)ควรมีการประสานงานกับกระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการกำหนดแผน และการดำเนินงานที่สอดคล้องกันไม่ทำงานซ้ำซ้อน
- 2)ควรมีการสร้างความร่วมมือเพื่อประสานงานแลกเปลี่ยนศึกษาดูงานของเจ้าหน้าที่ระดับสูงเพื่อสร้างกลไกการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมาเชื่อมโยงกับเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดนไทย-สหภาพเมียนมา
- 3)ควรผลักดันให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวชายแดนและพื้นที่เชื่อมโยงบนฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาความร่วมมือด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องในอนาคตได้
- 4)การศึกษาความเป็นไปได้ต่อการพิจารณา และทบทวนการเปิดด่านถาวรเพิ่มขึ้นโดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกและสร้างเครือข่ายด้านการค้าและการลงทุนชายแดนโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือผลักดันความร่วมมือระหว่างชายแดนร่วมกัน

ดังนั้นหัวใจสำคัญของการวิจัยในครั้งนี้จึงเป็นไปตามฐานคิดการท่องเที่ยวข้ามพรมแดน ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เกิดจากความร่วมมือข้ามพรมแดน บนพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว ด้วยการบูรณาการความร่วมมือของกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองและการปกครอง และทรัพยากรร่วมกัน ให้เกิดการเรียนรู้วิถีชีวิต สังคมและวัฒนธรรมระหว่างชนชาติต่างๆในจุดหมายปลายทางของแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนระหว่างประเทศที่เป็นเพื่อนบ้านกันผ่านความร่วมมือทั้งภาครัฐ เอกชนและประชาชนในท้องถิ่นด้วยการประสานโครงสร้างด้านการขนส่ง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

สังคมและวัฒนธรรมเชื่อมโยงของประชาชนในท้องถิ่นระหว่างประเทศ บนพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวที่มีพรมแดนติดกัน และสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างผลิตภัณฑ์ข้ามชาติ รูปแบบการท่องเที่ยว การเคลื่อนย้ายและการขนส่งข้ามพื้นที่ชายแดน โดยใช้การท่องเที่ยวสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวจุดหมายปลายทาง พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว กิจกรรม การตลาดและการบริการด้านการท่องเที่ยว ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวและสร้างเอกลักษณ์ของภูมิภาคร่วมกันได้ โดยจะเห็นได้ว่าวิสัยทัศน์การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวทั้ง3เขตต่างมุ่งเชื่อมโยงการท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งประเทศเพื่อนบ้านอย่างเป็นรูปธรรม

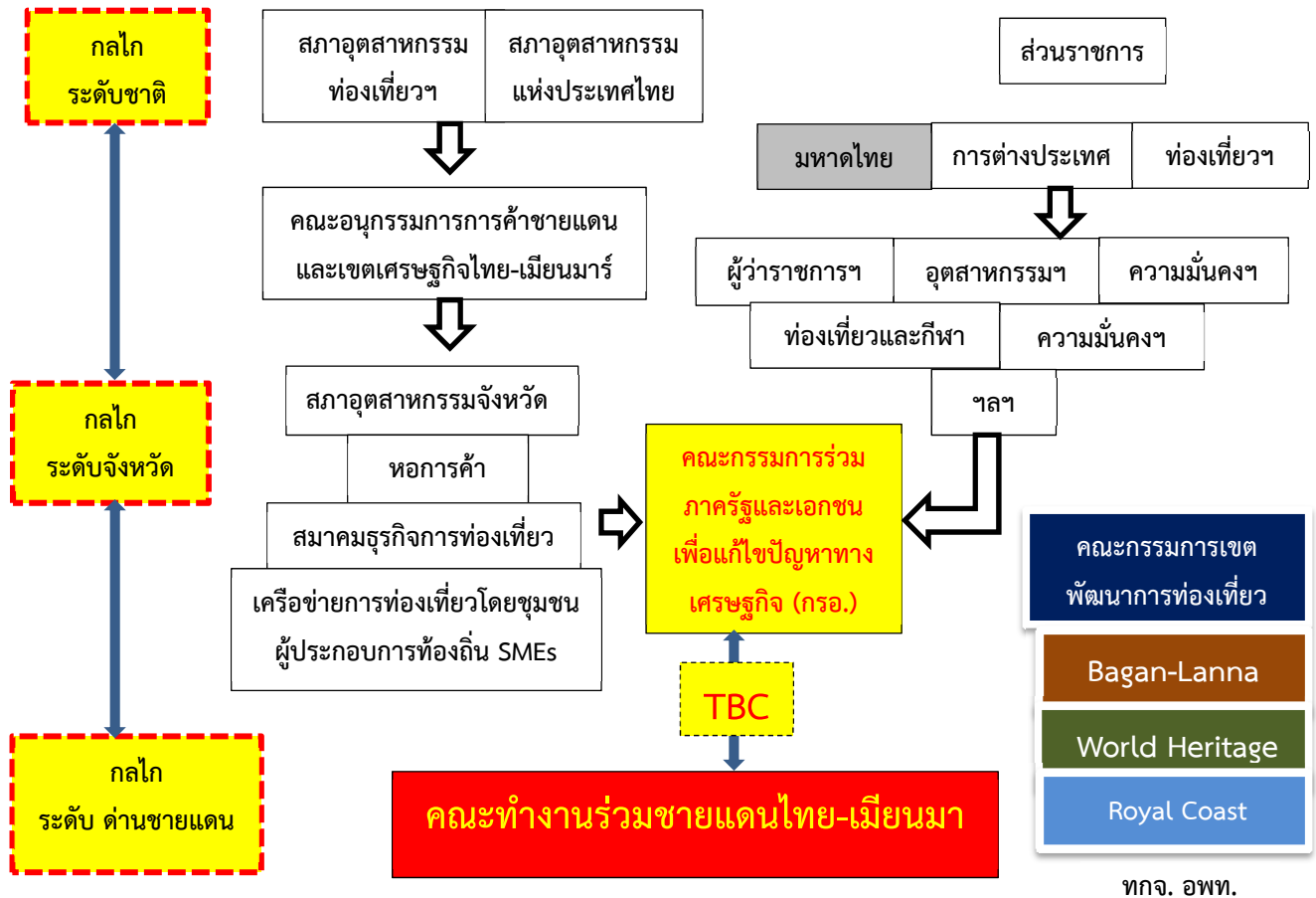
5.3.2 ข้อเสนอแนะจากคณะวิจัย

นอกจากนี้คณะวิจัยยังมีข้อค้นพบและข้อเสนอแนะที่สำคัญซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา ต้องใช้“กลไกการขับเคลื่อนการเปิดด่านชายแดนไทย-เมียนมา”ด้วยการบูรณาการ 3 กลไกสำคัญ (ดูแผนภูมิที่ 5.1) ดังนี้

1) กลไกระดับชาติ เป็นการบูรณาการกลไกระดับชาติจากภาคเอกชน และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง โดยฝ่ายภาคเอกชนประกอบไปด้วย สมาคมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สมาคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ร่วมกันจัดตั้งคณะกรรมการการค้าชายแดนและเขตเศรษฐกิจไทย-เมียนมา ในภาคเอกชน ส่วนราชการ ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา ร่วมกันส่งมอบภารกิจผลักดันร่วมกับกลไกระดับจังหวัดเพื่อให้เกิดการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม

2) กลไกระดับจังหวัด โดยคณะกรรมการการค้าชายแดนและเขตเศรษฐกิจไทย-เมียนมา ร่วมทำงานผลักดันการทำงานร่วมกับสภาอุตสาหกรรมจังหวัด หอการค้าจังหวัด สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัด เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้ประกอบการท้องถิ่น และผู้ประกอบการขนาดกลางและเล็ก (SMEs) ร่วมกับส่วนราชการระดับจังหวัด ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด สภาความมั่นคงท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ความมั่นคงตามแนวชายแดน ร่วมกันผลักดันเป็นคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ(กรอ.) ส่งเรื่องเป็นวาระการประชุมเพื่อขับเคลื่อนการเปิดด่านตามลำดับ

3) กลไกระดับด่านชายแดน ที่มีคณะทำงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องชายแดน ทำงานประสานกับคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ (กรอ.) และคณะกรรมการเขตพัฒนาการท่องเที่ยว ประสานกับกลุ่มคริสต์เตอร์บากัน-ล้านนา(Bagan-Lanna) พัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลก (World Heritage) พัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก(Royal Coast) การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด (ทกจ.) องค์การพัฒนาศูนย์พิเศษเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) ร่วมกันทำงานเป็นคณะทำงานร่วมกันผลักดันการเปิดด่าน และทบทวนการเปิดด่านถาวรเพิ่มขึ้น โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกและสร้างเครือข่ายด้านการค้าและการลงทุนชายแดนร่วม โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือผลักดันความร่วมมือระหว่างชายแดนร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม



ทกจ. อพท.

แผนภูมิที่ 5.1 แสดงกลไกการขับเคลื่อนการเปิดด่านชายแดนไทย-เมียนมา

แต่อย่างไรก็ตามการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา จะประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืนได้นั้น ทั้งรัฐบาล ภาคเอกชน ตลอดจนภาคประชาชนของทั้งสองประเทศต้อง สร้างความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เป็นไปตามฐานคิดการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนซึ่งเป็นรูปแบบการ ท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เกิดจากความร่วมมือข้ามพรมแดน บนพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากร ท่องเที่ยวด้วยการบูรณาการความร่วมมือของกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองและการ ปกครอง และทรัพยากรร่วมกัน ให้เกิดการเรียนรู้วิถีชีวิต สังคมและวัฒนธรรมระหว่างชนชาติต่างๆในจุดหมาย ปลายทางของแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนระหว่างประเทศที่เป็นเพื่อนบ้านกันผ่านความร่วมมือทั้งภาครัฐ เอกชนและประชาชนในท้องถิ่น ด้วยการประสานโครงสร้างด้านการขนส่ง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สังคม และวัฒนธรรมเชื่อมโยงของประชาชนในท้องถิ่นระหว่างประเทศ บนพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวที่มีพรมแดน ติดกัน และสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยใช้การท่องเที่ยวสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวจุดหมาย ปลายทาง พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว กิจกรรม การตลาด และการบริการด้านการท่องเที่ยว ช่วยเสริมสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยว และสร้างเอกลักษณ์ของภูมิภาคร่วมกันได้ โดย จะเห็นได้ว่าวิสัยทัศน์การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวทั้ง3เขตต่างมุ่งเชื่อมโยงการท่องเที่ยว

ทั้งภายในและภายนอกเขต ตลอดจนการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านอีกด้วย ฉะนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนจึงควรได้รับการให้ความสำคัญให้เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนประเทศไทยกับสหภาพเมียนมา และพื้นที่เชื่อมโยงอย่างยั่งยืนในอนาคต

บรรณานุกรม

- กรมการค้าต่างประเทศ(2556). จุดผ่านแดนบริเวณชายแดนไทย-เมียนมาร์ สืบค้นเมื่อ 6 กุมภาพันธ์ 2558.จาก http://bts.dft.go.th/btsc/files/Border_crossing.
- กรมโยธาธิการและผังเมือง (2558). การวางผังเฉพาะพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ. เอกสารการบรรยาย โดยพิชัย อุทัยเชษฐ.กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย 14 ตุลาคม พ.ศ. 2558.
- เก็ดถวา บุญปรากฏ เจตน์สุชัย สักขพันธ์ บุญจพร ดีขุนทด และนันทรัฐ สุริโย (2557). “ดอกไม้แห่งรุ่งอรุณ”: พื้นที่ต่อรองของแรงงานข้ามชาติและความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจชายแดนไทย-พม่า. วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ 31 (3)เดือนกันยายน – ธันวาคม., 39-62.
- สำนักงานจังหวัดเชียงราย.(2556).คู่มือด้านการลงทุนเชื่อมโยงกับประเทศอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง. บริษัท เชียงใหม่ ดอตคิวเมนทารี ดีไซน์ จำกัด.
- สำนักงานพาณิชย์จังหวัดแม่ฮ่องสอน.(2560).บทสรุปข้อมูลการผลักดันจุดผ่อนปรนการค้าชายแดนบ้านห้วยต้นนุ่นอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นจุดผ่านแดนถาวร.สำนักงานพาณิชย์. แม่ฮ่องสอน.
- ธงชัย ภูวนาถวิจิตร (2558).การบริหารจัดการแรงงานย้ายถิ่นเพื่อรองรับการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียน กรณีศึกษาแรงงานไทใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. รายงานการวิจัยเชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- دنۇفل سەنناك ۋە كەنە (2558).การท่องเที่ยว:เมืองทวาย มณฑลตะนาวศรีสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา.วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน, 3 – 14.
- ด้านศุลกากรแม่สอด สำนักงานศุลกากรภาคที่ 3 กรมศุลกากร, “สถิติการค้าชายแดน,” <http://www.danmaesot.com/im-ex.html>.
- ราณี อธิชัยกุล(2557).การท่องเที่ยวลุ่มแม่น้ำอิรวดี หน่วยที่ 13 ชุดวิชาความรู้พื้นฐานของมณฑลเทศ์ และการท่องเที่ยวอาเซียน สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปิยะพร ศรีสมุทร (2558).แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนแม่สาย- ทำขี้เหล็ก อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ). คณะการจัดการการท่องเที่ยว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ผุสดี พลสารัมย์ (2555).การค้าระหว่างประเทศทางบกด้านตะวันตกของไทยกับเมียนมา.รายงานวิจัย ฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา.
- สิริรัฐ สุกันธา (2559).การบริหารจัดการการค้าชายแดนในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน , 221-244.
- Ministry of Hotels and Tourism.(2011-2015).Myanmar Tourism Statistics 2015.สืบค้นเมื่อวันที่ 18 เมษายน.2560 จาก <http://www.myanmar-tourism.org/>.

German Federal Ministry for Economic Cooperation and Development (BMZ)ประเทศ
บัลแกเรีย, โครเอเชีย, มอลโดวา, โรมาเนีย, เซอร์เบีย, ยูเครน(2015) ภายใต้โครงการระดับ
ภูมิภาคเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนโดยDanube Middle และ Danube ผ่าน
Danube Competence Center (DCC).

Lagiewski,R.,&Reveles,D.(2004). Challenges in cross-bordertourism regions,
scholarworks.rit.edu.

Vedeb Ksenija.(2010).Cross-border regions as potential tourist destinations along
the Slovene Croatian frontier, Tourism and hospitality management.16(2).

ภาคผนวก ก.

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

แบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา

โครงการวิจัยเรื่อง: การพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา

คำชี้แจง: การศึกษาพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลที่ไว้ความน่าเชื่อถือและสรุปผลการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม(สกว.) ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อศึกษาดังกล่าวคณะวิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความกรุณาในการให้ข้อมูลจากท่านเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณที่กรุณาสละเวลาในการตอบแบบสอบถามและรายละเอียดอย่างตั้งใจจริง

แบบสอบถามสำหรับ : นักท่องเที่ยว

☐ ประเทศไทย

☐ จุดผ่านแดนถาวร

☐ สะพานแม่น้ำสาย(แห่งที่1และ2)เขตเทศบาลแม่สาย เชียงราย

☐ ด่านเมียวดี อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

☐ ท่าเทียบเรือสะพานปลา อำเภอเมือง ปากน้ำระนอง

ท่าเทียบเรือ บริษัท อันตามันคัลป์ จังหวัดระนอง

☐ น้ำพุร้อน อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

☐ จุดผ่อนปรน

☐ บ้านสบรวก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

☐ ช่องทางกึ่งผาออก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

☐ ช่องทางห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน

☐ เจดีย์สามองค์ อำเภอสังขละบุรี กาญจนบุรี

☐ บ้านไร่ไคร้ ตำบลคลองวาฬ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

☐ สหภาพเมียนมา

☐ จุดผ่านแดนถาวร

☐ ด่านท่าขี้เหล็ก รัฐฉาน

☐ ด่านเมียวดี รัฐกระเหรี่ยง

☐ ด่านเกาะสอง รัฐตะนาวศรี

☐ ด่านทวาย รัฐตะนาวศรี

☐ จุดผ่อนปรน

☐ บ้านท่าดินดำ เมืองท่าขี้เหล็ก รัฐฉาน

☐ เมืองสาต รัฐฉาน

☐ แม่แะ เมืองดอยก่อ รัฐคะยา

☐ รัฐกระเหรี่ยง ตะนาวศรี

☐ เมืองมะริด รัฐตะนาวศรี

โครงสร้างของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน รวม 5 หน้า คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวชายแดนไทย-เมียนมา

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชายแดนไทย-เมียนมา

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อองค์ประกอบบริการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา

ส่วนที่ 4 ปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒนาทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวชายแดนไทย-เมียนมา

สำหรับผู้วิจัย

□ □ □

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน □ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตรงตามความเป็นจริง

1. เพศ □1
 1. □ ชาย
 2. □ หญิง
 3. □ อื่นๆ โปรดระบุ.....
2. อายุ □2
 1. □ ต่ำกว่า 25 ปี
 2. □ 24 – 34 ปี
 3. □ 35 – 44 ปี
 4. □ 45 – 54 ปี
 5. □ ตั้งแต่ 55 ปี ขึ้นไป
3. สถานภาพสมรส □3
 1. □ โสด
 2. □ สมรส
 3. □ หม้าย / หย่า / แยกกันอยู่
4. ระดับการศึกษา □4
 1. □ ต่ำกว่ามัธยมปลาย
 2. □ มัธยมปลาย
 3. □ ปริญญาตรี
 4. □ สูงกว่าปริญญาตรี
 5. □ อื่นๆ โปรดระบุ.....
5. รายได้ □5
 1. □ ยังไม่มีรายได้
 2. □ ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน
 3. □ 15,000 – 25,000 บาทต่อเดือน
 4. □ 25,000 – 35,000 บาทต่อเดือน
 5. □ ตั้งแต่ 35,001 บาทต่อเดือน ขึ้นไป
6. อาชีพ □6
 1. □ ทำงานในภาคเอกชน
 2. □ ทำงานในภาครัฐ
 3. □ ทำงานในหน่วยงานไม่แสวงหารายได้
 4. □ ธุรกิจส่วนตัว
 5. □ แม่บ้าน/พ่อบ้าน
 6. □ นักเรียนนักศึกษา
 7. □ ทำงานโดยไม่ได้รับเงินเดือนประจำ
 8. □ว่างงาน
 9. □ อื่นๆ โปรดระบุ.....
7. ที่พำนักปัจจุบัน จังหวัดประเทศ □7

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชายแดนไทย-เมียนมา

ส่วนที่ 1 ลักษณะการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชายแดนไทย-เมียนมา

1. จำนวนผู้เดินทางร่วมเดินทางท่องเที่ยวชายแดนไทย-เมียนมา □8
 1. □ 1 คน
 2. □ 2 คน
 3. □ 3 – 5 คน
 4. □ ตั้งแต่ 6 คนขึ้นไป
2. สถานะของผู้ร่วมเดินทาง □9
 1. □ เดินทางคนเดียว
 2. □ แฟน/คู่หมั้น/คู่แต่งงาน
 3. □ ครอบครัว
 4. □ เพื่อน
 5. □ อื่นๆ โปรดระบุ.....
3. จำนวนครั้งที่เคยเดินทางมายังชายแดนไทย-เมียนมา □10
 1. □ ครั้งแรก
 2. □ 2 – 4 ครั้ง
 3. □ ตั้งแต่ 5 ครั้งขึ้นไป

4. ระยะเวลาพำนักรในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา ☐ 11
1. ☐ 1 วัน/ไป-กลับ
 2. ☐ 1 คืน
 3. ☐ 3 คืน
 4. ☐ 4 – 7 คืน
 5. ☐ ตั้งแต่ 8 คืนขึ้นไป
5. ยานพาหนะที่ใช้เดินทางมายังชายแดนไทย-เมียนมา ☐ 12
1. ☐ รถยนต์ส่วนตัว
 2. ☐ รถโดยสารสาธารณะ
 3. ☐ เครื่องบิน
 4. ☐ ยานพาหนะของบริษัทนำเที่ยว
 5. ☐ เรือ
6. ประสบการณ์การท่องเที่ยวชายพื้นที่แดนไทย-เมียนมาก่อนหน้านี้ ☐ 13
1. ☐ เคยมีผู้นำทางมาก่อน
 2. ☐ ศึกษาการเดินทางด้วยตนเอง
 3. ☐ ไม่มี
 4. ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....
7. ประเภทที่พักในเขตพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาที่ใช้บริการ ☐ 14
1. ☐ โรงแรม
 2. ☐ บ้านเพื่อน/ญาติ/คนรู้จัก
 3. ☐ เต็นท์
 4. ☐ B&B/ห้องพักในบ้านส่วนบุคคล
 5. ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....
- ส่วนที่ 2** วัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวชายแดนไทย-เมียนมา ☐ 15
1. ☐ เพื่อความสนุกสนานและความบันเทิง
 2. ☐ เพื่อพักผ่อน
 3. ☐ เพื่องานอาสาสมัคร(Volunteer)
 4. ☐ เพื่อศึกษาวัฒนธรรมและหาความรู้
 5. ☐ เพื่อทางธุรกิจ
 6. ☐ เพื่อเรียนรู้ประสบการณ์การท่องเที่ยวชายแดน
 7. ☐ เพื่อต่อวิชา
 8. ☐ เพื่อเดินทางต่อไปยังชายแดนอีกประเทศหนึ่ง
 9. ☐ เพื่อการประชุม และสัมมนา
 10. ☐ เพื่อศึกษาดูงาน วิจัย หรือแลกเปลี่ยนระหว่างสถานศึกษา
 11. ☐ เพื่อเยี่ยมเยือนญาติพี่น้องหรือเพื่อนต่างแดน
 12. ☐ เพื่อกิจกรรมทางศาสนา
 13. ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ แสดงถึงระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา
ลงใน ☐ ตามความเป็นจริงของท่าน

5 หมายถึง มากที่สุด 2 หมายถึง น้อย
4 หมายถึง มาก 1 หมายถึง น้อยที่สุด
3 หมายถึง ปานกลาง

องค์ประกอบการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา	ระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา					C
	5	4	3	2	1	
สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวชายแดน						
1. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น น้ำตก,แก่ง, บึง ฯลฯ						16
2. แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่น ประเพณี, วิถีชีวิต ฯลฯ						17
3. แหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตร เช่น พืชสวน ไร่นา ฯลฯ						18
4. แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น ศูนย์วัฒนธรรม, บ่อนคาสิโน ฯลฯ						19
5. อื่นๆ โปรดระบุ.....						20

องค์ประกอบการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา	ระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา					C
	5	4	3	2	1	
<u>เส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชายแดน</u>						
6. การคมนาคมขนส่งโดยรถยนต์						21
7. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวด้วยทางรถไฟ						22
8. คุณภาพของเส้นทางที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว						23
9. ความปลอดภัยในการเดินทาง						24
10. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวทุกฤดูกาล						25
11. อื่นๆ โปรดระบุ.....						26
<u>สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชายแดน</u>						
12. บริการตรวจคนเข้าเมือง						27
13. ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว						28
14. ป้ายแนะนำทางและสถานที่ท่องเที่ยว						29
15. บริการรถโดยสารประจำทาง						30
16. การสื่อความหมายหรือสัญลักษณ์						31
17. บริการร้านอาหาร และเครื่องดื่ม						32
18. บริการห้องน้ำ หรือห้องสุขา						33
19. โรงพยาบาลหรือสาธารณสุข						34
20. อื่นๆ โปรดระบุ.....						35
<u>การบริหารจัดการเสริมในแหล่งท่องเที่ยวชายแดน</u>						
21. บริการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ						36
22. บริการเบิก ถอนเงินATM						37
23. รับชำระเงินด้วยบัตรเครดิต						38
24. การลดค่าบริการด่านตรวจคนเข้าเมือง						39
25. บริการกรอกข้อมูลข้ามแดน						40
26. อื่นๆ โปรดระบุ.....						41
<u>ที่พักในแหล่งท่องเที่ยวชายแดน</u>						
27. โรงแรม						42
28. รีสอร์ท						43
29. เกสต์เฮ้าส์						44
30. โฮมสเตย์						45
31. เต็นท์ค้างคืน						46
32. อื่นๆ โปรดระบุ.....						47
<u>กิจกรรมการท่องเที่ยวชายแดน</u>						
33. ปั่นจักรยานหรือจักรยานยนต์						48
34. ชมทิวทัศน์ชายแดน						49
35. ตลาดชายแดน						50
36. ถนนคนเดิน						51
37. วิถีชีวิตชายแดน						52
38. อื่นๆ โปรดระบุ.....						53

ส่วนที่ 4. ปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒนาทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา

1. ท่านคิดว่าปัญหา/อุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนาทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมามีอะไรบ้าง

ปัญหา

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

อุปสรรค

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

2. ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพ เมียนมาอย่างไรบ้าง

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือของท่านเป็นอย่างสูง

วัน/ เดือน / ปี ที่เก็บแบบสอบถาม.....

แบบสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานและองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว พื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา

โครงการวิจัยเรื่อง: การพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา

คำชี้แจง: การศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลที่วิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม(สกว.) ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อศึกษาดังกล่าวคณะวิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความกรุณาในการให้ข้อมูลจากท่านเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณที่กรุณาสละเวลาในการตอบแบบสอบถามและรายละเอียดอย่างตั้งใจจริง

แบบสัมภาษณ์สำหรับ : ผู้บริหารภาครัฐ

☐ ประเทศไทย

☐ จุดผ่านแดนถาวร

☐ สะพานแม่น้ำสาย(แห่งที่1และ2)เขตเทศบาลแม่สาย เชียงราย

☐ ด่านเมียวดี อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

☐ ท่าเทียบเรือสะพานปลา อำเภอเมือง ปากน้ำระนอง

☐ ท่าเทียบเรือ บริษัท อันดามันคลับ จังหวัดระนอง

☐ น้ำพุร้อน อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

☐ จุดผ่อนปรน

☐ บ้านสบรวก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

☐ ช่องทางกึ่งผาวอก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

☐ ช่องทางห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน

☐ เจดีย์สามองค์ อำเภอสังขละบุรี กาญจนบุรี

☐ บ้านไร่ไคร้ ตำบลคลองวาฬ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

☐ สหภาพเมียนมา

☐ จุดผ่านแดนถาวร

☐ ด่านท่าขี้เหล็ก รัฐฉาน

☐ ด่านเมียวดี รัฐกระเหรี่ยง

☐ ด่านเกาะสอง รัฐตะนาวศรี

☐ ด่านทวาย รัฐตะนาวศรี

☐ จุดผ่อนปรน

☐ บ้านท่าดินดำ เมืองท่าขี้เหล็ก รัฐฉาน

☐ เมืองสาต รัฐฉาน

☐ แม่แะ เมืองคอกก่อ รัฐคะยา

☐ รัฐกระเหรี่ยง ตะนาวศรี

☐ เมืองมะริด รัฐตะนาวศรี

โครงสร้างของแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 5 ส่วน รวม 11 หน้า คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานการท่องเที่ยว และสถานการณ์ของพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา

ส่วนที่ 3 องค์ประกอบการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา

ส่วนที่ 4 ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒนาทางการท่องเที่ยวพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา

ส่วนที่ 5 ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา

1. ตำแหน่ง ☐ ผู้บริหาร ☐ รองผู้บริหาร ☐ อื่นๆระบุ..... ☐ 1
 2. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง ☐ 2
 3. อายุ ☐ 3 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3
 - ☐ ต่ำกว่า 30 ปี ☐ 31 – 40 ปี
 - ☐ 41 – 50 ปี ☐ 51 – 60 ปี
 - ☐ 60 ปีขึ้นไป
 4. การศึกษา ☐ 4
 - ☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท
 - ☐ ปริญญาเอก ☐ สูงกว่าปริญญาเอก/อื่น.....
 5. อาชีพปัจจุบันของท่านนอกเหนือจากงานประจำ ☐ 5
 - ☐ ที่ปรึกษา/รับราชการ/ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ☐ ค้าขาย
 - ☐ เกษตรกรรม ☐ ธุรกิจส่วนตัว
 - ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
 6. ระยะเวลาในการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชายแดน.....ปี ☐ 6

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานและสถานการณ์ของพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา

ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา

7.ลักษณะภูมิประเทศ

[illegible]

8.ที่ตั้งและอาณาเขต

[illegible]

9.สถานภาพชายแดน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10.ประชากรและการตั้งถิ่นฐานระหว่างชายแดน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

11.ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมชายแดน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

12.ลักษณะโครงสร้างทางเศรษฐกิจ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

13.ลักษณะโครงสร้างพื้นฐานระหว่างชายแดนและเมืองเชื่อมโยง

1. เส้นทางคมนาคมระหว่างประเทศ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ไฟฟ้า

.....

.....

.....

.....

3. น้ำประปา

.....

.....

.....

.....

4. โทรศัพท์

.....

.....

.....

.....

5. แรงงาน

.....

.....

.....

.....

6. อื่นๆ

.....

.....

.....

.....

14.เวลาปิด – เปิด ชายแดน

.....

.....

.....

15.สกุลเงินที่ใช้ระหว่างชายแดน

.....

.....

.....

สถานการณ์ของพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา

16.นโยบายต่อการบริหารจัดการชายแดนเป็นอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

17.ลักษณะการบริหารจัดการนักท่องเที่ยวชายแดนมีการดำเนินการเป็นอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

18.ปริมาณนักท่องเที่ยวทั้งขาเข้าและขาออกมีจำนวนเท่าไร มีลักษณะเป็นอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

19.สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับประชาชนและนักท่องเที่ยวเป็นอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

20.ระบบการให้บริการด้านศุลกากรและตรวจคนเข้าเมืองระหว่างชายแดนเป็นอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

21.ความปลอดภัยในเขตชายแดนเป็นอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

22.อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (แนวโน้มการพัฒนาพื้นที่ชายแดน)

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ ๓ องค์ประกอบการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา

ทรัพยากรการท่องเที่ยว

23.ทรัพยากรการท่องเที่ยวชายแดนที่สำคัญมีอะไรบ้าง

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ

.....

.....

.....

.....

.....

2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์

.....

.....

.....

.....

.....

3. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมและประเพณี

.....

.....

.....

.....

.....

4. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทมนุษย์สร้างขึ้น

.....

.....

.....

.....

.....

24.องค์ประกอบการท่องเที่ยวชายแดนเป็นอย่างไรบ้าง

1. ที่พัก (Accommodation)

.....

.....

.....

.....

.....

2. เส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)

.....

.....

.....

.....

.....

3. สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction)

.....

.....

.....

.....

.....

4. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity)

.....

.....

.....

.....

.....

5. กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activity)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. การบริการจัดการเสริมในแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary service)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 4 การแสดงความคิดเห็นปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒนา
ทางการท่องเที่ยวพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา

25. ท่านคิดว่าปัญหา/อุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนาทางการท่องเที่ยวพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมามีอะไรบ้าง
ปัญหา

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

อุปสรรค

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

26. ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาทางการท่องเที่ยวพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมาอย่างไรบ้าง
โปรดระบุ

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

ส่วนที่ 5 การแสดงความคิดเห็นปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการค้า การลงทุน
ที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และการบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมา

27. ท่านคิดว่าปัญหา/อุปสรรคที่สำคัญของการแก้ไขปัญหาการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และการบริการ
ทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมามีอะไรบ้าง

ปัญหา

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

อุปสรรค

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

28. ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการแก้ไขปัญหาการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และการบริการทางการท่องเที่ยว
ของพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมาอย่างไรบ้าง

โปรดระบุ

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือของท่านเป็นอย่างสูง

วัน/ เดือน / ปี ที่สัมภาษณ์.....

แบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมาร์

โครงการวิจัยเรื่อง: การพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมาร์

คำชี้แจง: การศึกษาพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมาร์ ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากเครือข่ายองค์กรบริหารงานวิจัยแห่งชาติ(คอบช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อศึกษาดังกล่าว คณะวิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความกรุณาในการให้ข้อมูลจากท่านเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณที่กรุณาสละเวลาในการตอบแบบสอบถามและรายละเอียดอย่างตั้งใจจริง

แบบสอบถามสำหรับ : นักท่องเที่ยว

☐ ประเทศไทย

☐ จุดผ่านแดนถาวร

☐ สะพานแม่น้ำสาย(แห่งที่๑และ๒)เขตเทศบาลแม่สาย เชียงราย

☐ ด่านเมียวดี อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

☐ ท่าเทียบเรือสะพานปลา อำเภอเมือง ปากน้ำระนอง

ท่าเทียบเรือ บริษัท อันดามันคลับ จังหวัดระนอง

☐ น้ำพุร้อน อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

☐ จุดผ่อนปรน

☐ บ้านสบรวก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

☐ ช่องทางกึ่งผาออก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

☐ ช่องทางห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน

☐ เจดีย์สามองค์ อำเภอสังขละบุรี กาญจนบุรี

☐ บ้านไร่ไคร้ ตำบลคลองวาฬ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

☐ สหภาพเมียนมาร์

☐ จุดผ่านแดนถาวร

☐ ด่านท่าซี้เหล็ก รัฐฉาน

☐ ด่านเมียวดี รัฐกระเหรี่ยง

☐ ด่านเกาะสอง รัฐตะนาวศรี

☐ ด่านทวาย รัฐตะนาวศรี

☐ จุดผ่อนปรน

☐ บ้านท่าดินดำ เมืองท่าซี้เหล็ก รัฐฉาน

☐ เมืองสาต รัฐฉาน

☐ แม่แจ๊ะ เมืองดอยก่อ รัฐคะยา

☐ รัฐกระเหรี่ยง ตะนาวศรี

☐ เมืองมะริด รัฐตะนาวศรี

โครงสร้างของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๔ ส่วน รวม ๕ หน้า คือ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวชายแดนไทย-เมียนมาร์

ส่วนที่ ๒ พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชายแดนไทย-เมียนมาร์

ส่วนที่ ๓ ความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาร์

ส่วนที่ ๔ ปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒนาทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมาร์

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวชายแดนไทย-เมียนมาร์

สำหรับผู้วิจัย

☐ ☐ ☐

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตรงตามความเป็นจริง

๑. เพศ ☐ ๑
 ๑. ☐ ชาย
 ๒. ☐ หญิง
๒. อายุ ☐ ๒
 ๑. ☐ ต่ำกว่า ๒๕ ปี
 ๒. ☐ ๒๕ - ๓๔ ปี
 ๓. ☐ ๓๕ - ๔๔ ปี
 ๔. ☐ ๔๕ - ๕๔ ปี
 ๕. ☐ ตั้งแต่ ๕๕ ปี ขึ้นไป
๓. สถานภาพสมรส ☐ ๓
 ๑. ☐ โสด
 ๒. ☐ สมรส
 ๓. ☐ หม้าย / หย่า / แยกกันอยู่
๔. ระดับการศึกษา ☐ ๔
 ๑. ☐ ต่ำกว่ามัธยมปลาย
 ๒. ☐ มัธยมปลาย
 ๓. ☐ ปริญญาตรี
 ๔. ☐ สูงกว่าปริญญาตรี
 ๕. ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....
๕. รายได้ ☐ ๕
 ๑. ☐ ยังไม่มีรายได้
 ๒. ☐ ต่ำกว่า ๑๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน
 ๓. ☐ ๑๕,๐๐๐ - ๒๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน
 ๔. ☐ ๒๕,๐๐๐ - ๓๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน
 ๕. ☐ ตั้งแต่ ๓๕,๐๐๑ บาทต่อเดือน ขึ้นไป
๖. อาชีพ ☐ ๖
 ๑. ☐ ทำงานในภาคเอกชน
 ๒. ☐ ทำงานในภาครัฐ
 ๓. ☐ ทำงานในหน่วยงานไม่แสวงหารายได้
 ๔. ☐ ธุรกิจส่วนตัว
 ๕. ☐ แม่บ้าน/พ่อบ้าน
 ๖. ☐ นักเรียนนักศึกษา
 ๗. ☐ ทำงานโดยไม่ได้รับเงินเดือนประจำ
 ๘. ☐ว่างงาน
 ๙. ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....
๗. ที่พำนักปัจจุบัน จังหวัดประเทศ ☐ ๗

ส่วนที่ ๒ พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชายแดนไทย-เมียนมาร์

ส่วนที่ ๑ ลักษณะการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชายแดนไทย-เมียนมาร์

๑. จำนวนผู้เดินทางร่วมเดินทางท่องเที่ยวชายแดนไทย-เมียนมาร์ ☐ ๘
 ๑. ☐ ๑ คน
 ๒. ☐ ๒ คน
 ๓. ☐ ๓ - ๕ คน
 ๔. ☐ ตั้งแต่ ๖ คนขึ้นไป
๒. สถานะของผู้ร่วมเดินทาง ☐ ๙
 ๑. ☐ เดินทางคนเดียว
 ๒. ☐ แฟน/คู่หมั้น/คู่แต่งงาน
 ๓. ☐ ครอบครัว
 ๔. ☐ เพื่อน
 ๕. ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....
๓. จำนวนครั้งที่เคยเดินทางมายังชายแดนไทย-เมียนมาร์ ☐ ๑๐
 ๑. ☐ ครั้งแรก
 ๒. ☐ ๒ - ๔ ครั้ง
 ๓. ☐ ตั้งแต่ ๕ ครั้งขึ้นไป

๔. ระยะเวลาพำนักรในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาร์ ☐ ๑๑
๑. ☐ ๑ วัน/ไป-กลับ ๔. ☐ ๔ - ๗ คืน
๒. ☐ ๑ คืน ๕. ☐ ตั้งแต่ ๘ คืนขึ้นไป
๓. ☐ ๓ คืน
๕. ยานพาหนะที่ใช้เดินทางมายังชายแดนไทย-เมียนมาร์ ☐ ๑๒
๑. ☐ รถยนต์ส่วนตัว ๔. ☐ ยานพาหนะของบริษัทนำเที่ยว
๒. ☐ รถโดยสารสาธารณะ ๕. ☐ เรือ
๓. ☐ เครื่องบิน
๖. ประสบการณ์การท่องเที่ยวชายพื้นที่แดนไทย-เมียนมาร์ก่อนหน้านี้ ☐ ๑๓
๑. ☐ เคยมีผู้นำทางมาก่อน ๓. ☐ ไม่มี
๒. ☐ ศึกษาการเดินทางด้วยตนเอง ๔. ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....
๗. ประเภทที่พักในเขตพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาร์ที่ใช้บริการ ☐ ๑๔
๑. ☐ โรงแรม ๔. ☐ B&B/ห้องพักในบ้านส่วนบุคคล
๒. ☐ บ้านเพื่อน/ญาติ/คนรู้จัก ๕. ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....
๓. ☐ เต็นท์

- ส่วนที่ ๒** วัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวชายแดนไทย-เมียนมาร์ ☐ ๑๕
๑. ☐ เพื่อความสนุกสนานและความบันเทิง ๘. ☐ เพื่อเดินทางต่อไปยังชายแดนอีกประเทศหนึ่ง
๒. ☐ เพื่อพักผ่อน ๙. ☐ เพื่อการประชุม และสัมมนา
๓. ☐ เพื่องานอาสาสมัคร(Volunteer) ๑๐. ☐ เพื่อศึกษาดูงาน วิจัย หรือแลกเปลี่ยนระหว่างสถานศึกษา
๔. ☐ เพื่อศึกษาวัฒนธรรมและหาความรู้ ๑๑. ☐ เพื่อเยี่ยมเยือนญาติพี่น้องหรือเพื่อนต่างแดน
๕. ☐ เพื่อทางธุรกิจ ๑๒. ☐ เพื่อกิจกรรมทางศาสนา
๖. ☐ เพื่อเรียนรู้ประสบการณ์การท่องเที่ยวชายแดน ๑๓. ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....
๗. ☐ เพื่อต่อวีซ่า

ส่วนที่ ๓ ความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาร์

- คำชี้แจง:** โปรดทำเครื่องหมาย ✓ แสดงถึงระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาร์
- ลงใน ☐ ตามความเป็นจริงของท่าน
- ๕ หมายถึง มากที่สุด ๒ หมายถึง น้อย
- ๔ หมายถึง มาก ๑ หมายถึง น้อยที่สุด
- ๓ หมายถึง ปานกลาง

องค์ประกอบการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาร์	ระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาร์					C
	๕	๔	๓	๒	๑	
สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวชายแดน						
๑. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น น้ำตก,แก่ง, บึง ฯลฯ						๑๖
๒. แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่นประเพณี, วิถีชีวิต ฯลฯ						๑๗
๓. แหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตร เช่นพืชสวน ไร่นา ฯลฯ						๑๘
๔. แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น ศูนย์วัฒนธรรม, บ่อนคาสิโน ฯลฯ						๑๙
๕. อื่นๆ โปรดระบุ.....						๒๐

องค์ประกอบการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาร์	ระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาร์					C
	๕	๔	๓	๒	๑	
เส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชายแดน						
๖. การคมนาคมขนส่งโดยรถยนต์						๒๑
๗. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวด้วยทางรถไฟ						๒๒
๘. คุณภาพของเส้นทางที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว						๒๓
๙. ความปลอดภัยในการเดินทาง						๒๔
๑๐. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวทุกฤดูกาล						๒๕
๑๑. อื่นๆ โปรดระบุ.....						๒๖
สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชายแดน						
๑๒. บริการตรวจคนเข้าเมือง						๒๗
๑๓. ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว						๒๘
๑๔. ป้ายแนะนำทางและสถานที่ท่องเที่ยว						๒๙
๑๕. บริการรถโดยสารประจำทาง						๓๐
๑๖. การสื่อความหมายหรือสัญลักษณ์						๓๑
๑๗. บริการร้านอาหาร และเครื่องดื่ม						๓๒
๑๘. บริการห้องน้ำ หรือห้องสุขา						๓๓
๑๙. โรงพยาบาลหรือสาธารณสุข						๓๔
๒๐. อื่นๆ โปรดระบุ.....						๓๕
การบริหารจัดการเสริมในแหล่งท่องเที่ยวชายแดน						
๒๑. บริการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ						๓๖
๒๒. บริการเบิก ถอนเงินATM						๓๗
๒๓. รับชำระเงินด้วยบัตรเครดิต						๓๘
๒๔. การลดค่าบริการด้านตรวจคนเข้าเมือง						๓๙
๒๕. บริการกรอกข้อมูลข้ามแดน						๔๐
๒๖. อื่นๆ โปรดระบุ.....						๔๑
ที่พักในแหล่งท่องเที่ยวชายแดน						
๒๗. โรงแรม						๔๒
๒๘. รีสอร์ท						๔๓
๒๙. เกสต์เฮ้าส์						๔๔
๓๐. โฮมสเตย์						๔๕
๓๑. เต็นท์ค้างคืน						๔๖
๓๒. อื่นๆ โปรดระบุ.....						๔๗
กิจกรรมการท่องเที่ยวชายแดน						
๓๓. ปั่นจักรยานหรือจักรยานยนต์						๔๘
๓๔. ชมทิวทัศน์ชายแดน						๔๙
๓๕. ตลาดชายแดน						๕๐
๓๖. ถนนคนเดิน						๕๑
๓๗. วิถีชีวิตชายแดน						๕๒
๓๘. อื่นๆ โปรดระบุ.....						๕๓

ส่วนที่ ๔. ปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒนาการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมาร์

๑. ท่านคิดว่าปัญหา/อุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมาร์มีอะไรบ้าง

ปัญหา

- ๑.....
๒.....
๓.....
๔.....
๕.....

อุปสรรค

- ๑.....
๒.....
๓.....
๔.....
๕.....

๒. ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพ เมียนมาร์อย่างไรบ้าง

- ๑.....
๒.....
๓.....
๔.....
๕.....

ขอขอบพระคุณ ในความร่วมมือของท่านเป็นอย่างสูง

วัน/ เดือน / ปี ที่เก็บแบบสอบถาม.....

เลขที่.....

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

สำหรับผู้วิจัย

☐ ☐ ☐

๑. ตำแหน่ง ☐ ผู้บริหาร ☐ รองผู้บริหาร ☐ อื่นๆระบุ.....

๒. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

๓. อายุ ☐ ต่ำกว่า ๓๐ ปี ☐ ๓๑ - ๔๐ ปี

☐ ๔๑ - ๕๐ ปี ☐ ๕๑ - ๖๐ ปี

☐ ๖๐ ปีขึ้นไป

๔. การศึกษา ☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท

☐ ปริญญาเอก ☐ สูงกว่าปริญญาเอก/อื่น.....

๕. อาชีพปัจจุบันของท่านนอกเหนือจากงานประจำ ☐ ที่ปรึกษาบริหารการ/ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ☐ ค้าขาย

☐ เกษตรกรรม ☐ ธุรกิจส่วนตัว

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

๖. ระยะเวลาในการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชายแดน.....ปี

ส่วนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานและสถานการณ์ของพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมาร์

ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมาร์

๗. ลักษณะภูมิประเทศ

[illegible]

๘. ที่ตั้งและอาณาเขต

[illegible]

[illegible][illegible][illegible][illegible]

๑๓. ลักษณะโครงสร้างพื้นฐานระหว่างชายแดนและเมืองเชื่อมโยง

๑. เส้นทางคมนาคมระหว่างประเทศ

.....

.....

.....

.....

.....

๒. ไฟฟ้า

.....

.....

.....

.....

๓. น้ำประปา

.....

.....

.....

.....

.....

๔. โทรศัพท์

.....

.....

.....

.....

.....

๕. แรงงาน

.....

.....

.....

.....

.....

๖. อื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๑๖. นโยบายต่อการบริหารจัดการชายแดนเป็นอย่างไรบ้าง

[illegible][illegible][illegible]

๑๙. สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับประชาชนและนักท่องเที่ยวเป็นอย่างไรบ้าง

[illegible]

๒๐. ระบบการให้บริการด้านศุลกากรและตรวจคนเข้าเมืองระหว่างชายแดนเป็นอย่างไรบ้าง

[illegible]

๒๒. ความปลอดภัยในเขตชายแดนเป็นอย่างไรบ้าง

[illegible]

๒๓ อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง(แนวโน้มการพัฒนาพื้นที่ชายแดน)

[illegible]

ส่วนที่ ๓ องค์ประกอบการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมาร์

ทรัพยากรการท่องเที่ยว

๒๔. ทรัพยากรการท่องเที่ยวชายแดนที่สำคัญมีอะไรบ้าง

๑. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมและประเพณี

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๔. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทมนุษย์สร้างขึ้น

.....

.....

.....

.....

.....

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวชายแดน

๒๕. องค์ประกอบการทำงานที่เยาวชนแดนเป็นอย่างไรบ้าง

๑. ที่พัก (Accommodation)

๒. เส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)

๓. สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction)

๔. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๕. กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activity)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๖. การบริการจัดการเสริมในแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary service)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ ๔ การแสดงความคิดเห็นปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒนาทาง
การท่องเที่ยวพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมาร์

๒๖. ท่านคิดว่าปัญหา/อุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนาทางการท่องเที่ยวพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพ
เมียนมาร์มีอะไรบ้าง

ปัญหา

- ๑.....
- ๒.....
- ๓.....
- ๔.....
- ๕.....

อุปสรรค

- ๑.....
- ๒.....
- ๓.....
- ๔.....
- ๕.....

๒๗. ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาทางการท่องเที่ยวพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพ เมียนมาร์อย่างไรบ้าง
โปรดระบุ

- ๑.....
- ๒.....
- ๓.....
- ๔.....
- ๕.....

ส่วนที่ ๕ การแสดงความคิดเห็นปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการค้า การลงทุน
ที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมาร์

๒๖. ท่านคิดว่าปัญหา/อุปสรรคที่สำคัญของการแก้ไขปัญหาการค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และ
การบริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมาร์ มีอะไรบ้าง

ปัญหา

- ๑.....
- ๒.....
- ๓.....
- ๔.....
- ๕.....

อุปสรรค

- ๑.....
- ๒.....
- ๓.....

๔.....

๕.....

๒๗. ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการแก้ไขปัญหาค้า การลงทุนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์และบริการทาง
การท่องเที่ยวของพื้นที่ชายแดนไทยกับสหภาพเมียนมาร์ อย่างไรบ้าง

โปรดระบุ

๑.....

๒.....

๓.....

๔.....

๕.....

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือของท่านเป็นอย่างสูง

วัน/ เดือน / ปี ที่สัมภาษณ์.....